

DAN FLORIȚA-SERACIN

AMURG TIMPURIU

Roman

Ediția a II-a revăzută

SEMĂNĂTORUL
Editura online - noiembrie 2008

Luciei

„Circe, îi răspunsei eu atunci, cum de mă rogi tu să fiu bun cu tine, când tu ai făcut din tovarășii mei porci, și acum mă poftești să mă culc cu tine, ca să-mi răpești puterea bărbăției, când mi-i vedea gol?”

(Homer, Odiseea, Cântul al X-lea, trad. E. Lovinescu)

I

Ne aflam în permisie și hotărâserăm, eu și alți câțiva camarazi, să petrecem o seară de pomină înaintea întoarcerii a doua zi la unitate. Mă angajasem, ca de obicei în astfel de împrejurări, să asigur fondul sonor, căci eram singurul posesor al unui magnetofon, cumpărat nu de mult din banii câștigați muncind o vară întreagă la fabrica de produse ceramice din oraș. Era o sculă masivă, de fabricație sovietică, cu boxe detașabile, pentru a asigura efectul stereo. Ca s-o transport unde aveam nevoie de ea, trebuia să mă înarmez cu răbdarea animalelor de povară silite să parcurgă un drum anevoios. Răsplata era însă pe măsură, căci toată lumea îmi lăuda muzica înregistrată, numai eu știam cum, stând nopțile ca să prind cele mai bune emisiuni pe ultrascurte ale posturilor de radio sârbești.

Mergeam, așadar, împovărat cu magnetofonul într-o mână și cu sacoșa plină ochi de boxe, benzi și alte accesorii în cealaltă, pe splaiul Frimu din vecinătatea râului ce ne traversează orașul, pe sub niște tei în floare, când se pornise fără veste furtuna. Teii începuseră să se zbuciume sub bătaia vântului și mii de flori desprinse din coroana lor o luaseră de-a lungul drumului razna. Trâmbe de praf se ridicaseră, îngreunându-mi respirația. Cu toate că întinsesem pasul, ploaia mă ajunsese curând din urmă. Picături mari, grele, reci începuseră să plescăie rar, apoi din ce în ce mai des pe asfalt și pe acoperișurile caselor din apropiere. Trebuia să mă adăpostesc numaidecât undeva, dacă nu voiam să-mi pun prețiosul magnetofon în primejdie.

Norocul meu fusese că mă aflam în vecinătatea unui cinematograf, ale cărui uși erau deschise în așteptarea spectatorilor. Cu respirația tăiată din pricina grabei, ajunsesem să-mi aflu scăparea în holul cinematografului, înainte ca furtuna să se dezlănțuie cu toată intensitatea. Văzusem că și alți câțiva oameni procedaseră la fel ca mine, găsindu-și refugiul acolo, ocupând puținele scaune dispuse de-a lungul pereților. În cel mai îndepărtat colț rămăseseră libere două, așa că mă îndreptasem în direcția aceea, nu doar pentru a mă așeza, ci și pentru a-mi plasa la loc ferit calabalâcul.

Holul nu era prea spațios. Într-o parte se afla casa de bilete, ca un fel de chioșc, cu o bară metalică înaintea ghișeului, pentru ca persoanele dornice să-și plătească intrarea să se dispună pe un singur rând, evitându-se îmbulzeala. Nimeni nu părea însă interesat să vizioneze filmul ce fusese programat să ruleze. În partea opusă chioșcului se găsea ușa de acces în sală, mascată de o perdea roșie, atârând pe o bară semicirculară. Holul era luminat precar de două tuburi cu neon vechi, cam înnegrite la capete, lumina lor fiind suficientă însă pentru a se putea distinge detaliile încăperii. Pe pereți atârnavă portretele câtorva artiști faimoși odată, văzusem figurile familiare ale lui Iurie Darie și Ștefan Tapalagă din tinerețe și celebra imagine a lui Victor Rebengiuc în uniformă contemplând lațul spânzurătorii. Poate în criză de portrete ale reprezentantelor sexului frumos, administrația cinematografului consimțise să-l lase la locul său pe cel al atrăgătoarei cândva Liubov Orlova.

Nu peste multă vreme, în toiul furtunii, își făcuse apariția în holul cinematografului o tânără udă din creștet până în tălpi. Purta un fâș bleumarin, de pe care apa curgea șiroaie, iar capul și-l proteja cu un batic impermeabil legat strâns sub bărbie. Își scuturase cu dosul degetelor îmbrăcămintea, iar baticul și-l smulsese de pe cap, lăsându-și vederii părul negru ca pana corbului tăiat scurt, cu breton. Originalitatea coafurii sale consta în faptul că bretonul îi venea oblic din cele două colțuri ale frunții, formând un șpiț deasupra spațiului dintre sprâncene. Era frumoasă, avea niște ochi migdalați, negri și ei, cu licăriri roșietice, ca ale unor tăciuni pe cale să se stingă. Deși nu era foarte înaltă, gâtul îl avea subțire și lung, semn al femeilor rasate. Stătuse o vreme în picioare, sprijinită de

bara din fața ghișeului de vânzare a билетelor, apoi, după ce se scursese apa de pe dânsa cu totul, îmi ceruse voie să mi se așeze alături, pe unicul scaun rămas liber din întreg holul.

Era puțin nervoasă, căci, stând picior peste picior, și-l bălăbănea pe cel de deasupra în răstimpuri.

Ce vreme imposibilă! se decisese după o vreme să-mi vorbească. Și în orașul acesta nenorocit nu poți găsi un taxi ca să ajungi la gară.

Avea dreptate. În tot orașul nu circulau decât vreo trei *Moskvici*-uri, pe care numai când nu aveai nevoie de ele le puteai zări. Mi se păruse ciudat faptul că voia să călătorească fără absolut niciun fel de bagaj la dânsa. Bagajul mi l-am lăsat în păstrare la magazia gării, îmi explicase ea, parcă auzindu-mi gândul. Mi-am întrerupt voiajul atât cât să pot face o vizită între două trenuri unei prietene. Vremea aceasta însă mi-a dat programul peste cap!

Apoi liniștea se așternuse iarăși între noi. Priveam împreună prin vitrina holului, dincolo de fotografii și afișe, zbuciumul nebunesc al teilor de peste drum. Rafalele de ploaie se repezeau purtate de vânt spre geamul vitrinei, răpindu-i din când în când transparența. Chestia asta se va prelungi, prognozase tânăra de lângă mine.

Ei, filozofasem eu cu gravitate, lucru ce făcea impresie asupra unora dintre fete, avem de făcut în viața aceasta altceva decât să așteptăm să ne treacă timpul?

Nou venita răsese, în pofida nervozității sale, din toată inima. Hai că ești nostim, observase ea. La vârsta ta așa ceva îți poate trece prin cap?...

Observația și mai ales râsul ei îmi luaseră piuitul. Mai mult, spre groaza mea constatam că o tot mai acută nevoie de a urina, cafeaua băută înainte de plecare își făcea efectul, punea stăpânire pe mine. Iar pe peretele opus celui lângă care ne aflam se zărea îmbietoare inscripția WC, cu o săgeată neagră indicând spre stânga. În cele din urmă nu mă mai putusem abține și îi spusese fetei, împrumutând la rândul meu un aer vesel: Nu vă supărați, n-ați dori să fiți puțin atentă la magnetofonul meu? Tocmai e necesar să cer o scurtă audiență domnului Winston Churchill. Și-i arătasem inscripția de vizavi. Repetam, de fapt, cuvintele tatei, pe care el obișnuia să le rostească, cu mult umor, în împrejurări similare.

Vecina mea răsese cu și mai multă poftă. Dar cum să nu? își oferise ea ajutorul. Du-te fără grijă și nu uita să-i transmiți bătrânului vulpoi salutări din partea mea!...

Ca să ajung la WC trebuise să cobor mai întâi câteva trepte. La capătul lor se deschideau două culoare, iar eu, firește, în absența altui indicator, îl alesesem pe cel greșit și nimerisem într-un salon de coafură. Era foarte cald acolo și coafezele își purtau halatele albe, subțiri, direct pe trup, încât li se puteau distinge cu ușurință sutienele și chiloții. Mă învârtisem câteva clipe derutat printre ele, până când una, înțelegând ce doresc, catadicsise, aruncând o privire cu tâlc celorlalte, să-mi indice încotro s-o iau.

Closetul era foarte murdar și degaja un miros pestilențial. Părăsind acel loc respingător, greșisem din nou drumul, luând-o în direcția opusă celei din care venisem. Cred că fusesem indus în eroare pentru că cineva, vreuna din coafeze pusă pe ghidușii poate, căci le auzisem pe toate râzând în urma mea, umblase la sursa luminii culoarului, lăsându-mă în beznă. Așa că, după ce mă învârtisem dezorientat de câteva ori pe loc, apucasem, pipăind pereții, în sens invers. Culoarul se termina cu o ușă pe care o deschisesem în grabă.

Fusesem aproape orbit de năvala luminii din exterior. După ce vederea îmi mai revenise, îmi dădusem seama că nimerisem pe o stradă largă, inundată de razele unui soare imens, coborât spre asfințit, și invadată de numeroși oameni veseli ce se îndreptau toți, cu mic, cu mare, în aceeași direcție. Derutat de noua realitate, uitând cu totul de lumea lăsată în urmă, mă abandonasem valului mulțimii. În scurt timp mă trezisem într-o vastă piață gemând de oameni, flancată de clădiri medievale. În mijloc, o biserică superbă, în stil neoclasic, cu turlă zveltă, era luminată feeric. Pe o estradă impunătoare, dispusă lateral, o orchestră de suflători își pregătea programul. Alămurile ei reflectau discret lumina din jur. Toată lumea era gata de petrecere. Acolo o cunoscusem pe Dorothea.

Mulțimea ne adusese alături din direcții diferite. La un moment dat ne treziserăm față în față, bine înghesuți unul în altul de îmbulzeala celor de lângă noi. Ne priviserăm lung și ne plăcuserăm instantaneu. Fata avea ochi intens albaștri și un păr arămiu bogat. Purta o rochie dintr-un material

închis la culoare, în carouri abia distincte, cu guleraș alb, care întărea aerul juvenil al înfățișării ei. O luasem cu delicatețe de mijloc pentru a o conduce spre un loc mai puțin aglomerat. Se lăsase în voia mea și ajunsese curând lângă o fântână țâșnitoare pe bordura havuzului căreia ne putuserăm așeza. Eram din când în când atinși de stropii de apă împrăștiati din gura unui pește uriaș, cioplit în marmură albă, fapt nu prea pe placul altora din preajmă, care pe noi însă nu ne deranja câtuși de puțin. Fata avea în mână o pungă cu biscuiți lungi, își pusese între dinți unul și mă îndemnase prin semne să-mi iau în gură capătul celălalt. Tot mușcând noi din biscuit, buzele ajunseseră curând să ni se unească într-un sărut nostim. Jocul ne plăcuse și îl repetasem de mai multe ori.

Nu cumva ești prof? mă privise ea suspicioasă, surâzând totuși, într-o scurtă contenire a plăcutei noastre îndeletniciri.

Ce te face să presupui asta? mă arătasem surprins.

Reținerea cu care ai pus mâna pe mine, îmi răspunsese fata fără să-și întrerupă zâmbetul. Nu-mi plac profii, din cu totul alte motive, dar aș putea să fac o excepție!

Întreaga lume aștepta, cu tot mai puțină răbdare, ca orchestra, se pare o formație renumită, să-și intre în atribuții. Și Dorothea dădea semne de nerăbdare. În cele din urmă hotărâse să mă ia de mână și să mă conducă printre oameni pe ringul de dans. Vorbă fie ring de dans, era o porțiune a pieței delimitată cu o dără de var, peste care mulțimea, cunoscând destinația locului, se ferea să pășească. Câteva perechi se și constituiseră acolo, legănându-se îmbrățișate în așteptarea primelor acorduri. Dar muzica întârzia să se facă auzită. Și asta fiindcă îi lipsea dirijorul. Murmure de nemulțumire începuseră să se ridice de pretutindeni. Pe estrada ei însă, orchestra rămânea cu totul impasibilă la aceste manifestări. În cele din urmă, inventiva mea Dorothea găsisese modalitatea de a depăși impedimentul. Dansezi cu mine, magistre? îmi făcuse o grațioasă plecăciune. Fără să-mi aștepte răspunsul, îmi pusese delicat mâna pe umăr și începuse, cu capul ușor înclinat într-o parte, să fredoneze un cântec, îndemnându-mă să mă mișc în ritmul său. Numai decît perechile din apropiere ne urmaseră exemplul. Dorothea cânta tot mai tare, spre deliciul mulțimii ce flanca ringul, de aceea lumea prinsese să bată din palme în cadența mișcărilor noastre.

În cele din urmă dirijorul se ivise, fiind întâmpinat cu aclamații de întreaga asistență. Era un individ bizar, înalt, cu capul ras, purtând un pardesiu lung din piele neagră desfăcut în față. Se înclinase înaintea spectatorilor, apoi se întorsese spre orchestră și primele acorduri ale unei faimoase melodii inundaseră piața. Se interpreta un vals vienez. Ca electrizați, numeroși alți dansatori se precipitaseră către spațiul rezervat lor, care se dovedise curând insuficient. Dirijorul își făcea cu osârdie datoria. Chiar cu exces de zel. Mișcărilor lui erau foarte largi, însoțite de aplecări exagerate înainte, de parcă ar fi executat plecăciuni în fața interpreților. Poalele pardesului desfăcut îi fluturau ca aripile unui liliac uriaș. Curând gesturile lui deveniseră total dezordonate, sfârșind prin a deruta pe toată lumea. Muzica se stinsese treptat într-un amestec de sunete lipsite de orice armonie. În piață se lăsase o tăcere de mormânt. Dar dirijorul nu părea să-și dea seama de acest lucru și continua să gesticuleze alandala în fața orchestrei descumpănite. Asta până când...

Arde! se auzise un țipăt din mulțime. Arde! Arde! se auziseră imediat altele. Ne ridicaserăm privirile înspăimântați. Turla bisericii era în flăcări. Curând trâmbe de fum țâșniseră prin ferestrele navei, ale căror vitralii se spărgeau unul după altul cu zgomot. În piață se stârnise un vacarm de nedescris. Oamenii încercau să se îndepărteze aproape călcându-se în picioare. Clopotele și sirenele pompierilor începuseră să se audă, amplificând panica. Deși o țineam zdravăn, Dorothea îmi fusese smulsă din mână. Zădarnic căutasem să-i dau de urmă. Rămăsese pierdută, credeam, pentru totdeauna.

Târât de mulțime îndărăt, mă văzusem iarăși în fața ușii prin care ieșisem în stradă. O recunoscusem fulgerător și, izbutind s-o deschid, mă refugiasem înapoia ei. Bezna culoarului mă ținuse pe loc câteva secunde bune. Apoi o luasem de-a lungul său orbecăind zăpăcit, împleticindu-mă, de parcă tocmai m-aș fi eliberat din mreaja unui vis. Trecusem prin dreptul closetului cu mirosul său execrabil, ajungând în bifurcația de unde se putea ajunge fie la salonul de coafură, cufundat acum și el în întuneric, fie în holul cinematografului.

Urcasem cu un crescând sentiment de vinovăție în suflet cele câteva trepte până în hol și o zărisem numai decît pe tânăra în fâș bleumarin pe care o lăsasem să-mi păzească magnetofonul.

Afară continua să plouă, dar vântul parcă își mai diminuase tăria. Ceilalți oameni din hol se făcuseră nevăzuți. Iartă-mi întârzierea, îi adresasem scuze fetei ce zâmbea cu îngăduință, dar m-am încurcat pe niște coridoare acolo jos... Nu-i nimic, îmi răspunsese ea, n-ai lipsit decât cinci minute. Imediat după aceea, cu un gest dezinvolt de prestidigitator, scosese la iveală două bilete. Decât să stăm aici fără rost, m-am gândit să te invit la film, îmi spusese. M-am interesat și joacă un cunoscut actor sovietic în *Don Quijote*, Nikolai Cerkasov. E unul din preferații mei. Ar merita să-l vezi... Filmul tocmai a început.

Nu mă lăsasem rugat și o urmasem pe noua mea cunoștință în sala de proiecții. În sală era puțină lume. Ici-colo se zăreau la lumina tremurătoare a ecranului câțiva indivizi. Însoțitoarea mea hotărâse să ne așezăm în ultimul rând. Acolo nu se afla nimeni. Începusem să urmăresc filmul, o producție *Mosfilm* pe ecran panoramic, printre puținele de acest gen pe vremea aceea. Interpretarea actorului era cu adevărat de excepție.

La un moment dat, sesizasem că fata de alături se apucase să-și descheie fâșul. I s-a făcut cald, îmi spusese și continuasem să urmăresc cele întâmplate pe ecran. Curând mă pomenisem luat de mână. Ehe, mă gândeam, pare să se complice situația! Însă, cum fetele obișnuiesc să comită astfel de gesturi, inocente la urma urmei, chipurile din pricina emoției, nu schițasem vreo împotrivire. Dar vecina mea începuse să-mi conducă mâna ușor către sine. Nu-mi abătusem nici atunci privirea spre dânsa, până când aveam să-mi dau seama, Dumnezeule!, că, sub fâșul ei umed încă, fata era cu desăvârșire goală. Voisem să-mi retrag mâna ca mușcat de șarpe, dar ea mi-o reținuse cu o forță de care n-aș fi crezut-o în stare. Încet, încet mă lăsasem în voia sa. Un val de căldură prindea să mă inunde și respirația îmi devenise sacadată. Orice împotrivire mi se paralizase. Simțeam cum îmi descheie îmbrăcămintea, cum pipăind vrea să constate că eram pregătit pentru ce urma să se întâmple. Apoi, cu o mișcare îndemânică, mi se urcase în brațe. Mă simțisem pătrunzând în ea, în căldura ființei sale, și imediat îmboldit să răspund mișcărilor ei cu gesturile menite să ne conducă spre deplina satisfacere a fapturilor noastre. Pe ecran, Don Quijote se pregătea de confruntarea cu morile de vânt.

Așa o cunoscușem pe Olimpia.

II

Uite castraveții, spusese făcând haz de uniforme noastre.

Era o regăteancă tânără, legată la cap cu o basma înnodată pe frunte. Evident, după felul cum se îmbrăcase, nu-i trecea câtuși de puțin prin minte să cinstească ziua națională. Se adresa unei femei mai vârstnice, în timp ce ieșea cu o găleată de gunoi în mână pe ușa blocului de periferie, clădire cu balcoanele strâmbe și zugrăveala spălată de ploii. Amândouă râseseră pe înfundate. Nurlie cum era, camarazii mei îi adresaseră celei care vorbise zâmbete largi, unii chiar semne deocheate. Câțiva țistuiseră printre dinți... Nu-mi iertaseră că îi lăsasem fără fond sonor la petrecerea din urmă cu o lună. Te-ai făcut de fecale, bătrâne, îmi răspunseseră explicațiilor. Ce-i tot dai cu ploaia aia! Că doar n-a durat o veșnicie! Mai degrabă credem că ai agățat o fufă. *Cherchez la femme*, bă!...

Era dimineață devreme și ne îmbarcau în niște camioane cu prelată. Figurile celor două bucureștence îmi stăruiseră o vreme în minte, pe când camionul ne hurduca prin gropile unei străzi lăturalnice. Puteam să văd prin crăpătura dinapoi a prelatei șirul de camioane ce ne urma, cu parbrizele strălucind în lumina roșietică a primelor raze de soare. Eram cu toții oboșiți deja, din pricina atâtor zile de tracasare și a mult prea matinalelor deșteptări.

Toți moțâiau în camion, unii dormeau de-a binelea cu capul înclinat pe umărul vecinului de bancă. Mai avantajați erau ocupanții băncii din mijloc, pe care o încălecaseră, așa încât puteau dormi comod pe spatele celor din față. Păreau o omidă uriașă, verde, cu numeroase picioare, încălțate în bocanci mirosind grețos a cremă de ghetă cazonă. Numai eu și camaradul din fața mea rămăseserăm cu ochii deschiși, pentru că, la capăt de șir cum eram, puteam fi lesne împinși dincolo de oblonul din spate la o hurducătură mai puternică. De aceea ne și sprijiniserăm zdravăn cu picioarele în el și trăgeam cu ochiul în exterior prin fanta din mijlocul prelatei.

Privește, Ti Vi! îmi spusese la un moment dat cu entuziasm, pronunțând englezește, cel din față, se numea Dieterle, era bucureștean get-beget și se lăuda că lucrează la televiziune. Într-adevăr, apucasem să văd și eu prin deschizătura prelatei impunătoarea clădire, reflectând cu suprafața ei generos vitrată lumina răsăritului. Despre Dieterle acesta, individ cam arogant, afișând mereu aerul unui privilegiat de soartă, se zvonea că are pile pe la cei din stafful regimentului, de aceea era scutit de corvezi în cazarmă sub tot soiul de pretexte. Miștocar din fire, Dieterle nu se prea bucura de simpatia camarazilor. Nici eu nu-l aveam la inimă, pentru că se străduise o vreme, fără succes, să-mi înlocuiască numele cu o poreclă: Calimero. Porecla nu prinsese, contrar obiceiului, tocmai fiindcă inițiativa de a o impune fusese a lui.

După ce ne dăduseră jos din camioane, ne pususeră să trecem printr-un fel de strungă înainte de a intra în piață, prilej de a fi verificați din cap până în tălpi, mai abitir decât atunci când, la unitate, ne băgau, pentru tot soiul de chestii contravenind regulamentelor, la bulău. Apoi, în șir câte unul, fuseserăm urcați pe treptele unei ditamai structuri din lemn, aflată în fața tribunei oficiale drapată în roșu, și ea de dimensiuni monstruoase. Tribuna era goală, doar câțiva indivizi se mișcau de colo până colo prin ea, verificând pesemne niște instalații, cu toate acestea ni se impusese să stăm smirnă, aliniați fără cusur, în timp ce soarele de vară se ridica, bătându-ne în obraz. De sub bonetele verzi prinseseră curând să ni se prelingă pe fețele proaspăt rase, usturându-ne, picături de sudoare. Era interzis să ni le ștergem și, în genere, să facem orice gest sesizabil din tribuna dinainte. Când, în cele din urmă, începuse și ea să se umple de lume, noi ne canoneam de-a binelea să facem față vipiei lunii august, nemișcați, în tunicile noastre închise până la ultimul nasture.

În cele din urmă, după o greu de îndurat așteptare, într-un vacarm de strigăte și urale, își făcuse apariția Tovarășu', însoțit de nelipsita sa consoartă. La un semn al dirijorului, urcat pe un fel de pedestal, ne răcniserăm și noi primul cântec, după care parada își dăduse drumul, în sunetele fanfarei, dispusă și ea în vecinătate.

La un moment dat, în toiul festivității, Dieterle al meu se lăsase pe nesimțite în jos, așezându-ni-se la picioare. Nu știam dacă i se făcuse rău, ori, de-al naibii ce era, îi trecuse prin minte că ar fi fost cazul să se mai și odihnească. Ne aplecaserăm vreo doi spre el să vedem ce i se întâmplase, Dieterle gesticula furios, congestionat la față, dacă nu-mi dauăștia apă nu mă mai scol de aici, urlase la noi, de parcă am fi fost vinovați de tot ce era nevoie să suporte. Animația din zona noastră nu trecuse neobservată și, când ridicaserăm capul, observaserăm că dirijorul se agita holbându-și ochii și amenințându-ne cu bagheta, încercând să impună restabilirea ordinii. De aceea îl lăsasem pe Dieterle în pace să șadă unde îi convenea și ne văzuserăm mai departe de îndeplinirea misiunii. Că așa o numeau ștabii școlii de ofițeri în rezervă, pătrunși de importanța prezenței noastre în fața ilustrului conducător: nobila noastră misiune!

Curând însă percepuserăm altă agitație dedesubt. Dieterle izbutise, dracu' știe cum, să desprindă o scândură din podiumul pe care stăteau și se certa cu cineva apărut jos, în dreptul deschizăturii, cerând să i se dea o sticlă cu apă. Mă aplecasem îngrijorat să-l potolesc, căci tocmai fusesem avansat sergent, astfel că răspundeam de ceea ce făcea, și văzusem că Dieterle polemiza cu un individ purtând banderolă roșie pe braț. Acesta îi răspundea gesticulând, nu înțelegeam bine ce, căci deasupra izbucnise un nou cântec din piepturile celor patru – cinci sute de teriști. Peste câteva clipe numai, individul cu banderolă fusese îmbrâncit din dreptul deschizăturii de un altul, mult mai zdravăn, îmbrăcat la patru ace, care, vârându-și mâna sub reverul hainei, scosese pe jumătate un pistol, răcnind: În lături, ticăloșilor, că vă termin!... Cuvintele mai mult i le citisem pe buze decât le auzisem în vacarmul din jur.

După ce, într-un târziu, piața se golise de lume, ni se îngăduise și nouă să coborâm, în ordine firește, șir după șir, pe caldarâm și să ne îndreptăm târându-ne pașii, vlăguiți cum eram, spre camioane. S-ar fi spus că traversaserăm un deșert, așa ne smulgeam din mână unii altora bidoanele cu apă care, în fine, ne fuseseră puse la dispoziție. Însă drumul de întoarcere promitea să ne prelungească suferința, deoarece camioanele stătuseră în plin soare și sub prelată lor se dovedise a fi atât de cald, încât apa băută cu nesaț ne țâșnise instantaneu prin toți porii, îmbibându-ne tunicile și pantalonii.

Eu și Dieterle nu avuseserăm însă parte de această călătorie, fiindcă, imediat după îmbarcare, doi tipi, dintre care unul era cel ce ne amenințase cu pistolul mai devreme, asistați de ofițerul răspunzător de transportul nostru, peste măsură de stânjenit și intimidat, ne dăduseră jos, ne apucaseră zdravăn de câte un braț și, în pofida împotrivirii camaradului meu, ce profera tot felul de amenințări, ne urcaseră într-un ARO carosat, fără ferestre laterale, demarând cu noi într-o direcție necunoscută. Indivizii nu ne încătușaseră, probabil fiindcă vehiculul lor nu se putea deschide dinăuntru, dar ne puseseră, odată urcați în el, niște ochelari prin care nu vedeam nimic. După vreun sfert de oră ne treziserăm coborâți din mașină, introduși într-o clădire și, tot cu ochelarii pe ochi, purtați printr-un labirint de coridoare foarte răcoroase, ca să fim în cele din urmă închiși în niște camere numite garsoniere. Așa auzisem pe unul din preajmă vorbind: La garsoniere cu marțafoiiăștia!...

Ne despărțiseră. De altfel, pe Dieterle nu-l mai văzusem cât timp mă aflasem acolo. Mă trezisem singur în așa-numita garsonieră, o încăpere destul de ciudată, care contrazicea prin înfățișare tot ce știam eu despre locurile de detenție. Avea aspectul unei modeste camere de hotel, mobilată cu o dormeză, ce avea să se dovedească mult mai comodă decât patul meu de la unitate, cu o masă din PAL melaminat, flancată de două scaune, și cu un dulap montat între niște pereți de beton. Pe lângă dulap, printr-o ușiță scundă, se putea pătrunde într-un fel de boxă, unde se găseau closetul și un duș deteriorat, inutilizabil. În ușa încăperii, rulată, de metal, era decupată o deschizătură cu oblon, prin care urma să-mi primesc hrana. În partea opusă ușii se afla o fereastră foarte largă, aproape cât tot peretele, prevăzută cu geam opac, ranforsat cu armătură metalică. Nu răspundea în exteriorul clădirii, căci se vedeau în răstimpuri umbre trecând cu pași abia auziți, pe un culoar probabil, prin

dreptul ei. Încăperea era luminată permanent, zi și noapte, cu două neoane mici, fără comutator, protejate de o grilă metalică. Noaptea funcționarea lor neîntreruptă devenea exasperantă.

Nimeni nu-mi dăduse timp de două zile nicio explicație de ce fusesem adus acolo. Zadarnic le spusese de repetate ori celor ce îmi strecurau hrana prin deschizătura ușii că doresc să mi se comunice motivul reținerii mele. Nu promisese niciun răspuns. Cerusem insistent să mă spăl, fiindcă mă simțeam năclăit de transpirație și începea să-mi fie lehamite de propriul miros, dar gardienii habar n-aveau de rugămințile mele. Îmi petrecusem vremea spunându-mi mereu că lucrurile se vor lămuri curând, ori, încercând să-mi golesc de gânduri sumbre capul, studiindu-mi cu minuțiozitate camera, încât ajunsesem să-i cunosc fiecare detaliu, fiecare crăpătură a zidului, fiecare fir de păianjen ce spânzura din tavan. Întins pe dormeză, cădeam din când în când într-un somn adânc, din care tresăream nedându-mi seama unde mă aflu, sau traversam perioade lungi de enervantă insomnie. Auzeam zgomote ciudate, pași rari sunând înfundat, apropiindu-se și depărtându-se de ușa mea, bătăi în zid ori vorbe precipitate, neinteligibile, a căror sursă n-o puteam identifica.

Când în a treia zi de detenție fusesem dus la primul interogatoriu, aproape că mă cuprinsese bucuria. Dar ce amarnică deziluzie! Anchetatorul meu părea lovit cu leuca, nu pricepea nimic din ceea ce-i spuneam. Îmi solicitase să povestesc în detaliu faptele întâmplare în Piața Aviatorilor. Apoi încă o dată. După aceea mă pusese să aștern totul pe hârtie. Mă lăsase singur în acest răstimp, iar după ce se întorsese citise textul cu conștiinciozitate, mișcând din buze. Fără un cuvânt, pusese hârtia într-un sertar și-mi întinsese alta. Mai scrie o dată, îmi ordonase. Credeam că nu înțeleg bine. Același lucru?... întrebasesm. Nu-mi răspunsese. Mă lăsase iarăși singur și revenise după o mai îndelungată vreme. Îmi citise rândurile de la un capăt la altul cu aceeași atenție, apoi ridicase spre mine niște ochi reci, inexpressivi. Minți!... fusese concluzia lui. Se pare că ai avut timp să-ți înveți lecția!

De ce să mint? întrebasesm contrariat.

Omul din fața mea, un grăsan cu fălcile răsfrânte peste guler, părea să-și piardă răbdarea. Căci întrebarea mea îl enervase. Ca să-ți salvezi pielea, firește, venise răspunsul său răstit. Minți prin omisiune, băiete!... Nu mai trăgăna lucrurile și declară imediat cu ce scop ați desfăcut scândura exact în fața tribunei Tovarășului!

Dar n-am desfăcut-o eu, încercasem intimidat să-l lămuresc.

Scopul, băiete! Asta ți-am cerut, ridicase individul și mai mult vocea.

Păi nu știi ce scop să fi avut colegul meu. Îl auzeam cerând niște apă...

Pe dracu' apă! urlase deodată anchetatorul, bătând cu amândoi pumnii în masă. Urma să introduceți o armă!...

Rămăsesem cu gura căscată de mirare. O armă?... îngăimasem în cele din urmă. De unde armă?

Vezi, asta-i! continuase pe același ton omul din fața mea. De unde?... Cu cine sunteți în cârdășie?

Tăcusem deconcertat. Îmi dădeam seama că n-o puteam scoate la capăt cu el.

Serviciile noastre au cunoștință de organizarea unui atentat. Mai e nevoie de o singură informație. Și aceasta ai să mi-o dai tu!... adăugase anchetatorul gâfâind.

Nu știi despre ce vorbiți, îi spusese cu sfârșeală în glas.

Nu mai știi, vrei să spui? Bine!... Când o să ajungi pe mâna gealaților, o să-ți amintești și ce lapte ai supt de la mă-ta!

Faptul că îmi amintise de mama, implicit de familie, îmi inspirase o idee. Vă rog să-l anunțați pe tatăl meu unde mă aflu. Este jurist, așa că!... îi răspunsese, încercând să-mi țin firea.

Individul dăduse drumul unui torent de expresii injurioase, între care aceea că i se rupe lui ceva de taică-meu și de toți juriștii din lumea asta era cea mai nevinovată.

Dar el reprezintă justiția poporului, tovarășe ăăă!... îndrăznisem să bâigui.

Omul sărise în picioare. Dar noi pe cine p... a mă-ti reprezentăm, hai? Nu tot justiția poporului? Nu suntem noi brațul înarmat al clasei muncitoare?...

Își slăbise cravata, se deschise la gulerul cămășii și începuse să se plimbe cu pași repezi prin sala de anchetă. Se congestionase la față și mușchii maxilarelor îi tremurau. Apoi ieșise pe ușă, fără să-mi mai spună ceva. Trecuse ceva timp de când se ocupa de mine și s-o fi dus omul să-și pună burduhanul la cale, îmi spusese, văzând prelungirea absenței lui.

Dar primul anchetator rămăsese dus. Îl așteptasem zadarnic să se întoarcă, rumegând în cap tot soiul de răspunsuri la tot felul de posibile întrebări. Se ivise în schimb după o vreme altul, un om mai mărunț, dezbrăcat la cămașă, căci afară se făcuse cald bine. Nu vedeam însă nimic în exterior, din cauza unor perdele groase acoperind permanent ferestrele. Dinspre ele radia dogoarea crescândă a zilei de vară. Noul venit mă privise cu mult mai multă bunăvoință. Îmi zâmbise, dezvelind niște dinți mărunți, foarte ascuțiți, negri de tutun. De altfel, cum se așezase la masă în fața mea, își pusese pachetul de *Amiral* înaintea, cu bricheta deasupra. Să facem cunoștință, îmi spusese, fără să-mi întindă mâna. Mă numesc Teslevici. Căpitan Teslevici. Își scosese din pachet o țigară și-mi oferise și mie una. Nu fumam, dar câteodată, pe la chefuri, mai băgam câte o țigară în gură. Ca să-i demonstrez că mă simțeam în largul meu luasem țigara, iar căpitanul Teslevici, dacă așa l-o fi chemat cu adevărat, mi-o aprinsese cu mâna lui. Văzusem însă cu ciudă că degetele îmi tremurau.

Nu ți-e cald cu haina aia pe tine? mă întrebuse căpitanul grijuliu. Dă-o jos tovarășeee...

Oprița, îl ajutasem, dezbrăcându-mi tunica. Valentin Oprița. Mirosul cămășii mele era dezgustător. Dar pe noul meu interlocutor nu părea să-l deranjeze.

Se cufundase în cercetarea celor câteva file din dosarul de pe masă. Din când în când mă privea cu ochi mijiiți din pricina fumului țigării. Obișnuia să-l elimine suflându-l prelung pe la colțurile buzelor vineții.

Așaaa..., spusese frecându-și cu satisfacție mâinile în cele din urmă. Va să zică ești profesor. Tânăr profesor!... Ce frumos!... Și eu am o soră mai mare profesoară. Cum mai sunt copiii de azi, tovarășeee...?

Oprița, îl ajutasem din nou. Păi cum să fie? Și mai buni și mai puțin buni, cum i-a lăsat natura.

Mda, natura, se arătase de acord căpitanul. Așa zice și soră-mea. Ce fel de profesor, dacă nu te superi?

De latină.

De latină?!... păruse el să se mire. Frumos! Frumos!... Și eu am făcut latină în școală. Dar nu mai știu decât două cuvinte: *Salve, magister!*... Râsese dezvelindu-și dinții ascuțiți, deloc jenat din pricina ignoranței sale. Dar ia să vedem ce mai există aici, continuase, și citise cu toată atenția, la rândul său, ambele declarații date de mine anterior, deși conțineau același lucru.

Da, da, da!... exclamase la urmă, căzut pe gânduri. Rămăsese minute bune într-o profundă meditație, apoi, parcă amintindu-și de ceva important, scosese brusc o altă hârtie dintr-un plic ținut în buzunarul cămășii. Uite, îmi spusese, chiar înainte de a ne întâlni a sosit prin curier raportul despre voi de la unitate. S-au mișcat repede ăia. Am apucat să-l citesc. N-ai referințe proaste. Cinste ție!... Te-au făcut și sergent... Scrie aici că ești trăgător de elită. Că ai cele mai bune rezultate din batalion. Ca să vezi, dom'le!... Un profesor de latină, trăgător de elită!... Și împrumutase o figură de om încremenit de uimire.

Nu găsisem de cuviință să adaug ceva cuvintelor lui.

Stătuse iarăși o vreme, privindu-mă cu mâna adunată pumn în dreptul gurii. Nu mă simțeam în largul meu sub căutătura lui insistentă. Avea ochi verzi de felină urmărindu-și prada. Era o vădită discrepanță între felul său de a mă privi și cuvintele rostite până atunci. Pe neașteptate se ridicase ca să scuipe într-o chiuvetă de fontă aflată lângă ușă, după care își făcuse de lucru cu robinetul acesteia, pornind și oprind de repetate ori apa. Părea foarte interesat dacă dispozitivul acela funcționează normal. Apoi, la fel de brusc, se răsucise în direcția mea, cu mâinile încrucișate pe piept.

Mi-e milă de tinerețea ta, îmi mărturisise cu profundă compătimire. Dar, dacă declari sincer totul, îți ușurezi situația. Hai să nu lungim vorba, mai ales că sasu' a recunoscut!...

Care sas? întrebasesm nedumerit.

Cum care?... Prietenul ăla al tău, Dieterle, sau cum naiba îi spune. Am crezut după nume că-i jidan, bată-l norocul. Cu care ai desfăcut scândura de la podium, ca să introduceți arma!...

Eu n-am desfăcut nici o scândură, tovarășe căpitan! Și nu știu despre ce armă vorbiți! Habar n-am de așa ceva!

Da, meditase el cu voce tare, ascultându-mă, păcat de tinerețea ta! Mare păcat, zău așa!...

Și vă rog să mă puneți în legătură cu tatăl meu. Consider că am acest drept!... El e jurist și vă va pretinde dovezi!... adăugasem precipitat.

Am știut eu, continua să-și facă auzite părerile căpitanul. Astea sunt cuvintele dușmanului de clasă. Vorbește de drepturi, pretinde dovezi, așa se întâmplă dacă-l tratezi cu duhul blândeții.

Se auzise o bătaie în ușă. În încăpere își făcuse apariția un subofițer în uniformă albastră. Pocnise din călcâie și ridicase mâna la chipiu: Să trăiți, to' a'șe căpitan! Ia-l, îi ordonase cu voce tăioasă anchetatorul meu. Și faceți o vizită la gealați. Vrea dovezi! O să-i oferim dovezi pe tavă profesorașului nostru!... De latină!...

Ziua era pe sfârșite când revenisem în camera mea. Pe masă mă aștepta hrana sleită de la prânz. Mâncasem cu gândurile răvășite, epuizat. Nu mă brutalizaseră, cum mă așteptasem, după ce ajunseseam în pivnițele clădirii, mă lăsaseră să ascult doar, rămas de unul singur într-o încăpere sinistră, netencuită, cu tavanul scund, boltit, tot felul de zgomote de prin hrubele învecinate, lovituri, gemete, strigăte de durere, înjurături, urmate de perioade lungi de tăcere mormântală. Așteptam întruna, cu sufletul la gură, să încap și eu cât de curând pe mâinile gealaților. Dar, spre mirarea mea, după ore lungi de așteptare mi se puseseră iarăși, ca la venire, ochelarii cei negri pe ochi și fusesem readus, fără să mi se dea nicio explicație, în garsonieră.

După răcoarea beciului în care stătusem, aici mă simțisem curând sufocat de căldură. Aruncasem hainele de pe mine și mă trântisem pe dormeză, cufundându-mă aproape instantaneu într-un somn adânc. Puzderie de vise mă năpădiseră în timpul somnului. Aproape toate erau confuze, învâlmășite, amestecate cu explozii de lumină, aidoma unor artificii, sau urmate de prăbușiri lente în hăuri negre fără fund. Unul însă îmi rămăsese în memorie cu limpezime de cleștar. Se făcea că mă aflam într-un părculeț ori într-un fel de grădină cu gazon impecabil tuns, având în mijloc o mică suprafață cultivată cu trandafiri de toate culorile. Deasupra acestor trandafiri se strânsese un roi de fluturi albi ce urca și cobora în văzduh, luând cele mai neașteptate forme: de inel, de glob, de spirală, ba chiar de diafană aureolă în jurul unui cap de înger cu zulufi arămii. Iar eu voiam să mă închin acestui înger, pios, cu palmele lipite ca în copilărie, dar nu puteam, fiindcă mâinile îmi fuseseră legate la spate!...

Mă smulsesem din vis cu senzația că sunt privit cu insistență de cineva, săltându-mă buimac în capul oaselor. Deasupra mea se aplecase o femeie, al cărei păr negru, tuns scurt, îi acoperise, din pricina poziției înclinate, pe jumătate obraji. Îmi ridicasem instinctiv mâna pentru a mă apăra. Privind contra luminii, a acelei blestemate lumini ce nu se stingea niciodată, nu-i distingeam straniei apariții nici una din trăsăturile chipului. Simțisem imboldul de a-mi face cruce, dar mâna îmi fusesse dată cu blândețe la o parte. Femeia se înălțase, constatând că mă trezisem, și se așezase pe unul din scaunele care, băgasem de seamă, îmi fusesse adus în timp ce dormeam până lângă pat. Poate veghea de multă vreme lângă mine, ca la căpătâiul unui bolnav.

Și în momentul următor o recunoscusem. Era fata de la cinematograf! Mă privea zâmbind, așteptând să-mi revin de-a binelea. Avea același zâmbet cu care îmi întâmpinase revenirea în holul sălii de spectacol, arătându-mi cele două bilete de intrare.

Tu în acest loc?... abia putusem îngăima.

Da, îmi spusese simplu. Sunt de-a casei.

Nu înțelesesem cuvintele ei. Vrei să zici că?... încercasem cât de cât să mă lămuresc.

Da, repetase ea, zâmbind în continuare. Sunt de aici. S-ar putea spune că te afli pe domeniul meu!

Mintea mi se înțepenise, refuzând să creadă ceea ce fata îmi dezvăluia. Ce afirma limpede, fără echivoc.

Te-ai ținut destul de bine astăzi, continuase. Sinceră să fiu, nu m-am așteptat. Aș fi vrut eu să te scap de acest supliciu, dar Șerban n-a fost de acord. Și el are întotdeauna ultimul cuvânt. Zicea că îți va prinde bine, pentru luare-aminte, această privire prin ușa întredeschisă a lumii noastre!...

Cine e Șerban? întrebam.

O să-l cunoști, poate, venise, însoțit de un surâs enigmatic, răspunsul fetei. Ori poate că nu. Depinde doar de el. Ceea ce el dorește nu știe nimeni.

Renunțasem să mai spun ceva. Fata îmi luase o mână între palmele ei. Părea atât de bună, de ocrotitoare!

Mai ai de trecut o ultimă probă, după toate cele petrecute azi, își continuase ea, zâmbind cu șiretenie de astă dată, vorba. Ca să fii de acum înainte multă, multă vreme al meu. Șerban n-a avut nimic împotriva.

Mi se părea din cale afară de frumoasă. Purta un fel de ie, cu mâneci largi, până la coate, semitransparentă. Îi puteam distinge bine sfârcurile sânilor dedesubt. Ședea grațios pe scaun, dreaptă, dar nu rigidă, picior peste picior. Nu-mi mai bătusem capul cu ceea ce voise să spună. Poate ai vreo dorință, mă întrebase deodată grijulie, ca o soră de caritate conștiincioasă, preocupată de nevoile mele.

Stinge lumina aia blestemată, o implorasem. Stinge-o, te rog! Nu mai pot s-o suport!...

Ea făcuse un gest abia perceptibil și camera se cufundase în beznă. Nu mai văzusem nimic. Mă lăsase de mână, dar simțeam că fata îmi rămăsese aproape, ba chiar o auzisem pufnind ușor, poate din pricina atât de modestei mele pretenții. Ochii mei percepuseră ca o binefacere suprimarea acelei lumini fără sfârșit. Căci și prin pleoapele închise mă copleșea agresivă, zădărnindu-mi în bună măsură încercarea de a mă liniști, de a mă reculege.

Ah, îi spusese, dintotdeauna am iubit întunericul!... Noaptea înseamnă pace, ziua aduce doar oboseală și zbucium. Au fost poeți ce au închinat imnuri nopții.

O auzisem râzând domol iarăși, concomitent cu foșnetul hainelor pe care și le dezbrăca.

Apoi se culcase lângă mine, cuprinzându-mă în brațe. Știi, îi spusese stânjenit, nu m-au lăsat deloc să mă spăl de când mă aflu aici. Drept răspuns mă mușcase cu delicatețe de gât. Lacrimi de recunoștință începuseră atunci să mi se prelingă pe obraji.

Așa rămăsesem cu Olimpia.

III

Când inginerul Milea mă părăsise în camera defunctei sale soții, permițându-mi cu generozitate să consult însemnările acesteia, păstrate în sertarul din mijloc al unei modeste mese de scris, mă avertizase înainte de a pleca: Vezi că sunt redactate în limba franceză. Sper să te descurci. Și ar mai fi ceva. Ița avea un scris aproape ilizibil!... Chiar și mie îmi rămâneau, din această cauză, unele din frazele scrisului ei neinteligibile. Trăsese cu grijă apoi ușa îndărătul său, după ce-mi făcuse un semn de încurajare spre sertarul lăsat întredeschis.

Rămas singur, mă încercase un sentiment ciudat. Acela că profanam prin prezența mea un mic sanctuar. Iar gândul că urma să scotocesc printre însemnările, poate intime, ale unei ființe care între acești patru pereți își petrecuse ultimele clipe de viață, mă înfiora de-a dreptul. Ceva mă îndemna cu vigoare să împing la loc sertarul conținând, apucasem să văd, câteva caiete cu grijă aranjate și vreo două teancuri de scrisori legate cu șnur alb. Răspusesem aproape fără să vreau acestui impuls, așa că nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decât să mă abandonez contemplării unor fotografii în ramă atârdate pe pereți. Toate o înfățișau pe Alexandra Milea așa cum o cunoscusem cu mulți ani în urmă. Chiar la căpătâiul patului, foarte scund și surprinzător de îngust, era aninat un portret din care mă privea zâmbind o femeie relativ frumoasă, cu dantura impecabilă și cu părul ușor răvășit de vânt. Purta la gât un mic pandantiv, o perlă ciudată, puțin alungită, ca o picătură de lapte gata să se desprindă pentru a cădea în gol. În alte trei fotografii, dispuse în șir pe zidul de alături, Alexandra Milea, ceva mai tânără și intens bronzată la față, cu niște ochelari de soare înălțați deasupra frunții, se înfățișa pe fundalul unui peisaj montan. Privirea îi zbura, cu optimismul și încrederea specifice vârstei, spre înălțimi, iar surâsul ei șiret era acela al unei femei care se știe privită de un admirator. În fine, două poze mai erau prinse pe o porțiune de perete rămasă liberă între micul șifonier și fereastră. Într-una, Alexandra Milea avea alături un câine doberman cu urechile ciulite șezând, ce privea cu mare atenție spre obiectivul aparatului de fotografiat, iar în cealaltă ținea pe după umeri o persoană ceva mai în vârstă pe care o recunoscusem imediat. Era monsieur G.

Vederea lui monsieur G. mă dusesse numaidecât cu gândul la vârsta adolescenței, când îl puteam observa pe acest interesant personaj bătănd cu regularitate drumul spre frumoasa casă a Mileștilor, în lodenul său verde, ducând o geantă de vinilin mereu atât de grea, încât umărul mâinii care o purta era vizibil mai coborât decât celălalt. O particularitate a fizionomiei lui era bărbia mare, voluntară, încât unul dintre colegii mei îl poreclise mister Forsyte, dar porecla nu a prins, monsieur G. nu putea fi numit altfel. Trăia din ore de limba franceză predate în particular, probabil singura lui sursă de existență. Mama, spre regretul meu, nu mă dăduse la franceză, spre a-l cunoaște mai bine, să înveți franceza, neapărat franceza, era un moft regățenesc, zicea ea, la noi dintotdeauna se cuvenea să fie învățată germana. Așa că ani de zile o frecventasem pe Frau Faber, nu zic că fără folos, dar ea nu avea nici pe departe șarmul lui monsieur G. E cumva din marea familie G.? o întrebam pe mama când începusem să mă orientez mai bine în istorie, în adevărata istorie, nu în cea fabricată de comuniști. Da, îmi confirmase ea cu un aer conspirativ, nu-mi dădeam seama pe atunci de cauza acestuia, astfel că prestigiul lui monsieur G. sporise enorm în ochii mei, iar motivul pentru care ajunsese acolo, în orașelul nostru uitat de lume din Ardeal, începuse tot mai mult să mă intereseze. Dar nimeni nu părea dispus să-mi dea informații despre dânsul, nici măcar Tavi, fiul mai mare al Mileștilor, care-mi era bun prieten. Așa că în imaginația mea aura de mister din jurul acestui personaj rămăsese multă vreme intactă.

Prilejul nesperat de a schimba câteva cuvinte cu monsieur G. se ivise abia când crescusem, transformându-mă din copilul cam plâpând care fusesem în tânărul înalt și destul de bine legat, gata să-și dea examenul de maturitate, cum era numit bacul anilor acelora. Până atunci mă mulțumisem să-l ascult vorbind, când șansa mă aducea uneori în apropierea lui, în locuința Mileștilor aflându-mă, fiindcă relația de amicitie cu Tavi îmi facilitase o bună bucată de timp prezența necondiționată în casa părinților săi, or aici monsieur G. putea fi mai lesne decât oriunde întâlnit. Numai apariția frumoasei surori a prietenului meu, după care îmi cam pierdusem capul, era în stare să-mi capteze atenția în mai mare măsură decât dânsul.

Vino să te prezint lui monsieur G., îmi spusese odată Alexandra Milea, iar eu mă fâstâcisem grozav simțindu-mi mâna în palma lui uscată cu degete lungi, cu care știa în timpul conversației, uzând de o gestică rafinată, să-și sublinieze ideile.

Mi se adresase în românește, până atunci se întreținuse cu doamna Milea în franceză, cum aveau obiceiul când discutau înde ei. Aflând al cui descendent eram se bucurase, tatăl dumitale e un intelectual de elită, spusese, ce mi-a oferit cândva prilejul unor agreabile schimburi de idei. Regret mult că acele frumoase convorbiri n-au putut continua, din pricina nedoritelor întâmplări ce au determinat despărțirea noastră. Semeni mult cu tatăl dumitale, tinere domn, sunt convins că nu doar la înfățișare, adăugase, înclinându-și de repetate ori capul, voind să sublinieze astfel că-mi vorbea din inimă, cred.

Îi mulțumisem pentru aprecieri și îi fusesem recunoscător pentru că găsisse de cuviință să-mi rostească acele cuvinte calde, dar conversația noastră nu se limitase la atât. *Le garçon parle satisfaisant l'allemand*, îi explicase amfitrioana, *c'est bien, c'est bien*, îi răspunsese monsieur G., apoi îmi ținuse un mic discurs, pe care, tot repetându-l ulterior în minte, flatat de onoarea ce mi se făcuse, îl memorizasem aproape cuvânt cu cuvânt: Cunoașterea unei limbi de circulație trebuie să facă parte din zestrea culturală a fiecărui om civilizat, începuse el. Domnul Călinescu greșește, socotesc, atunci când minimalizează această cerință, de altfel, dumnealui nu cunoaște bine decât italiana, se zice, fapt ce, să recunoaștem, ținând seama de poziția dumisale astăzi, nu îl prea onorează. Dar acesta nu e păcatul cel mai mare de care domnul Călinescu se face vinovat!... completase, zâmbind cu tâlc, monsieur G. Am trăit secole de izolare sub tot felul de amenințări, adăugase cu glas patetic. Să nu așteptăm ca lumea să caute și mai ales să găsească necesarele căi de comunicare cu noi. Ne revine nouă sarcina de a le căuta și găsi. Or, a compromite pe cele care printr-un miracol s-au păstrat, cum mai nou se întâmplă, zâmbise iarăși, cu dezolare de această dată, e o dovadă de... *cécité politique*! Iată de ce tatăl dumitale, poliglot și om de aleasă cultură, este, din această perspectivă, a necesității restabilirii punților cu lumea civilizată, unul din oamenii *cari ni trebuie*, cum ar fi spus regretatul prieten al familiei noastre, Nicolae Iorga... Ideea că, abia la vârsta formării aflându-mă, sensul unora dintre aluziile sale ar fi putut să-mi scape, nu părea să-l fi preocupat pe monsieur G.

Pe tata monsieur G. nu-l mai văzuse de mult, fiindcă, urmare a persecuțiilor suportate în mica urbe ardelenescă, părinții mei se mutaseră într-o localitate din Banat, locul de obârșie al mamei, eu trebuind să îi urmez, firește. Revenirea mea pentru un an la O.M., în ultima clasă de liceu, consecință a unor nedorite întâmplări, evocate cu alt prilej, îmi crease, iată, ocazia nesperată de a discuta cu monsieur G. Deși dumnealui își exprimase la sfârșitul schimbului nostru de cuvinte speranța că vom mai afla *des opportunités pour conversation*, ea va rămâne neîmplinită. Nu atât pentru că, la un moment dat, fusesem silit să renunț la vizitele făcute Mileștilor, fiindu-i prezentat în împrejurările arătate mi-aș fi putut permite să-i cer îngăduința de a-l vizita acasă, cu convingerea că nu m-ar fi refuzat, ci fiindcă, tot așteptând eu conjunctura potrivită pentru a o face, mă pomenisem că monsieur G. părăsise la rândul său, fără veste, O.M. Întrebărilor mele, puse cu scopul de a mai primi niscaiva informații despre dânsul, doamna Milea, tocmai ocupată până peste cap cu organizarea banchetului de absolvire al fiicei sale, Adina, nu catadicsise să răspundă. Acum ți-ai găsit și tu! îmi reproșase. Când mai treci pe aici o să vorbim despre asta!... Din nefericire, cele petrecute tocmai cu prilejul banchetului pregătit de dânsa cu atâta osteneală, mă vor face să-mi pierd aproape cu totul nădejdea de a mai afla ceva despre monsieur G. prin intermediul său.

Îmi întorsesem privirea spre portretul ei aninat la căpătâiul patului, pe care, mi se spusese, își dăduse obștescul sfârșit, și îl privisem îndelung. Femeia îmi stârnise cele mai contradictorii

sentimente. De admirație și de aversiune în același timp. Îi iubisem fiica, dar nu în mult mai mică măsură mă simțeam fascinat de dânsa. Voiam să-mi dea atenție, să îmi vorbească, la fel cum găsise de cuviință monsieur G., ca unuia ce era în stare să poarte o conversație, deși se zicea despre ea că ar avea limbă ascuțită, capabilă fiind să ironizeze prompt, cu mai multă sau mai puțină finețe, după circumstanță, orice răspuns stângaci al interlocutorului. Dar Alexandra Milea continua să vadă în persoana mea, chiar și după ce o întrecusem binișor în înălțime, doar pe prietenul de joacă al fiului ei.

Fuse o ființă impulsivă, care știa însă, dacă era cazul, să facă dovada unei desăvârșite stăpâniri de sine. Putea fi severă și blândă aproape în același timp. Arătase, nu de puține ori, că avea abilitatea de a controla orice situație conflictuală. Știa să atragă ori să respingă cu aerul cel mai firesc, lăsând impresia că e perfect îndreptățită să procedeze într-un fel sau altul. Tata obișnuia să zică despre ea că este o femeie înfiptă, referindu-se probabil la puternica ei personalitate, și că ar fi avut succes în mișcarea feministă din anii antebelici, firește. Polariza imediat atenția în indiferent ce societate s-ar fi aflat. Mama spunea că Ița, numele sub care era cunoscută în cercul ei de prieteni, fusese înainte de naționalizare admirată de însuși directorul general al întreprinderilor de produse cloro-sodice din țară, un belgian pe nume Böth, căci el, de câte ori se abătea pe la O.M., unde exista o fabrică importantă a firmei sale, avându-l inginer-șef pe însuși Alfred Milea, soțul Alexandrei, cerea cu tot respectul îngăduința de a face o vizită și încântătoarei consoarte a acestuia, singura ce îi putea vorbi fluent în limba lui, puțin folosită dincoace de munți, fiind primit de dânsa cu toate onorurile cuvenite funcției.

Prima mea revelație, ca să spun așa, în privința naturii firii sale, avusese loc pe când ai mei locuiau încă în cartierul notabilităților fabricii, în imediata apropiere a Mileștilor, cred că la puțin timp după ce tatăl meu suferise retrogradarea umilitoare, în urma căreia fusese silit, primind repetate somații și amenințări cu evacuarea forțată, să se mute cu familia în oraș, adică printre oamenii de rând ai urbei, pe modesta stradă Cloșca.

Lui Tavi îi cumpăraseră ai săi o bicicletă, tocmai apăruseră în comerțul socialist niște biciclete *Mifa* pentru copii, costau vreo patru sute, o sumă frumușică pe vremea aceea. Obiectul exercita o fascinantă atracție asupra tuturor celor de seama noastră din partea locului, iar eu cred că mi-aș fi vândut și sufletul numai să-mi fie îngăduit să fac câteva tururi cu el pe aleile din preajmă. Dar Tavi îl păzea ca un cerber, nu ne îngăduia nici măcar să-l atingem, reacționa violent în caz că ne-ar fi surprins punând mâna pe el. Până la urmă își slăbise vigilența, începuse să-și mai părăsească *Mifa* rezemată de câte un perete și să se prindă în joc cu noi, copiii mai puțin favorizați de soartă, căci tentația de a da și el cu piciorul în minge pe terenul de zgură din vecinătatea clubului muncitoresc, ori de a juca țurca sau chisolita, un fel de oină specifică zonei aceleia, era mult prea mare. Profitând de neatenția lui, într-una din zile îmi luasem inima în dinți, înșfăcasem pe furiș obiectul mult râvnit, îl încălecasem și, când să o iau din loc, mă simțisem zdravăn smucit de o ureche. Îmi dădusem seama că nu suportam riposta lui Tavi, el, prins în joc, habar n-avea de cele ce se întâmplau, ci pe aceea a mamei sale. Aflându-se nu știu cum prin apropiere, căci, înainte de a trece la faptă, cercetasem atent cu privirea în jur, Alexandra Milea îmi aplicase sancțiunea cu promptitudine, roșie în obraji, spunându-mi răstit: Nu ți-e rușine? Pentru ce nu ceri voie?

Nu acest lucru mă uimise, a trage un copil de ureche dacă e pe cale să facă o poznă mi se părea atunci în firea lucrurilor, ci acela că, repede revenindu-și din răbufnirea de mânie, doamna Milea își scosese portofelul din poșetă și, extrăgând de acolo două bancnote de o sută, mi le întinsese, vorbindu-mi pe cel mai firesc ton: Poftim, dragă! Spune-i mamei tale să adauge diferența ca să-ți cumpere și ție o bicicletă.

Ai mei erau pe atunci în cele mai bune relații cu Mileștii, cu mama Alexandra Milea sporovăia timp îndelungat ori de câte ori aveau prilejul să se întâlnească, iar pe tata obișnuia să-l alinte în felul său, zicându-i *notre prochain ministre de la justice*, ceea ce doctorul în drept, fost absolvent *magna cum laude* la Cluj, dar, prin forța împrejurărilor, rămas modest jurist în într-o insignifiantă orbe ardelenescă, ba chiar simplu magaziner în cele din urmă, dezavua cu gestul omului lipsit de ambiții deșarte. Poate doamna Milea avea în vedere și faptul că tatei i se propusese cândva să ocupe o destul de înaltă poziție politică, e drept, în partea de țară ocupată de horthyști, reprezentant al românilor din Transilvania pe lângă Dietă. Nu știam amănunte, tata, precaut, nu obișnuia să se laude

cu asta, oferta venise, aflasem totuși, din partea fratelui marelui om politic care fusese contele Iulius Teleki. Individul trăise la Cluj, se încăpățănase să rămână în România în perioada interbelică, abia după al doilea război mondial se refugiase la Viena, și avusese năstrușnica idee, după opinia alor săi, de a învăța românește. Tatăl meu îi fusese recomandat meditator, student fiind pe atunci se întreținuse, cum obișnuiau cei cu resurse bănești modeste, din ore particulare. Se bucurase de avantajul că, crescând într-o regiune populată de secui, învățase binișor limba maghiară. Dar tata refuzase cu demnitate importanta funcție și se refugiase în zona neocupată după Diktat, unde îl prinseseră toate celelalte evenimente nefaste, războiul, ocupația sovietică și opresiunea comunistă.

Mă dusesem acasă sărind într-un picior, nu mai fusese în viața mea posesorul unei hârtii de o sută, darmita a două, însă mama reacționase contrar așteptărilor mele, îmi îndesase din nou în palma umedă de emoție bancnotele ce i le dădusem, poruncindu-mi cu severitate: Du-i-le înapoi! Și să nu te mai prind că primești bani în dar, pentru indiferent ce motiv, de la nimeni!... Distanța până la casa Mileștilor o parcursesem îndărăt cu pași târșâiți, ca un condamnat la ocnă, și îi întinsesem bancnotele doamnei Milea, explicând că mama nu era de acord cu oferta ei. Ea nu păruse deloc surprinsă ori nemulțumită din această cauză. Își pusese în modul cel mai firesc banii în buzunarul halatului și mă condusesse cu multă grijă pe verandă, locul obișnuit de joacă al copiilor săi.

Toate aceste amintiri mă invadaseră în timp ce persistam în contemplarea portretului dinaintea mea. Alexandra Milea mă privea ținută, aveam impresia, iar zâmbetul cu buzele întredeschise, bine conturate, dădeau o notă de senzualitate chipului său. Amănuntul acesta îmi trezise o altă aducere aminte, din timpuri ceva mai noi. Deși trecuse deja bine peste patruzeci de ani, Alexandra Milea știuse să se păstreze impecabil. Avea o suplețe de invidiat pentru femeile de vârsta ei. Patina încă admirabil în lung și în lat pe apa înghețată din mal în mal a Mureșului în miezul iernii. Executa cu această ocazie salturi de pe un picior pe celălalt și făcea piruete spre deliciul spectatorilor. Vara obișnuia să alerge pe aleile mărginașe ale Lighetului, așa se numea parcul ce despărțea cartierul rezidențial al notabilităților de restul orașului, ori să pedaleze apăsător pe bicicleta sa, fie și numai dacă se ducea să facă obișnuite cumpărături.

Eram în ultima clasă de liceu și venisem într-o zi de duminică la Tavi, cu un an mai mare, el era deja student la Cluj, având obicei să se întoarcă numai pe la sfârșit de săptămână acasă, prilej pentru a ne întâlni ca să ascultăm muzică ori pentru a schimba diverse impresii. Se nimerise să ajung puțin mai devreme ca altădată, prea curând după ora la care Mileștii obișnuiau să ia prânzul în holul de la parterul casei lor. Casa avea și sufragerie, bineînțeles, dar locatarilor le venea mai bine să ia masa în hol, o încăpere imensă, multifuncțională, cu destinația de livingrum în restul zilei. Cu ocazia fiecărei vizite nutream speranța, niciodată mărturisită, de a o revedea și pe Adina, printre ai cărei admiratori mă număram.

Mă înființasem în holul casei, așadar, surprinzându-o pe doamna Milea strângând împreună cu menajera vesela și tacâmurile întrebuintate, a căror varietate și număr mă impresionase. Sosirea mea chiar în acel moment nu cred că îi convenise, și, cu toate că o salutase respectuos, scuzându-mă pentru vizita la oră nepotrivită, ea își abandonase brusc îndeletnicirea, apoi, cu o mână în șold, mă întrebase cu un aer ironic: Ce mai faci, boierule?

Cuvintele ei mă ofensaseră, eram cam susceptibil la vârsta aceea, căci în mintea mea termenul folosit de dânsa se asocia numaidecât cu imaginea lui Stroie Orheianu și a altora ca el, personaje negative de care era plină literatura publicată și studiată în respectiva perioadă. Cred că privirea mea uimită, pasul înapoi și mai ales cuvintele scăpate aproape involuntar: Nu înțeleg întrebarea dumneavoastră, doamnă!... o făcuseră să renunțe în grabă la aerul ironic, să arboreze un zâmbet îngăduitor și, luându-mă de umeri, să mă conducă spre unul din fotoliile garniturii sale de club, aflată într-un colț al aceleiași încăperi. Apoi mi se așezase înaintea pe un alt fotoliu, picior peste picior, avea picioare superbe, schiase mult pe vremea studenției petrecută la Grenoble, unde urmăse cursurile Facultății de Litere și Filozofie, își cuprinsese rădăcina gâtului între degetele lungi ale unei mâini, semn al concentrării ei pesemne, și mă întrebase cu glas calm, în care parcă recunoscusem timbrul vocii mamei când mi se adresa presupunând că aș fi bolnav: Tu știi, dragul meu, ce este acela un boier?

Ezitasem. Prin gesturile pregătitoare, prin tonul omului gata să-ți aline o suferință, femeia mă contrariase, nu mă așteptasem să fiu tratat cu îngăduință după răspunsul meu, care numaidecât mi se

păru-se nelalocul său și îl regretasem. Un lucru mi se releva însă limpede, anume că orice aș fi spus, bazat pe experiența mea de până atunci, aș fi comis o nouă stângăcie.

Depinde, căutasem în cele din urmă să exprim, nu prin cuvinte, ci printr-o ușoară înclinare a capului pe umăr.

Râzând cu condescendență, ea îmi spusese: Nu cumva ai avut impresia că mi-a stat în intenție să te jignesc?... Dragul meu, mimase mirarea față de neștiința mea, dar acesta a fost până nu de mult un apelativ comun, cum ai spune astăzi *șefule*, de exemplu. Boier putea fi numit oricine, de la băcanul din colț, până la fruntașul vieții politice. Boier i se zicea simplu unui om care vădea că îi merge bine.

Această explicație cu iz de dădăceală, dată, îmi ziceam, cu aerul de superioritate cu care te adresezi unui ageamiu, mă făcuse să-mi zbârlesc din nou câțiva țepi. Și-apoi, prin ce vădeam eu că îmi mergea bine? Dimpotrivă, ținând seama de prânzul meu frugal, comparativ cu masa lor copioasă, după cum lesne putusem deduce, având în vedere fie și numai varietatea veselei și numărul tacâmurilor pe care le foloseau, boier nu eram eu, ci dâșii!

În timp ce altora le merge prost?... mă găsiseam să întreb, cu subtilitatea elevului tobă de științe sociale.

O clipă avusesem impresia că zâmbetul ironic este pe cale să-i revină în colțurile buzelor. Mă cântărise din priviri. Evident că nu o pusesem în dificultate, de altfel aerul jovial și-l păstrase. Apoi rostise tranșant: Trebuie acceptat ca o fatalitate că, atâta timp cât va dăinui lumea, unora le va merge mai bine și altora mai prost: *Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău*. Sau poate tocmai asta nu studiați din poezia lui Eminescu?...

Dobi, câinele ei doberman uriaș, venise să i se întindă Alexandrei Milea la picioare, iar ea și-l eliberase pe cel drept din pantoful de casă, mângâind cu talpa goală blana câinelui. Observasem că era prevăzătoare ca gestul să nu-i dezvăluie genunchii, poate pentru că mișcările ei îmi atrăgeau privirile ca un magnet. Animalul râsufla adânc de satisfacție. Mai că mă doream în locul său!...

Atunci când tăcerea devenise stânjenitoare, căci ultimele sale cuvinte îmi cam luaseră piuitul, Alexandra Milea continuase aproape lamentându-se: Dar ce rost are să polemizăm pentru o nimica toată? E limpede că formația voastră suferă de stângism. Iar stângismul e nesănătos în actualele împrejurări, ba chiar o boală, nu o recunoaște unul dintre așa-zișii filozofi cărora le tot faceți plecăciuni?...

Îmi venea să observ că, rupând din context afirmațiile așa-zișilor filozofi, cum îi numea, le putea deturna după bunul plac înțelesul, numai că tonul ușor persiflant cu care rostise ultima întrebare, îmi tăia apetitul de a da glas observației ce tocmai mi se născuse în minte. Iar sensul propriu al unora dintre termenii folosiți mi se relevase cu vigoare, așadar, după dânsa, eram implicat într-o treabă umilitoare, făceam plecăciuni!... Țepii mei atâta așteptau!

Bănuise uimitor de repede ce-mi trecea prin minte. Să rămânem la atât, spusese. Încă ești un copil. Da, ești un copil, ținuse să sublinieze. Așadar veniseși pentru Tavi. Foarte bine, așteaptă-l aici. Nu, nu te deranja!... Am să-ți trimit o bucată de tort și o oranjadă. Ei, hai, doar n-ai de gând să refuzi!... Pe mine te rog să mă ierți, dar tocmai e ora când îmi fac dușul înainte de siestă.

Ridicându-se, mă bătuse ușor pe obraz, înfiorându-mă, și ieșise, urmată docil de câine, căruia îi făcuse loc să treacă înainte, după ce deschisese ușa, cu o mișcare grațioasă a șoldului.

Și, totuși, nu mai eram un copil. Iar faptul acesta cu siguranță îl intuise Alexandra Milea cu mult înainte de a afirma, cu prefăcută convingere, contrariul.

IV

Vingts ans après! exclamase inginerul Alfred Milea. Acum douăzeci de ani zici că ai pus ultima oară piciorul aici!?!...

Întocmai, îmi întărisem eu vorbele.

Inginerul se întorsese și mă studiasse îndelung prin ochelarii săi cu lentile groase de un deget. Semeni perfect cu tatăl tău!... constatase cu un fel de nostalgie în glas. După aceste cuvinte se posomorâse brusc, de parcă evocarea tatei s-ar fi asociat în cugetul său altor amintiri, deloc plăcute, și își abătuse privirea către culmile dealurilor ce îmbrățișau O.M. cu semicercul lor verde. La capătul lui din stânga, dominând valea Mureșului, se înălța, luminat de razele sfârșitului de zi, castelul grofilor Teleki.

Inginerul Milea nu se schimbasesc prea mult. Doar ochelarii cu lentile groase, prin care ochii i se vedeau nefiresc de mari, îi dădeau un aer străin. De la domnul Rece, și el veche cunoștință a tatălui meu, aflasem că suferise de o boală de ochi, că la un moment dat aproape nu mai vedea deloc, dar că apoi se operase, cu rezultate satisfăcătoare, fiind silit însă ulterior să poarte acei ochelari. Mai avea ceva deosebit, părul blond, tuns perie, rămas aproape la fel de des ca odinioară, îi albise cu totul.

S-a întâmplat cu ocazia banchetului mic, când cu absolvirea liceului, încercasem după o vreme să sparg tăcerea ce se așternuse între noi. Atunci a avut loc ultima mea vizită. Deși cu puțin timp înainte veneam la dumneavoastră măcar o dată pe săptămână. Pentru a mă întâlni cu Tavi, chipurile, de fapt pentru a mă afla în preajma Adinei, pentru care făcusem o pasiune. Asta până când ea, intuind adevăratul motiv al vizitelor mele, mi-a scris cu ruj pe oglinda cuierului din antreu cuvintele: *Ne pense pas à... et rouille!*...

Deasupra punctelor de suspensie, îmi aminteam cu strângere de inimă, Adina își aplicase pe sticlă amprenta buzelor. Iar Tavi, obișnuind să mă conducă la plecare, stupefiat de cele văzute, îmi spusese că soră-sa e nebună de-a binelea! Și se apucase să șteargă rujul, întinzându-l însă pe tot luciul oglinzii.

N-am știut de asta, murmurase, fără să-și întoarcă fața spre mine, inginerul.

Da, continuasem, stimulat de faptul că, în pofida aparențelor, el mă asculta atent. Și de atunci n-am mai venit... Am trecut printr-o criză. Mi s-a părut un timp că pe toate oglinzile ce îmi ieșeau în cale vedeam scrise cuvinte, aceleași ori altele, din ce în ce mai greu de înțeles. Și, la un moment dat, mi-a venit așa, din senin, să-mi trag palme privind-mă în ele. Până când lumea a prins să mă cerceteze cu suspiciune, fiindcă aveam neconținut obrajii vineți. Iar domnul Rece, care mă ținea în gazdă, s-a gândit chiar să-mi înștiințeze părinții de îngrijorătoarele mele simptome. Apoi, tot atât de brusc cum începusem, am încetat să mă mai molestez singur.

Eh, exagerările tinereții!... comentase interlocutorul meu.

Ședeam în niște fotolii de răchită sub coroana umbroasă a doi impunători tei din spatele curții vilei sale, aflată într-un complex de imobile rezervate cândva doar personalului de înaltă calificare al fabricii. Când eram copii, mă cățăram cu Tavi în acești tei spre disperarea bunicii lui, a bătrânei doamne Muste, mama soției inginerului Milea, ce nu știa cum să facă pentru a ne vedea mai degrabă coborâți de acolo.

Firește că exageram, mă grăbisem să-i dau dreptate. Iar în ultima zi de curs, îmi continuasem relatarea, mă pomenesc că Adina, cu care nu mai schimbasesc o vorbă de atunci, de când cu somația scrisă pe oglinda cuierului din antreu, îmi spune cu cea mai firească voce că mă invită la

acel mic banchet, programat să aibă loc tocmai aici. Vino, te rog, am chemat toți colegii, nu se cade să lipsești tocmai tu, având în vedere prietenia dintre părinții noștri!... a insistat ea, văzând că ezitam să-i dau un răspuns. Iar ezitarea mea era întemeiată, fiindcă Adina, de o bună bucată de vreme, era în vorbă cu Dinu Hodoșan, alt coleg de-al nostru, fiul doctorului Hodoșan... Și cred că n-aș fi răspuns invitației nici atunci, cu toată insistența ei, dacă Tavi, căci, în pofida celor întâmplare, păstrasem cu el foarte bune raporturi, n-ar fi venit la mine acasă, unde stăteam în gazdă vreau să zic, și nu mi-ar fi spus cu reproș: Hai, mă, că și mama te roagă, nu mai fă pe ofuscatul! Ce, de fasoanele unei fete aiurite îți pasă ție?... Adevărul era că Tavi și Adina nu se prea înțelegeau, de aceea vorbea despre ea astfel, iar de când sora lui se afla în relație cu Hodoșan, pe care nu-l putea suferi, cel puțin așa lăsa să se înțeleagă, neînțelegerile lor au sporit.

S-au avut dintotdeauna precum câinele și pisica, nu ezitase să-mi confirme inginerul. Ița, nevastă-mea, era mereu nevoită să intervină când disputele lor deveneau aprinse.

Cunosc asta, spusese, de altfel, tocmai respectul ce i-l purtam doamnei Alexandra, auzindu-l pe Tavi că vorbea și în numele ei, m-a determinat să vin. Dar am regretat! Am regretat mult!...

Chiar așa?... își îndreptase, în fine, privirile spre mine inginerul, iar ochii săi, măriți de lentilele ochelarilor, mă fixaseră cu uimire. Și de ce, mă rog?

Prima oară m-a încercat regretul la ivirea lui Hodoșan. Coborâse ca un mire, înveșmântat în alb, cu papion la gât, de la volanul unei mașini noi, ca scoasă din cutie, fiind numaidecât înconjurat de întreaga trupă a colegilor mei, mult mai devreme sosiți, cu priviri admirative și invidioase în același timp. Mie îmi trimiseseră părinții bani să-mi cumpăr un costum de gata, mai mult să am cu ce mă prezenta la bac, era primul meu costum, până atunci nu purtasem decât uniforma aceea mizerabilă, căreia nu mai pridideam, călcând-o în fiecare zi, să-i scot genunchii și cutele pantalonilor. Eram foarte mândru de costumul ce mi l-am cumpărat, până nu l-am văzut pe cel al lui Hodoșan!... Simțeam și eu viermele invidiei mușcând din mine, și-mi era necaz din cauza asta, îl localizasem fără greș într-un punct îndărătul sternului, încât o nouă pornire m-a încercat spontan, după ce-mi trăsesem palme o lună de zile, aceea de a-mi căra pumni în direcția lui pentru a-l strivi.

Alte regrete m-au cuprins apoi, pentru că întreaga seară a trebuit să suport calvarul vederii tandrei atenției cu care Adina îl trata pe Hodoșan, încât la un moment dat mi-a venit rău. Am auzit că unii au comentat starea mea, zicând că aș fi băut cam mult. Nici vorbă, nu băusem aproape nimic. Simțeam însă că mă înăbuș. Nu mai reușeam să-mi înghit nodurile din gât. Și am ieșit în curte, chiar aici unde ne aflăm, ca să mă trezesc pe întuneric îmbrățișat zdravăn de o femeie... Ce spaimă am mai tras! Ah, mă iertați că vă spun, era Nora, cumnata dumneavoastră!...

Nora era schizofrenică, se simțise dator să-mi explice inginerul, profitând de faptul că-mi întrerusesem stânjenit povestea. O obsedau în scrânteala ei bărbații. Mai ales cei tineri!... Chiar foarte tineri!... S-a prăpădit și ea, nu de mult, sărmana. A avut parte de o moarte groaznică. S-a înecat în var.

În var!... exclamasem surprins. De curând, spuneți?

Da, confirmase inginerul, în vara asta. A ajuns, nu se știe cum, lângă locul de evacuare a varului rezidual provenit de la cuptoarele de calcinare. Îl depozitam nu departe de fabrică, într-o fostă exploatare de lut, de unde și-a extras cândva materia primă o cărămidărie veche, aflată sub deal, în dreptul castelului de pe culme. Se pare că însuși castelul dinainte-ne a fost construit cu cărămidă făcută aici. A ignorat, sărmana, toate semnele de avertizare, probabil nici nu le-a priceput semnificația, s-a strecurat printr-o spărtură a gardului de protecție, a intrat în varul vâscos și s-a dus la fund. După vreo trei săptămâni de la dispariție ne-a trecut prin minte să căutăm și acolo... Norocul surorii sale că nu mai era pe lume, dacă pot spune așa, Doamne, iartă-mă! N-am mai găsit din ea decât un schelet aproape descărnat. Oribil!...

Tăcerea se așternuse iarăși, atât de grea, încât mă gândisem că ar fi timpul să plec. Tocmai îmi căutam cuvintele pentru a-mi lua rămas bun, încercând să obțin permisiunea de a reveni în răstimpul celor aproape două săptămâni pe care doream să le petrec la O.M., când inginerul se întorsese brusc spre mine. Sper că nu te grăbești, îmi spusese. Îmi face plăcere să schimb o vorbă cu dumneata. Îmi aduci aminte de tatăl dumitale, un om extraordinar, deosebit de cult, vorbea admirabil germana, cu accent nordic, dar și franceza... Puteai discuta cu el orice. După monsieur G., era partenerul preferat de conversație al soției mele. Odată i-am ascultat vorbind despre romanul *Peter der Erste* al

lui Tolstoi. Alexei Tolstoi, dacă nu mă înșel. Măi, mi-am spus, stând deoparte, cât de ignorant pot fi pe lângă ei!... Că, în afară de chimia mea, eu nu prea știu mare lucru. I-auzi-i pe aceștia ce sunt în stare să-și spună!...

Vorbind de tatăl meu, inginerul se posomorâse încetul cu încetul iarăși. Aveam impresia că își înghițișe cuvintele pe care ar mai fi vrut să le rostească. Mă gândeam că va stărui din nou într-o prelungită tăcere, dar de data aceasta nu-și mai depărtase privirea de mine. Ce mai face Oprița, băiete? găsisse de cuviință să întrebe cu sfârșeală în glas.

Tata?... spusese, luat pe neașteptate, deși bănuiam că va întreba în cele din urmă de fostul său prieten. Tata e și el în lumea celor drepti, domnule.

Îmi amintisem atunci că, în copilărie, îi spuneam inginerului Milea, după îndemnul mamei, unchiul Lampi, deși nu exista între noi nici o relație de rudenie. Iar soției sale, tanti Ița.

Ei, nu se poate!... mă întrerupsese, pe un ton ceva mai înalt, inginerul. S-a dus și el, sărmanul! Iar eu să nu știu nimic!... Apoi, potolindu-și vocea, adăugase, cu aceeași sfârșeală în glas pe care i-o mai sesizasem: Scuză-mă pentru neștiință. Trăiesc în izolare aici ca ursul în bârlog. Și se întinsese, așternându-și palma uscată peste mâna mea. Te compățimesc din tot sufletul pentru imensa pierdere, băiete!...

S-a întâmplat cu doi ani în urmă, domnule, mă simțisem dator, impresionat de gestul său, să-i ofer detalii. A dezvoltat un carcinom spinocelular al scalpului. Nu s-a operat la timp și de aici i s-a tras totul.

Nu mă pricep la astfel de chestii, îmi mărturisise abătut inginerul. Păcat de el. A fost un jurist de înaltă clasă, cum se spune, Oprița!...

Se așternuse iarăși tăcerea. Din nou interlocutorul meu își îndreptase privirea spre zare, clipind des, copleșit parcă de aduceri aminte. O clipă ochelarii groși îi scânteiaseră în lumina soarelui crepuscular, ce pătrunsese printr-o fantă deschisă de vântul ușor în coroana teilor sub care ședeam. Îl lăsasem să se reculegă în liniște după vestea ce i-o dădusem, oferindu-mi răgazul de a contempla și eu, cu ceva mai multă insistență, imaginea atât e familiară cândva a grădinii din fața vilei sale. Precum stăpânul, și ea rămăsese aproape neschimbată. Avea același gazon impecabil tuns ca altădată. Ici-colo răsăreau din iarbă tufe de bujori care, îmi aminteam, primăvara făceau niște minunate flori albe și roșii. Spre exterior, pentru a feri incinta grădinii de priviri indiscrete, erau plantați diverși arbuști, cu precădere mălini țepoși, mai înalți și mai deși acum decât înainte. Numai spre grădina de alături, cea a inginerului Peteu, nu exista un asemenea gard viu. Cele două grădini semănau până în detaliu, singura deosebire dintre ele era aceea că Peteu cultiva iriși, nu bujori, ca vecinul său. Ele erau despărțite totuși printr-un garduleț din plasă de sârmă zincată. Copii fiind, împreună cu Tavi desfăceam fire de sârmă din gard, pentru a le folosi drept corzi pentru arcuri.

Și inginerul Peteu plecase dintre cei vii. Domnul Rece mă pusese la curent cu toate evenimentele mai vechi sau mai noi din orașelul de pe cursul mijlociu al Mureșului, unde îmi petrecusem copilăria și ultima parte a adolescenței. Știam, așadar, că în vila inginerului Peteu rămăsese fiul său, Muțu, așa îl dezmierdau părinții când era mic, și soția sa care îi supraviețuise ani buni după trecerea în neființă. De doamna Peteu îmi aminteam că, mergând, obișnuia să-și încline ritmic capul, asemenea unei englezoaice, cunoscută mai târziu prin intermediul televiziunii, Paula Radcliffe se numea, renumită alergătoare în cursele de fond. Zadarnic însă încercam să dau cu ochii de vechile mele cunoștințe privind prin plasa gardului, vila de alături, cu stururile lăsate, părea pustie.

Mă simt într-un fel vinovat față de tatăl dumitale, mă smulsese din contemplație inginerul Milea. Poate că ți-a vorbit de asta. De faptul că nu ne-am despărțit tocmai cum s-ar fi convenit când cu plecarea lui definitivă din O.M. E posibil să mă fi crezut dedat cu noii stăpâni care, după ce încercaseră să se descotorosească de mine, văzând că nu o scot la capăt cu producția, mă aduseseră înapoi și mă reinstalaseră, fără a-mi pune condiții, în vechea funcție. Dacă credea așa ceva, ca mulți alții, se înșela. Dar eram convins că el e prea deștept ca să fie indus în eroare de aparențe! Comuniștii constituiseră un fel de tehnocrație, lăsată să se bucure de niște avantaje materiale, e drept, dar de nimic mai mult. Ne dăduseră bani, decorații chiar, dar atât! Puterea de decizie în problemele-cheie și-o păstraseră intactă. Tatăl tău, de altfel, nu mi-a reproșat niciodată nimic. Ingratitudinea, ori mai știu eu ce!... Totuși, când ați plecat fără să vă luați rămas-bun măcar, atât eu,

cât și Ița, am fost cuprinși de remușcări. Atunci îmi dădusem seama unde greșisem: trebuia să-mi fi luat inima-n dinți și să-i explic așa, *tête-à-tête*, pe îndelete, cum stăteau treburile. Cu toate că justificările mele ar fi sunat penibil. Să-i spun limpede că nu putusem face nimic pentru el, oricât m-am străduit, că n-am fost în stare să-i împiedic retrogradarea, nici alungarea din cartierul nostru. Că mă avertizaseră să-mi văd de ale mele, de producția mea adică, în politica de cadre n-aveam nici un cuvânt de spus! Doar pentru mama ta izbutisem să rezolv un lucru, recurgând la o stratagemă care a funcționat, nu are importanță cum, să fie numită profesoară la școala profesională tocmai înființată... Bănuiam că știa asta!...

Într-adevăr, uneori tata mi-a mai vorbit, fără a intra în amănunte, despre necazurile sale la O.M., îmi spusese inginerului, mirat că, puțin locvace și închis în sine, cum mi se păruse altădată, găsisese, iată, de cuviință să-și descarce sufletul. Însă psihologia oamenilor se mai schimbă, îmi spusese, cine știe, izolarea în care trăia, de câteva ori mi se plânsese deja din pricina ei, i-o fi sporit nevoia de comunicare. Dar, adăugasem, încercând să fiu cât mai convingător, vă asigur că niciodată n-am auzit din partea lui vreun reproș la adresa dumneavoastră. Lăsa mereu impresia că își accepta cu împăcare situația, bine că n-a fost mai rău, obișnuia să-i spună mamei. Ba chiar l-am surprins cândva zicându-i: Asta s-a întâmplat, dragă, de Lampi au avut nevoie, de mine nu. Ce nevoie aveau ei de juriști, când justiția era în mâna lor?

A fost un om deosebit. Încă o dată îmi reproșez, oftase, copleșit de regrete, inginerul, că am lăsat cu inconstiență suspiciunile să persiste!... Ți-a spus cumva prin câte am trecut aici împreună?

Întrebarea lui mă pusese în dificultate. Tata îmi povestise cândva, într-un context oarecare, foarte sumar, cum obișnuia, vorba lungă, sărăcia omului, era zicala sa preferată, despre pățania lui cu Milea, dar îmi legase de suflet să uit numaidecât tot ceea ce îmi mărturisise. Mai ales că destăinuirea mi-o făcuse cu mult timp în urmă, încă în zilele de glorie, ca să zic așa, ale vechiului regim. A fost singura dată în cariera mea când am recurs la o ilegalitate pentru a salva niște oameni nevinovați, a ținut să precizeze la capătul confesiunii lui.

Mi-a spus el că ați trecut cândva prin mari neplăceri, mai ales că, după aceea, atât timp cât încă a stat aici, n-a putut scăpa de consecințele lor. Ceea ce-l durea mai mult era că întreaga sa familie trebuia să suporte efectul persecuțiilor ce s-au abătut asupra lui. Dar amănunte nu cunosc, îi răspunsese inginerului.

Acesta mă privise neîncrezător. Sigur, trăsesse el concluzia, se spune că popa și avocatul n-au voie prin legământ să dezvăluie secretele pe care prin natura profesiei lor le află. Apoi începuse să scormonească pământul cu vârful bastonului său de bambus. Pământul era tare din pricina secetei, așa că inginerul renunțase curând la îndeletnicirea sa. Uite, se hotărâse, zvâcnind scurt capul, poate semn al înfrângerii unor rețineri ce încercau să-i pună și lui căluș la gură, eu îți voi spune totul. Dacă ai bătut atâta cale venind până aici, ar fi păcat să nu afli tocmai ce este mai important. Din punctul meu de vedere, firește!

S-a întâmplat, își începuse cu glas tărăgănat inginerul povestea, să dăm de belea când cu naționalizarea... În patrușopt. Cineva a sesizat, spun și eu cineva, căci era o lucrătură cusută cu ață albă a recent înființatei Securității, că în seiful uzinei, mai exact în acela aflat în biroul unde numai directorul general Bôth ori reprezentantul său aveau acces, ar fi rămas o sumă importantă în valută și niște hârtii de valoare. Inginerului îi apăruse un rictus în colțul gurii. Au rămas pe dracu'!... Ce, erau atât de proști șefii de la *Solvay*, dacă le-ar fi avut, să le uite acolo?... În asemenea măsură era subestimat dușmanul de clasă!?

Nu știu ce urmăriseră cu asta. Dar am auzit mai târziu că obișnuiau să fabrice cazuri de acest gen, fie pentru a-și aroga meritul rezolvării lor, fie doar pentru a semăna panică, pentru a băga spaima în burghezi, cum suna un slogan al vremurilor acelora.

Și când mă gândesc că mă așteptase aproape o oră una din mașinile belgienilor la scară, să mă decid să plec cu ei! Că avem nevoie de dumneavoastră, căutau să mă convingă, nu veți regreta că veniți!... Eu aș fi plecat, îți spun sincer, aș fi lăsat totul aici și dus aș fi fost. Că am trăit în Vest și am lucrat acolo, știam ce condiții sunt. Dar Ița, nevastă-mea, nu și nu. Să-și ia lumea în cap cu doi copii mici după ea?... În nesiguranța vremurilor de după război?... Numai nebună să fi fost s-ar fi putut gândi la așa ceva!

În consecință, ne-am luat gândul de la plecare, dragul meu. Ca să ne trezim peste vreo două luni, fostul director Ștefu și cu mine, acuzați că încercam să tănuim existența banilor și hârtiilor acelora din seiful lui Böhth!... S-au năpustit peste noi cu milițieni înarmați. Să deschidem seiful, ne-au somat. Atât eu, cât și Ștefu ne zăpăciserăm cu totul, fiindcă la început nu știam ce vor. Credeau, tot văzând că schimbăm priviri mirate, că or fi avut ele vreo semnificație, ori că încercam să tragem de timp. Cheile, au răcnit, să le dăm imediat cheile! Ce chei? Noi n-aveam nici un fel de chei!... Atunci să vină sudorii să taie ușa. Să vină sudorii, am spus la rândul nostru. Au venit oamenii cu toate sculele lor, numai că, înainte să se apuce de treabă, a pus mâna unul și a tras de mânerul ușii. Spre mirarea noastră, seiful era descuiat. Descuiat și cu desăvârșire gol!...

Aha! au început să răcnească și mai avan organele. V-am prins! Unde sunt banii?... Ce bani, oameni buni?... Las' că știți voi! Dolarii! Dacă nu-i scoateți, pușcăria vă mănâncă!

În această fază ne aflam, când și-a făcut apariția un individ înalt, ras în cap, într-un pardesiu lung de piele neagră. Parcă era unul de la Gestapo, că eu am fost, cum ți-am spus, înainte de război în Germania și îi cunoscusem pe ăia!... Când a apărut, ceilalți au încremenit smirnă. Cu un gest i-a alungat pe toți afară din cameră. Ne-a vorbit omenește. Șerban mă numesc, s-a recomandat. Ne-a sfătuit să colaborăm că altfel era de rău.

Inginerul se oprise, obosit de efortul ce-l făcuse vorbind. Respira hârâit, cu greutate. Își întinsese mâna după paharul cu apă aflat pe măsuța, de răchită și ea, de lângă dânsul. Sărisem să-l ajut ca să nu-l verse. Mă liniștise cu un gest, îndemnându-mă să aștept puțin, căci va continua.

Auzisem de mult că lucrase în Germania. Știi, îmi spusese admirativ, dovadă a prețuirii de care inginerul se bucurase în familia noastră, mama, că unchiul Lampi a fost angajat, până a nu veni în țară, tocmai la *I.G. Farbenindustrie*? Directorul general Böhth, de la *Solvay*, l-a înduplecat să vină aici. Inițial la Turda, apoi, ca inginer-șef, la O.M. Nu știau ce să-i mai facă să rămână, căci unchiul Lampi, foarte nemulțumit de condițiile ce le găsisese, cam primitive comparativ cu cele din Occident, era bătut de gândul reîntoarcerii acolo. În cele din urmă Böhth a primit ajutor din partea cui niciodată nu s-ar fi așteptat. Din partea unei tinere profesoare din Târgoviște pe nume Alexandra Muste... Venise împreună cu o colegă și câteva eleve să viziteze frumusețile transilvănene. Iar în Cheile Turzii au dat peste un tânăr domn chipeș, cutreierând de unul singur prin stâncărie pentru a face poze cu aparatul său de fotografiat portabil, o raritate pe atunci. Era inginerul Alfred Milea. Așa s-au cunoscut!... Iar el le-a făcut celor două profesoare o mulțime de fotografii, apoi a plecat cu mașinuța lui să le ducă personal la Târgoviște. În asemenea măsură i-a plăcut Ița, încât, peste vreo trei luni numai, a cerut-o în căsătorie. Romantică poveste, nu-i așa?...

Șerban ne spusese, așadar, individul acela că-l cheamă, îl auzisem iarăși pe inginer vorbind. Dar ce faci?... Nu mai pari dispus să ascuți?...

Nici vorbă, protestasem. Ba chiar ard de nerăbdare să aflu ce rol și-a asumat tata în toată tevatura asta.

Stai puțin, nu te grăbi, el a intrat în joc ceva mai târziu, îmi temperase curiozitatea inginerul. Prin urmare, Șerban ne-a sfătuit, pe un ton de om cumsecade, să scoatem banii că altfel o puteam încurca rău de tot. Era o neînțelegere, am încercat să-l convingem, seduși de vorbele lui amăgitoare. Habar n-aveam de nimic! Nici de bani, nici de alte cele!... Omul a dat neputincios din umeri și s-a făcut nevăzut, lăsându-ne pe mâna subalternilor. Dar acum sunt convins că nu era deloc străin, cum voia să pară, de mascarada aceea.

Ne-au dus sub escortă la Cluj. Ne-au reținut și ne-au făcut forme de trimitere în judecată. Furt din avutul obștesc, acesta a fost principalul cap de acuzare. Pentru așa ceva luai atunci 10 – 15 ani ca nimica!... Noroc că ne-am ținut tare și nu ne-am recunoscut vina. Nici nu ne-au supus unor cazne, cum am mai auzit că procedau, pentru a o recunoaște. Foloseau doar presiuni morale. În sfârșit, cât de tare ne ținusem, nu credeam că scăpăm de gherlă!

Și atunci când probabil nici avocații noștri nu ne mai acordau vreo șansă de mântuire, din proprie inițiativă a cerut să fie citat ca martor în instanță tatăl tău, Oprița. Simplu martor, atât!... Îndrăznise să o facă, chiar dacă avea și el necazuri cu ăia. Că participase la războiul antisovietic ca ofițer de legătură al armatei române pe lângă înaltul comandament al trupelor germane din sud. A fost omul preferat al generalului vânătorilor de munte, Dumitrache!... Când întâmplarea a făcut să

fie rănit, a fost decorat pe patul de spital și de nemți, și de ai noștri. Erou în toată legea, ce mai! Iar asta nu i se putea ierta! Erou pe frontul de est!...

Cum îți spuneam, se înfățișează martor Oprița, împreună cu Rece, omul său, ca să fie doi, și declară că ei au fost de față când au plecat belgienii, că aceștia ar fi golit seiful cu pricina în fața lor, nici vorbă de bani acolo, fuseseră doar câteva dosare. Ce era în dosare n-aveau de unde ști, dar au văzut cu ochii lor că seiful a rămas gol. Nici nu-l mai încuiaseră, că n-aveau de ce. Și cum de l-au chemat tocmai pe el, pe Oprița, adică, acolo? au întrebat judecătorii. Păi în calitate de jurisconsult, a răspuns. Și unde erau directorul, inginerul-șef?... Prin fabrică, unde să fie? De unde să știe el?... Și n-a încheiat o hârtie cu ăia, un act, ceva?... Pentru predarea unui seif gol, firește că nu, le-a întors-o cu tupeu avocățesc Oprița. În schimb au semnat o hârtie pentru cu totul altceva. Pentru ce? Păi, a venit răspunsul martorului nostru, domnul Böth spunea că el se pregătea să părăsească definitiv România și că voia să-mi transfere mie, ca jurist, dreptul de a-l reprezenta, dacă mai era cumva nevoie, în orice relație, cu statul sau cu indiferent ce persoană fizică ori juridică. Și hârtia aceea putea fi văzută? Dar cum nu?... le întinsese Oprița actul original. Și Rece cu ce rost se afla acolo? Tovarășul Rece, subalternul meu, a contrasemnat, uitați și dumneavoastră... Și de ce n-ați spus asta de la bun început? Dar ne-a întrebat cineva ceva?... făcuse o figură mirată, parcă-l văd și acum, Oprița. Și toată discuția aceea avusese loc în fața seifului deschis din biroul directorului-general? s-au mai interesat o dată judecătorii. Exact, precizase, ca și cum asta dorea să fie întrebat la capătul depoziției sale Oprița al nostru, și cu dosarele scoase din seif pe masă.

Dar voi de ce n-ați spus din capul locului cum stăteau lucrurile, ni s-au adresat ăia cu mirare și nouă. Care lucruri?... ne-am prins atunci în joc. Că s-a încheiat un asemenea act. A! Asta știam. De unde? De la tovarășul jurisconsult, ni l-a arătat o zi mai târziu. Voi nu i-ați văzut în ziua aceea pe belgieni? Nu!... Jucasem la cacialma, fiindcă eu unul îi văzusem. Dar n-au mai insistat asupra amănuntului. Își dăduseră seama că pierduseră partida, alt motiv să renunțe nu văd să fi avut!...

Grozav om a fost, așadar, tatăl dumitale, băiete! I-a bătut pe anchetatori cu armele lor! Și ne-a scos basma curată! Dar a trebuit să plătească pentru asta. Știi ce i-au făcut. L-au retrogradat din jurisconsult simplu magaziner. Cred că era cel mai calificat magaziner din lume: doctor în drept comercial!... Iar pe mine m-au pus pe liber. Dăduseră fabrica pe mâna unor muncitori. După vreo două-trei luni a început să dea rateuri, biata de ea, ca orice mecanism prost folosit. Aproape tuturor inginerilor ne făcuseră, de altfel, vânt din fabrică. Nici nu eram prea mulți, vreo cinci cu tot cu director. Ne ziceau că suntem aserviți capitalului străin și așa mai departe, te-ai mai întâlnit cu texte din astea. Apoi tot ei au venit, după o vreme, să mă roage să-mi reiau funcția, cu reinstalarea în toate drepturile. Primul lucru pe care l-am făcut, cum ți-am spus, a fost să-mi contactez toate cunoștințele pentru a-l repune și pe Oprița la locul său. N-am izbutit nimic. De altfel, majoritatea cunoștințelor mele au fost și ele măturate din funcțiile lor.

N-ați încercat să condiționați rămânerea dumneavoastră în post de reabilitarea lui? nu mă putusem abține să-l întreb.

M-am gândit din primul moment la asta, mă privise peste măsură de ostentiv bătrânul inginer. Dar ce aș fi obținut? Așa măcar, din funcția pe care o aveam, îl puteam cât de cât ocroti. Iar pe mama ta am angajat-o profesoară... Asta e tot ce am putut face pentru ei!

Și în acel moment, pe scările casei cu parter înalt, sub copertina având forma unei cochilii de moluscă marină, își făcuse apariția o femeie. Vocea interlocutorului meu se tăia la vederea sa. Purta o broboadă albă pe umeri, pentru a se apăra de răcoarea tot mai accentuată a serii. Coborâse agale cele câteva trepte, apoi se îndreptase cu pași rari spre noi, călcând pe dalele de piatră. Era ea! Obiectul adorației mele din adolescență. Deși se mai împlinise puțin la trup, rămăsese frumoasă. Zâmbea vag, încât în prima clipă crezusem că era bucuroasă văzându-mă. Dar ochii ei îmi păreau mai mari decât îi știam, cu căutătura fixă.

Mă ridicasem din fotoliul de răchită în care fusesem pofit să șed la venire. Făcusem câțiva pași spre dânsa, pentru că se oprise brusc, la oarecare distanță. Zâmbetul ei părea să sporească. Concomitent cu încercarea mea de a-i veni în întâmpinare însă, ea ridicase o mână, ca pentru a mă opri, spunându-mi:

Nu te apropia! Am lepră!...

V

Ce vrea spună? îl întrebasem intrigat pe inginerul Milea, care urmărise toată scena fără să scoată un cuvânt. Privindu-l fugar, cu coada ochiului, observasem doar că bărbia îi tremura ușor.

Pe urmele femeii cu broboadă albă se ivise o individă uscățivă, între două vârste, cu părul adunat într-un concii bogat la ceafă. Își frământa mâinile și privea cu un aer vinovat spre inginerul stăruind în muțenia lui.

Sie fühlt sich wieder schlecht!... îi dăduse ea lămuriri inginerului, îndreptând o privire încărcată de nemulțumire spre mai tânăra femeie de alături, ce nu părea să-i audă vorbele.

Ich hab's bemerkt, îi replicase acesta sec. *Rufen sie, bitte, den Arzt an...*

Între timp eu mă reasezasem în fotoliul de răchită, mai mult căzusem în el, abia putându-mi reveni din surprindere.

I-am luat înfirmieră nemțoaică, îmi explicase mai târziu inginerul, la ofertele ce există acum, o alegere mai bună n-aș fi putut face. A fost în tinerețe călugăriță într-un clastru din Banat. Dar comuniștii au desființat clastrul, iar călugărițele s-au împrăștiat care încotro, cele mai multe s-au repatriat în Germania, însă ea a rămas. A lucrat un timp la secția de psihiatrie a spitalului din orașul părinților ei. Are experiență. Îmi este de cel mai mare folos!...

Din fundul grădinii, dând în lături ramurile tufelor de *labda virág* - cum se numesc acești arbuști prin partea locului -, tinzând să obtureze poteca, bine cunoscută mie din vremea copilăriei, când alergam pe ea jucându-ne de-a v-ați ascunselea, se ivise o fată de 19 – 20 de ani, cu un dosar ferfenițit în mână. Aducea întrucâtva cu Adina, cu acea Adina de care fusesem îndrăgostit până peste urechi în adolescență, doar părul îl avea mai lung, mai roșcovan și mai cârlionțat. Purta niște blugi cu talie joasă, după moda din urmă, și o bustieră neagră, de sub care i se reliefa rotunde, ca niște mere, protuberanțele sânilor mici. Mă privise în treacăt, nu fără oarecare curiozitate, apoi se așezase pe marginea fotoliului de răchită al interlocutorului meu, care, cunoscându-i se pare obiceiul, își trăsese prevăzător mâna la o parte.

Iar are lepră?... întrebuse ea cu un zâmbet acru, privind spre femeia cu broboadă albă, mama sa, nu încăpea îndoială, ce privea cu totală apatie scena.

Să nu ne dăm în spectacol, Theodora! o rugase cu voce coborâtă inginerul. Uite, avem musafiri, ți-l prezint pe domnul Oprița...

A, Oprița!... îl întrerupsese fata, întorcându-și obrazul spre mine, fixându-mă cu niște ochi de un albastru intens, aproape violaceu. Obişnuiai cu grand-mère să vorbești de dumnealui!... Mi se spune, de obicei, Dora, adăugase ea, fără afectare și îmi întinsese o mână moale, căreia îi putusem apuca și strânge ușor vârful de degetelor. Pielea lor era umedă și catifelată.

De tatăl dumnealui obișnuiam să vorbim, intervenise, oarecum stânjenit, inginerul.

Fata pufnise ușor pe nări, dând de înțeles că precizarea bunicului său o lăsa indiferentă.

Și cum de ne faci onoarea, domnule Oprița?... găsisese cu cale, după o scurtă pauză, să întrebe, considerând probabil că, prin prezența ei, ne curmase apetitul conversației. De fapt, ivirea fără veste a mamei sale avusese, puțin mai devreme, acest efect. Eram convins că fata mima doar interesul pentru prezența mea acolo.

Domnul scrie o carte, se oferise să-i explice inginerul, văzând că trăgănam răspunsul. Se interesează de lumea noastră, căreia, de fapt, și dânsul i-a aparținut cu vreo douăzeci de ani înainte...

Serios? Scrii cărți?... se înviorase fata. Poate scrii și teatru?... Mă tutuia cu naturalețe, obișnuită pesemne cu noile deprinderi importate din Occident.

Nu, nu, mă grăbisem să infirm, de parcă aș fi fost bănuț de o faptă necuviincioasă. Mă ocup doar de proză.

A!... exclamase ea dezamăgită. Pe mine mă interesează teatrul. Mă pregătesc să dau la *UNATC*. Uite, bătuse cu palma copertile dosarului ferfeniț ce-l purta cu sine, tocmai studiez niște replici. Ascultă! Și începuse să declame ceva din Shakespeare, pare-se, după cum suna textul. Dicțiunea era corectă, dar cuvintele erau rostite, după gustul meu, puțin cam emfatic.

Recunoști?... mă întrebuse imediat ce-și întrerupsese tirada. Nu părea să fie interesată de opinia mea în privința artei interpretării. O socotea pesemne impecabilă.

Shakespeare, poate?... încercasem cu prudență un răspuns. *Romeo and Julia*?...

Ia te uită! se mirase ea alungindu-și fața. Te pricepi?... Cât mai stai pe aici? Poate te înduplec să-mi dai niște replici! Se pare că nimeni nu mă poate ajuta pe o rază de 50 de kilometri în jur.

Privisem stânjenit spre inginer. Dar acesta părea să agreeze ideea fetei.

Ar mai fi ceva, spusese el cu o undă de însuflețire în glas. Ița a făcut o mulțime de însemnări despre lumea de aici. Mă gândesc că te-ar interesa să le consulți. Cine știe ce ai putea extrage din ele!...

Mă bucurasem în sinea mea că inginerul adusese vorba despre însemnările soției sale, de care știam de la Tavi cu mult înainte. Prietenul meu îmi povestise, cu ocazia unei întâlniri prin anii '80, că mama lui, bolnavă fiind, își trecea timpul așternându-și pe hârtie memoriile. Râvneam în taină să consult, venind la O.M., acele texte, dar cum să dau glas unei asemenea îndrăznețe aspirații nu mă dusesse mintea până atunci.

Infirmiera socotise că nu e cazul ca pacienta ei să mai asiste la conversația noastră, deși aceasta ascultase fără clintire, e drept, cu un aer absent, tot ce se vorbise. Se menținuse mereu la distanța ce-mi impusese și mie să o păstrez încă din momentul venirii sale. Încercând să o conducă binișor spre intrarea bucătăriei, mai apropiată, la care se putea ajunge dacă erau urcate cele câteva trepte ale unei mici terase descoperite dinapoia vilei, infirmiera întâmpinase rezistență.

Ajut-o pe Fräulein Katherine, Theodora, o rugase inginerul pe nepoata sa. Aceasta se ridicase fără tragere de inimă de pe marginea fotoliului de răchită. Dacă-ți zice că are lepră, să n-o contrazici, mă sfătuisese ea în trecere. O să-i sară țandăra!... Apoi îmi făcuse, spre totala mea surprindere, un discret semn cu ochiul și se îndepărtase legănându-și grațios șoldurile.

De unde numele acesta, Theodora? îl întrebam pe interlocutorul meu.

Ița i l-a găsit, îmi spusese inginerul. Îl purtase în neamul ei o ilustră predecesoare, prin care Musteștii se înrudeau cu familiile Dudescu și Cantacuzino.

Tăcerea se lăsase, un timp, iarăși între noi.

Oare m-o fi recunoscut Adina? îl întrebam apoi pe inginerul Milea, cu gândul la starea jalnică a fostei mele iubite. Aflasem deja că suferă de o afecțiune psihică, dar modul de manifestare al bolii ei mă descumpănise cu totul.

Nu știu, rostise el gânditor. Aș fi și eu curios să aflu...

Fiindcă se înserase de-a binelea, cineva aprinsese lumina electrică a verandei din dreptul nostru. Prin pereții ei de sticlă, lumina se revărsa cu generozitate și înspre noi. Această verandă, îmi aminteam, fusese cândva locul de joacă al copiilor familiei Milea. În mijlocul ei se afla instalat, cu toate accesoriile, un trenuleț electric care mă fascina de-a dreptul. Dar Tavi, tip coleric, era gata să se ia la hartă cu oricine ar fi îndrăznit să atingă măcar cu un deget prețioasa lui instalație. Accepta să o privesc, să îmi exprim admirația, ba chiar și invidia pentru ceea ce el posedea, lucru unic și nemaivăzut, dar în nici un caz să manipulez fie și cel mai neînsemnat macaz al căii sale ferate. Într-o zi, având eu iarăși impresia că vigilența lui de Argus slăbise, nu rezistasem tentației de a ridica un vagon de pe linie. Tavi scosese un răcnet ca din gură de șarpe, se repezise să mi-l smulgă din mână, în graba sa răsturnase și restul garniturii, ce mai, se stărnise un târăboi în toată legea. Alexandra Milea, aflată prin apropiere, se ivise îngrijorată în ușa verandei. Dar ce se întâmplă? se interesase ea. Mereu își bagă nasul unde nu-i fierbe oala, vagonul acela trebuia lăsat acolo unde se afla, începuse să-i explice Tavi, ieșit din fire.

Dar se cade să ceri voie pentru a pune mâna pe un lucru care nu-ți aparține, și-am mai spus parcă asta, începuse numaidecât să mă dojenească Alexandra Milea, privindu-mă cu severitate. Asemenea lipsă de...

Nu aflasem niciodată ce mai voise să adauge. Asta fiindcă, din colțul cel mai îndepărtat al verandei, unde într-un șezlong Adina citea o carte, se făcuse auzită vocea ei calmă întrerupându-și mama: Dar a cerut voie, maman!...

Când a cerut voie, tâmpito?... își îndreptase tirul vorbelor spre ea Tavi.

Înainte de a lua vagonul, cretinule! îi răspunsese cu aceeași stăpânire de sine fata.

Era atât de frumoasă, cu părul ei blond, cu ochii albaștri sclipind de mânie și cu buzele ușor aduse, din același motiv, încât respirația mi se tăia de admirație.

Față de mine Adina manifestase inițial un oarecare interes, având noi o pasiune comună, lectura. Obişnuia să întrebe ce mai citesc, ea se delecta aproape numai cu literatură franceză, pentru că mama sa își adusese, la sfârșitul studiilor, din Franța o bibliotecă întregă, dar nu se ferea nici de cărțile românești, dacă socotea că merită vreo atenție. Odată îi spusese că citeam Sadoveanu. Sadoveanu?... întrebuse ea cu un zâmbet sceptic pe buze. Ce anume? *Clonț de fier*, răspunsese. Era o cărțuie primită premiu la un sfârșit de an școlar. N-am auzit, își supsesse ea obrazii. De fapt, recunoscuse fără stânjenie, n-am citit din Sadoveanu decât *Venea o moară pe Siret*. Și?... mă interesasem, doar pentru a prelungi discuția, fiindcă răspunsul i se putea distinge pe chip. Nu sunt entuziasmată, îmi mărturisise. Sadoveanu nu poate intra în competiție cu un Daudet, cu un Maupassant... În mintea mea, cel puțin...

Când, mai târziu, Adina simțise că mă prinsesem în mrejele farmecului ei, devenise deodată foarte reținută. Cu timpul, îmi dădusem seama că încerca să facă dovada că are tactul unei fete educate. Numai când ajunsesem s-o exasperez cu asiduitatea mea, îmi scrisese acele cuvine cu ruj pe oglinda cuierului din antreu.

Discuția mea cu inginerul Milea continuase după cină în holul spațios, folosit drept livingrum, la fel ca odinioară. Nimic nu se schimbese aici, poate doar husa fotoliilor largi, în care ne tolănisem pentru a mai zăbovi puțin împreună. Și Tavi?... întrebasesem la un moment dat, el pe unde mai e? Legătura mea cu Tavi era cam de mult timp întreruptă, ultima dată când îl întâlnisem mă informase că, terminând chimia, la fel ca tatăl său, lucra la întreprinderea *Carbochim*. Sperasem zadarnic până în acel moment al convorbirii că Adina își va face iarăși apariția, eram mereu chinuit de întrebarea dacă mă recunoscuse ori nu, dar nimeni, în afară de Fräulein Katherine, nu se mai ivise în hol după instalarea noastră acolo.

Tavi e acum în Egipt, îmi răspunsese cu un aer de nemulțumire inginerul. A plecat cu un contract pe trei ani, apoi și l-a prelungit pe termen nelimitat. Nu l-am mai văzut de vreun an și ceva... Ceea ce m-a surprins la ultima întrevvedere a fost că renunțase cu totul la alcool, după ce, în țară încă aflându-se, le trăgea binișor la măsca, obicei mai vechi, trezind mereu supărarea, fără reținere exprimată, a mamei sale. Apoi am constatat că s-a obișnuit cu modul de viață al ăloro de acolo, ba chiar și cu modul lor de a gândi!... Combate valorile creștine, deși înainte ele îi erau cu totul indiferente. Dacă l-ar auzi cum vorbește, s-ar răsuci în cripta ctitoriei lor de la Balomirești strămoșii săi. Și ar găsi numaidecât o explicație pentru câtă pacoste s-a abătut asupra noastră!...

Mă pregăteam de plecare, pierzându-mi cu totul nădejdea revederii Adinei, te rog să mai vii, îmi spusese inginerul, cum îți ziceam, în camera Iței se păstrează toate însemnările sale. Sunt convins că te-ar interesa... Dacă tot ești aici, cum să-i spun, în vizită de documentare...

Firește, m-ar interesa, îi mărturisise.

Și în acel moment, când mă așteptam mai puțin, ușa dinspre bucătărie a holului se dăduse în lături. În cadrul ei apăruse, la doar trei pași de mine, Adina. Eu incremenisem, temându-mă să mai fac vreo mișcare. Ea rămăsese, se pare, surprinsă și derutată de faptul că mă mai aflam încă acolo. Voise în primul moment să se retragă în pripă, dar, la chemarea blândă a tatălui ei, acceptase, după o scurtă ezitare, să pătrundă în hol, lăsând prevăzătoare ușa deschisă în urma sa, cercetându-mă cu privirea ca un animal înfricoșat din cauza unei prea apropiate prezențe străine.

Uite, Adina, îi vorbise, rostind rar cuvintele, inginerul. Îl recunoști pe domnul? E Valentin Oprița, fostul tău coleg de școală!...

Femeia mă măsoară, parcă neînțelegând ce voia tatăl ei, cu aceeași suspiciune din creștet până în tălpi. Uitase, după toate aparențele, că mă mai văzuse în după-amiaza aceea. În tăcerea dintre cuvintele inginerului ni se auzea tuturor respirația precipitată.

E fiul avocatului Oprea, draga tatei! Venea adeseori în casa noastră..., încerca, cu abia ascunsă exasperare, inginerul să-i stimuleze memoria.

Și când să se lase păgubaș, întinzând cu dezamăgire mâinile în lături, pe fața femeii dinaintea noastră se ivise un semn că în cugetul ei ceva era pe cale să se petreacă. Teama din priviri părea să i se diminueze, iar buzele prinseseră să i se miște ușor, ca ale unui elev timid încumetându-se să încropească un răspuns. În cele din urmă, câteva cuvinte își luaseră zborul spre noi: El este, tu ești, ne fusese dat să auzim, Val, băiatul căruia îi place Sadoveanu!...

VI

Unde te duci? mă întrebase Nora.

Îmi era limpede că puțin îi păsa unde mă duceam, de cum mă văzuse, instinctul îi dictase să mă oprească din mers.

Să caut timbre, îi spusese.

La marginea localității, acolo unde începeau gropile, săpate pentru extracția lutului de-a lungul a vreo două secole, se spunea, de năpăstuiții muncitori ai fostei cărămidării, obișnuiau să-și arunce gunoaiile, precum toți ceilalți din partea locului, funcționarii fabricii. Între acestea se aflau, în noianul de hârtii mototolite, și sumedenia de plicuri a corespondenței lor. Nu de puține ori găseam timbre interesante pe aceste plicuri, fiind tentat să le colecționez, după exemplul tatălui meu, în tinerețe pasionat filatelist. Albumul său, conceput după moda de altădată, reproducând imaginea emisiunilor filatelice deasupra cărora trebuiau aplicate mărcile corespunzătoare lipite cu șarnieră, îl păstrasem peste ani ca pe o prețioasă relictă.

Nora era îmbrăcată într-o rochie de vară strânsă pe trup, cu poalele sfâșiate într-o parte, fapt de care ea nu părea să se sinchisească. Se vede treaba că rochia nu rezistase încercărilor la care o supusese, de-a lungul drumului parcurs, femeia ce o purta. Dovadă că Nora nu prea alesese pe unde să calce erau și zgârieturile adânci ale picioarelor sale viguroase, pline de sânge închegat amestecat cu praf. Se oprise cu o mână în șold aținându-mi calea. Ochii îi erau injectați, cu căutătura fixă.

Trebuia să mă strecor pe lângă dânsa dacă mă încăpățânam să trec, loc de ocolit nu prea aveam, poteca era cam îngustă, apucasem pe o scurtătură de puțini folosită, în dreapta se aflau tufe înalte, înțesate de spini, și pâlcuri dese de urzici, culese de femeile de la periferia modestei urbe, cu ciorapi trași pe mâini, pentru a-și hrăni porcii. În stânga, pline cu apă provenită din ploi, stătută, măloasă, acoperită cu lintiță, prin care mișunau vietăți ciudate, spre spaima celor slabi de înger, se înșirau, mai mari sau mai mici, gropile de la periferia fostei lutării. Aproape toate celelalte gropi, aflate la cotă ceva mai joasă, fuseseră umplute ochi cu varul rezidual provenit de la cuptoarele de calcinare ale fabricii de sodă. Se crease astfel de-a lungul timpului, prin răspândirea uniformă a varului fluid, un câmp pustiu, numit de localnici râtul cu var, de o albeață strălucitoare, ce se prelungea spre digurile Mureșului, într-o direcție, și spre dealurile Măgurei, în cealaltă. Pe culmea mai apropiată a acestora, se întrezăreau printre copaci zidurile sumbre, cenușii, ale castelului grofilor Teleki.

Nu o dată, călcând cu grijă pe buza gropilor din stânga potecii, strecurându-mă printre brusturii mai înalți de un stat de om, mă încumetasem să-mi port pașii pe întinderea de var întărit cu vremea, împânzită de crăpături adânci, precum cele din pământurile pârjolite de secetă. Mi se deschidea atunci în față o priveliște deprimantă, de tărâm străin și neprimitor, iar imaginea lucrurilor din jur, tremurând în aerul încins, semăna oarecum cu nălucirile deșerturilor.

Eram uneori însoțit în explorările mele de un prieten pe nume Sorin Marian. Acesta se lăuda că ar fi nepotul de frate al celebrului fotbalist Bazil Marian și obișnuia să-mi povestească despre el tot soiul de legende. De pildă aceea că unchiul său, într-un meci de pomină pe stadionul ANEF, l-ar fi proiectat cu un șut-bombă pe Zamora, nu mai puțin vestitul goalkeeper al Spaniei, cu minge cu tot în plasa porții sale. Sorin Marian nu era filatelist, avea în schimb alt hobby, de care mă molipsise și pe mine, acela de a se căra, cum obișnuia să spună, pe furiș cu vagonetele folosite în scopul transportării varului în afara fabricii. Varul rezultat din fabricarea sodei fluid fiind, vagonetele erau niște simple cuve pe patru roți, deplasate cu mâna pe o cale ferată cu ecartament îngust și controlată pe porțiunile cu declivitate printr-un sistem rudimentar de frânare. Ajunse la capătul cursei, cuvele

erau golite, vărsându-li-se conținutul lăptos, din care se înălțau norișori alburii, în gropile cărămidăriei de altădată, dar și alături de ele, acolo unde terenul, aflat la cotă mai joasă, cum spuneam, permitea acest lucru. Sâmbăta după-amiaza sau duminica, vagonetele erau lăsate de izbeliște, unele chiar în afara incintei fabricii, iar noi ne luaserăm obiceiul să înșfăcăm câte unul, mai ferit de ochii paznicilor, și, urcați pe el, să-i facem vânt pe linia îngustă la vale. Nu ne speria deloc gândul că ne-am putea accidenta căzând, nici că am putea fi proiectați la capătul liniei în varul moale și adânc, care păstra o anumită vâscozitate mult timp după depozitare. Erau plantate acolo și panouri de avertizare cu niște inscripții și niște cranii stângaci pictate deasupra unor oase încruciate. Ele nu puteau decât să ne amuze. Firește, inscripțiile nu ni se adresau nouă. Singurul inconvenient al acestor isprăvi era că adesea ne mânjeam încălțăminte și picioarele până la genunchi cu uleiul negru și vaselina provenind de la roțile din belșug unse ale vehiculelor noastre, ce îmbăcseau buruienile de pe terasament.

Nu-mi dădeam seama cum de nimerise Nora pe poteca atât de puțin umblată, mascată de bălării, care-mi permitea să ajung mai curând la mormanele de gunoi în căutarea prețioaselor timbre, traseu urmat de regulă doar de culegătoarele de urzici. Dar era fapt știut că Nora obișnuia, în scrânteala ei, să umble razna și că nu o dată greșea drumul la întoarcere, lucru ce dădea destulă bătaie de cap întregii sale familii. Bănuiam că se afla într-o asemenea situație. Ba chiar îmi trecuse prin cap, deși ființa aceea îmi provoca mereu teamă și repulsie, să o conduc până acasă, de mi-ar fi acceptat necondiționat ajutorul.

Trebuie să treci pe lângă mine, dacă poți, îmi spusese Nora, privindu-mă insidios, întinzând lateral un braț, precum agenții de circulație, pentru a nu-mi rămâne nici urmă de dubiu în privința intenției sale de a-mi zădărnici deplasarea. Pe față începuse să i se întindă un zâmbet, semn al convingerii că nu putea da greș în ceea ce urmărea, și o suviță de păr îi acoperise obrazul stâng, dându-i aerul exaltat al unora dintre eroinele filmelor neorealiste, în vogă cândva și la noi.

Poate doriți să vă însoțesc până acasă, domnișoară..., începusem să-i spun ezitând, tanti Ița se va bucura dacă...

Nora, sora mai mică a Alexandrei Milea, mă cunoștea, căci frecventasem cu asiduitate casa Mileștilor, chipurile pentru a mă întâlni cu Tavi, de fapt mai mult pentru a mă afla în preajma Adinei, până când aceasta, agasată de insistențele mele, îmi scrisese cu ruj de buze pe oglinda cuierului din antreu cuvintele: *Ne pense pas à... et roulle!* Pe Nora o întâlnisem cu ocazia vizitelor mele de câteva ori și de fiecare dată îmi aruncase priviri insistente cu ochii ei injectați, făcându-mi semn pe furiș să o urmez la demisol.

Dar femeia relativ tânără aținându-mi calea semăna prea puțin cu Nora cea cunoscută de mine, pe vremea când nu era săptămână fără să-i vizitez pe Milești, înainte ca nebunatica Adina să-mi scrie cu ruj pe oglinda din antreu, provocând furia lui Tavi, *Ne pense pas à... et roulle!* Acea se făcuse cu timpul mai trupeșă și își pierduse în bună măsură obiceiul de a hoinări de una singură pe coclauri. Gurile rele ziceau că ar fi avut ea pe undeva odinioară niște misterioși indivizi, care îi ostoiu poftele trupești!... Devenise mai așezată, mai placidă, preocupată de mâncare, stând mai mult pe la bucătărie și înfulecând între mese din oalele de pe plită, spre exasperarea bucătăresei, o ungueroaică, ce i se plângea mereu pe limba ei, bătându-și palmele, doamnei Milea din acest motiv.

Individa care îmi aținea calea era însă bine proporționată, chiar frumoasă aș fi putut spune, și semăna cu Adina, încât în primul moment o confundasem cu ea. Așa că mă bucurasem văzând-o și mă grăbisem spre dânsa. Abia de aproape îmi dădusem seama de confuzie, căci, față de Adina, mult mai firavă, Nora avea alura unei atlete cu fizic potrivit pentru probele de aruncări. Iar ochii injectați, cu jocuri stranii de lumini în dâșșii, erau ai Norei, nu încăpea îndoială.

Imediat ce mă oferisem să o conduc acasă, mi se relevase însă o altă ciudată nepotrivire. Îi vorbisem Norei de sora ei, deși știam că aceasta era deja moartă. Și totuși, pe când mă îndeletniceam cu colecționarea timbrelor adunate de prin gunoaie, Alexandra Milea era în floarea vârstei, plină de farmec, seducătoare, în centrul atenției micii societăți din cartierul rezidențial al specialiștilor și funcționarilor mai acătării ai *USOM*, fostă *Solvay*, după numele proprietarului belgian al fabricii de sodă din perioada premergătoare naționalizării.

Dar nu prea aveam timp să cuget la aceste neconcordanțe stranii. Tânăra femeie dinainte-mi continua să-și țină mâna întinsă lateral, asemenea unui agent de circulație zelos, interzicându-mi

trecerea, iar privirea ei fixă, izvorând din ochii măriți, immobili și injectați, îmi provoca fiori din creștet până în tălpi.

Să mă însoțești acasă, sufletel?... îmi spusese Nora, sporindu-și zâmbetul viclean pe obraz, colțul gurii unindu-i-se cu șuvița de păr căzută într-o parte. Nu e nevoie de asta. Ceea ce avem de făcut putem isprăvi și aici!...

Îmi dădusem numaidecât seama, după aceste cuvinte, că e inutil să-i mai spun ceva, că nu-mi va înțelege vorbele, cu atât mai puțin bunele intenții, obsedată de ceea ce își pusese în gând să facă din clipa în care dăduse cu ochii de mine. Atunci îmi zisesem că potrivit ar fi să-i ignor prezența și să trec de dânsa cu indiferență, simulată, firește, pentru că îmi simțeam inima pulsând până la rădăcina gâtului. Figura îmi ieșise de mai multe ori când, altădată, îmi aținuseră calea tot soiul de băiețandri puși pe hartă, mai cu seamă Ilie Mandula, zis Bitangul, cu care îmi încrucișasem adesea pașii pe cărările Teritoriului, cum era numită zona salinelor prăbușite. Ce, măi, Saramâna, îmi striga Mandula, folosindu-mi porecla de el însuși dată, imitând pocit modul politicos cu care mă deprinsesem de mic, urmând sfatul părinților, să-i salut pe cei mai vârstnici, indiferent de sex, nu mai vezi oamenii, te crezi cineva de când e mă-ta dăscăliță la profesională?... Mă feream de el și treceam mai departe, arborând un aer indiferent, ce poate îl intimida, nerăspunzând în nici un fel cuvintelor murdare cu care mă împrășca și nici amenințării că îmi planificase o bătaie strașnică, dacă mai trec prin locurile luate în stăpânire cu de la sine putere.

Așa voisem să trec și pe lângă Nora, ocolind prin urzicile de la marginea potecii, al căror efect vezicant îl simțisem aproape numaidecât printre baretele sandalelor încălțate pe piciorul gol. Nora păruse o clipă derutată de modul meu de a proceda, apoi mâna ei se lungise parcă, înșfăcându-mă cu iuțeala fulgerului dinapoia gâtului.

Ia stai, sufletel!... îmi șuierase cu o furie îndelung mocnită. Așa te porți?... Nu ți-e rușine?... Veneai în casa surorii mele să-i tragi clopotele Adinei, se vedea de la o poștă, iar acum treci ca un nemernic fără să asculți ce-ți vorbesc?!... În timp ce eu mă ofeream să te vindec de călduri, idiotule!

Mă simțeam ca un iepure între colții unei vulpi flămânde. Nici o clipă nu-mi trecuse prin minte să ripostez cu violență gestului ei, deși aș fi putut-o face, în schimb, după câteva clipe de uluială, împins de instinctul ce ajută uneori victima aproape sigură să-și afle calea izbăvirii, mă zbatusem disperat, cu toată vigoarea, între degetele mâinii sale strânse ca o menghină. Când le simțisem alunecându-mi pe ceafa năclăită de transpirație, mă smulsesem din încleștarea lor, luând-o la picior prin brusturețul crescut pe buza gropilor din cealaltă parte a potecii. Ceva îmi spunea că Nora nu va îndrăzni să mă urmeze, riscând să cadă în vreuna din ele, de unde numai anevoie putea ieși, în cel mai bun caz cu o sumedenie de lipitori prinse de trup, ori să-și sfâșie cu totul îmbrăcămintea printre buruienile țepoase. Mă înșelasem însă. Abia făcusem câțiva pași pe întinderea de un alb strălucitor a râului de var, înțesat cu crăpături adânci, precum cele ale nămolului lacurilor africane secate sub soarele torid, ca să constat cu stupeoare că Nora trecuse cu ușurință de obstacolul gropilor și al brusturilor imenși, avântându-se cu sprinteneala unei Diane pe urmele mele.

Asta era, cale de întoarcere nu aveam, mi-ar fi fost numaidecât tăiată, scăparea îmi putea fi hotărâtă numai de repeziciunea picioarelor. La început le orientasem spre liziera pădurilor Măgurei, care se întrezărea prin aerul tremurând al amiezii de vară. Dar îmi dădusem curând seama că distanța de parcurs era destul de mare și, de altfel, nimic n-o putea opri pe Nora, ce se dovedea agilă și neobosită, îndârjită ca un animal flămând de pradă, străduindu-se cu încăpățănare să micșoreze distanța ce ne despărțea, să mă urmărească și pe pantele dealului, în caz că nu întâlneam pe cineva dispus să-mi sară în ajutor. Colac peste pupăză, la un moment dat călcasem greșit, căzând cât eram de lung, zdrelindu-mi palmele în varul scorojit. Mă ridicasem repede, e drept, dar dureri ascuțite în glezna unui picior mă făcuseră să înțeleg că nu-mi voi putea continua mult timp alergarea.

Și atunci un gând nebunesc îmi răsărise în minte. Văzusem brusc mijlocul prin care puteam zădărnici încercarea urmăritoarei mele de a mă ajunge cu orice chip. În consecință, schimbasesem direcția spre stânga, către digurile râului, apropiindu-mă treptat și foarte periculos de rampa de descărcare a vagonetelor cu var. Oameni nu se vedeau, vagonetarii probabil picoteau la umbra vreunui pom, după ce își luaseră prânzul lor alcătuit invariabil din mămăligă rece, slănină friptă pe jar, brânză și ceapă roșie zdrobită cu pumnul, toate udate generos cu rachiu de dudu.

Făcusem un ocol pentru a evita zona varului moale, care, prinzând o crustă de câțiva centimetri la suprafață nu se deosebea aproape deloc de cel deplin solidificat, ceea ce făcuse să scadă și mai mult distanța dintre mine și neobosita mea urmăritoare. Obsedată să mă înșface cât mai curând, sub imperiul furiei ce îi clocotea în suflet, Nora, a cărei respirație precipitată o și auzeam deja, își pierduse orice urmă de prevedere și, în loc să ocolească la rândul său, o tăia direct prin porțiunea periculoasă. Poate dacă s-ar fi oprit după ce primii pași îi pătrunseseră în materia vâscoasă, cum eram convins că se va întâmpla, ar fi avut șanse de salvare. Dar ea, cu o înverșunare irațională, își continuase înaintarea. Stai, îi strigasem atunci îngrozit, te sinucizi, rămâi pe loc!... Se oprise în cele din urmă, atunci când se văzuse prinsă în var până la brâu, zbatându-se cu înverșunare să se elibereze. Mișcărilor ei dezordonate o cufundaseră și mai repede însă.

Nu știam ce să fac, să mă reped în căutarea vagonetarilor, ori să încerc să-i ofer eu ajutor. Faptul că în curând doar capul îi rămăsese afară și palmele mâinilor încercând cu disperare să se agațe de ceva, mă hotărâse pentru cea din urmă soluție. Mai ales că în vecinătatea mea zărisem o prăjină lungă, dintre cele folosite de vagonetari să bată perele păsărești din pomii la umbra cărora își făceau de obicei siesta, ajunsă nu se știe cum acolo. Înarmat cu prăjina aceea, mă repezise în ajutorul Norei. Prea târziu însă. Degeaba înaintam spre ea strigând, fără să scoată un singur cuvânt nenorocita dispăruse brusc, nemairămânând în locul unde fusese decât o pâlnioară din care se ridica bine știuții norișori alburii.

Intrasem și eu nepermis de mult în varul moale, trezindu-mă înnămolit până la fese în mlaștina aceea albă, o simțeam caldă, încercând să mă soarbă și pe mine în adâncul ei. Bătusem îngrozit în retragere. Izbutind să mă întind pe crusta abia solidificată, care, la început, ceda mereu sub greutatea mea, și, mai ales, folosindu-mă de prăjina păstrată, spre norocul meu, în mâini, pentru a-mi distribui pe o suprafață mai largă presiunea corpului, izbutisem în cele din urmă, încetul cu încetul, târându-mă cu încetineală de melc, să ies la liman.

Primul imbold ce îl simțisem văzându-mă salvat a fost acela de a mă repezi pentru a alerta pe vagonetarii ale căror locuri de odihnă le știam. Dar o sfârșeală vecină cu leșinul puse stăpânire pe mine, interzicându-mi minute bune să fac orice mișcare. Emanația varului răscolit îmi inundase plămâni, făcându-mă să caut aer cu gura larg deschisă. Eram alb din cap până în tălpi, ca un mulaj de ghips. Totul era zadarnic, îmi spusese cu resemnare în cele din urmă. Nimic nu mai putea fi îndreptat. Și în momentul când începusem să-mi recapăt controlul asupra membrilor secătuite, încovoiați, ca unul ce abia deprinde să umble după un grav traumatism, îmi continuasem mecanic drumul spre râu.

VII

De obicei, se foloseau două căi pentru urcarea la castel. Cea mai utilizată, dar și cea mai lungă, din cauza înclinației sale relativ reduse, de aceea accesibilă oricăror vehicule, pornea chiar din centrul localității, cam din dreptul bisericii ortodoxe, unde se și unea cu o stradă importantă, care ducea spre gară, trecând prin fața sediului administrației fostei saline. O parte a acestui traseu fusese parcursă de mine cândva zilnic pentru a merge la școală. Există acolo, chiar lângă biserică, o clădire scundă, cu câteva încăperi, folosită probabil ca școală confesională pe timpuri, iar mai târziu, pe vremea mea, cum s-ar spune, ca sediu pentru unele din clasele învățământului elementar. Restul claselor, inclusiv cele ale învățământului mediu, își desfășurau activitatea într-o altă construcție, ceva mai jos, în vecinătatea bisericii catolice. Noi, adică eu și colegii mei, eram foarte mulțumiți că învățam în școala de lângă biserică ortodoxă și nu în cea de lângă biserică catolică, mai ales iarna, fiindcă în fiecare pauză ne dădeam cu sania pe drumul puțin circulat ce urca la castel. Existau avantaje și vara, între altele și acela că pe marginea drumului creșteau rugi plini de mure, pe care le înfulecam, deși erau îmbâcsite cu praf.

Pe măsură ce urca spre culmea dealului pe care străjuia castelul, drumul devenea mai îngust și mai sinuos, iar pe marginile sale începeau să se înalțe arbori din ce în ce mai falnici, cu coroanele ajungând să se unească pe alocuri, formând un adevărat tunel verde. El se curma brusc, după o curbă strânsă, chiar în fața porților curții exterioare a castelului, un parc în toată legea de fapt, foarte înalte, din fier forjat, mereu date în lături, puțin povârnite, fiindcă stâlpii de susținere, în care erau încastrate uriașele balamale, cedaseră cu timpul sub greutatea lor. De o parte și de alta a acestor stâlpi se aflau doi bolovani imenși, perfect rotunzi, acoperiți cu licheni, al căror rost acolo nu mi l-am putut niciodată explica.

A două cale de acces la încă impunătorul edificiu, deși fusese lăsat atâta vreme în voia sorții, pornea din dreptul fostei cărămidării a orașului, ea era mult mai scurtă, dar nu putea fi parcursă altfel decât cu piciorul. Până la cărămidărie exista, firește, un drum, bătut, pe vremea când nu eram decât un țânc de-o șchioapă, de carele cu cărămidă trase de bivoli. Aceste animale uriașe, negre, punând în mișcare cu o forță incredibilă vehiculele cumplit de grele, cu capetele plecate în jug și cu balele albe curgându-le din gurile întredeschise din pricina efortului, erau tot ce puteam să văd mai înspăimântător la vârsta aceea. Pentru că din aceste care cădeau frecvent pe drum fragmente de lut ars, mărunțite apoi și mai mult de roțile ce treceau fără contenire, pulberea acestuia devenise roșie, numai bună de a ne mânji cu ea când ne jucam de-a indienii. Din cărămidărie nu se mai păstrase cu timpul mare lucru, totuși o parte din cuptoarele ei se mai puteau vedea, precum și rămășițele șoproanelor în care calupurile de lut erau stivuite pentru a se usca bine înainte de a fi introduse în flăcări. De la cărămidărie urca în serpentine poteca spre castel, ieșind pe culmea dealului chiar în vecinătatea marii terase aflată în prelungirea curții exterioare a edificiului, prevăzută cu parapet, de unde se puteau contempla peste ramurile copacilor valea și cursul râului până departe în zare. Tot de acolo era vizibilă o porțiune din râul alb, cum era numită de localnici halda de var rezidual evacuat din pântecele uriașelor instalații de calcinare ale fabricii de sodă.

Pe care din cele două căi mă deciseseam în seara acelei zile să ajung la castel nu-mi pot aminti. Și nici ce căutam acolo la o oră nu tocmai potrivită. E drept că și în trecut urcasem, de obicei pe la cărămidărie, la castel fără un scop anume, împins, poate, numai de plăcerea de a contempla superba imagine a cursului de apă, ce se încolăcea, venit din depărtare, asemenea unei uriașe reptile gălbui, ocolind pintenul de deal pe care se ridica impunătoarea construcție, dar niciodată la sfârșit de zi.

Lucrări de restaurare castelului se întreprinseseră cu mai mulți ani în urmă, dar ele stagneră curând după debut din lipsă de fonduri, se spunea, în schimb câteva acareturi din vecinătate fuseseră amenajate pe cheltuiala fabricii pentru a găzdui școala profesională tocmai înființată a acesteia. Acolo mama venea cândva zi de zi, ca profesoară necalificată de chimie – ea studiasse, la fel ca tata, dreptul la Cluj, unde s-au și cunoscut – , ca să aducă în casă acei bani pe care soțul ei îi pierduse din venitul lunar, retrogradat fiind, parcă în bătaie de joc, din jurisconsult al întreprinderii simplu magaziner. Mai târziu aflasem că, până nu de mult, în locul școlii profesionale, ce primise un nou sediu, funcționase un atelier de confecționat podoabe pentru pomul de iarnă, varianta comunistă a pomului de Crăciun. După desființarea acestuia, asupra locului pogorâse iarăși liniștea de altădată.

Era seară, așadar, și mă întrebam ce căutam, de fapt, acolo, în întunericul din ce în ce mai dens, mai cu seamă că povești despre fantome cutreierând sălile aproape pustii și părăginite ale clădirii înălțate la mijlocul secolului al XVIII-lea pe locul unei fortificații străvechi, auzisem destule. Prin curtea interioară a castelului își pornise deja zborul o droaie de lilieci, iar între copacii de la marginea terasei se auzeau bătăile din aripi ale păsărilor de noapte. Alte zgomote, în timpul zilei nu prea luate în seamă, provocate de ușoare intensificări ale vântului, scârțâituri, foșnete, îmi sporeau neliniștea ce începuse să mă cuprindă.

Ca pentru a-mi întări bănuiala că prezența mea în acele locuri nu va fi scutită de surprize, o lumină difuză începuse să se răspândească printr-una din ferestrele aproape năpădite de iederă ale parterului înalt. Dacă aș fi răspuns primului imbold, m-aș fi întors pe călcâie și aș fi rupt-o la fugă prin noroiul și bălțile aleii principale a parcului din jurul straniului edificiu, spre porțile din fericire mereu deschise ale îngrăditurii acestuia, căci o coborâre pe orbecăite până la cărămidărie era cam riscantă, dar aproape numaidcât un altul, mai puternic, mă ținuse pe loc, ba chiar mă silise să înaintez către o ușă care prinsese să se deschidă înaintea mea. Intrasem șovăind, fiindcă teama nu mi se atenuase câtuși de puțin, prin ușa împinsă parcă de o pală de vânt, căci nimeni nu se afla îndărătul ei, și văzusem numaidcât treptele de lemn cu balustrada prăbușită ce urcau spre marea sală de recepții. Nu era intrarea principală, peste pragul căreia odată, însoțit de tatăl meu, avusesem posibilitatea, cu nu mai știu ce ocazie, să trec, ci una dosnică, folosită, se pare, de servitori. Scările de lemn se puteau cât de cât distinge, fiindcă cineva avusese grijă să aprindă sus, la capătul lor, o lumânare groasă cât un braț vânjos, înfiptă într-un sfeșnic de înălțimea unui om. Urcarea cu prudență a scărilor aceluia, cu neputință de evitat, îmi amintise brusc de scena în care sir Laurence Olivier, în celebra ecranizare după Shakespeare, se pregătea de întâlnirea cu fantoma tatălui răpus. Spre surpriza mea, în capul scărilor mă aștepta nu un bărbat în armură, abia distingându-se prin aburii ce îl învăluiau, cum văzusem în film, ci o femeie câtuși de puțin fantomatică și pe care o recunoscusem numaidcât. Era vechea mea prietenă, Olimpia.

Faptul mă contrariase, fiindcă nu îi împărtășisem intenția de a veni la O.M. Cum de se afla atunci acolo?

Ei și tu, faci acum pe miratul, îmi zâmbise ea sfidător, ai uitat că am lucrat cândva la *Ochiul și Timpanul SA*?

Apoi îmi dădusem seama, privind-o mai bine la lumina precară a lumânării, că Olimpia suferise o modificare, ea, pe care aproape n-o știam în ultimul timp altfel decât purtând blugi, mi se înfățișa într-o rochie evazată, străvezie, cu jupon, bine strânsă pe talie de un cordon roșu. Umerii goi și-i proteja cu un șal franjurat, ale cărui capete îi cădeau moale peste piept. Faptul că pomenise de mai vechiul său loc de muncă era, de asemenea, neobișnuit, fiindcă, de obicei, evita să amintească de trecutele ei îndeletniciri.

Prezența Olimpiei mă mai liniștise. Părea foarte sigură pe sine și îmi zâmbea încurajator. Vino, îmi spusese, să te înfățișez domnului conte.

Mă introdusese în sala de recepții pe o ușă laterală. Mă luase de mână pentru a mă conduce, fiindcă sursa de lumină de la capătul scărilor rămăsese în urma noastră. Ocoliserăm câteva piese de mobilier vechi, după câte îmi putusem da seama, apoi Olimpia deschisese ușa trăgând-o spre sine. Mă izbise în obraz o boare de aer ceva mai proaspăt, asta însemna cu mai puțin iz de mușchi decât cel din anticamera prin care mă purtase Olimpia. Imediat zărisem sala imensă, luminată și ea destul de anemic, cu ajutorul câtorva lumânări montate într-un sfeșnic cu mai multe brațe. Sfeșnicul era amplasat la capătul unei mese atât de lungi, încât partea opusă acestuia nu se putea distinge în

obscuritatea ce domnea în cea mai mare parte a uriașei încăperi. În capul mesei, al celui aflat în bătaia luminii sfeșnicului, ședea un individ având în față o sticlă pântecoasă, cu gât neobișnuit de lung, și niște pahare în formă de cupă, toate puse pe un șervet mare, din cel mai fin damasc, cum aveam să constat puțin mai târziu. Să tot fi avut individul vreo cincizeci și cinci de ani, părul îi era cărunt și rar, destul de bogat în dreptul tâmplelor totuși, de unde îi coborau favoriții stufoși. Purta mustață și barbișon, ambele tușinate cu grijă. Își dezbrăcase pentru mai multă lejeritate haina, pe care o atârname pe spătarul înalt al scaunului ce îl ocupa, iar lavaliera și-o lărgise pentru a-și putea deschiza la gât cămașa de o albeață strălucitoare. Părea foarte preocupat în momentul intrării noastre, privea fix spre celălalt capăt al mesei, pe care mă îndoiam însă că îl putea vedea. Tresărise la auzul zgomotului făcut de noi și întorsese către mine niște ochi mongoloizi, măsurându-mă rece de sus până jos.

Înălțimea Voastră, o auzisem pe Olimpia vorbind, în timp ce eu nu conteneam să-l studiez pe ciudatul personaj, domnul Oprița are onoarea să vi se înfățișeze.

Ceva mă îndemnase să îmi plec cu toată deferența capul, bucurându-mă de surâsul aprobator al Olimpiei, imediat ce mi se pronunțase numele.

Individul îmi răspunsese cu un gest similar, abia schițat însă, continuând să mă cerceteze suspicios. Apoi, ca sub impulsul unei subite revelații, un zâmbet i se ivise pe obraz, se ridicase de pe scaun, împingându-l cu grijă îndărăt, și făcuse câțiva pași în direcția mea cu mâna întinsă, mijindu-și ochii înguști, miopi, pentru a mă vedea mai bine. Domnule Oprița, îmi spusese, ce bine pare la mine că vă pot vedea!... Ce mai faceți, domnule Oprița? Arătați, cum să zic, ceva mai matur decât atunci când întâlnit noi ultima dată la Cluj.

O privisem cu nedumerire pe Olimpia. Puteam să jur că nu-l mai văzusem niciodată pe insolitul personaj. Dar Olimpia nu dădea nici un semn că ar fi sesizat vreo nepotrivire în cuvintele de întâmpinare ale acestuia.

După cum vedeți, domnule Oprița, încă descurc cu româna învățată de la dumneata!...

Și atunci mi se făcuse brusc lumină în minte. Omul mă confunda cu tatăl meu. Auzisem eu de la mama că tata, în timpul studenției, ba chiar și după ce ajunsese asistent la catedra de drept comercial a profesorului Ercea, dăduse ore pentru a se putea întreține. Îmi fixa întâlnire, spunea amuzându-se mama, la poarta unuia dintre elevii meditați de el și făceam o plimbare până la poarta altuia. Apoi ne despărțeam, pentru a repeta figura a doua zi. După care a plecat, trimis de Universitate, la Berlin. Cu ocazia discuțiilor pe această temă, mama îmi spusese că tata dăduse ore de limba română unui grof maghiar din celebra familie Teleki.

Tocmai asta părea să-și reamintească personajul din fața mea. Nu pot să uit ce figură făcut prietenii mei, cu care întâlneam duminica la *Astoria* pe Corso, adăugase el, când salutat prima oară la ei cu *Bună ziua, domnilor!*... Ce-i, Ernö?... spus mirați. Prostit la tine la bătrânețe? Ai ajuns vorbești limba șerbilor noștri? Mai rămâne înveți și țigănește!...

Faptul că eram confundat uneori cu altcineva, nu mă indispucea câtuși de puțin. Ba, mai mult, eram tentat, de câte ori mi se întâmpla asta, să intru în pielea personajului drept care mă lua interlocutorul meu ocazional. Îmi amintesc și astăzi cât de copios mă distrasem când, cu niște ani buni în urmă, pe vremea dictaturii, toate lucrurile mai căutate dându-se atunci pe sub tejghea în diverse magazine, pătrunsesem în unul dintre ele pentru a cumpăra niște patroane cu gaz pentru sifon. N-avem, mă înștiințase prompt vânzătoarea. Nu știu de unde însă apăruse șefa magazinului, care, împreunându-și palmele cu bunăvoință, îmi șoptise că pentru mine s-ar găsi totuși. Și începuse să-mi turuie tot felul de lucruri fără noimă despre doctori, spital, sarcină, RH negativ și așa mai departe. O ascultasem cu răbdare, până când brusc mă edificasem. Individu mă confunda cu medicul ginecolog al nurorii sale. Intrasem imediat în rol și încropisem cu ea o discuție, în care îi dădusem toate sfaturile cerute, după cum mă tăia și pe mine capul, dar până la urmă femeia rămăsese mulțumită de ele, iar eu cu patroanele în buzunar.

Cu tatăl meu însă se întâmpla cel mai des să fiu confundat. Vai, îmi spusese Jofi servitoarea, cu ocazia unei vizite făcute de mine părinților, stabilit fiind eu vremelnice cu serviciul într-o altă localitate, auzind cum vorbești, am crezut că a ajuns acasă de la tribunal domnul avocat!... Aveți nu numai chipul, ci și vocea lui! Mai amuzantă a fost situația când, întâmplându-se să mă internez și eu

în spitalul unde tata a murit cu ceva timp în urmă, toată suflarea de acolo mă privise, în primele momente, ca pe un întors de pe lumea cealaltă.

Bine, dar de ce nu lămurirea lucrurilor Olimpia? mă întrebasesm. Nu putusem găsi un răspuns. Cu siguranță era interesată ca această confuzie să persiste.

Mă hotărâsem să las lucrurile așa cum erau și răspusesem invitației gazdei mele de a lua loc la masa sa, mai mult, acceptasem să fiu servit de dânsul cu un pahar de vin. Este obicei la mine, explicase el, să gust cu cineva seara un pahar, două de Tokaj. Nu se există în pivniță la mine decât Tokaj...

Îl lăsasem pe binevoitorul meu amfitrion să mai sporovăiască de una, de alta, și, la îndemnul său, luasem o gură din vinul pe care mi-l oferise. Spre infinita mea mirare, vinul nu avea nici un gust. Parcă băusem apă plată!

Vezi dumneata, ajunsese contele să-mi spună, domnule Oprița, nu ascultat de mine rămâi la Cluj înainte de război... Plecat dumneata la Bukarest, ca aproape murit pe front apoi... *Jaj, istenem!*... Promis mie fratele meu că aranjează la dumneata. Da' dumneata nu vrut. Lăsat mama acolo și mers după cur de româncă!... Scuză la mine domnișoara!... Contele făcuse un semn discret cu ochiul Olimpiei, care îi zâmbise plină de bunăvoință.

Bun, îmi spusese în gând, probabil nu pentru a mi se depăna amintiri fusese pusă la cale aducerea mea la castel în prag de noapte. Ca și cum mi-ar fi auzit vocea lăuntrică, contele ținuse să precizeze: Da, luat nouă ceva timp ca să vă aducem aici. Uite că prins noaptea pe noi așteptând. Dincolo de plăcerea de a revedea pe dumneata, aveam și niște interese... Nu-i așa, domnișoara Olimpia? Ia spune domnului Oprița ce interese aveam!...

Olimpia mă privise cu toată atenția și îmi spusese cu voce gravă: Domnul conte dorește să reintre, conform legii, în posesia domeniului său. A binevoit ca firma noastră să se ocupe de redobândirea drepturilor sale, dar cu condiția să ne devii dumneata consultant în această afacere. Are în dumneata o încredere nemărginită! A stipulat din capul locului acest lucru!...

Totuși, eu..., o cercetasem uimit pe Olimpia.

E o afacere foarte profitabilă, *domnule avocat*, mă privise ea adânc în ochi. Plus că după redobândire, dacă statul român nu vrea să uzeze de dreptul de preempțiune, lucru îndoielnic la prețul ce intenționăm să-l cerem, contele ar putea vinde cu un profit substanțial domeniul, pe care a fost extinsă în mod abuziv și o bună parte a fabricii cu anexele ei. Trebuie să recunoaștem că locația este superbă! Prevăd că valea Mureșului va deveni cu timpul o adevărată vale a Loirei în România!

Nu se poate!... o întrerupsesem pe Olimpia.

Ce nu se poate?... își întorsese ochii mongoloizi spre mine domnul conte, în timp ce își ducea paharul cu vin la gură.

Nu se poate, acceptasem eu să intru, ca fascinat, în rol, nu se poate proceda făcându-se abstracție de niște lucruri. Probabil n-ați auzit că există un nou plan de restaurare a castelului... Pentru că ați întârziat cam mult cu revendicarea lui!...

Am auzit, cum să nu fi auzit? îmi întrerupsese surâzând vorba Olimpia. Iar întârzierea nu e un impediment. Ba chiar vom mai întârzia puțin dacă e nevoie.

Până când?...

Până după restaurare, *domnule avocat*! Pe care, în schimb, o vom grăbi! Ai înțeles, se pare!...

Deșteaptă fată la ea, domnișoara Olimpia, îmi zâmbise, scărpinându-se în barbișon, contele.

Nu știu de ce, cuvintele și gestul lui mă iritaseră.

Doriți să vă folosiți de numele meu pentru a da un lustru de legalitate acestei afaceri? mă adresasem Olimpiei, privind-o la rândul meu cu insistență.

Lustru de legalitate, se indignase ea, ce cuvinte folosești, *domnule avocat*! Lustru de legalitate ai dat dumneata apărării în procesul inginerului Milea, cu o vreme în urmă, dacă e vorba de asta... Mirosind de la o poștă a mărturie mincinoasă!

Procesul lui Milea a fost o făcătură, îi ripostasem cu nervozitate crescândă. Pentru că sunteți maeștri în înscenări. Am simțit pe pielea mea asta!...

Laissez vous mai mól! mă fulgerase cu ochii săi negri Olimpia. Nu este acum momentul să!...

Lucrurile trebuie bine studiate, mă înmuiasem sub privirea ei amenințătoare, echilibristica la limita legii îmi displace.

Da, da, studiate, îmi prinsese vorba din zbor contele, ce nu pricepuse mai nimic din controversa noastră. Știi, îi explicase Olimpiei, domnul Oprița studiat la Cluj, *magna cum laude*, el știe studieze!...

Nu mă îndoiesc, îi răspunsese, zâmbind iarăși amabil, Olimpia. Am înțeles că am acceptul dumitale, se întorsese apoi către mine.

Da, da, repetasem fără să vreau cuvintele contelui. Să vedem ce se va putea face!...

Așa! se arătase mulțumit contele. Da' până atunci, *omerta!*... Și îmi făcuse cunoscutul semn al fermoarului tras în dreptul gurii.

La plecare, crezusem că Olimpia mă va însoți pe drumul spre oraș. Îmi pare rău, îmi respinsese ea invitația de a pleca împreună. Eu mai rămân cu domnul conte... Dar dacă dorești, dânsul îți poate pune la dispoziție mașina...

Refuzasem și eu, tăindu-i vorba. De altfel afară, observasem pe fereastra antreului prin care mă condusesse Olimpia, răsărise o lună plină de toată frumusețea.

Curvă securistă, scrâșnisem din dinți în timp ce coboram, fără să mă mai uit îndărăt, scările de lemn cu balustrada căzută, spre ieșire.

VIII

În dimineața zilei următoare trândăvisem în pat ceva mai mult. Inginerul îmi fixase întâlnirea abia după ora cinci p.m., așa încât întreaga înainte-de-masă și o parte a după-amiezii îmi rămăseseră neocupate. În cele din urmă, dintre destul de puținele variante de petrecere a timpului disponibil, mă hotărâsem să optez pentru vizitarea micului stabiliment balnear din vecinătatea clădirii fostei administrații a salinei.

După o gustare servită la bufetul de la parterul hotelului, în jurul orei zece, o luasem agale pe bine-cunoscuta stradă ce ducea spre gară, pe care o străbătusem în bună parte zilnic ani în șir, elev în clasele primare fiind, pe când părinții mei locuiau încă în cartierul notabilităților fabricii, pentru a merge la școală. Stabilimentul balnear funcționa, îmi aminteam, într-o construcție destul de impunătoare, după aprecierea mea de copil, cu ferestre mari, flancate de ornamente imitând coloanele antice. Clădirea era amplasată într-un parc cu mulți arbori foarte bătrâni, numit de localnici *Lighet*, des frecventat duminica sau în zilele de sărbătoare, mai cu seamă de 1 Mai ori 23 August, când se organizau aici petreceri și, pe o scenă improvizată, spectacole ale unor formații artistice de amatori. Mai existau în parc câteva chioșcuri, o popicărie și, la margine, un teren de sport cu tribună din lemn, pe care juca fotbal formația *Minerul*. În vecinătatea clădirii băilor se afla și un ștrand în aer liber cu apă sărată, bine gospodărit, cu împrejmuire înaltă și, în interior, cu numeroase cabine pentru dezecupare, unde, contra unei sume modice, îmi petreceam majoritatea zilelor însorite ale verii, spre nemulțumirea mamei, ce socotea apa sărată, în care mă bălăceam fără conținere, vinovată de faptul că eram, vorba ei, slab ca un țâr.

Din nefericire, urmare a inițiativei unuia dintre directorii salinei, cu spirit practic poate, dar cu puțin bun-gust, parcul a fost tăiat în două de o cale ferată, necesară, se spunea, pentru sporirea posibilităților de manevră a garniturilor de tren în vecinătatea rampei de încărcare a sării brute.

După ce fuseserăm siliți să ne mutăm în oraș pe strada Cloșca, părăsind după repetate somații cartierul rezidențial al angajaților mai acătării ai fabricii, construit încă de belgieni, despărțit de restul orașului tocmai de *Lighet*, drumul meu spre școală se schimbaseră. Adeseori, ca să evit un ocol prea mare, străbătând străzile orașului rămase intacte după prăbușirea zonei sale centrale în măruntaiele pământului, când cu surparea cavităților aflate aproape de suprafață ale minei vechi, o tăiam direct printre prăpăstii, urmând firul potecilor șerpuind doar la câțiva metri de hăurile amețitoare. Zona era închisă circulației publice și în parte fusese împrejmuțită cu un gard de lemn purtând din loc în loc inscripția *Teritoriu interzis*, dar unii, printre care mă număram sfidător și eu, încălcau sistematic interdicția. Foloseam același drum și spre ștrand, iar în zilele friguroase, când acesta era închis, îl parcurgeam măcar o dată pe săptămână pentru a merge la băi, fiindcă în modesta casă de pe strada Cloșca nu ne puteam spăla decât în lighean. Traversam Teritoriul cu riscul de a mă întâlni cu Ilie Mandula, un vagabond ceva mai în vârstă decât mine, ce-și făcea veacul printre teribilele genuni, iar acesta, indispus că îi încălcam domeniul asupra căruia își arogase depline drepturi, îmi promitea mereu o bătaie zdravănă dacă voi mai îndrăzni să-mi port pașii pe acolo. Dar teama de Mandula era mai puțin puternică decât dorința de a-l întâlni pe Echim, un biet nebun, fost șovagău, adică tăietor de sare, până a nu-și pierde mințile. Echim, cu abilitatea omului de meserie, îndrăzneț să coboare în adâncul imenselor surpături și să-și poarte pașii prin galeriile din adâncuri, câte or fi rămas intacte, pentru a ieși în cele mai neașteptate locuri la suprafață. În acele galerii își găsea el ocrotire și adăpost. Mă împrietenisem cu Echim, care, în schimbul unor merinde șterpelite de acasă, îmi umplea șapca cu ouă de-ale păsărilor ce cuibăreau în

scobiturile pereților aproape verticali ai prăpăstiilor Teritoriului, astfel că îmi alcătuisem cel mai strașnic ouar din școală, ba mai făceam și troc cu ouăle ce îmi prisoseau, pretinzând de regulă mărci poștale în schimbul lor.

Ajungând în Lighet, fusesem neplăcut surprins de prezența mai multor sonde, care, aveam curând să aflu, erau menite să injecteze apă sub presiune în zăcământul de sare și să o recupereze încărcată cu un anumit procent de salinitate, trimițând-o apoi spre fabrica de sodă prin niște conducte imense, mai hidoase decât calea ferată zăcând acum în părăsire. Aleile principale ale parcului, ce-și pierduse în bună măsură copacii, fuseseră desfundate de vehiculele care se perindau pe acolo, iar apa băltind în fâgașele adânci duhnea grețos a motorină. Cu toate că vara era în toi, ștrandul, trecut mai nou în administrația orașului, stătea închis, chipurile pentru reparații, cel puțin așa lăsa să se înțeleagă un anunț scris stângaci, cu vopsea albă, pe ușa încuiată cu un lacăt imens. Măsura blocării accesului pe intrarea principală era însă cu totul inutilă, fiindcă împrejmuirea ștrandului căzuse pe alocuri, lăsând vederii terenurile de joacă și plajă din apropierea bazinului principal năpădite de bălării, printre care își căuta hrana un cârd de găște. Trambulina, lipsită de scândura elastică ce ne servea pentru a plonja cu țipete de teamă ori bucurie în apă, părea o mână cu pumnul strâns ridicată în semn de protest spre țaria cerului.

Nici clădirea băilor nu se înfățișa mai bine. Ornamentele pereților exteriori căzuseră în mare parte și multe din geamurile ferestrelor lipseau, încât acestea arătau ca niște hidoase guri știrbe. În incinta clădirii se putea intra în voie prin ușa ale cărei canaturi dispăruseră. În sala principală, aflată sub o elegantă cupolă de sticlă, cândva plină de lume tratându-și metehnele în bazinele cu apă sărată încălzită la diferite temperaturi, nici urmă de oameni. N-avea cum fi, pentru că totul căzuse în paragină. Plăcile de faianță albastră din interiorul cochetelor bazinele zăceau în bună măsură sfărâmate pe fundul lor. Dușurile cu apă dulce de pe margine dispăruseră, lăsând în loc niște țevi ruginite și contorsionate. Din cupola de sticlă se păstrase doar scheletul metalic, imitând în miniatură aspectul domului atomic din Hiroșima. Pe pereți erau scrise cuvinte obscene. Călcând aproape la fiecare pas pe cioburi de sticlă și faianță, mă retrăsesem dezgustat spre ieșire.

Mica sală a restaurantului de la parterul hotelului mizer, singurul din localitate, la care fusesem silit să trag, se umpluse de o lume pestriță și gălăgioasă. Duhnea a bere ieftină, a fum de mahorcă și a urină. Toaletele își revărsau prin ușile deschise larg cu generozitate miasmele iuți.

Urcasem în camera mea aflată la etaj, pe scările de lemn scârțâind sinistru, cu gândul că voi lua prânzul ceva mai târziu, când restaurantul se va goli de cheflii. Mă dezbrăcasem cu mișcări leneșe de pantaloni și cămașă, strecurându-mă apoi sub cearșaful mirosind a dezinfectante. Îmi părea rău că nu-mi cumpărasem un ziar, dar în drumul meu până la băi și înapoi nu avusesem de unde. Trăsesem perdelele decolorate de catifea roșie în dreptul unicei ferestre, deranjând câteva molii și stârnind un nor de pulbere, ce persistase o bună bucată de timp în bătaia razelor de soare strecurate pe lângă perdele înăuntru. Cu ochii la jocul firișoarelor de praf, care alegeau, mânate de curenții de aer, să circule pe cele mai imprevizibile traiectorii, adormisem buștean.

Nu știu cât timp trecuse de când mă abandonasem somnului, până când tresărisem la auzul unor bătăi zdravene în ușă. Sărisem ca ars și ascultasem cu respirația tăiată. Bătăile se repetaseră, dar nici pe departe nu mi se mai păruseră atât de puternice pe cât fuseseră când le percepușem în somn.

Cine e? întrebam pe un ton răstit.

Room-service, auzisem rostind cu chicoteli o voce, apoi ușa se deschisese, deși puteam să jur că la venire învărtisem cheia în ea de două ori. Olimpia pătrunsese în cameră cu chipul radios, ei, părea să-mi spună, vezi, așadar, că nici în gaură de șarpe dacă te-ai ascunde nu-mi va fi greu să te găsesc. Ce mizerie de hotel, constatase apoi cu voce tare, făcându-și privirea roată. Dacă-mi spuneai din timp ce ai de gând, îți aranjam o cazare ca lumea, își completase observațiile, așezându-mi-se la capătul patului. Măcar salteaua este bună? încercase ea, săltând pe marginea modestei mobile, care protestase gemând din încheieturi.

Știi, mă plânsesem, în timp ce începuse să-și scoată hainele, n-am apucat încă să iau masa!...

Nici eu, îmi replicase ea râzând.

Avea un trup bine proporționat, de frumusețe clasică, nu de top-model sfrijit al vremurilor din urmă, cu coapse pline și cu sâni viguroși. Smulsese cearșaful de pe mine, înlocuindu-l cu corpul ei fierbinte de femelă ațâțată...

Mi-am adus aminte, reflectând la discuțiile purtate în prezența contelui mai deunăzi, îi spuseseam apoi, după ce Olimpia mă servise cu un păhărel din sticlucă de coniac ce o adusese cu sine și-mi îndesase în gură vreo două chifteluțe scoase dintr-o pungă de plastic, de cuvintele tale referitoare la tatăl meu. Niciodată de când ne întâlnim, și asta se întâmplă nu de puțină vreme, nu mi-ai dat de înțeles că l-ai fi cunoscut.

Da?... observase ea, în timp ce își aprindea o țigară. Și de ce, mă rog, să o fi făcut?

Se tolănise peste unica pernă a patului meu, cu capul rezemat de tăblia acestuia. Mă privea de sus, suflând fumul într-o parte, pentru a nu mi-l arunca în obraz. Părul negru, retezat la nivelul lobului urechilor, i se arcuia grațios până în apropierea bărbiei.

Știi eu?... îi răspusesem. Am vorbit mereu despre atâtea altele, numai despre asta nu. Cred că se cuvenea să o faci.

Ea mă privise cu milă, risipindu-mi cu degetele părul de pe piept. Ia te uită, constatase cu surprindere, ai început să încărunțești! Apoi continuase oftând: Va trebui să-ți găsești curând o nevastă!... Continua să-și fumeze țigara *Camel*, ținând-o grațios între degete. Nu trăgea des din ea, astfel că țigara ardea mai mult singură.

Ziceai atunci la castel că v-a mințit!... încercasem să-i aduc aminte acest amănunt.

Și chiar acesta e adevărul, îmi replicase ea. Ne-a mințit cu nerușinare. S-a pretat la acest joc disperat, fără să știe că eliberarea lui Milea era deja hotărâtă. Ne-a oferit, spre ușurarea misiunii noastre, pretextul pentru a-i da drumul: dovedirea nevinovăției sale în instanță.

Dar de ce vă hotărâserăți să-l eliberați pe Milea? abia bâiguise, de uimit ce eram, întrebarea.

Vezi tu, îmi spusese Olimpia, dacă îl aruncam în pușcărie, și o puteam face cu ușurință, căci așa doreau unele capete pătrate, era lesne de prevăzut că fabrica se ducea de râpă. Puteam să le dăm orice netoșilor pe care partidul îi pusese să o conducă, numai minte nu le puteam da. Iar Milea, specialist de elită, știuse să se facă indispensabil acolo... Și dacă șandramaua se ducea de râpă, cine s-ar fi ales cu prestigiul șifonat? Noi, nu?... De altfel, cazul său începuse să fie mediatizat de belgieni. Așa că le-am dat și ăloră peste nas. Da, domnule, dacă s-a dovedit nevinovat, sănătate bună! Nimeni n-avea cu el nimic!... Justiția puterii populare știa să facă dreptate!

Iar pe tata nu l-ai putut ajuta?... o întrebasem aproape indignat pe Olimpia, săltându-mă în capul oaselor. El nu era un specialist de elită? Nu merita să rămână cel puțin la locul său?

Ssst!... mă împinsese ea cu blândețe înapoi, ca și cum, parcă bolnav fiind, n-aș fi avut voie să mă ridic. Pe tatăl tău eram supărată nu pentru că ne-a înscenat comedia aceea la proces. Tatăl tău, uite, mă încumet să-ți spun asta, îmi fusese amant, băiețel, așa cum îmi ești acum tu!... Eram supărată, așadar, pe el fiindcă fugise cândva de mine și se căsătorise pe ascuns, bănuind că aveam puterea, și o aveam într-adevăr, să-i zădărnicesc acest pas. Voisem să-i distrug pe loc căsnicia, să-mi revărs mânia pe tinerica aceea mignonă ce-l privea ca pe o zeitate! Ceva însă m-a împiedicat s-o fac. În pântecul ei te zămisliseși deja tu!...

IX

Uite, îmi spusese inginerul Milea, camera sa. Am păstrat-o neschimbată. Vezi, masa ei de lucru, aceeași de pe vremea când era tânără profesoară de franceză, dulapul cu puținele haine, patul... Pe masă se zărea însă un computer.

E al Theodoriei, îmi explicase inginerul, urmărindu-mi privirea. Uneori se instalează aici. De cele mai multe ori se retrage însă pe verandă. Acolo studiază și își repetă rolurile. Se face mai puțin auzită decât în restul casei. Are și suficient spațiu pentru a se deplasa în voie, ca pe scenă.

Și Adina?... întrebam cu oarecare teamă.

Adina s-a mutat în camera mătușă-si la demisol. A revendicat-o, nu-mi pot explica cum de s-a gândit la asta, imediat ce Nora a murit. Avem două camere acolo jos, știi, erau păstrate, conform obiceiului, *pour les domestiques*. În cealaltă locuiește Fräulein Katherine. Fii liniștit însă. Adina nu te va deranja. Stă toată ziua și citește. Parcurge întruna filele unei singure cărți: *Lettres de mon moulin* de Alphonse Daudet. Foarte rar se întâmplă să abandoneze lectura și să o ia prin casă. Din nefericire, uită să se mai și îmbrace. Descoperă, cutreierând la întâmplare, câte un lucru, îl studiază îndelung, încearcă să-i găsească un loc în memoria ei, uneori se pare că reușește, alteori nu. Cele mai mari dificultăți le creează în momentele sale proaste, atunci când nu suportă să fie atinsă. Sub ce motiv, ai aflat deja!...

Și cu fiica ei, Theodora, în ce relație se află? mă interesasem cu multă prudență.

În niciuna, dacă se poate zice așa, îmi spusese mohorât inginerul. O recunoaște doar în pozele ei din copilărie. Oh, *ma fille, ma pauvre fille!*... exclamă atunci, strângând fotografiile la piept. Pe Theodora cea de acum o tratează cu totală indiferență. Parcă ar fi o persoană străină. Pe toți cei cu care intră în contact, de când s-a îmbolnăvit, îi socotește niște străini, dacă nu chiar niște intruși periculoși. Faptul că pe dumneata te-a identificat după atâta vreme mi se pare mai mult decât surprinzător! O fi un semn bun!...

Ne-am dat peste cap să facem să o tolereze pe Fräulein Katherine pe lângă sine, continuase inginerul, după ce mă invitase cu o mișcare a mâinii să iau loc pe scaunul de lângă masa de scris, în timp ce el se așeza pe patul îngust, acoperit cu o cuvertură cadrilată, al defunctei soții. Am recurs în cele din urmă la un truc. Am îmbrăcat-o și am coafat-o pe nou-venita ei îngrijitoare la fel ca pe mama sa moartă, cu care, de altfel, poate ai băgat de seamă, Fräulein aduce puțin. I-a acceptat în cele din urmă compania, deși niciodată nu i se adresează, atunci când rareori o face, la fel ca mamei sale altădată.

Dar nici Theodora nu arată, adăugase cu vădită deprimare interlocutorul meu, că ar nutri vreun atașament față de maică-sa, ba chiar o tratează cu oarecare aversiune. O socotește, pe nedrept totuși, vinovată pentru multe din impedimentele cu care se confruntă. Știi că, la vârsta ei, nu are încă nici un prieten?... Să recunoaștem că e cât se poate de neplăcut să fii privită și tratată ca progeneritură a unei nebune. Nu sunt puțini care o socotesc și pe ea dezaxată, deși, consultată fiind de renumitul Pamfil, verdictul lui a fost că e sănătoasă tun. Cel puțin deocamdată!... O scenă de pomină le-a întărit însă acestora convingerea că fiica a purces deja pe urmele mamei sale.

Inginerul se oprise puțin pentru a trage cu urechea. Pe scările din stejar ce facilitau accesul la etaj, unde ne aflam, se auziseră pași. Nu, nu este Adina, trăsese el concluzia după câteva clipe de așteptare. Fii liniștit! E Fräulein Katherine. Avem o debara chiar lângă camera de baie. Păstrăm aproape toată rufăria acolo... Așadar, ce voiam să-ți spun?... A, da! Vorbeam de scena aceea de pomină care a avut loc când cu revoluția, căci n-am scăpat nici noi de evenimentele!...

Interlocutorul meu rostise cuvântul din urmă cu voce îngroșată, însoțită de o sugestivă ridicare a sprâncenelor stufoase și ridarea frunții. Prin ochelarii săi cu lentile groase, ochii păreau să i se fi mărit și mai mult. Apoi se ridicase în picioare pentru a înălța storurile ferestrei, căci lumina scăzuse, soarele coborând îndărătul teilor din curte. De la înălțimea camerei aflată la etajul vilei mi se deschisese înaintea panoramă Lighetului, cu copacii săi deși. Peisajul era însă urâțit de o hală ridicată pe locul terenului de sport.

Lucrurile au fost, firește, ceva mai complicate, continuase inginerul reaşezându-se, probabil ai auzit, dacă vom avea timp și te interesează, o să-ți povestesc poate de-a fir a păr toate cele petrecute. Dar fiindcă tot a venit vorba, hai să-ți zic ce s-a întâmplat doar aici la noi, în acest cartier, vreau să spun, fapte văzute de mine însumi! Și numai ca să-ți dai seama de ce nepoata mea e considerată, de mai toți din neînsemnata noastră așezare, dilită, da, acesta e cuvântul care în mod obișnuit se folosește când oamenii aduc vorba despre micuța Milea, cum îi zic, deși ea se numește, după tată, Hodoșan. Poate ai apucat să auzi și tu?...

Nu, nu, mă grăbisem să-i infirm presupunerea. Cine să-mi spună mie așa ceva? Domnul Rece?... N-a făcut-o. Doar cu dânsul am apucat, de când am venit, să vorbesc de una, de alta. Poate știți că are însă și dumnealui unele probleme cu memoria. De când cu accidentul său vascular cerebral, săracul!...

Și chiar așa stăteau lucrurile. Doar despre Adina îmi spusese domnul Rece câte ceva, dar toate acestea la știam deja de la Tavi, mi le povestise când ne întâlniserăm ultima oară, cu ani în urmă, în gară la Cluj. Acolo, așezându-ne noi pe o bancă a peronului, Tavi îmi adusese la cunoștință faptul că Adina și Hodoșan se căsătoriseră încă după primul lor an de facultate, fiindcă ea, dragoste mare, rămăsese însărcinată și, cu toate că, zicea, Hodoșan ar fi vrut să se fofileze, dând din colț în colț, părinții ambilor tineri puseseră piciorul în prag, ducându-i, *volens – nolens*, în fața ofițerului stării civile. Numai că Adina se îmbolnăvise vreo doi ani mai târziu... Tavi susținea că Hodoșan ar fi avut o contribuție importantă la declanșarea acestei boli, fapt discutabil totuși, îmi spusese numai de câțiva, având în vedere antecedentele din familia lor. Așa că, în mod firesc, continuase prietenul meu, a urmat mai târziu divorțul, aproape imediat ce Hodoșan, terminând facultatea, își găsisese o sursă de câștig și își luase, cum obișnuia să spună, soarta în propriile mâini. Tavi spumega de mânie împotriva lui Hodoșan când îmi povestise toate aceste întâmplări. După ce că i-a chelit cu nerușinare pe socrii săi de bani, dezvăluise Tavi la urmă cel mai important motiv al indignării lui, fostul cumnat mai făcea și pe nemulțumitul!...

Inginerul coborâse, în timp ce îi vorbeam, abătut capul. Măinile începuseră să i se frământă, când împletindu-și degetele, când desfăcându-le. Îl auzeam respirând mai alert, dar cu expirări prelungi, hârâite, în răstimpuri. Nu-l mai văzusem stăpânit de atâta nervozitate, chiar și atunci când îmi relatase despre sfârșitul soției sale își păstrase calmul de om împăcat cu soarta. Își întorsese, instinctiv cred, fața spre portretul său, cerându-i parcă încuviințarea să vorbească, așa făcea și pe vremuri, când ea mai trăia încă, părea obsedat de ideea că dânsa n-ar fi fost de acord cu ceea ce spune. De aceea, poate, crea impresia de om închis în sine, taciturn, greu de urnit să glăsuiească în societate atunci când i se cerea părerea. Spre surprinderea mea, îl descopeream a fi altfel.

Toate i se trag biete de atunci, continuase el după câteva clipe de tăcere. Că nu le-a fost de ajuns ălor scandalul de la fabrică, terminat cu devastarea cabinetelor și a mai multor birouri, fiindcă șefii, cu care voiau să se răfuiească, luându-și tălpășița, revoluționarii, cum le plăcea să-și spună, s-au răzburat pe niște biete obiecte de inventar. Puși pe fapte mari și conduși de unul Ilie Mandula, zis Bitangul, au venit încoace, în cartierul nostru, unde mai toți cei pe care doreau să-i tragă la socoteală pentru nenorocita lor existență își aveau reședința. Ca și cum ăia ar fi stat să-i aștepte cu mâinile în sân!... Mai ales cu directorul doreau să-și încheie socotelile și cu secretarul de partid... Director era pe atunci unul pe nume Aldan, Toader Aldan, cu studii la Ștefan Gheorghiu, pe lângă facultate, bineînțeles, un individ plecat de jos, chiar aici și-a făcut școala profesională, mama ta trebuie să-l fi avut elev. A urmat apoi liceul la seral, politehnica, beneficiind de o bursă, auzi dumneata!, egală cu salariul pe care-l avusese ca angajat al fabricii!... Întorcându-se, a fost scurtă vreme, vreo doi ani cel mult, șef de secție, după care partidul l-a uns director de-a dreptul, eu n-am mai prins momentul pentru că mă pensionasem între timp. La început părea un tip la locul său, venea adeseori să mă consulte pentru diverse treburi, de-ale producției în primul rând, firește. Când

a murit Ița știu că a susținut să mi se acorde un substanțial ajutor de înmormântare. Iar când s-a pus problema să fiu evacuat din această casă, ce nu-mi aparținea atunci, cum li s-a întâmplat și altora după pensionare, el s-a opus. Nu, am auzit că s-ar fi exprimat, tovarășul Milea e unul de-ai noștri, e omul fabricii, mai avem nevoie încă mult și bine de dânsul. Nu sunt doi ca el în această țară!... Fapte pentru care îi eram recunoscător!

Ce s-a întâmplat ulterior cu el nu pot să-mi explic, își desfăcuse cu dezolare inginerul brațele, o fi tunat dracu'-n el, cum se spune în popor, că a început să se țină de chiolhanuri, organiza partide de vânătoare pe Măgura, veneau aici tot felul de barosani de la județ, s-a înconjurat de femeiuști cu fuste scurte!... Eh, toate astea nu-l interesau pe omul de rând. Poate doar așa, ca simple curiozități. El, dacă-și primea banii în mână, atâția câți erau, la sfârșit de lună, nu cârtea împotriva nimănui. Numai că individul ajunsese atât de infatuat, încât, uitând de unde a plecat, a început să-și trateze angajații ca pe niște otrepe. Se enerva din te miri ce, țipa, urla la oameni ca un descrieriat, îi bătea, le trăgea în văzul lumii picioare în fund!...

Inginerul se oprise, cu colțurile buzelor căzute, în semn de mare nedumerire, căutând să îmi citească pe chip reacția la cele povestite. Nu pot să înțeleg, adăugase, după scurtul răgaz, eu, care îmi salutăm dimineața, venind la slujbă, cu tot respectul portarul ce mă întâmpina cu mâna la chipiu, care mă adresam cu sâru' mâna femeii ce îmi ștergea de praf biroul... Nu pot să înțeleg, zău așa! De unde atâta orgoliu, de unde atâta violență născută în omul acesta!?... Venit chiar din rândul celor de care își bătea joc!

Nu-i mai spusese inginerului, cu toate că începea să facă pauze în relatarea sa, respirând mai adânc, că îl știam și eu pe individ, era moldovean de origine și venise încoace când cu seceta aceea atât de cumplită, încât mulți moldoveni își luaseră lumea în cap pentru a se stabili pe unde credeau că ar avea șanse să câștige și ei o bucată de pâine. Țineam minte că era un adolescent lungan, tuns zero, din cauza pericolului contaminării cu păduchi, și că își montase la cabinetul stomatologic al fabricii doi incisivi strălucitori de viplă, în locul celor mâncați de carii. Și că avea obiceiul să se uite, ca și alți colegi de altfel, printre crăpăturile scândurilor WC-ului din curte, lărgite cu briceagul, când vreuna din dascălițe intra acolo. Mă, i-am văzut curu' mă-ti, îmi spusese el cândva în bătaie de joc, hlizindu-se cu incisivii săi sclipicioși, motiv pentru care nu l-am mai putut niciodată suferi.

Bun, dar să nu lungesc vorba, își impusese inginerul. Mă gândesc că poate te supără atâtea detalii!

Nuuu! protestasem, tipul acesta, de care-mi vorbeați mai înainte, e un personaj interesant. Omul nou, creat de partid. Aș fi tentat să-l aleg model, dacă aș concepe proză de factură tradițională!... Așa, despre ciocoi zilelor noastre!...

Umerii inginerului se cutremuraseră de râs. Cam la fel m-am gândit și eu, vorbise printre câteva hohote bine strunite.

Cum ziceam, își urmase el relatarea, dregându-și vocea din ce în ce mai răgușită, veniseră oamenii grămadă, făceau gălăgie, agitau steagul cu stema decupată, cum văzuseră la televizor, scandau lozinci, se auzeau de departe, ce mai!... Aproape toți de pe-aici își luaseră picioarele la spinare, care încotro a apucat, dar Aldan nu! Ce-o fi fost în capul lui n-am de unde ști. S-a gândit poate c-o fi vreun zeu intangibil, că îi va putea domina și în aceste împrejurări pe oamenii cărora le dădea pâine, că asta era vorba lui, mă, eu vă dau pâine, ticăloși și puturoși ce sunteți!... I-o fi trecut prin cap și faptul că, plecând, ticăloșii și puturoșii îi vor distruge casa, așa cum praful s-a ales de cabinetul lui somptuos la fabrică?... Prima imprudență pe care a făcut-o a fost că și-a lăsat mașina afară, dar nici dacă nu și-o lăsa, mă gândesc, după cele întâmplate, totuna ar fi fost. Oamenii au întors-o numaidecât cu roțile în sus și i-au dat foc. Apoi, și mai surescitați la văzul flăcărilor, au încercat să intre în curte cu forța, căci poarta era încuiată. După câteva hei-rupuri însă au culcat-o la pământ. Măcar atunci dacă i-ar fi trecut prin cap lui Aldan să o șteargă prin spate, căci eu vedeam de aici, de la mine, oamenii se adunaseră înaintea casei, îndărătul ei nu era nimeni. Dar nu. Aldan a ieșit la ei cu pușca în mână. Altă gogomănie!... Mă, că vă omor. Mă, că vă bag în mormânt, tu-vă mama voastră care v-o făcut!... s-a răstit la dânsii. Oamenii au izbucnit în huiduieli. Aldan și-a descărcat arma în aer o dată, de două ori... O parte din gloată s-a retras, înfricoșată, dar câțiva, în frunte cu Mandula, s-au năpustit spre el. Aldan a dat să se întoarcă, să se baricadeze în casă, dar n-a mai apucat. A fost prins, scos afară de păr, arma *Winchester*, o bijuterie, pe care se spunea că ar fi

dat o groază de bani, i-a fost lovită de balustrada scării și sfărâmată în uralele mulțimii. Apoi, după ce a luat pumni în spinare și picioare în fund de la câți au vrut să-și verse năduful, oamenii i-au atârnat o tablă la gât cu un capăt de sârmă, pe care au scris *burghez roșu*, ciudată asociere de cuvinte, așa-i?, și l-au purtat prin tot orașul în văzul lumii. Se zice că l-ar fi eliberat niște femei ce tocmai ieșiseră de la liturghie și s-au năpustit ca niște harpii la bărbații lor ca să-i dea drumu', tulai Doamne, c-or bolunzit cu toții!, lu' săracu' tov' director. Și l-au băgat în sacristia bisericii catolice, unde nimeni n-a mai avut chef ori curaj să-l urmărească.

Dar să mă întorc la ce, cum îți ziceam, am văzut cu propriii ochi, își reluase relatarea inginerul, după o scurtă pauză, răstimp în care, prin mimică, arăta că dezavua limpede ceea ce i se întâmplase lui Aldan. Își scosese din buzunar o batistă, încercând să scuipe în ea expectorația care îl împiedica tot mai mult să vorbească.

Nu toți l-au însoțit pe director pe drumul, să-i zicem, calvarului său. O parte din revoluționari, chiar și Ilie Mandula, conducătorul lor, au rămas în cartier ca să-și încheie socotelile și cu alți comuniști *îmburgheziți*, cum strigau în sloganurile lor. *Burghezia de partid / Trebuie pusă la zid*, țin minte că scandau mai ales cu însuflețire. Până una, alta, locuința lui Aldan a fost devastată, vedeam zburând pe fereastră televizoarele, aparate de tot felul, că pe munca noastră le-o cumpărat, mama lui de hoț, nu-i așa?, se îndemneau ei unii pe alții, noroc că n-au dat și casei foc, cică însuși Mandula s-ar fi opus, lăsați-o amarului că-i bunu' statului, le-ar fi spus el!... În pivniță, revoluționarii au dat însă peste niște butoaie de vin și țuică, așa că altă parte dintre ei a renunțat la mărețele idealuri și s-a îmbătat criță.

Relatarea alertă îl făcuse pe inginer să-și cam piardă suflul. Un acces prelungit de tuse îl oprise iarăși, dar îmi făcuse semn cu mâna să am răbdare, căci își va reveni. Își scuipase și de această dată expectorația în batistă, cercetând-o fugitiv prin ochelarii groși, apoi îmi explicase stânjenit, cu o voce chinuită, că uneori îi devine sanghinolentă. În timp ce inspira adânc, încercasem să-i sugerez că nu era necesar să facă un efort peste puterile lui, forțându-se să vorbească. Mai avem niște zile la dispoziție, îi spusese la sfârșit.

Chestia e că, tot lungind vorba, tocmai ce am pățit noi nu ți-am spus încă, dragul meu, îmi vorbise el rar. Ca să vezi de unde i se trage Theodorei noastre eticheta aceea de care, iată, deși sunt câțiva ani la mijloc, nu mai izbutește să scape. Pentru că, de fapt, chiar asta pornisem să-ți explic.

Așadar, își reluase inginerul povestea, vorbind mai încet și cu un ton mai coborât însă, după ce au întors alte câteva mașini cu roțile în sus, care li s-au ivit în cale, ori le-au aruncat în canalul deschis de la capătul cartierului, nu știu de ce, dar automobilele, probabil simbol al prosperității posesorilor lor, le provocau o furie oarbă, și au spart o mulțime de geamuri ale caselor în care nu s-au mai sinchisit să intre, chiar alături au luat la țintă cu bolovani instalația de aer condiționat pe care copilul lui Peteu abia și-o montase, revoluționarii s-au oprit în fața casei mele, singura din zonă scăpată neatinsă, strigând și agitându-se, câțiva bine făcuți după degustările din pivnița directorului. Eu eram deja de mai mulți ani pensionar și nu prea vedeam ce puteau să aibă cu mine, mi-am respectat întotdeauna oamenii, cum ți-am mai spus, pe unii, destui la număr, îi angajasem la fabrică eu însumi, chiar și pe Mandula l-am cules de pe drumuri, căci fusese un vagabond ce trăia prin gropile Teritoriului de altădată, l-am adus la școala noastră, căci altfel, cu reglementările de atunci, l-ar fi închis într-o casă de reeducare, se și pusese deja problema, l-am găzduit la cămin, i-am dat bursă și l-am făcut om. Eram convins că nu mi se putea întâmpla nimic. De aceea rămăsesem pe loc, până și familia mi-o ținusem lângă mine, nu ca alții, care și-au trimis-o pe unde o puteau socoti în siguranță.

Inginerul făcuse o nouă pauză, clătinând capul și respirând în continuare greu, vizibil marcat de rememorarea întâmplărilor acelora. Își întorsese iarăși privirea spre portretul soției sale, atârnat pe perete chiar la căpătâiul patului, din care ea îl privea zâmbindu-i cu un aer degajat, ca pentru a-l liniști. Ce vremuri, domnule!... murmurase parcă pentru sine. Ce vremuri!...

Oare de ce n-or fi pus în încăperea aceea vreo icoană, un crucifix, ceva? țin minte că mă întrebasesem atunci. Fusese totuși camera unei muribunde!

Încă două vorbe, mi se adresase apoi, dregându-și îndelung vocea, ostenit de-a binelea, inginerul. Cum îți ziceam, zurbagiii aceia se opriseră și în fața casei mele, nu-mi venea să cred că auzeam strigăte de felul ăsta: slugoi al comuniștilor, neamț împuțit, fiindcă, nu știu dacă îți

amintești, pe aici eram cunoscut sub porecla *neamțul*. Eu nici măcar nu-mi încuiasem poarta, ba chiar ieșisem pe scările casei, acolo, sub copertină, ca să văd mai bine ce se întâmplă. Atunci câțiva se desprinseseră din gloată și intraseră în curte, înaintând spre mine cu pumnii ridicați, poate iritați și de faptul, mi-am spus mai târziu, că mă văzuseră contemplându-le cu sânge rece isprăvile, când deodată mă pomenesc că țâșnește pe lângă mine în fața lor nimeni alta decât Theodora!... Repeta, izolată de cele ce se petrecuseră până în acel moment, pe verandă, ca de obicei, rolul ei preferat pe atunci, pe cel al Ofeliei din *Hamlet*, primul din câte le studiase. Avea ținuta dezordonată, pretinsă de rol, și părul despletit curgându-i în vițe lungi pe față. Se înarmase însă și cu un ditamai cuțitul de bucătărie, a scos un țipăt înfiorător și și-a ridicat, cu un gest patetic, cuțitul deasupra pieptului. Dacă mai faceți un singur pas, adăugase țipătului aceluia, care parcă și astăzi îmi sună în urechi, mă sinucid! Dumnezeu vă va pedepsi, sângele meu să cadă asupra voastră și a copiilor voștri, mai spusese și altele, părea atât de convingătoare, încât mi se relevase a fi o mică Sarah Bernhardt!... De atunci n-am mai pus sub semnul îndoielii talentul ei. Efectul intervenției sale a fost acela că oamenii s-au oprit, s-au holbat unii la alții, câțiva și-au făcut cruce, au dat înapoi mergând de-a-ndărătălea și duși au fost.

Dar renumele Theodoriei, de ființă dilită, plecată cu sorcova pe urmele maică-si, a rămas!...

X

Și cum spui că l-ai cunoscut pe tata? o întrebasesem pe Olimpia.

Venise ceva mai târziu și mă anunțase că rămâne la mine peste noapte. Contele e plecat vreo două zile, iar mie mi-e urât acolo singură, explicase. Fumase deja câteva țigări și în cameră plutea o ceață albăstruie. Mă ridicasem din pat, dădusem perdelele în lături și deschisese larg fereastra. Aerul nopții năvălise înăuntru, înfiorându-mă. Mă întorsesem zgribulit, strecurându-mă sub pătură.

Așadar?... insistasem.

Olimpia mă studiase lung, culcată cu capul pe un braț, în lumina leșinată a veiozei ochii ei păreau două pete negre, ca ai portretelor lui Tonitza.

Vei muri devreme, spusese ea gânditoare. Cu fiecare întrebare pe care mi-o pui, în caz că primești un răspuns sincer, firește, îți scurtezi prezența în această lume!...

Izbucnisem în râs. Asta e altă găselniță de-a ta, îi răspusesem. Aveți voi niște metode de a-i face pe oameni fie să vorbească, fie să-și țină gura!... Trebuie să recunosc că sunteți de-o inventivitate cum rar se poate întâlni!

Așa râdea și el, constatase Olimpia cu deplină seriozitate, fără să mă slăbească din priviri.

Cine, tata?... Ei, ai de gând să-mi spui cum l-ai cunoscut, dacă zici că îl știai cu mult înainte de procesul lui Milea? mă arătasem nerăbdător, ignorând cu desăvârșire avertismentul său.

Olimpia oftase, dăduse să se întindă pentru a lua de pe noptieră o altă țigară, apoi renunțase. Dacă le fumez pe toate acum, n-o să-mi mai rămână pe dimineață nimic, observase nemulțumită. Și în porcăria asta de restaurant nu găsești decât marfă contrafăcută. Cum aproape toate sunt contrafăcute pe aici!... Dar eu voi fi curând scutită de a mai suporta mizerabila realitate din aceste locuri. Nu regret decât un singur lucru!

Serios?... întrebasesem ironic. Regreți tu ceva pe lumea asta?

Da, spusese ea, cu o duioșie în glas pe care i-o mai sesizasem cu o zi înainte. Pe tine te regret!... Apoi începuse să fredoneze un cântec de altădată, atât de bine cunoscut amândurora:

Merci, merci, merci

Für die Stunden, chéri,

Unser' Liebe war schön...

Mai ții minte? Cântecul era în vogă atunci când ne-am cunoscut...

Așa e, confirmasem, încercând să nu mă las cuprins de nostalgie. Îl cânta unul Udo Jürgens.

Exact, îmi întărise ea spusele, continuând să fredoneze melodia mutește, cu gura închisă.

În cele din urmă renunțase și în încăpere se lăsase iarăși tăcerea. O vreme stătuserăm amândoi cu privirile ațintite în tavan. Între timp, asta îi devenise un obicei, ea își strecurase mâna sub pătură și mi-o așezase pe piept, jucându-mi-se delicat cu degetele printre firele de păr.

Îți place cumva micuța Milea? mă întrebasesem brusc, fără să-și întoarcă ochii spre mine.

De ce să-mi placă? întrebasesem contrariat.

Uite-așa, îmi răspusesese Olimpia. Aș putea s-o fac să se țină în genunchi după tine!... Ți-ai lua astfel revanșa împotriva mamei!... Și râsese scurt, suflând aerul pe nări.

Lasă naibii chestiile astea, îi replicasem enervat. Abia dacă am văzut-o!... Cât despre mamă, ce să mai vorbim? Îți vine să-i plângi de milă! Să-ți mai ardă de revanșă în aceste condiții?... Știam că Olimpia mă pusese la încercare. Și că răspunsul meu îi convenea, dar nu din acest motiv i-l dădusem. Ei, insistasem, ai de gând să-mi răspunzi la întrebare, ori nu?

Adică unde l-am cunoscut pe tatăl tău? se întorsese ea iarăși pe o rână. Ei bine, am să-ți spun. Într-un bordel.

Într-un bordel?... căscasem eu ochii, nevenindu-mi să cred ceea ce spunea.

Întocmai, își întărise ea cu seninătate spusele. Într-un bordel din Berlin. Tatăl tău se afla, după cum cu siguranță știi, la specializare acolo, la *Humboldt*. Trimis de Universitatea din Cluj, după ce își luase doctoratul în drept comercial. Obişnuia să frecventeze bordelul nostru de pe *Rautenstrasse*... Unul dintre cele mai selecte, cu fete una și una de pe toate continentele. Până a nu mă întâlni, încercase deja o duzină... Apoi a dat cu ochii de mine. Eram de curând venită. De atunci n-a mai ales niciodată pe altcineva!...

Și tu ce căutai acolo? mă arătasem peste măsură de contrariat.

Asta e deja altă întrebare, îmi replicase ea. Și n-am de gând să-ți răspund. Poate îți sugerează însă ceva faptul că nu eram de capul meu acolo, asta primisem dispoziție să fac. Oprița era un tânăr chipeș, mi-a plăcut din prima clipă. Nu-i pretindeam ceva în schimbul serviciilor mele. Insista să mă plătească, dar eu îl refuzam întotdeauna. Știam că face economii pentru a-și putea permite, măcar o dată pe săptămână, să frecventeze un bordel de lux. Apoi, ca să mă recompenseze într-un fel, a început să mă invite din când în când la anumite spectacole ale operei berlineze. De fiecare dată când cânta o româncă, Maria Cebotari, o primadonă de înaltă clasă, de altfel. Mă făceam că nu știam cum procura biletele de intrare. Româncă obișnuia, atunci când era programată să apară în vreun spectacol la *Deutsche Oper*, să distribuie gratuit un număr de bilete conașionalilor ei studenți...

Olimpia se opri, cu un zâmbet vag pe buze, parcă surâzând amintirilor acelora. Ochii i se umeziseră. Atunci îmi spusese că în atâția ani de când ne vizitam n-o văzusem niciodată pe Olimpia plângând.

Și totuși, mă mai întreba uneori, continuase ea, înghițindu-și nodul din gât, chiar nu-mi pretinzi nimic în schimbul acestor minunate clipe petrecute împreună?... Asta și fiindcă aranjam în așa fel, încât la venirea lui, întotdeauna vineri seara, să nu mai fiu deranjată de cineva. Casa oferea, la cerere, și alte servicii, specialități culinare, de pildă, iar băutura, din cea mai fină, aveam la discreție în barul camerei. Bineînțeles, Oprița nu cheltuia o lăscăie pentru toate astea. Știi, i-am spus în cele din urmă, în glumă parcă, pe când el legăna încântat într-un pahar pântecos licoarea întunecată a unui vin de Bordeaux, dacă vrei neapărat să mă răsplătești, îți pretind să-mi lași în seamă timp de zece – cînșpe ani, o nimica toată, pe întâiul tău născut!...

Începuse să râdă, să râdă fără să se poată opri, așa cum ai râs și tu adineauri. Hai, că-i bună, îmi spunea printre hohote, ia te uită, de unde te-ai inspirat? Din Andersen, din frații Grimm?...

Ești de acord? l-am întrebat, după ce-și mai potolise râsul, pentru a mai sorbi o gură de vin.

Jawoohl!... mi-a răspuns. Îți promit tot ce vrei, numai să nu renunțăm la aceste frumoase clipe!...

Olimpia își întrerupsese relatarea, cu același zâmbet vag în colțul buzelor. Nemairezistând tentației, își aprinsese totuși o țigară. Au fost într-adevăr clipe frumoase, adăugase ea, în cele din urmă. Singurele frumoase în acele vremuri posomorâte.

Așadar, îi spusese Olimpiei, după ce uimirea trezită de cuvintele ei mi se mai diminuase, te aflai acolo cu un scop, hârjoana cu tânărul român ți se tolera așa, ca să ți se facă suportabilă existența în promiscuitatea aceea, înțeleg!...

Ea stătuse o vreme nemișcată, ca și cum nu mi-ar fi auzit supoziția, urmărind cu privirea rotocoalele de fum ce i se înălțau printre buzele întredeschise. Ele unduiau puțin, apoi luau forme ciudate sub efectul curentului de aer adiind dinspre fereastră.

Poate că da, acceptase în cele din urmă Olimpia să vorbească. Dar cuvântul acela nu-mi place!... Hârjoană!... Între mine și tatăl tău n-a fost o simplă hârjoană, domnule! Și refuzul lui de a răspunde avansurilor unei foarte curtate domnișoare berlineze cred că în relația noastră își avea motivul.

Atâta i-ar fi trebuit să..., insinuasem eu, dar Olimpia nu mă lăsase să continui.

Nu, nu, te înșeli, se precipitase să răspundă. Cât timp am fost împreună, niciodată nu i-am impus ceva. Îmi reprimam orice tentație de a o face.

Asta fiindcă lucrurile evoluau după cum voiai! ținusem eu să am ultimul cuvânt. Dar cine era puștoaica?

Olimpia zâmbise mai larg, dezvelindu-și dantura de un alb imaculat, în pofida faptului că era o fumătoare înrăită. Cine era?... consimțise să îmi răspundă după o scurtă reflecție. Ei bine, era fiica unuia dintre cei mai faimoși profesori de la *Humboldt*, unica descendentă a renumitului Ernst Amillscheg! Știusese că mă va uimi, fiindcă zâmbetul ei sporise, dar îi dăduse o tentă ironică.

Ia te uită!... abia putusem îngăima auzind-o. Căci despre marele romanist Amillscheg auzisem încă pe băncile facultății aflându-mă, era des amintit de profesorul meu de romanistică, Gheorghe Ivănescu. Dar de ce nu mi-o fi spus?... mă întrebam cu voce tare.

Păi de ce să-ți spună? continua să se amuze Olimpia. Ca să-l torni maică-ti?... Ca să afle cu ce se îndeletnicea el în timp ce ea, în țară, refuza cu tenacitate avansurile altora?

Și de unde până unde el cu fiica ăstuia?... nu conteneam eu să-mi revin din consternare.

Olimpia își suprimase zâmbetul, iar în unul din colțurile gurii îi apăruse un ușor rictus, semn că evocarea nu-i făcea prea mare plăcere. Păi, spusese ea, după o adâncă inspirație, avea obicei Amillscheg ăsta să invite la sine, la el acasă vreau să spun, studenți din diferite țări în care se vorbeau limbi romanice. Se întreținea cu ei, îmbogățindu-și astfel, fără ca invitații să simtă acest lucru, cunoștințele în domeniul specialității sale. La sfârșitul întrevederii le oferea un prânz copios, la care participa și unica sa fată, studentă la Litere, tânăra Eva. Întâmplarea a făcut ca într-una din zile la întâlnirea de duminică din casa profesorului Amillscheg să participe și tatăl tău. Ei bine, de atunci invitațiile au curs fără contenire, spre mirarea lui Oprița, până când și-a dat seama că motivul pentru care devenise preferatul profesorului, deși el era specialist, nu-i așa, în științe juridice, a fost acela că intrase în grațiile fiicei sale. Micuța Eva, balică, adică studentă în anul întâi la *Humboldt*, făcuse o pasiune în toată legea pentru chipeșul asistent universitar din România, stipendiat pentru o perfecționare timp de doi ani la Berlin. S-a mai întâmplat ca Eva Amillscheg să fie o bună jucătoare de tenis, or, cum Oprița fusese și el un tenisman pasionat, deprins cu acest joc încă din copilărie la Bistrița, unde părinții săi erau modești îngrijitori la cazinoul militar, pentru ca în anii studenției să câștige chiar un campionat universitar, preocuparea pentru acest sport i-a apropiat și mai mult.

Ei, iată de unde până unde el cu fiica ăluia, se oprise din relatare, cu un ton persiflant, Olimpia.

Prin fereastra deschisă se făceau auzite vocile unor cheflii ce păraseau cam fără voie restaurantul de la parter. Patronul localului se străduia să le explice că sosise ora închiderii. Mi-e lehamite de lumea asta de aici, îmi mărturisise iarăși Olimpia. De oameni simpli și vulgari. Chiar ți-a secat cu totul inspirația, încât ai venit să te documentezi în aceste locuri pentru următoarea carte, așa cum mi-ai spus? Pe mine una nu știu dacă ar putea să mă intereseze!...

Și zici că nu tu ai pus capăt apropierii lor? îi vorbisem Olimpiei, făcându-mă că nu aud ultima ei observație.

De câte ori să-ți spun că nu! îmi ripostase ea. Lipsită de experiență și obișnuită să i se satisfacă toate poftele, fetișcana a întins coarda iar aceasta a plesnit! Îl confundase pe Oprița cu junișcanii de vârsta ei. Tatăl tău îmi povestea, între două îmbrățișări, că până la clubul de tenis și înapoi se deplasau cu micul *VW* decapotabil al fetei, pe care ea îl conducea cu viteză, ca un copil răzgâiat ce era, pe străzile capitalei. Se întorceau spre seară, iar Eva tot aștepta să fie sărutată, măcar la despărțire, ceea ce însă el ezita să facă, având în vedere faptul că ea, evident amoretată până peste urechi, nu s-ar mai fi mulțumit curând cu atât. Văzând că nu reușește altfel, adică prin languroase priviri, întâmplătoare atingeri, chipurile, și alte subtile tertipurii cu care o femeie e de la natură deprinsă, nebunatică Eva l-a silit totuși pe companionul ei să săvârșească în cele din urmă gestul îndelung râvnit. Cu ocazia uneia dintre întoarcerile de la club, ea a început să se rotească cu mașina în jurul celebrei fântâni a lui Neptun, aflată în piața dinaintea primăriei orașului, *Neptunbrunnen* fiind atunci, cum e și acum, după câte știu, un loc important de întâlnire al îndrăgostiților. Și nu s-a oprit din aceste ocoluri, până când Oprița nu a consimțit să depună în văzul publicului, intrigat de ceea ce se întâmpla, un sărut pe buzele fetișcanei. Dar sărutul acesta a avut prețul său. Oprița și-a întrerupt vizitele în casa profesorului. Asta în pofida faptului că prânzul copios de acolo și cina de la mine erau singurele lui mese mai consistente, căci în rest, mai ales când bursa întârzia să-i vină de acasă, se mulțumea să se hrănească doar cu pâine și banane!...

Ascultasem eu relatarea detaliată a Olimpiei cu atenție, nu-i vorba, dar și cu bănuiala că îmi înșirase toate aceste amănunte cu scopul de a mă face să uit de întrebarea ce i-o pusesem mai devreme, în dorința de a-mi elucida rostul prezenței sale într-un bordel din Berlin. Nu știu de ce,

răspunsul ei, în caz că ar fi consimțit să-l dea, mi se părea mai interesant decât povestea uneia dintre, sunt convins, nu puținele povești amoroase din tinerețe ale tatălui meu.

Asta mi s-a ordonat să fac, îmi spusese cu un oftat Olimpia, vădit indispusă că revenisem la întrebarea cu pricina.

Ți s-a împus? mărisem eu ochii. Și de ce, mă rog? Tocmai la Berlin?!...

Pentru că Berlinul era unul din punctele fierbinți ale planetei, îmi răspunsese ea cam în silă. Iar noi eram de regulă trimiși în astfel de puncte!... Cum vom fi trimiși și de acum înainte!

Și ce puteai tu face acolo într-un nenorocit bordel? mă arătasem din cale afară de intrigat.

Olimpia oftase înălțându-și ochii, surprinsă de naivitatea mea. Păi, vorbise tăragănat, cum te adresezi îndeobște unui individ străin de tema în discuție, era unul din locurile frecventate de mulți dintre cei mai sus-puși ofițeri ai *Wehrmacht*-ului!...

A!... îmi dădusem numaidecât seama. Deci asta era?...

Întocmai, spusese Olimpia, iar mâna ce mi-o ținuse pe piept și-o retrăsese brusc, punându-și-o sub cap, lipită de tăblia patului.

Și, totuși, mă simțeam eu nespus de dornic să merg cu edificarea până la capăt, era necesar să ajungi chiar acolo? Nu-ți puteai folosi darul de prezicătoare pentru a-i lămuri pe cei interesați cum stăteau lucrurile?

Vezi tu, prostituțele, consimțise Olimpia să-și continue vorba, cedând încăpățânării mele, darul acesta al prezicerii este cel mai neînsemnat dintre toate cu câte suntem înzestrați! Problema dintotdeauna e aceea că prezicatorii, de obicei, nu sunt crezuți. Dacă vii și îi spui omului, vezi că ți se va întâmpla cutare sau cutare lucru, te va privi cu totală neîncredere și, în cel mai bun caz, îți va cere o sumedenie de precizări pentru a se convinge că ceea ce îi spui poate fi adevărat. Dacă am fi transmis așa, pur și simplu, vestea, eu sau altul ca mine, celor interesați, în slujba cărora am fost desemnați să ne punem, vedeți că războiul va izbucni la 1 septembrie, ne-ar fi întrebat la nesfârșit de unde am aflat, ce dovezi avem și așa mai departe. Dar dacă știi să strecuri pastila, adică detaliul revelator, atunci altfel stau lucrurile. Și acesta trebuie găsit la fața locului, dragul meu! De pildă, când eu le-am comunicat că un anume general, care mă frecventa de oarecare vreme, după ce-mi savurase prestația și după câteva șlucuri bune de coniac franțuzesc, mi s-a destăinuit cam așa: De mâine, micuța mea Erika, n-o să te mai pot vizita câteva săptămâni..., și că la întrebarea mea uimită, vorbă fie, de ce, *mein General*? a continuat: Fiindcă mergem să le dăm o lecție obraznicilor aceluia de polonezi, ei bine, informația mea a fost numaidecât luată în serios! Așa i s-a întâmplat și unui foarte bun coleg și prieten de-al meu ce acționa în Extremul Orient, n-a fost cu toată convingerea crezut că japonezii nu-i vor ataca pe sovietici, decât după ce le-a transmis celor interesați că armatei imperiale i se distribuia echipament de vară, cu totul inadecvat unei campanii în Siberia.

Olimpia se oprise, inspirase profund și își coborâse pleoapele peste ochi, ca și cum ar fi fost gata să se lase biruită de somn. Du-te și închide fereastra aceea, mormăise, o să înghețăm de frig.

Așa, deci!... spusese eu fără să schițez un gest, hm!... Iar povestea aceea cu fata lui Amillscheg o știai de la tata sau, cum să zic, o cunoșteai prin mijloace proprii?

Olimpia se întorsese cu spatele la mine și pufnise iarăși, agasată, scurt pe nări. N-ai de gând să termini odată, omule? Sigur că o cunoscusem. O cunoscusem chiar înainte de a se întâmpla. Dar mi-a mai povestit și el una-alta, mai ales detaliile erau amuzante, ca acela de la *Neptunbrunnen*, de pildă. Avea talent de povestitor. Se pare că pe el l-ai moștenit!...

Iar plecarea lui fără veste n-ai prevăzut-o?

Firește că da, îmi aruncase Olimpia peste umăr. Știam că va pleca înainte de vreme, mai ales că începuse să aibă oarecare necazuri. Elabora o lucrare ce urma să facă dovada experienței sale acumulate la Berlin. Și s-a împotmolit undeva și nu știa cum s-o scoată la capăt. Asta fiindcă o mulțime de lucrări ale unor mari juriști, evrei de origine, fuseseră puse la index. Nu au fost distruse, dar erau ținute sub cheie și numai cu aprobarea specială a rectorului universității puteau fi consultate. Aprobare care de obicei era refuzată. Oprița făcuse câteva cereri la rectorat pentru a avea acces la cărțile cu pricina, dar degeaba. Mai fă una, i-am spus eu, când mi s-a plâns că îi trecea timpul iar el tăia frunză la câini.

Olimpia își schimbase între timp iarăși poziția, pentru a mima, privindu-mă cu fruntea încrețită, starea de spirit a musafirului său. Era în camera mea și i se citea atâta dezamăgire pe chip, spusese, încât, deși știam că comit o imprudență, care mi-ar fi putut atrage mânia mai-marilor mei, i-am întins o foaie de hârtie din mapa mea de corespondență. Hai, dă-i drumul, l-am îndemnat, văzând că mă privește cu neîncredere, scrie-o. Dar cui s-o adresez?... m-a întrebat sceptic, ca și cum i-aș fi cerut să facă lucrul cel mai inutil din lume. Rectorului, firește, dragul meu! Și mi-o lași mie!... Peste doar două zile cererea era aprobată, iar Oprița căpăta drepturi nelimitate de acces la toate cărțile puse la index. Dar scăpasem din vedere ceva. Și tocmai mie să mi se întâmple una ca asta!... Intrigat de excepția ce se făcuse în cazul lui Oprița, cineva a pasat cererea cu aprobarea rectoratului poliției secrete. Aceasta a intrat pe fir și l-a strâns pe rector cu ușa. De ce așa și pe dincolo, pentru ce semnase, mă rog, cum se obișnuiește în tevaturi de felul acesta. Rectorul le-a jurat cu mâna pe inimă că el nu-și amintea să fi semnat ceva!

Pfu!... exclamase Olimpia, cu un năduf nediminuat parcă după atâta vreme. Ce-a mai ieșit de aici!... Tatăl tău a fost chemat la poliție să dea declarații și completări la declarații, amenințat că va fi tras la socoteală pentru fals și uz de fals, că în cel mai bun caz îl așteaptă expulzarea, cu consecințele de rigoare!... Ce mai, se iscasse o întreagă dandana!

Ce mi-ai făcut, Erika? mi s-a plâns el. Mai bine lăsam lucrurile așa cum erau.

Șezi blând, i-am spus, lucrurile se vor rezolva! Și s-au rezolvat. Dar cu ce perdaf m-am ales din partea mai-marilor mei, nu-ți mai spun! De când mă știu n-am mai avut parte de așa ceva!... Însă și vizitele lui Oprița s-au rărit ulterior mult. Îmi pierdeam timpul vinerea așteptându-l. Invoca apoi diverse scuze, dar știam că minte... Că se credea urmărit de Gestapo, obișnuia să spună. Îi iertam însă minciunile, ca o femeie oarecare, ce acceptă născocirile iubitului pentru a nu-l pierde cu totul!... A fost o mare dezamăgire pentru mine comportamentul lui din ultima perioadă. Așa să știi!

Erika te numeai? o întrebasesm, profitând de o nouă pauză în relatarea ei.

Da, răspunsese ea, hohotind ușor. Naiba doar mai știe câte nume am purtat în infinita mea carieră!... Uite, mi-a sărit somnul, adăugase. Ne va prinde dimineața sporovăind.

Și până la urmă a plecat, chiar înainte de a i se termina stagiul, spusese, neținând seama de reproșul ei.

Da, a plecat, oftase Olimpia. Ultima oară l-am văzut într-o zi de august din '39, venise nădușit de transpirație și aruncase pe masă un ziar cumpărat pe drum. Și-a dezbrăcat cămașa și, fără să-și mai facă dușul, cum obișnuia, așezat în fotoliu, a început să parcurgă în grabă articolul de fond. Era cules sub o fotografie imensă înfățișând pe Hitler strângând mâna lui Ribbentrop. Titlul articolului suna așa: *Ribbentrop, ich danke dir!*

Așadar, nemții și-au asigurat spatele! a tras Oprița concluzia, strângând ziarul între mâini. A început al dracului să miroase a praf de pușcă, nu crezi?

Lipsa de interes ce mi-a arătat-o încă de la intrare mă enervase. Numai un fleț nu-și putea da seama până acum de asta, i-am replicat acru.

Oprița s-a lăsat pe spătarul fotoliului, m-a privit cu ochi îngustați și m-a întrebat cu gravitate în voce: Cine ești tu, de fapt, Erika?

Asta nu te privește pe tine, i-am dat răspunsul țâfnoasă.

El s-a ridicat atunci, și-a îmbrăcat cămașa încă udă leoarcă de transpirație, s-a îndreptat spre ușă și a ieșit fără să scoată un cuvânt. Știam că acesta este sfârșitul. Am plâns ca o proastă toată seara. Să fi fost după mine, i-aș fi luat urma și l-aș fi găsit chiar și în gaură de șoarece dacă s-ar fi ascuns. Dar nu puteam pleca. Eram consemnați cu toții acolo unde ne aflam, sub efectul indicativului *alertă maximă*. Încă o boacănu nu-mi permiteam să comit!... Că și acum mai trag ponoasele după cealaltă. Dar să plece el fără a-și lua rămas-bun, așa cum părăsești o târfă cu care ți-ai făcut mendrele și atât!... Orice i-aș fi putut ierta, numai asta nu!

XI

Pe Teritoriu pătrunsesem dinspre vechea școală, aflată în vecinătatea bisericii catolice. Acum acolo ființa, după câte îmi era dat să văd, un depozit de materiale de construcție. Pe liziera pădurii Măgurei, în afara zonei expuse prăbușirilor, conform celor mai recente prospecțiuni, începuseră să se înalțe în vremea din urmă tot soiul de case, unele destul de cochete, aflate în diferite stadii de finisare. Prin urmare, un depozit de materiale de construcție în imediata apropiere a șantierelor fusese mai mult decât necesar. Mai ales că școala se mutase într-o clădire nouă, destul de arătoasă, construită pe timpul trecutului regim în aceeași zonă din vecinătatea copacilor de la poalele dealului.

Curtea școlii de altădată era plină de grămezi de pietriș, împărțit pe sortimente, și de nisip, iar sub câteva copertine, cam din topor făcute, se aflau stive de fier-beton și niște saci cu var ori cu ciment. De colo până colo se plimba printre toate acestea un paznic, îmbrăcat ponosit, cu încălțările albe de praful ce domnea pretutindeni, purtând un chipiu vechi și decolorat pe cap, care, îmi dădusem seama după emblema aflată deasupra cozorocului scorojit, fusese un accesoriu al uniformei de altădată a portarilor fabricii de sodă.

Aveți nevoie de nisip pentru cățel sau pisică? mă întrebasese fără înconjur paznicul. Vă costă zece mii punga!

Nu, replicasem. Vreau doar să trec dincolo. Și îi făcusem semn în direcția Teritoriului.

Păi nu prea e voie pe aici, îmi răspunsese paznicul, ridicându-și chipiul și scărpinându-se în cap, printre firele părului rar, umed de transpirație. De ce nu încercați pe altă parte? Știți așa poate veni oricine să...

N-aveam chef să încerc pe altă parte, prin urmare îi întinsesem râvnitele zece mii paznicului și îmi văzusem nestingherit de drum. Aceasta după ce el îmi deschisese o porțiță, legată cu o bucată de lanț, a unui gard de sârmă ghimpată. Aici se aflase cândva o împrejmuire de lemn spoită cu catran, destinată să izoleze perimetrul școlii de spațiul interzis al Teritoriului, pe care noi, elevii de atunci, o săream fără dificultate, mai ales în capătul dinapoia curții, unde catranul era de regulă cu mai multă zgârcenie ori superficialitate folosit. Chiar și prin ferestrele unor clase se putea ieși pe Teritoriu, mult mai ușor decât sărind gardul mânjit cu catran, neexistând riscul de a ne murdări, numai că îndrăzneții erau de obicei pârâți tovarășului diriginte Schitea, care le aplica, drept pedeapsă, în ziua următoare faptei, câteva rigle triumphiulare la palmă.

Din această direcție, calea de acces spre zona cea mai fascinantă a Teritoriului ocolea așa-numitul munte de sare, de fapt un dâmb înalt de vreo zece metri din sare gemă, în care ploile săpaseră cu timpul minuscule forme de relief, văi și canioane, în vecinătatea lor înălțându-se piscuri semețe, unele atât de ascuțite, încât ar fi fost în stare să străpungă cu ușurință un trup de om. Printre ele zburdau cândva în voie caprele fotografului Marcu, conduse de un țap uriaș și bezmetic, gata să atace furios pe oricine ar fi îndrăznit să se apropie prea mult de haremul lui. Doar lui Ilie Mandula îi știa respectul și se ferea din calea sa, atunci când se întâmpla să se întâlnească pe aceeași cărare. Și eu mă deprinsesem să evit pericolul, având mereu în buzunare, când traversam Teritoriul, bucăți de pâine veche, pusă deoparte de mama pentru pesmet, pe care le aruncam, în caz de nevoie, cât mai departe de mine printre bălării. Rezultatul era că țapul se repezea să le înfulece, uitând să îmi mai facă vreun rău.

Muntele de sare se afla la locul său, parcă mai scund decât mi-l aminteam, și, după ce îl ocolisem, în fața ochilor mi se ivise întinderea neagră de apă numită de localnici *tău' fără fund*.

Fund avea el, dar se găsea la vreo șaptezeci - optzeci de metri adâncime, cât măsurase imensa prăpastie ce se căscase în urma prăbușirii, cu mai multe decenii în urmă, a salinelor vechi, și care înghițise, pe măsură ce se lărgea, peste jumătate din oraș, începând chiar cu partea centrală a acestuia. Pentru a împiedica lanțul parcă interminabil al surprărilor, se spunea că, la propunerea inginerului Milea, edilii urbei acceptaseră, după consultarea *forurilor* sus-puse, umplerea giganticului crater cu apă pompată din Mureș, aceasta urmând să exercite o suficientă contrapresiune asupra tavelor și bolților șubreze din măruntaiele pământului, încât să le împiedice căderea. Se mai spunea că inginerul Milea, în proiectul său, preconizase amenajarea turistică a zonei, construirea, altfel spus, a unei adevărate stațiuni balneare pe marginea lacului, cu dotări complexe, motiv pentru care pe întreg Teritoriul se executaseră operațiuni de curățire și nivelare, dar, nu se știe din ce motiv, lucrările începuseră curând după demararea lor să treneze, iar după '89 finanțarea acestora fusese întreruptă cu totul.

Acum întinderea de apă arăta jalnic, plină de gunoaie, acoperite de o spumă gălbuie, și de grămezi de PET-uri, împinse de curenții de aer ce se prăvăleau peste Măgura mai ales spre țărnul sudic, sub înaltul promontoriu pe care, ca prin minune, încă străjuia, sfidând pericolul căderii în hău, casa fotografului Marcu, rămasă nelocuită după trecerea în lumea celor drepți a temerarului ei proprietar. Imensele bălării și arbuștii adaptați solului cu grad înalt de salinitate luaseră treptat din nou în stăpânire Teritoriul. Ca urmă a bunelor intenții de odinioară, pe malul lacului rămăseseră doar câteva bănci nenorocite, gata și ele să se desfacă în bucăți, pe care mai putea fi văzut uneori câte un om contemplând irizările cu totul neobișnuite de lumină produse la suprafața apei legănate de vânt.

Mă așezasem și eu pe una din bănci, după ce îi încercasem prudent rezistența. Pentru că era scundă și înclinată, iar spătarul i se deteriorase, trebuise să adopt curând poziția cugetătorului de la Hamangia. Pe vremea copilăriei și a adolescenței mele, existența unor bănci pe Teritoriu ar fi fost de neimaginat. De altfel, zona, socotită foarte periculoasă, era interzisă accesului public, numai că nimeni nu se ostenea să urmărească respectarea acestei interdicții. Iar din gardul de lemn, ce fusese înălțat în partea dinspre oraș pentru delimitarea ei, oamenii smulseseră mai multe scânduri ca să poată circula în voie. Firește, cu condiția să nu aibă rău de înălțime atunci când li se deschidea înainte halucinantă genune, înconjurată, la diferite distanțe de alte surprături mai mici, pe toată întinderea acestui spațiu cu aspect de peisaj selenar. Doar vegetația bogată, formată din buruieni și arbuști rămuroși, printre care trebuiau să-și facă loc în anumite părți cu mâna, urmând firul strâmt și sinuos al potecii până în apropierea prăpăstiilor, le amintea că se găseau, totuși, pe un tărâm, foarte ciudat, e drept, al Terrei. Dar cine nu se încumeta să se abată de la cărare, nu-și asuma riscuri prea mari în traversarea Teritoriului. Ceea ce oprea însă lumea, îndeosebi puștimea, să se aventureze pe Teritoriu, era mai ales fauna bogată a locului, căci desișurile de buruieni și arbuști colcăiau de șerpi, inofensivi la urma urmei, dacă deschideai ochii pe unde calci. Eu încetasem să mă mai tem de șerpi, după ce îl văzusem pe Ilie Mandula prinzându-i și încolăcindu-și-i pe brațe, ori în jurul trupului, cu dezinvoltura unui dresor experimentat. Ce, nu ți-e frică, măi Saramâna? îmi striga el sfidător. Te crezi cineva?... Ia și tu unul și pune-l pe tine dacă zici că ai curaj. Nu mi-e frică, ci mi-e scârbă, îi răspundeam, iar el, neștiind cum să înțeleagă răspunsul meu, rămânea fără replică. Și atunci când nu mai găsea ce spune, Mandula izbucnea de obicei în niște râsete sardonice, trezind ecouri în hăul imensei surprături din vecinătate, încât păsările avându-și acolo sălașul, porumbei sălbăticiți mai ales, deranjate în liniștea lor, începeau să se rotească la diferite adâncimi în cercuri tot mai largi, pe măsură ce stolul lor sporea, până ajungeau unele să zboare la câteva palme doar de pereții aproape verticali ai acesteia.

Cel ce mă condusesese odată în adâncul prăpastiei mari fusese Echim. I-o cerusem de nenumărate ori până îl înduplecasem să o facă. Pe Echim îl iubeam în măsura în care îl detestam pe Mandula. Echim îl cunoștea pe tata, multă vreme mă străduisem să aflu de unde, dar unul nu voise, iar celălalt nu putuse să-mi explice. Tata se ferise un timp să-mi dea informații despre trecutul său, deoarece prea necopt la minte fiind, zicea, nu le-aș fi putut aprecia, în contextul aberantei propagande prosovietice, cum se cuvine. Iar Echim vorbea de obicei atât de incoerent, când se silea să lege mai mult de două, trei cuvinte, încât nu pricepeam aproape nimic din ceea ce voia să spună. Și asta

pentru că, socoteam și eu ca toți ceilalți, lui Echim îi lipsea o doagă. Se vorbea că dintr-o încăierare i s-ar fi tras. Că l-ar fi pălit niște nemernici cu cruzime în cap, lăsându-l neom.

Cea mai mare surpriză mi-o oferise Echim atunci când, observându-l eu odată vorbind cu tata, la despărțire îl văzusem aplecându-se și încercând să-i sărute tatei mâna.

Echim știa al cui eram și mă îndrăgise la rândul său. Îmi primea firesc, cu plăcere, micile daruri, de obicei mâncare luată pe ascuns de acasă, prăjiturile ori alte nimicuri rămase de azi pe mâine, prefăcându-mă că le mâncam eu, sau țigările *Plugare*, cumpărate din modestele mele economii. În pofida cadourilor oferite, refuzase mult timp cu îndărătnicie să mă conducă unde râvneam. Ești prea mic, don'șorule, zicea, și don' locotenent o să se supere! Dar de unde știi că tata a fost locotenent? îl întrebam consternat. Pentru că de tata vorbea, nu mă îndoiam. Cel-de-Sus ne spune toate câte le știm, don'șorule, îmi explica sibilinic Echim. El îmi va zice și când va trebui să te duc *acolo*! Și își ducea un deget în dreptul buzelor. Abia atunci am s-o fac!...

Nu-l întâlneam, ieșind pe Teritoriu, întotdeauna pe Echim. Avea el, ce-i drept, un mic adăpost la suprafață, cu puțin mai încăpător decât un coteț de găini, undeva într-un loc ferit. Dar de cele mai multe ori nu-l găseam acasă. Umbla pe dedesubt. Cutreiera prin complicata rețea de galerii subpământene. Când nu-l aflam, îi lăsam mâncarea adusă pe priciul din minusculul adăpost, sub un cean, pentru a nu-i fi devorată de șoareci ori de alte făpturi cu care Echim își împărțea cu generozitate locuința. Uneori izbuteam să-i dau știre de prezența mea, fluierând, după cum tot el mă învățase, cu două degete adunate laolaltă în mijlocul gurii. Dacă era prin apropiere, venea. Numai ce mă pomeneam cu el alături, ieșit, la modul propriu vorbind, din pământ. Mă mângâia ocrotitor pe creștet, cât timp fusesem un copil pirpiriu și palid, și mă bătea camaraderește pe spate după ce crescusem brusc la începutul adolescenței. Nu mă duci jos astăzi, Echim?... sunau invariabil primele cuvinte ce i le adresam. Încă nu, don'șorule, venea de fiecare dată răspunsul său. Dar când, Echim?... Râdea cu gura știrbă, după ce-și aprindea în căușul palmei *plugara*. Când om primi dezlegare! Și arăta cu două degete strânse în sus, în felul preoților binecuvântând credincioșii, de unde, chipurile, trebuia să primească permisiunea pentru a-mi face pe plac.

De vreo câteva ori Mandula ne surprinsese împreună. Se albise de fiecare dată la față, văzându-mă alături de Echim. De altfel și acesta dădea, observându-l, surprinzătoare semne de nervozitate. Pleacă, Abradovici!... îi porunceam el, iar Mandula se retrăgea de-a-ndărătălea, fără să zică nici păs, cu ochii în pământ. Știam că după aceea aveam parte, când îl întâlneam pe Bitang, de cele mai triviale sudalme și de cele mai crâncene amenințări cu bătaia.

De ce-i spui așa, Echim? îl întrebam surprins.

Știe el de ce!... îmi răspundea laconic fostul tăietor de sare.

Acum, când îl voi mai întâlni, îmi va promite din nou o bătaie soră cu moartea, îi ziceam lui Echim, încă neputându-mi explica răbufnirile de ură ale lui Mandula împotriva mea.

N-o să te bată, don'șorule, mă liniștea el. D-aia sunt eu aici!

Apa lacului clipea la picioarele mele. Aducea la mal clăbuci gălbui și puzderie de cochilii ale unor melci minusculi. Mă uimea totala pustietate a locului. Deși se afla în imediata apropiere a orașului, care-l mărginea din trei părți, ca o potcoavă, deși era vară și cald, nici un om nu se arăta dornic să se răcorească aici. Cauza să fi fost apa întunecată, ce nu arăta prea îmbietoare, efect al adâncimii ei poate, ori salinitatea sa crescută? Dar altădată, îmi aminteam, ștrandul cu apă sărată era plin ochi de lume. Ce să fie atunci?... Nu știu nici eu bine, încercase să mă lămurească un copilandru aflat în trecere, căruia îi cerusem lămuriri. Unii spun că ar fi auzit voci în mijlocul lacului, ridicându-se din valuri. Alții, că ar fi văzut, tot acolo, mulțime de lumini strălucind în adânc. Căci aici, în locul apei ăsteia, mai adăugase copilandrul cu ochi măriți, aproape în șoaptă, se zice că ar fi fost cândva o nară de iad!...

De ce Echim îi spune Abradovici lui Ilie Mandula? îl întrebam intrigat pe tatăl meu. Îl prinsesem într-o zi bună, căci catadicsise să îmi răspundă, ba chiar să-mi dea unele detalii. Foarte rar se întindea la vorbă cu mine, stătea mai toată ziua cu nasul în cărțile și în hârtiile lui. Dacă aveam nevoie de niscaiva lămuriri, în indiferent ce privință, mă trimitea de obicei la mama.

E o poveste mai veche, îmi spusese el, aproape surprins că mă interesau asemenea lucruri. S-a petrecut pe vremea când Teritoriul era încă într-o rapidă extensiune, înghițind casă după casă, stradă

după stradă, spre disperarea locuitorilor. Oamenii nu vorbeau decât despre asta, unde a mai căzut, cine s-a mai mutat, ce e de făcut. Și nimeni nu găsea un răspuns. O singură veste a fost în stare să abată, pentru scurtă vreme, atenția oamenilor de la necazurile lor. Aceea că Uca, frumoasa și mult râvnita fiică a farmacistului Abradovici, a rămas borțoasă.

Ultimul cuvânt din relatarea tatălui meu nu-mi era cunoscut, dar nu cerusem nicio explicație, de teamă să nu-l tulbur în evocarea lui. Când mai târziu o întrebam pe mama ce înseamnă, aceasta se arătase nemulțumită: Nelu, îi reproșase tatei, ce cuvinte folosești cu copilul?...

Abradovici era singurul farmacist din așezarea asta de oameni rudimentari, șovagăi în salină, ori muncitori la fabrica de sodă, după ce întreprinderea a luat ființă, continuase tata. Ei nu fuseseră învățați cu doctori sau cu medicamente. Leacul lor pentru orice meteahnă era palinca. Primii doctori cât de cât competenți au fost aduși aici de belgieni. Și odată cu ei a venit farmacistul Abradovici. Și-a luat casă arătoasă în centru și a deschis farmacie. Iar lumea, încetul cu încetul, s-a deprins, la îndemnul medicilor, să cumpere *bumbi* de la Abradovici.

Și avea Abradovici asta trei copii, doi băieți și o fată, Uca, mezina familiei. I-am cunoscut și eu aproape imediat după venirea mea la O.M., cu puțin înainte de război. Mă angajasem jurisconsult la *Solvay* după cedarea Ardealului și firma a găsit de cuviință să mă trimită pentru o perioadă aici. Inițial la Turda, apoi aici. Ca să cunosc bine întreprinderile și problemele lor la fața locului. Nu-mi convenise să plec din București, unde mă stabilisem, dar salariul era foarte tentant. Câștigam de zece ori mai mult decât înainte ca asistent universitar. Nu peste multă vreme urma să plec în Serbia, mi s-a spus, la uzina firmei mele de acolo, dar n-am mai apucat să mă duc, pentru că am fost mobilizat în ajunul războiului.

Dar uite, luase brusc aminte tata, îți vorbesc despre mine, despre lucruri ce în mare le cunoști, și nu-ți răspund la întrebare. Cum îți ziceam, existau acei băieți Abradovici și sora lor Uca, o ființă cam ciudată. Obișnuia să facă vara baie goală pușcă în Mureș, apoi se tolănea, tot așa, ca o sirenă, pe limba mare, structura aia, trebuie s-o știi, din piatră și beton, destinată, alături de altele două mai mici, să ferească malul dinspre fabrică de eroziuni. Trăgeau bărbații la ea ca muștele la borcanul cu miere. Dar dintre toți a pus în cele din urmă Uca ochii pe un șovagău arătos, băiat zdravăn, venit din Apuseni, de la minele de acolo, pentru a câștiga un ban în plus. Căci de când crescuse cererea de sare, materie primă a fabricii de sodă, salariile șovagăilor, adică ale minerilor din salină, așa li se spune pe aici, crescuseră binișor.

Și a rămas Uca borțoasă, rușine mare, iar lumea zicea că de vină ar fi flăcăul acela pe nume Echim. Însă nimeni nu putea să bage mâna în foc pentru asta, căci cu Uca nu știai la ce să te aștepti. Dar frații Abradovici țineau cu tot dinadinsul să-l pedepsească pe Echim pentru rușinea ce, ziceau ei, le-o făcuse. Și până la urmă i-au administrat moțoganului o bătaie soră cu moartea de l-au lăsat neom. Plătiseră pe unul să-l îmbete bine, apoi au sărit pe el cu ciomegele și i-au sfărâmat țeasta. Cică i-ar fi scos-o doctorii țândări dintre cutele creierului. Bietul Echim a avut zile și a scăpat cu viață, mare minune, dar a rămas zălud, cum zicem noi, ardeleni. Și din flăcăul arătos și zdravăn de altădată, a ajuns omul sfrijit, numai piele și oase, de astăzi.

Iar copilul făcut de Uca este Ilie Mandula, vagabondul acela de trăiește ca vai de el. Căci familia Abradovici l-a încredințat spre creștere unui om necăjit din partea locului. Visalon Mandula se numea și era paznic la stația de epurare a apelor reziduale ale fabricii. Se întâmplase să-și piardă copilul imediat după naștere, iar nevastă-sa era încă lăuză. Se pare că au fost bine plătiți pentru asta.

Și după ce casa lui Abradovici, cu farmacie cu tot, s-a prăvălit, ca atâtea altele, în groapa căscată din pricina surpării minelor vechi, iar farmacistul a murit de inimă rea, se zice, i s-a pierdut familia în lumea largă, încât nimeni nu mai știe de ea. Unii spun că nevasta și odraslele i s-ar fi stabilit în Israel, dar niciun semn de viață de acolo n-au dat până acum. Nenorocirea a făcut însă ca și părinții adoptivi ai Bitangului, bitang înseamnă aici bastard, să piară nu peste multă vreme, încât a rămas copilul asta al nimănui. Așa-zisa mamă nu știu din ce cauză s-a prăpădit, dar despre tată, bețiv notoriu, vorbea lumea că ar fi băut din greșeală soluție de sodă caustică!...

Știai că Echim îți zice dom' locotenent? încercasem să-l fac pe tata să-și continue mărturisirile.

Da, recunoscuse el încrețindu-și fruntea. Și ce e cu asta?

Bine, și de unde a aflat Echim?... îndrăznisem eu, dar fără nici o speranță, să prelungesc discuția.

Tata stătuse mult mai mult în cumpănă de această dată, privise în stânga meditativ, apoi în dreapta, și în cele din urmă îmi spusese: Ceva mă face să cred că nu mai ești un țânc, gata să te întinzi la vorbă cu oricine. Nu că cei interesați n-ar cunoaște ce-am făcut și am dres până acum în această viață. Dosarul meu există și încă e foarte voluminos. Dar nici să dăm apă la moară bârfitorilor și palavragiilor din orașelul acesta nu-mi convine. Care abia apucă să te facă de căcat!...

Nelu, cum vorbești cu copilul? o auzisem pe mama, ce deretica trăgând cu urechea.

Să spună, continuase fără s-o ia în seamă tata, vedeți, Oprița ăla, e adevărat ce se povestește despre el că a omorât femei și copii în Uniunea Sovietică! Unul ca el trebuie înfierat cu mânie proletară!...

E fapt real că am participat la războiul antisovietic, dragul meu, dar nu am nimic să-mi reproșez, fii sigur de asta. Și cred că nu te îndoiești de cuvântul meu!

Țin minte că îl strânsesem, în semn de solidaritate deplină, pe tata de braț. Iar el, poate și din această cauză, își urmase povestea.

Era cu puțin înainte ca Antonescu să dea celebrul său ordin de trecere a Prutului. Am fost mobilizat și repartizat la un regiment de vânători de munte din divizia generalului Dumitrache. Generalul încă nu mă luase pe lângă sine ca ofițer de legătură cu comandamentul grupului de armate germane din sud. Primisem comanda unei companii oarecare și am început să-mi verific efectivul, când, stranie coincidență, peste cine crezi că am dat între oamenii ce mi-au fost repartizați?...

Peste Echim!... exclamasem eu, profitând de scurta pauză pe care tata o făcuse, pentru a crea un moment de suspans în relatarea sa.

Chiar așa! izbucnise în râs tata, constatând aviditatea cu care îi sorbeam cuvintele. Peste Echim! Nu-mi venea să-mi cred ochilor! L-am recunoscut imediat, deși se schimbaseră mult, se mai pipernicise parcă și se scofălcise la față. Se apropiase ca înfățișare de Echim cel de acum. Eu știam deja de acasă că rămăsese dus cu pluta, că îl dăduseră afară de la lucru fiindcă nu mai era bun de nimic, că vorbea aiurea, copleșit de viziuni mistice și așa mai departe. Tot din gura lumii, care le face și le desface pe toate. Dar cum avea omul făcut serviciul militar, l-au luat cei de la încorporare, presupun, cu toți ceilalți la grămadă, fără prea multă vorbă, și l-au îmbrăcat soldat.

Ce cauți aici, măi nene? l-am întrebat uimit. Cine te-a trimis încoace?...

Cel-de-Sus, dom' locotenent, mi-a răspuns bălmăjit. El m-a trimis să vă dau știre că ne va călca Antihrist!... De aceea am venit!...

Judecând acum lucrurile, parcă nu vorbea tocmai în dodii Echim, zâmbise strâmb tata. Dar atunci gândeam altfel și, indignat, profitând de faptul că tocmai fuseserăm convocați toți ofițerii la comandantul regimentului pentru o întâlnire de rutină, l-am rugat la sfârșit pe domnul colonel să-mi acorde câteva clipe atenție. Colonelul, Hristodor Racolțea se numea, ofițer de carieră, mi-a ascultat raportul, apoi a spus: Uite ce e, Oprița, să nu ne luăm după aparențe. Oameni care fac pe nebunii în dorința de a scăpa de armată avem nu unul. Liniștește-te și lasă lucrurile cum sunt!

Domnule colonel, mai că nu am strigat, dar nenorocitul acesta aproape că nu mai are calotă craniană. I-au scos-o medicii țândări din cap. Creștetul lui e moale ca al unui copil nou-născut! Chemați doctorul regimentului să-l examineze!...

Colonelul întocmai așa a făcut. Iar pe Echim l-au luat apoi și până la întoarcerea mea de pe front nu l-am mai văzut.

XII

Orașul era vrașițe în urma vijeliei ce se abătuse asupra lui. Reclamele publicitare căzuseră, mai multe vitrine se spărseseră, florile din marile ghivece care flancau scuarul din centru zăceau risipite pretutindeni. Jeturile de apă ale fântânilor țâșnitoare fuseseră proiectate pe pereți, unde lichidul li se prelingea ca niște broboane ale unui organism aflat în suferință. Nu-mi venea să cred că toate acestea se putuseră întâmpla în doar câteva minute. Apoi vârtejul de vânt se îndepărtase, iar norii mătăhăloși, din care abia dacă se storseseră câțiva stropi de ploaie, se grăbiseră pe urmele lui, ca o turmă de pahiderme furioase. Drumul de la gară îmi luase ceva mai mult timp ca altădată, fiindcă pe bulevard, în dreptul parcului, o ramură se prăbușise peste firele de troleibuz.

Într-una din clădirile scăpate ca prin minune neatinse de stihie, o zărisem printr-un perete de sticlă. Îmi făcea cu un gest larg al mâinii semn să intru la dânsa. Mă privea peste ochelarii cu ramă groasă, radiind de fericire, tot indicându-mi locul pe unde puteam pătrunde în clădire.

Mă îmbrățișase cu multă tandrețe, îmi cuprinsese capul cu mâinile și nu contenea să mă privească în ochi, ca după o îndelungată absență. În tot acest timp rămăsese șezând, ceea ce îmi trezise bănuiala că starea sănătății ei nu era tocmai bună. Părea să facă munca unei secretare, fiindcă din încăperea unde o găsisem în cele din urmă se deschideau vreo trei uși capitonate, fără să poarte vreo inscripție însă. Pe biroul la care ședea se aflau vrafuri de hârtii și câteva dosare.

Bine că ai ajuns, îmi spusese ea mulțumită, te așteptam să-mi explici sensul acestor cuvinte. Și-mi pusese înaintea ochilor o hârtie, pe care fuseseră așternute unele sub altele mai multe lexeme, după cum arătau la prima vedere. Am putea apela la un dicționar, începusem să mă codesc, nu e nici un dicționar aici, îmi răspunsese, dar socotesc că ar fi de prisos, nu-ți plăcea ție altădată să fii luat drept atoateștiutor și să ți se spună admirativ domnul Larousse?...

Mă aplecasem atunci cu mult sărg asupra acelor alcătuiți lexicale, încercând să o scot la capăt cu explicarea semnificației lor, dar se dovedeau a fi de neînțeles, unele erau aidoma împrumuturilor recente, altele păreau a fi compuse, dar fără nici o noimă, la o mai atentă privire, în fine, nu puține aveau configurația unor termeni derivați, recunoșteam prefixe, sufixe, numai că sensul noilor structuri nu mi-l puteam revela. În tot timpul strădaniilor mele ea răsfoia alte hârtii pe birou, la lumina unei lămpi cu abajur metalic, pe care o păstra aprinsă, deși afară cerul în bună măsură se limpezise și razele soarelui începuseră să se strecoare înăuntru.

Când în locul ei apăruse Olimpia, când i se substituise, nu apucasem să sesizez, încovoiat cum eram asupra afurisitei liste de grafeme îmbinate la întâmplare, selectate parcă din cel mai obscur poem dadaist. Spre deosebire de dânsa, care nu-și purta prea bine vârsta, Olimpia, imediat ce o observasem, se ridicase sprintenă de la locul ei, al lor, aș fi putut mai degrabă spune, și mi se aplecase peste umăr pentru a-mi verifica munca. Era îmbrăcată sobru, potrivit ambianței, purta un taior negru, ușor mulat pe talie, și o fustă din același material, venindu-i până deasupra genunchilor. Se înclinase mult, îi simțeam răsuflarea în obraz și unul din sâni atingându-mi omoplatul stâng. Pe biroul Olimpiei, zărisem cu coada ochiului, căutând să-mi păstrez nemodificată poziția, că în locul vrafurilor de hârtii și dosare sticlea monitorul unui computer.

Mai ai? Mai ai? se interesase Olimpia. Fă un lucru ca lumea, dispui încă de timp, până apare șefu', bineînțeles.

Dacă pe predecesoarea ei nu mă puteam supăra, în schimb pe Olimpia da, și eram pe punctul să-i cer socoteală de ce mă obliga să mă canonesc cu treaba aceea peste puterile mele. Mă stăpânisem

însă, zicându-mi că mai bine ar fi să caut un subterfugiu, o scuză, un motiv, pentru a abandona ceea ce, îmi dădeam deja limpede seama, nu puteam duce, în pofida oricăror eforturi, la bun sfârșit.

În cele din urmă, salvarea îmi venise de unde nu mă așteptam, telefonul prinsese să sune, da, răspunsese Olimpia, bine, la ora zece?... Firește. Am să vin... O priveam pieziș, fără să mă mai concentrez asupra hârtiei dinaintea mea, stătea rezemată cu un șold de marginea biroului, iar telefonul îl ținea cu grație, plecându-și ușor capul spre receptor. Privirea i se pierdea surâzătoare în gol, ca și cum în minte i-ar fi răsărit o amintire frumoasă.

Da, n-avem ce face, se întorsese Olimpia spre mine, lăsând din mână receptorul, trebuie să-i dai zor de-acum, la zece ne-a convocat *the boss*. Îmi pretinde lucrarea!... Mi-a atras în mod special atenția. În privința asta nu poate exista nici un compromis.

Aruncasem o ultimă privire asupra hârtiei. Degeaba. N-o puteam scoate la capăt și gata. Și cu cât nerăbdarea ei părea să crească, cu atât nemulțumirea ce fierbea în mine tindea să dea pe dinafară.

Puțină vreme după aceea, o fată îmbrăcată la fel ca Olimpia, cu ochi oblici de asiatică, impecabil fardată, își făcuse apariția printr-una din ușile capitonate, lăsând-o întredeschisă în urma sa. Hai, tu! îi spusese Olimpiei. Ce faci?... Te așteaptă! Nu putem începe...

Bine, o expediase Olimpia. Spune-i că sosesc. Era vorba de ora zece, parcă!...

Trebuie să te străduiești și tu puțin, mi se adresase ea, după ce fata cu ochi oblici se făcuse nevăzută pe unde venise. Pentru început găsesc eu o scuză... Dar dacă până mă întorc nu izbutești, vom trage amândoi ponoasele! Mi se uita adânc, cu îngrijorare, în ochi, concomitent potrivitându-mi o șuviță de păr pe colțul frunții. De ce te ferești să-l cunoști pe Șerban, zău așa? mă mai întrebuse. Acum nu mai e decât un foarte respectabil om de afaceri.

Respectat sau respectabil? o întrebasesem cu malițiozitate.

Răule!... se desprinsese de mine mângâindu-mi obrazul și se grăbise spre ușa capitonată pe urmele colegei sale. Înainte de a o deschide, se întorsese ca să-mi trimită o beza, având grijă ca degetele să nu-i atingă buzele rujate.

După plecarea Olimpiei avusesem o revelație. Nu, îmi spusese, Șerban nu e dornic să deslușesc sensul acelor așa-zise cuvinte, ci mă pune la încercare dacă îl pot desluși. Abia atunci va decide cum să acționeze în ceea ce mă privește. Iar Olimpia se dovedea a fi, ca de fiecare dată, unealta lui docilă, căreia i se îngăduie, drept recompensă, să-și satisfacă micile capricii.

Împinsesem hârtia cu indignare cât mai departe de mine. În tulburarea mea, abia găsisem ieșirea. Afară, pe strada răvășită de furtună, lumea se străduia, lamentându-se, să facă ordine. Mă îndepărtasem cu pași grăbiți, călcând pe cioburi de sticlă.

Hei domnule, mă auzisem strigat din urmă. Domnule, o clipă!...

Înapoia mea, străduindu-se să mă ajungă, alerga o fetișcană, din acelea cărora li s-ar fi potrivit de minune un costum de majoretă. Domnule, ați pierdut asta. V-a căzut din buzunar. O privisem cu mirare întinzându-mi o cutiuță cu medicamente. Apoi recunoscusem obiectul. Îmi aparținea, într-adevăr. Îl cumpărasem la punctul farmaceutic al gării pe când așteptam să treacă tempesta. Îi mulțumisem fetei, rezistând tentației de a depune un sărut, în semn de mulțumire, pe unul din obraji ei ca piersica, pe care mai că nu mi-l întinsese.

Apoi îmi dădusem seama, repunând-o în buzunar, că aparent inofensiva cutiuță avea ceva deosebit. Era unsuroasă, ca poleită cu ceară, și neobișnuit de rece. De aceea, tocmai traversând podul peste râul care venea plin de vârtejuri la vale, aruncasem obiectul în valurile tulburi. Îl privisem cu deosebită satisfacție scufundându-se.

XIII

...Țin minte ziua aceea ca și cum ieri ar fi fost. Deși eram încă o mână de copil, căruia i se spuneau povești cu Scufița Roșie ori cu motanul încălțat. A început bine, fiindcă venise la noi, la Balomirești, monsieur G., iar de prezența lui mă bucuram. Ne vizita des de când a plecat de la Ghergani, fiindcă acolo prea era în calea nemților. Cu mâna în eșarfă, ar fi dat de bănuț. Se stabilise nu departe, lângă schitul de la Ponoarele, de unde, neavând ce face, cobora adeseori drumeagul până la noi. Nu risca să se întâlnească decât cu copii din partea locului, ce-și pășunau vitele la fereală prin poieni. Ca în vremurile de demult, în perioade de restriște. Ori cu femei ce-și aduceau în spinare vreascuri pentru foc. Și așa, coborând, ajungea la conăcuțul nostru de la Balomirești. Iar mama mă îndemna să-l salut cu respect pe monsieur G., ceea ce eu oricum aș fi făcut, fiindcă vizita lui era întotdeauna agreabilă. Și mi-a cerut să vorbesc cu dânsul în limba franceză, pe care de la ea am deprins cât de cât să o folosesc. Iar monsieur G., cu studii la colegiul **Louis-le-Grand** din Paris, asta aveam s-o aflu mai târziu, mă lăuda pentru cunoștințele mele și îmi răspundea frumos. Zicea că nici nu mai auzise pe cineva de vârsta mea vorbind atât de bine limba franceză, nici măcar la București.

Iar bunicul puneă pe masă o garafă cu vin din cel roșu. Și mama, cu toate că era ocupată cu Norica, doar de un an și ea pe atunci, aducea niște prăjiturile de-ale sale, ca să cadă musafirului vinul mai bine. Iar dacă Norica o lăsa în pace, stătea și ea la taclale cu ceilalți. Se vorbea aproape numai despre război, dar mie nu-mi păsa de faptul că nu înțelegeam prea multe, eram bucuroasă că mi se dădea voie să ascult și eu. Despre tata nu vorbeau aproape deloc, căci nu aveau ce. Doar amintiri mai depănau din când în când, căci tata și monsieur G. erau prieteni. Cu toate că tata fusese cu niște ani buni mai mare. Ultima oară l-am văzut în urmă cu câteva luni și aproape că nu l-am recunoscut pe tata în omul acela bărbos, cu cască, pe care îl aștepta un soldat la scară ținându-i calul de dârlogi. Armata noastră era în retragere, iar el se grăbea. La plecare, când m-a ridicat și m-a sărutat, mi-a zgâriat obrazii cu buzele lui crăpate și barba sa aspră...

Dora se oprise din lectură și mă privise lung, uite, îmi mărturisise, fraza care urmează n-o pot înțelege. Aici m-am poticnit de fiecare dată când am citit și recitit textul. De mai multe ori de la moartea bunicii.

Îi cerusem un dicționar fetei imediat ce se întorsese de la Cluj, inginerul îmi spusese că pleca în mod obișnuit la Cluj, unde rămânea de regulă câteva zile, pentru a lua lecții de actorie și pentru a face repetiții cu o trupă de teatru de acolo. Profesoara sa o sfătuisese să se înscrie în acea formație de amatori, pentru a căpăta experiență, îmi mărturisise ea. Să vorbești, să te miști pe scenă, fie și într-un rol secundar, totul mi se pare superinteresant, adăugase, cred că sunt făcută pentru așa ceva!... Grand-papa îmi spune că pun prea multă patimă. Ce e cu patima asta? mă întreabă mereu îngrijorat. Eu știu ce-l frământă pe el, dar acum nu-mi prea pasă de obsesiile lui. M-a dus chiar și la doctorul Pamfil. Am mers doar ca să-i fac pe plac!...

Aveam nevoie de dicționar, altfel nu mă puteam descurca cu textul în limba franceză. Uite, îmi spuneam cu năduf, într-o țară de francofoni și, mai nou, de anglofoni, eu vorbeam acceptabil doar germana. Pentru că asta fusese moda într-un Ardeal stăpânit cândva de monarhia cezaro-crăiască. Fără germană erai un *niemand*. Ca intelectual, vreau să spun. Și astăzi, bibliotecile serioase din această parte de țară sunt înțesate de cărți nemțești.

Dar de ce-ți trebuie dicționar? mă întrebase Dora. Lasă că dispun acum de ceva timp, până la următoarea plecare, și îți traduc eu. Nu le ai cu franceza?...

Nu prea, recunoscusem. Pe mine m-au dat la germană... În timpul liceului am făcut ceva franceză, pe lângă rusă, firește, dar de atunci a trecut o groază de vreme.

Nu-i nimic, mă liniștise ea. Eu în casa asta am mâncat franceză pe pâine. Grand-mère, săraca, până s-a prăpădit, n-a vorbit cu mine decât franțuzește. A trebuit de voie, de nevoie să învăț. Altfel se făcea că nu-mi înțelege cuvintele. La început mă înfuriase încăpățânarea ei. Dar când aveam să realizez că depindeam de ea cu totul, că nimeni altul nu mă mai putea ajuta pe această lume, m-am dat pe brazdă. Știi, grand-mère a fost adevărata mea mamă!...

O să sar peste secvența asta, spusese Dora, după ce își aplecase din nou ochii asupra textului. Voi încerca însă și mâine, pe îndelete, de una singură, să-i dau de capăt, până nu ajungi, dacă ții cu tot dinadinsul. Mai stai mult pe aici?

...Monsieur G. a fost rănit la Turtucaia. O schijă aproape că i-a zburat brațul stâng. A avut noroc însă de medici buni. I l-au salvat, totuși niciodată nu s-a mai putut bine servi de el. Mi-a plăcut monsieur G. încă de la prima vedere. Găsea de cuviință să-mi acorde și mie puțină atenție. Cu mâna validă îmi proiecta, în bătaia lămpii, umbre chinezești pe perete...

În ziua aceea, despre care am început să scriu, a venit călare. Pentru prima oară l-am văzut călărind. L-a ajutat argatul nostru să descălece. Calul lui mi s-a părut destul de arătos. El a răs când i-am spus asta și mi-a răspuns că nu e decât o biată mârtoagă. Apoi i-am cerut voie să mă lase să încălec și eu. Și tata mă lăsa să-i încălec calul, apoi fugea pe lângă mine, stăpânind calul cu o mână și sprijinindu-mă cu cealaltă în șa. Dar imediat mi-am dat seama că monsieur G. nu putea face asta. Iar bunicul, care era de față, mi-a promis că mă va lua în după-amiaza aceea la plimbare cu șareta. Aveam și noi o iapă bătrână și grasă, Porumbița se numea, singura care scăpase nerechiziționată din câți cai ținuserăm în grajd...

Dora alesese să-mi citească acest fragment, lasă-mă să-ți citesc ceea ce pentru tine poate fi cu adevărat interesant, îmi propusese. Acceptasem, fiindcă puținul timp ce-mi rămăsese la dispoziție tot nu mi-ar fi permis, în pofida curiozității mele, să parcurg integral însemnările Alexandrei Milea. Iar grand-mère, apucase să-mi spună la un moment dat Dora, îi lăsase cu limbă de moarte dispoziția ca însemnările ei să nu fie scoase din această cameră, decât cu un singur scop: pentru a fi distruse. Poate îi mai poruncise să nici nu le lase vreodată în mâna unui străin, lucru de care inginerul ori nu avea știință, ori nu-l socotea, în cazul meu cel puțin, demn de luat în seamă, așa că oferta fetei, ce cu timpul dezvoltase un adevărat cult pentru regretata grand-mère, de a-mi traduce ea însăși textele, își primea dintr-odată o temeinică justificare. Adevărul e că, dacă nu se întorcea Dora, și, mai ales, dacă nu s-ar fi arătat dispusă să mă ajute, nu m-aș fi ales cu mare lucru. Mă bântuise la un moment dat, exasperat de minima eficiență a încercărilor mele, gândul să renunț.

O priveam în timp ce citea, șezând turcește pe patul bunicii sale, îmbrăcată în halatul alb al acesteia, lăsându-și fără stânjenire vederii, printre poalele desfăcute ale halatului, interiorul coapselor picioarelor încrucișate. Părul roșcovan despletit, proaspăt spălat, mirosind a șampon fin, îi curgea în vițe cărlionțate peste umeri, până pe mâinile ținând caietul vechi, cu paginile acoperite de un scris nervos, spălăcit, aplecat mult spre dreapta. Se întorsese cu o zi înainte și dăduse buzna în cameră. A, se scuzase, am uitat de prezența ta aici, deși grand-papa mi-a vorbit de consimțământul său. Atunci îi cerusem fetei dicționarul francez-român. Voisem să cumpăr unul de la librărie dar nu găsisem.

Numai o clipă, îmi spusese ea, să fac un duș, că pe tren m-au trecut toate nădușelile. Se întorsese peste vreun sfert de oră, învelită doar cu un prosop mare, flaușat, și se duse direct la dulap, căutând ceva înăuntru. Ce naiba! exclamase. Chiar să nu mai am nimic curat de purtat prin casă?... Ei, Fräulein, Fräulein!... Dar nu-i bai! Ia să îmbrac asta!...

Îmi poruncise să mă întorc, însă o făcuse în ultimul moment, în timp ce arunca prosopul de pe sine, așa că apucasem să-i vad fugitiv corpul suplu, cu membrele lungi și delicate. Când îmi apăruse iarăși înainte, să cad jos de surprindere, avea pe dânsa capotul preferat al Alexandrei Milea, ceva

mai jerpelit, e drept, în care aceasta fusese îmbrăcată atunci când încercase să-mi explice semnificația cuvântului *boier*. Ce te uți așa? mă întrebase Dora surprinsă.

Iartă-mă, te rog, dar capotul acesta!... bâiguise.

A, îl cunoști? pufnise ea în răs. Îl mai pun din când în când pe mine, deși nu prea arată giorno. Fräulein mi-a zis nu o dată că, dacă îl mai prinde la spălat, îl face cârpă de șters pe jos. I-am interzis însă... Și eu mă mir cum de se mai ține. Altfel se făceau lucrurile pe vremuri!

Bunicul nu-și uitase promisiunea. După prânz, imediat ce monsieur G. a plecat, a pus să fie înhămată Porumbița la șaretă și am luat-o încet, pe sub pădure, ca să nu ne întâlnim cu nemții, căci bunicului nu-i făcea plăcere. Dimpotrivă, se înroșea la față de se întâmpla să dăm de ei și rostea câte o sudalmă în barbă, apoi își vărsa mânia pe biata Porumbița, croind-o cu biciul. Își mai blestema bătrânețea, căci luptase în '77 sub comanda principelui Carol la sud de Dunăre, iar acum ar fi vrut să fie și el pe câmpul de luptă cu hoardele teutone, cum le zicea cu năduf.

Nu ne-am îndepărtat însă prea mult de conac, când ne-am auzit chemați de un țăran ceva mai bătrân și bărbos, care fugea cu sufletul la gură în urma noastră. I-a spus bunicului găfâind, după ce acesta a oprit, să vină grabnic în Arini, acolo unde trece drumul de fier, că nemții îi fură pământul. Bunicul i-a spus omului că îndrugă prostii, mai că nu a început să și râdă, dar omul o ținea pe a lui, nu și nu, să vină că e de rău. Apoi bunicul a înțeles, ochii i s-au bulbucă brusc, s-a ridicat în picioare și i-a dat atâtea bice Porumbiței, încât aceasta a început să necheze de durere. Uitând parcă de mine, a început s-o alerge, mereu în picioare stând, printre hârtoapele drumului de țară. M-am apucat zdravăn cu amândouă mâinile de ce s-a nimerit să am lângă mine, chiar cu dinții dacă m-aș fi ținut, tot nu m-aș fi lăsat aruncată din șaretă, ca să fiu alături de bunicul când îi va înfrunta pe răii care îi furau pământul. Cu toate că nu-mi imaginam ce putea să însemne asta. Și nici cum arată oamenii în stare să facă asemenea faptă rea.

Mare mi-a fost dezamăgirea când, ajunși la locul indicat, nu am văzut decât un număr de oameni slabi și zdrențăroși, care încărcau în două vagoane pământ adunat grămadă de pe câmp. Oamenii aceia, aveam să aflu mai târziu, erau prizonieri ruși, păziți de vreo trei soldați nemți în uniformă, cu armele la umăr, lesne de recunoscut după căștile lor țuguiate. Aveau așa, ca niște vârfuri mici de lance deasupra. La început nici n-am văzut soldații, căci stăteau deoparte și beau ceva din niște câni de tablă. Au fost foarte mirați la apariția noastră și la început nu înțelegeau deloc ce dorea bătrânul acela furios, cu barba vâlvoi, ce agita biciul spre ei...

O priveam pe Dora citind, surprins de cursivitatea retroversiunii, de ușurința cu care construia frazele în limba română. Ici-colo câte o mică stângăcie, ce putea fi și a textului original, câte o ezitare în găsirea celui mai potrivit corespondent al cuvântului francez, câte o revenire asupra topicii frazei traduse, în rest nimic de reproșat fetei. Deși inginerul îmi spusese că n-avea preocupări specifice vârstei sale, că nu legase prietenii și că se ținea departe de distracțiile ieftine, totuși atât de obișnuite în lumea tinerilor de seama ei, explicându-mi detaliat și motivul, rămăsesem surprins că fata avea răbdarea să-și piardă vremea cu mine, un străin picat în casa lor de câteva zile, în loc să facă orice altceva mai util ori mai interesant. Cât privește explicația găsită puțin mai devreme, că dintr-o grijă exagerată pentru manuscrisul bunicii sale se ferea să mi-l lase în seamă, începea și ea să mi se pară naivă.

Îi urmăream gesturile, felul cum își scutura în răstimpuri părul, ce tindea să se răsfire, pe măsură ce se usca deplin, curgându-i pe lângă obraji, până pe caietul ținut cu amândouă mâinile, freământul nărilor ce trăda emoția provocată de faptele citite. Și deodată mi se năzărise că aș mai fi contemplat figura fetei acesteia într-o altă împrejurare a vieții, ori poate chiar într-o altă lume, de ce nu la urma urmei?... Dar imediat după aceea încercasem să-mi alung din minte această puerilă presupunere, rod poate al bogatelor mele lecturi, spunându-mi că, semănând întrucâtva cu maică-sa, era firesc să mi se pară știută din alte vremuri.

Parcă ghicindu-mi frământarea, fata își ridicase ochii de un albastru intens, aproape violaceu, spre mine. Poate ești nemulțumit de calitatea traducerii, mă privise lung zâmbind stânjenită.

Nici vorbă, protestasem. *Nu râde, citește-nainte!*

Dacă am fi în *decembre*, poate s-ar brodi!... îmi întorsese ea răspunsul, lăsându-mă mut de uimire. Pentru că se prinsese. Hotărât lucru, Dora nu era o fată oarecare!...

*M-am speriat și eu de dânsul, niciodată nu-l mai văzusem atât de surescitat, iar soldații continuau să se privească nedumeriți, ținându-și cările de tablă în mână. Până când unul se pare că a înțeles despre ce era vorba, ce anume pretindea bătrânul acela cu alură de Jupiter tonans, și a venit agale spre noi săltându-și arma de pe umăr. **Aus! Aus!** răcnea bunicul, abia găsindu-și puținele cuvinte știute în limba lor. Afară de pe pământul meu! Teutonilor!... Barbarilor!... Mă uitam la soldatul apropiindu-se, mi-a rămas în minte fața lui încordată, nu era un om tocmai tânăr, purta o mustață stufoasă, îngălbenită de tutun. S-a oprit la oarecare distanță de șaretă prevăzător și a spus cu o voce răgușită: **Krieg ist Krieg, du alter Narr!**... Bunicului nu i-a trebuit mai mult, a smucit hășurile și a dat să-l ia în pieptul calului. Nici vorbă să se teamă de dușmani boierul Muste, care, tânăr locotenent în '77, a fost decorat de însuși vodă Carol pentru bravură. Soldatul s-a ferit într-o parte, mai să cadă la pământ surprins de mișcarea bătrânului, dar s-a proptit în pușcă și a rămas în picioare. A strigat ceva cu glas înalt camarazilor, care s-au apropiat în pas alergător. Ceva mai departe, prizonierii ruși au început să agite lopețile și târnăcoapele în aer, strigând: **Bravo! Bravo, deduška!** și mai spuneau nu mai știu ce pe limba lor, foarte mulțumiți de spectacolul de la marginea ogorului. Cel dintâi soldat care l-a înfruntat pe bunicul a îndreptat pușca spre el și a răcnit ceva cam așa: **Geh weg! Wir schiessen dich aus!** Drept răspuns, bătrânul Muste s-a năpustit cu o ploaie de lovituri de bici asupra lui. Atunci o armă s-a descărcat. Nu știu, cu intenție sau întâmplător. Bunicul s-a clătinat surprins, a scăpat biciul, a bătut aerul cu brațele și s-a prăbușit ca un butuc la pământ. Alceva n-am mai putut vedea, căci Porumbița, speriată de detunătură, a luat-o cu tot cu mine bezmetică pe câmp. Noroc că i-au ieșit rușii în întâmpinare și au prins-o de hășuri, că era în stare să treacă peste calea ferată cu șaretă cu tot.*

Iar pe bunicul l-au dus țărani, veniți în urma noastră, căci l-au văzut câțiva trecând în goana calului și știuseră că nu-i a bună, pe brațe până acasă. N-a murit imediat. Glonțul tras de aproape i-a perforat plămânul drept și i-a ieșit prin spate afară. Credeam că va supraviețui. Dar peste vreo săptămână a făcut febră mare. Mama nu mai prididea cu pansamentele, cu compresele... A adus cu mare greutate și un medic de la București. Degeaba. În cele din urmă s-a stins. Cu puțin înainte a venit și monsieur G. la căpătâiul său. Bunicul, deși era inconștient mai tot timpul, a deschis ochii și l-a recunoscut. Să nu le lași, Alecule, a șoptit strângându-l de mână. Dacă nu mi se întoarce băiatul, să nu le lași!...

Dora s-a oprit și a ridicat ochii spre mine. În lectura ultimului fragment pusese atâta suflet, încât respirația îi devenise alertă. Vocea îi căpătase gravitatea pretinsă de finalul unei piese tragice. Colțurile buzelor îi căzuseră, ca și cum ar fi fost gata să izbucnească în plâns.

Spuneai că ai citit de mai multe ori acest text, se vede, constataseam impresionat.

Da. Aproape că îl cunosc, cum îmi știu rolurile, pe dinafară!... Poate zici și tu ca grand-papa, că pun prea multă patimă?

Nu, nu zic asta, o luasem ușor de mână. Zic altceva. Ca să mă exprim în limbajul vostru, zic că ești, simplu, o fată a-ntâia!

XIV

Coborârea mi se păruse lungă și, cel puțin la început, destul de periculoasă.

Nu-mi venise să-mi cred urechilor când Echim, pe neașteptate, îmi spusese: Da, e timpul, don'șorule! E timpul să cobori și tu!... Vorbise pe același ton cu care ani de zile mă refuzase, încât și de astă dată, cu puțin înainte de plecarea din O.M., crezusem, după felul cum își rostea cuvintele, că tot de un refuz aveam parte. Mai degrabă îmi dădusem seama de faptul că rugămintea mea era acceptată din gesturile care urmaseră vorbelor acelora. Căci Echim se ridicase sprinten de pe priciul său susținut de patru țaruși înfiți în pământ, își strivise mucul de țigară sub talpa piciorului, după ce trăsese cu sete din el, netezise cu câteva băți de palmă mantaua groasă, cenușie, arsă pe alocuri, folosită pentru a-și acoperi culcușul, și ieșise afară. Până atunci niciodată nu se arătase dornic să-și părăsească adăpostul în prezența mea. Probabil pentru a nu fi tentat să-l urmăresc.

Mă repezisem după câteva clipe de derută pe urmele sale și-l surprinsesem contemplând lung, cu părere de rău parcă, modesta sa locuință. Era înjghebată într-o adâncitură și ascunsă vederii de niște tufișuri dese, înțesate de spini cât degetul. Nu puteai da de ea decât dacă știai pe unde trebuia să te strecuri. Ți-a venit și ție rândul!... îl auzisem pe Echim rostind cu tristețe, crezusem că mi se adresează tot mie, dar el vorbea cu încropirea aceea de scânduri pe jumătate putrede, acoperită cu fâșii de carton gudronat. Închisesem ușa cu grijă în urma mea și o sprijinisem cu bolovanul pe care Echim îl păstra mereu la îndemână cu acest scop. Observasem că el îmi urmărise cu duioșie gestul, surâzând cu dinții săi rari, înnegriți. Ai s-o ții minte și pe ea, nu-i așa don'șorule?... întrebese, neconținând din surâs. Dădusem din cap, arborând un aer trist. De plecarea mea cred că Echim avea totuși știință, fiindcă nici o reacție de surprindere nu-i citisem pe chip, atunci când, cu strângere de inimă, i-o anunțasem. Dimpotrivă, continuase, cu calmul său obișnuit, să tragă din țigara ce i-o adusesem. Și ceva mai târziu rostise cuvintele acelea, cărora la început nu-mi venise să le dau crezare.

Drumul până la marginea celei mai mari prăpăstii îl parcursese cu pas grăbit. Mă luasem după el ca un câine urmându-și supus stăpânul pe cărarea sinuoasă dintre nenumăratele surpături mai mici, pe care le întâlneam la tot pasul. Începeam să înțeleg că trăiam începutul unui mare eveniment, poate al celui mai important din viața mea anostă de până atunci. Tocmai de aceea păstram deplină tăcere, cum, mă gândeam, se cuvenea într-o asemenea împrejurare, deși îmi venea să-l copleșesc pe omul de dinainte cu întrebări. Mai ales una îmi stătea pe limbă: era vreo legătură între apropiata mea plecare și hotărârea sa bruscă de a răspunde unei cereri pe care i-o adresasem cu ocazia fiecărei întâlniri până atunci?

Coborârea noastră începuse tocmai pe partea cea mai abruptă a prăpastiei, se pare însă mai consolidată decât celelalte și oferind mai sigure puncte de sprijin. Echim se întorsese pe buza ei cu fața spre mine, dându-mi de înțeles, mai mult prin semne, că trebuia să-l urmez fără abatere pe traseul de el ales. Apoi se lăsase pe vine și își coborâse primul picior în gol. Nu-l mai văzusem niciodată de aproape coborând și, după ce dispăruse cu totul dincolo de margine, mă aplecasem cu firească ezitare să văd cum procedează. Se afla deja la câțiva metri dedesubtul meu, cu picioarele ferm sprijinite în micile adâncituri ale peretelui de sare. Hai, don'șorule! îmi strigase. Dă-i drumul!

Și îi dădusem drumul, cu inima zbătându-mi-se în piept, fără să mă gândesc o clipă totuși să renunț, fiind convins că sub îndrumarea lui Echim nimic rău nu mi se putea întâmpla. Și nu mă înșelasem. Echim îmi dirija fiecare mișcare, mă încuraja cu strigăte aprobatoare dacă găseam sprijinul potrivit, ori îmi atrăgea atenția cu altele, de avertisment, că nu alesesem cea mai bună

soluție. Atunci când căpătasem curaj să privesc în jos, adică să caut și cu privirea, nu doar pe pipăite, punctele de sprijin, lucrurile se simplificaseră cu totul. Îmi dădusem curând seama că nu coboram de-a dreptul, ci puțin oblic, urmărind crăpăturile peretelui ce nu se secționase uniform în momentul prăbușirii salinei, de-a lungul lui existând o mulțime de ieșituri, pe care creștea o vegetație mărunță, gălbuie ori roșietică, precum și o sumedenie de scorburi, adăpostind puzderie de cuiburi cu ouă de un alb imaculat sau pigmentate. Mă deprinsesem curând să-mi țin firea atunci când de sub talpa unui picior căutând sprijin îmi țâșnea cu bătaii bezmetice de aripi câte o pasăre speriată de prezența noastră. Curând păsările din zona în care ne aflam se strânseseră stol și începuseră să se rotească amețitor în cercuri din ce în ce mai largi, iuțindu-și zborul când treceau prin dreptul nostru. Fâlfâitul grăbit al aripilor lor, la o distanță atât de mică de noi, producea un zgomot asemenea vântului prevestitor de furtună.

Ardeam de curiozitate să văd dacă-mi observa cineva de sus cutezanța și de câteva ori îmi ridicasem privirea spre marginea din ce în ce mai îndepărtată a prăpastiei, nu vedeam însă pe nimeni acolo sus, în schimb îmi fusese dat să constat cu mirare că, privit din adânc, cerul se făcuse mai intens albastru, aducând cu acela din ilustratele italiene pe care mama le mai primea din timp în timp de la o veche prietenă, căsătorită și stabilită în Peninsula. Dar Echim nu-mi permitea să zăbovesc contemplând peisajul. Hai, don'șorule, hai! mă îndemna, căci luase un considerabil avans, iar cuvintele lui erau repetate de ecou, până când se învălmășeau într-o cascadă de sunete neinteligibile.

Mai ales pe Mandula aș fi vrut să-l văd privind în urma mea, ia te uită, mi-l închipuiam șoptindu-și cu mirare, Saramâna ăsta chiar se crede cineva!... Hai, don'șorule, hai, că mai avem puțin! mă îndemna Echim, pentru care coborâtul acela era o treabă de rutină parcă, ce se cuvenea a fi făcută repede și la timp. Abia atunci băgasem de seamă că fundul prăpastiei ajunsese aproape și că nu prea semăna cu cel văzut de sus. De pildă, bolovanii ce străluceau ca cristalul în adânc, atunci când, pentru puțină vreme, razele soarelui poposeau pe dâșii, se vedeau a fi niște coșcogeamite stâncile din sare lucioasă și perfect netedă, spălate cum fuseseră de-a lungul timpului de ploii.

Sau Adina să mă fi văzut? Oare ar fi scos mici exclamații de admirație la fel ca atunci când îl urmărea cu privirea pe Hodoșan șerpuiind cu schiurile sale *Zakopane* pe pantele înzăpezite ale Măgurei, în timp ce noi, ceilalți, mai modeștii ei colegi, trebuia să ne mulțumim cu datul pe sanie? Obiect care ei nu-i provoca decât dispreț, ce nici nu se silea să-l ascundă, în caz că vreunul o invita să-i ia loc alături pe rudimentara lui săniuță cu tălpi de fier.

Când pusesem piciorul jos în cele din urmă, cam tremurându-mi de încordare și efort, și îmi înălțasem iarăși ochii, rămăsesem cu ei măriți, minunându-mă de ceea ce fusesem în stare să fac. Io mi-s George dracu'!... mă trezisem că rostesc una din zicalele preferate ale bunicului meu din partea mamei, spusă în grai domol de paore de pe malul Timișului, pe care-l vizitam vara uneori. Mai aveam și alte motive de uimire, de pildă faptul că, privit de jos, din fundul imensei pânii, cerul rămăsese o pată vineție, pe el părându-mi-se că zăresc, înainte de vreme, licărind aștrii nopții. Iar stâncile din jurul meu, sub care mă pierdeam, parcă nu erau niște stânci oarecare, fiindcă aveau unele formă rectangulară, ce numai mâna omului ar fi fost în stare să o făurească. Între ele solul era moale și îi crescuse deasupra un fel de pipirig gălbejit și înțepăcios. Nu mă putusem abține să nu fluier odată, îmboldit de satisfacția izbânzii, din două degete cu toată puterea, iar sunetul strident urcase, lovindu-se dintr-un perete în altul, pentru ca apoi să se restituie, în zeci de tonalități diferite, auzului nostru.

Echim mă lăsase câteva clipe doar să-mi savurez isprava, apoi îmi spusese: Gata, don'șorule! De-acuma e vremea să plecăm!... Și îmi arătase cu degetul în direcția unei peșteri ce se căsca tocmai la baza unuia dintre pereții vârstați cu dungi negricioase ai uriașei căldări. Curând băgasem de seamă că peștera aceea se dovedea a fi un capăt de galerie, pe care Echim, după toate pregătirile ce le făcea, părea hotărât s-o explorăm. Scosese dintr-o ascunzătoare, aflată chiar lângă deschizătura misterioasă care-mi atrăgea ca un magnet privirile, o făclie îmbibată cu un fel de rășină galbenă mirosind înțepător. Îi dăduse foc și o luase cu pas hotărât înainte, spre interiorul pământului, după ce îmi făcuse, cu un gest energetic al capului, semn să-l urmez.

Pereții galeriei erau destul de depărtați pentru a permite trecerea simultană a doi, poate chiar a trei oameni. Reflectau lumina făcliei într-o mulțime de culori, încât nu mă puteam stăpâni să nu scot

exclamații de uimire văzându-le. Tavanul galeriei era înalt și nu fusesem în stare să-l ating cu mâna, în pofida unor repetate încercări. Bagă de seamă, don'șorule, îmi atrăsese la un moment dat atenția Echim, uită-te pe unde calci! Și atunci descoperisem la picioarele mele vestigiile unei căi ferate înguste, traverse putrede și chiar șine, de pe care rugina se exfoliasse în asemenea măsură, încât metalul rămas era tăios ca un cuțit zimțat. Apăruseră din loc în loc nișe încăpătoare în pereți, ele oferind refugiu, pare-se, minerilor din calea vagonetelor trase de cai, folosiți, auzisem, odinioară în subteran. Observasem că galeria urca abia simțit, până când dăduse în una mai largă, străbătută de un curent de aer ceva mai intens, încât ochii începuseră să-mi lăcrimeze. Chiar în locul intersecției se afla o sală destul de spațioasă, avea formă de clopot și un fel de horn larg în partea de sus, ce comunica probabil cu exteriorul. Îi arătasem lui Echim o structură de lemn năruită în mijlocul ei, pe care sarea se cristalizase precum promoroaca pe crengile copacilor iarna. Crivacul, îmi aruncase peste umăr laconica sa explicație însoțitorul meu, crezând poate că acel unic cuvânt îmi fusese de ajuns pentru a mă edifica despre ce era vorba. De altfel, la începutul călătoriei noastre subpământene însoțitorul meu se arătase puțin dornic să-mi răspundă întrebărilor pe care nu mă putusem abține să i le pun, de parcă, adresându-i-le, aș fi comis o impietate, deranjând liniștea acelor locuri. Tot încercând surprins să aflu de unde cunoșteam termenul, domnul Rece mă lămurise peste câteva zile că crivacul fusese pe vremuri un mecanism rudimentar, pus în mișcare de cai, pentru scoaterea sării din ocnă la suprafață.

Mai merseserăm noi cotind când la stânga, când la dreapta în labirintul subpământean, căci mereu alte ramificații ale galeriilor străbătute ni se deschideau înainte. Nu-mi dădeam seama, pe măsură ce înaintam, cât timp trecuse de la începutul expediției noastre, uneori mi se părea că doar de câteva minute ne aflam în interiorul imensei lentile de sare, alteori aveam impresia că de ore întregi cutreieram prin adâncuri. La un moment dat însoțitorul meu se oprise, înălțase făclia, a cărei lumină scăzuse simțitor, pipăise cu mâna peretele lucios, apoi și-o vârâse până mai sus de cot într-o crăpătură cu nimic deosebită de altele, trăgând de ceva din interior cu putere. Se auzise un zgomot ciudat, iar peretele se urnise într-o parte, cât să permită trecerea unui om. Echim îmi făcuse din nou semn cu capul să îl urmez și, cu inima strânsă, pășisem pe urmele lui. Imaginația mea, înflăcărată deja, mă și vedea stând peste puțină vreme în fața unor comori, precum cele din celebra peșteră descrisă în *Halima*. Ne aflam într-un gang îngust, lung de vreo zece pași, la capătul căruia întrezărisem curând o ușă de lemn, aflată în surprinzător de bună stare, dată probabil, după cum arăta, cu un material hidroizolant vâcos. Echim o deschisese și, pentru prima oară, mă invitase, cu un zâmbet insidios pe buze, să trec înaintea lui. Îi dădusem ascultare, pășind peste pragul înalt al ușii, dar nu văzusem în prima clipă aproape nimic, deși Echim mă urmase cu făclia ridicată mult deasupra capului. Îmi dădusem imediat seama că pătrunsesem într-o sală spațioasă, până la limitele căreia lumina făcliei lui Echim nu putea străbate. Dar el rezolvase curând problema, dând foc altor două făclii ce așteptau gata pregătite în suportul lor de lângă intrare.

Când lumina făcliilor noi căpătase vigoare, în fața ochilor mi se dezvăluise treptat cea mai fascinantă imagine văzută de mine vreodată. Ne aflam în interiorul unei biserici! A unei biserici de sare! De o albeață imaculată!... Avea tot ce-i trebuia pentru a semăna cu o biserică aflată la suprafața pământului: catapeteasmă, cu porțile împărătești deschise, lăsând să se vadă masa altarului îndărătul ei, toate de sare, firește, abside laterale, cupolă, amvon, jilț arhieresc, până și strane de-a lungul pereților laterali. Numai picturi n-avea. Dar cei ce scobiseră biserica în adâncul pământului înlocuiseră pictura cu niște basoreliefuri ce înfățișau cu siguranță scene biblice, cu neputință de recunoscut însă.

Echim nu spunea nimic, lăsându-mă să-mi revin din stupoare. Apoi mă îndemnase cu voce scăzută: Să ne închinăm, don'șorule! Că suntem într-un lăcaș sfânt!... Îngenunchease acolo unde se afla, iar eu îi urmasem numaidecât exemplul, abia putându-mi aminti, copleșit de proaspetele impresii, textul celor mai cunoscute rugăciuni. În cele din urmă Echim se ridicase și, după alte câteva adânci plecăciuni, își făcuse o cruce largă, purtându-și cu încetineală, solemn, mâna dreaptă înaintea trupului.

Cine a făcut asta, Echim? îndrăznisem abia atunci să întreb.

Ocașii, don'șorule, osândiții de altădată, își dezlegase Echim limba, mulțumit se pare de admirația pe care mi-o stărnise lăcașul său și de evlavia ce o dovedisem cu puțin înainte. Ca să aibă

și ei loc de închinăciune și să se roage pentru mântuirea păcatelor lor. Se zice că un popă i-o învățat s-o taie aici sub pământ, pe vremea lui Franți Iosif-Împărat. Că era popa aruncat în ocnă, am aflat, pentru că ar fi răzvrătit oameni împotriva stăpânirii! Și foști ortaci de-ai crăișorului nost' or zăcut aici, așa să știi, don'șorule!...

De-a lungul pereților, fapt nu prea obișnuit în bisericile creștine de rit oriental, zărisem un fel de statui cioplite în sare translucidă cu soclul lor cu tot. Trăsăturile feței nu li se mai distingeau, ci numai faldurile veșmintelor, vârfurile picioarelor desculțe ivindu-li-se de sub ele, și mâinile unite în dreptul pieptului. Erau unsprezece. La capătul șirului se vedea un soclu rămas liber.

Cine sunt aceștia, Echim? întrebam din nou.

Apostolii Domnului, don'șorule. Că biserica ăst hram îl poartă, a' sfinților apostoli.

Bine, și acolo cine lipsește? întinsesem eu mâna spre soclul rămas neocupat.

Iuda, don'șorule, Iuda Iscarioteanul, zâmbise amar, dezvelindu-și dinții rari, Echim.

Rămăsesem câteva clipe pe gânduri. Și de ce i-or fi făcut soclu, totuși?... nu-mi putusem eu ascunde nedumerirea.

Ca să fie, don'șorule... Că nu se știe niciodată!... venise răspunsul puțin edificator al lui Echim.

Ce nu se știe, Echim?

Păi nu se știe cu adevărat dacă o fi fost vinovat ori nu. Că l-or judecat oamenii și ei pot greși. Așa cum nici ocnașii nu erau unii cu adevărat vinovați când or ajuns aici! Și or muncit și or murit mulți în locul unde ne aflăm, mereu cu această nădejde, să li se dovedească nevinovăția!

Îl privisem uimit pe Echim. Niciodată nu-l auzisem exprimând coerent atâtea idei laolaltă. Ce puteam să cred? Că se prefăcuse țicnit atâta vreme?

Dar tu ce înclini să crezi? îl întrebam, din dorința de a-i pune și mai mult la încercare puterea de judecată.

Ce cred eu nu importă, don'șorule, da' dacă musai vrei să afli, eu cred că nu!

Ce spui!... exclamasem cu mirare.

Asta spun! își întărise vorbele Echim, că nu! Fie cu el, fie fără el, Mântuitorul tot pe cruce ar fi ajuns. Ca să ne spele de păcate. Că vrerea Tatălui Său asta o fost!... Și pe El nimeni nu-L poate trage la socoteală!

Îl privisem lung. Un Echim înțelept!... Acesta era pentru mine un motiv de uimire la fel de mare ca descoperirea uluitoarei biserici.

Hai să ne întoarcem, Echim, îi spusese în cele din urmă îngrijorat. Dacă ne prinde noaptea, cum mai urcăm sus?

Nici o grijă, don'șorule, venise răspunsul lui Echim. Da' noaptea aproape că o trecut. Altfel se petrece timpul pe aici. Iar eu, să știi, don'șorule, acolo sus nu mă mai întorc!... O sosit ceasul să ne despărțim!

De ce?... strigasem eu înspăimântat.

Pentru că de mâine ei o să înceapă!... oftase Echim din adâncul pieptului. Iar eu trebuie să rămân ca să plătesc nesăbuița lor. Chiar și așa o să aibă unii de pătit. Fără voia mea. Din vrerea Celui-de-Sus!...

Și cu mine ce se va întâmpla? întrebam, pierzându-mi curiozitatea să aflu tâlcul vorbelor lui.

Cu tine, don'șorule? îmi spusese cu voce scăzută, plină de amărăciune, Echim. Cu tine se va întâmpla că o să cazi un număr de ani rob!

Asta-i bună!... mai că nu înmărmuriseam de uimire. Eu? Pentru ce?...

Pentru ce?... îmi repetase întrebarea cu același aer de compătimire Echim. Din pricina unei făgăduieli necugetate. Da' vei fi mântuit, mă înștiințase, încercând să pară mai vesel. Chiar aici. Mulțumită puterii acestor locuri, sfințite prin suferință și moarte fără vină.

Nu poveștile astea mă interesează acum, îi vorbisem pierzându-mi răbdarea. Ci cum voi putea ajunge singur înapoi. Sus!...

Ușor, don'șorule. Ușor! venise cu blândețe răspunsul lui Echim. Tocmai pe acolo pe unde ai venit!...

XV

De ce mă interesează atât de mult monsieur G.? Mi-e destul de greu să-ți explic. Poate din cauza misterului ce învăluia această persoană în vremea copilăriei și adolescenței mele. Mister de nimeni ajutat, nu știam din ce motiv, alt mister, așadar, să-l risipesc. Mă întrebam ce căuta aici. El, un descendent al mării familii care a dat zece domnitori în Moldova și Muntenia, Dora. Zece!... Ca să nu mai vorbim de oameni politici, de cultură și așa mai departe... Ce căuta el în această fundătură? Cum de ajunsese aici? Ce raporturi existau între el și familia ta? De ce îl trata cu atâta afecțiune, da, considerație e puțin spus, iubita ta grand-mère? Unii ziceau că i-ar fi fost tată bun. Dar atitudinea Alexandrei Milea față de dânsul nu era aceea a unei fiice față de tatăl ei. Asta se putea vedea cu ochiul liber!... Auzind o frântură de discuție întâmplător, chiar în holul de la parter al acestei case, aflasem că diferența de vârstă dintre dâșii nici nu era chiar atât de mare pe cât părea, sub douăzeci de ani, dedusesem dintr-un calcul sumar. Confuzia se datora faptului că bunica ta își purta excepțional vârsta, puteai crede, în zilele sale bune, că e sora mai mare a copiilor ei, în timp ce despre monsieur G., dimpotrivă, ai fi zis că era deja atins de aripa senectuții. M-ai întrebat dacă l-aș alege erou al viitoarei mele cărți. Bineînțeles! Mă și bate gândul să o fac. Dar știu atât de puține lucruri despre dânsul!... Și să apelezi aproape numai la ficțiune ca să construiești un personaj purtând un nume atât de faimos, având un loc al său în cel mai vestit arbore genealogic din câte există, ei bine, nici măcar într-o carte de ficțiune nu se permite!...

În primăvara aceea mă dusesem, după multă vreme, la Târgoviște pentru a-mi vizita mama și sora. Copiii erau suficient de mari ca să-i pot lăsa o săptămână în grija lui Lampi, chiar dacă el era, dar când nu era?, ocupat până peste cap cu fabrica lui. Totuși, nu aveam ce face. Mama îmi scria disperată în legătură cu starea Noricăi, zicea că doctorii îi recomandaseră internarea, fie și temporar, într-un ospiciu, unde putea fi ținută mai atent sub observație. Nu mă chema explicit acolo, dar înțelegeam prea bine din scrisul ei că mă dorea cu ardoare, măcar timp de câteva zile, alături de dânsa.

Mi-au dat lacrimile când am revăzut casa în care am locuit atâția ani după nefericitele întâmplări de la Balomirești, când cu moartea bunicului, urmând apoi, la scurtă vreme, după armistițiu, primirea vestii dispariției tatei pe câmpurile de luptă din Moldova. Casa arăta jalnic, cu pereții igrasioși nezugrăviți, cu ramele ferestrelor putrede, cu bucăți din stucatura fațadei desprinse. În jgheaburile acoperișului creșteau plante de un stânjen, iar în dreptul burlanelor pentru scurgerea apei, și ele parțial căzute, tencuiala era mâncată până la cărămidă.

Mama, anunțată telegrafic de venirea mea, mi s-a prăbușit în brațe cu hohote de plâns, repetându-mi în neștire numele. Mi se părea atât de împuștinată la trup și neajutorată! Norica însă, de care m-am apropiat apoi, m-a privit cu ochi indiferenți, dar a găsit de cuviință să mă anunțe că la robinetul lor din bucătărie curgea petrol. Totul miroase a petrol aici, nu simți? a adăugat, spre disperarea mamei, ce ne privea frângându-și mâinile. Nu e întotdeauna așa, mi-a explicat ea când am putut rămâne să discutăm între patru ochi, ai prins-o într-o dispoziție mai puțin bună.

După o lungă deliberare, în întreg răstimpul șederii mele la Târgoviște, și după ce l-am consultat pe Lampi la telefon, am ajuns la concluzia că nu le puteam ajuta pe mama și sora mea decât aducându-le cu mine la O.M. Pentru o perioadă de timp măcar. Altfel mama, după cum arăta, s-ar fi prăbușit curând. Dar ea n-a vrut. Ai copii încă mici, totuși, a răspuns în cele din urmă ofertei mele de a pleca împreună, și sunt sigură că starea Noricăi n-ar avea o influență bună

asupra lor. Degeaba am insistat. Ea nu și nu! Cât se mai afla încă în puteri, prefera să rămână acolo. Apoi, cum o da Dumnezeu!... Ce puteri, păcatele mele! îmi spuneam privind-o. Că rămăsese o mână de om. Fusesem atât de convinsă că o voi putea îndupleca să mă însoțească pe drumul întoarcerii la O.M., încât îl și rugasem pe Lampi să trimită după noi mașina.

Am vizitat-o la Târgoviște și pe buna mea prietenă, fostă colegă de liceu, Roxana E., pasionată de excursii la fel ca mine cândva, cu care am depănat o mulțime de amintiri, ajungând noi din vorbă în vorbă să discutăm și despre monsieur G. Roxana știa că, pe vremea anilor noștri de școală, familia mea fusese cu monsieur G. în cele mai bune relații. De altfel, și părinții ei îl cunoșteau bine. Vrei să-l vezi? mi-a propus pe șoptite Roxana, spre sfârșitul întrevederii noastre. Se află aici, la Târgoviște! Și abia acum îmi spui? am întrebat-o uimită...

Dora se oprise din citit și îmi spusese răsând: Ei, uite, niște informații despre atât de interesantul pentru tine monsieur G. se mai pot aduna! Dar nu înțeleg ceva. De unde reținerea asta de a apela la ficțiune? În fond, lucruri fictive s-au scris și despre Napoleon și despre Ludovic al XIV-lea și despre Richelieu, ca să nu mai vorbesc de Maria Stuart, Elisabeta I și așa mai departe la nesfârșit. Care-i problema?...

A, romanticii, răspusesem eu, estetica lor, draga mea, nu mai intră astăzi în discuție. Treaba asta ar trebui s-o știi de la școală.

Observația nu-i căzuse bine. Își strânsese în semn de dezaprobare buzele.

Stătea tolănită pe o rână de data asta, pe patul îngust al bunicii sale, purtând același halat alb, cu capul sprijinit în mâna stângă. Poziția îi scotea în evidență curbura șoldului, asupra căreia, în timp ce citea, privirea mea stăruise, fără să vreau, cam mult. Zâmbind uneori, discret, pe parcursul lecturii, părea conștientă de acest lucru. Părul și-l legase acum la spate, lăsându-și nestânjenită vederii fruntea ușor bombată, încadrată în dreptul tâmplurilor de câțiva zuluși roșcați. Îmi citise din cel de al doilea sau al treilea caiet al Alexandrei Milea.

Ai de gând să mă dascălești? îmi reproșase fata. Ți-ai și luat o morgă de magistru.

Scuză-mă, o rugasem stânjenit. Să renunțăm la chestiile astea. Cât de lipsit de tact pot să fiu! Mai bine să ne referim la lucruri cu adevărat interesante. Ce zici? Care crezi că a fost, de fapt, natura strânsei relații dintre grand-mère a ta și monsieur G.? Trebuie să recunosc că asta mă preocupă cel mai mult.

Nici cu această întrebare nu o nimerisem prea bine.

Ce vrei să insinuezi? mă studiase fata atent, cu ochii ei de un albastru-violaceu ușor măriți, pe care, mai ales cu acea căutătură exprimând surpriza, dacă nu indignarea, fără doar și poate îi mai văzusem undeva. Dar stăruia în mine ceva care, în pofida tuturor eforturilor, îmi zădărnicea aducerea aminte. Sclerozatule!... îmi reproșasem cu necaz.

Neașteptând justificarea întrebării mele, fiindcă, ceva mai prudent, întârziase să o formulez, Dora adăugase: Monsieur G. s-a ținut de promisiunea făcută străbunicului muribund, să știi! S-a străduit să ajute familia Muste, rămasă fără nici un fel de sprijin. De pildă, să arendeze cu profit pământul de la Balomirești și să-și cumpere cu banii obținuți după reforma din '23 o casă la Târgoviște, unde avea și familia sa proprietăți. Acolo copiii puteau fi crescuți mai ușor, dați la școală și așa mai departe. Din păcate, nu mult după aceea, mi-a povestit bunica, el a trebuit să plece, într-un fel de exil autoimpus, în Franța. Se pare că în urma unor grave neînțelegeri familiale. Și Dora își întorsese capul într-o parte, privind în sus, spre portretul Alexandrei Milea, care ne zâmbea peste timp amândurora. Săraca!... își continuase ea vorba. Știi ce mi-a spus înainte de a muri? Să ard fără ezitare aceste caiete îndată ce le voi fi parcurs. Că pentru mine a hotărât să le scrie. Ca să le citesc atunci când voi fi capabilă s-o înțeleg mai bine. Ce știam pe vremea când, în timp ce dânsa scria febril, luându-se la întrecere cu timpul, eu mă jucam de una singură șotron în curte? Obişnuia să-mi spună că nu-mi lăsa moștenire altceva decât cunoașterea limbii lui Voltaire și caietele scrise în această limbă. Când a murit nici nu împlinisem încă 12 ani. Căci după aceea, zicea, caietele n-ar mai avea nici un rost. Dar eu am ezitat să le distrug, mereu se întâmpla să mai descopăr câte ceva în ele. Poate, cine știe, mă voi hotărî să o fac după ce ne vei părăsi!...

Își coborâse imediat pleoapele ochilor după aceste ultime cuvinte.

Așadar, bunica ta și monsieur G., când ea a plecat peste câțiva ani la studii, s-au aflat în același timp în Franța? nu mă putusem abține s-o întreb. Deși răspunsul mi-l puteam da singur.

Mda, îmi confirmase fata cu nemulțumire în glas. Numai că ea fusese la Grenoble, iar el își avea reședința tocmai la Paris, adăugase repede.

Nu trebuie să te superi, Dora, încercasem să-i explic, dar eu mă documentez în vederea scrierii unei cărți. Și știi că într-o carte sarea și piperul este...

Aha, înțeleg, mă întrerupsese ea cu un destul de forțat hohot de râs, și în ceea ce intenționezi să scrii vrei să-i cuplezi, nu-i așa?... Cu alte cuvinte, tot ficțiunea te va scoate din impas!

Monsieur G. mi s-a părut și el îmbătrânit, nu-l mai văzusem dinainte de război. Atunci arăta bine, îmbrăcat à la mode, șarmant cu părul său lins, grizonat. Acum îi era alb cu totul. Se cocârjase, dinții din față și i-a pierdut, iar bărbia, pronunțată și înainte, i-a devenit proeminentă de-a dreptul. S-a bucurat mult când m-a văzut și m-a îmbrățișat cu efuziune. Voilà, voilà! a exclamat. Dar arăți splendid, ma chérie! a adăugat, dându-se îndărăt. Uite, din tânăra zvăpăiată și sportivă ai ajuns o adevărată doamnă!... Au urmat întrebările protocolare, cum îți merge, ce-ți mai fac soțul, copiii?... Că despre mama și sora mea era la curent deja. Oh, ce nenorocire, ce nenorocire! a exclamat cu palmele adunate. Avea mâinile slabe, descărnate.

Când a venit momentul să vorbească despre sine, monsieur G. s-a posomorât. Ma chère, mi-a spus, aici am atins ultimul țarm. Zilele până când voi fi prins și întemnițat îmi sunt numărate. Ai mei, cei care au fost angajați înainte de război în viața politică mai ales, sunt deja după gratii. Nu-mi mai rămâne decât să plec capul!... Și și-a plecat capul într-adevăr, într-un gest al dezolării.

Dar ce v-a făcut să vă întoarceți de la Paris, pentru Dumnezeu, monsieur? l-am întrebat.

Ah, n-ai fost acolo, căci ai înțelege imediat ce, mi-a răspuns cu ochii înlăcrimați. Parisul a fost ocupat, știi prea bine. A fost o nebulie. Lumea fugea în disperare care încotro. Unii spre vest, alții spre sud. De la fereastra odăii mele am văzut totul. Îmi spuneam că acesta e sfârșitul lumii. Al lumii civilizate, naturellement. Și atunci când tunurile au tăcut m-am decis să vin acasă. Fără să bănuiesc o clipă în ce direcție vor evolua și aici lucrurile după război...

L-am privit cu inima frântă pe acest om care ne-a făcut atâta bine în viața lui, mai ales în primii ani ce au urmat morții bunicului și tatălui meu, până ne-am mai venit în fire. Chiar și după plecarea la Paris a continuat să vadă de noi. Iar studiile mele la Grenoble în bună parte i le datorez!...

Ei, iată, îi spusese Dorei, întrerupându-i lectura, ceva, ceva, în sensul celor presupuse de mine, începe să se lege.

Ești urmărit de această idee, observase ea. Dar din partea mea n-ai decât să crezi ce-ți place. Să știi însă că în literatură chestia asta s-a cam fumat! Bagă de seamă să nu crezi, în cartea ce intenționezi s-o scrii, o altă Otilie și un alt Pascalopol.

Văd că le știi, încercasem să o măgulesc.

Le-am avut cu literatura, îmi replicase fără entuziasm. Apoi rămăsese pe gânduri, ca și cum și-ar fi amintit brusc de ceva. Cheful lecturii păruse să-i dispară. Acoperise cu palma pagina ce o citea, spunându-mi curând cu glas ciudat: Am omis să-ți zic că am visat astă-noapte cu tine!

Da?... răspusesem, amuzat că, după câteva zile doar, îmi găsise loc în visele fetei.

Da, își întărise ea cu gravitate spusele. Se făcea că mă aflam într-o biserică. O biserică foarte ciudată. Era cu desăvârșire albă, de un alb lucios, de parcă ar fi fost clădită din blocuri de zăpadă! Cum se obișnuiește iarna prin țările nordice... Dar nu făcusem decât vreo doi, trei pași în interiorul ei, căci, chiar dacă mă împingea înainte curiozitatea, teama, mai puternică, mă trăgea îndărăt. Apoi mi-a fost dat să văd că nu eram singură acolo. Chiar înaintea catapetesmei, și ea la fel de albă ca pereții pe care îi unea, zăcea prosternat un om. Ca și cum ar fi implorat ajutorul divin pentru a fi mântuit de o grea pedeapsă. Nu înțeleg de ce, fiindcă nu-i vedeam deloc chipul, nu m-am îndoit o clipă că acela ești tu!

Stăteam ezitând, nu știam dacă se cuvine să te tulbur în adâncă ta reculegere, îmi plimbam ochii dintr-o parte în alta, erau acolo niște statui, albe și ele, firește, niște alcătuirii fără chip, înălțate pe soclul lor într-o perfectă simetrie. Numai ultima statuie, cea mai apropiată de mine, se vădea a fi

altfel, părea mult mai recent cioplită, fiindcă i se distingeau bine detaliile feței, iar mâinile nu și le ținea, precum celelalte, cu pioșenie lipite, ci oarecum sfidător încrucișate peste piept. N-am mai văzut o asemenea reprezentare a vreunui personaj din galeria sfinților creștini. Dar mi-a plăcut în atitudinea sa și de aceea m-am rugat lui, privindu-i cu insistență înfățișarea de om hotărât, gata să facă față unor multe și grele încercări.

Cum să-l ajut?... Oh, Doamne, dă-mi puterea să-i vin în ajutor!... Și arătasem spre neputincioasa ta făptură, prăbușită în fața catapetesmei.

Și atunci din mine s-a ridicat o voce gravă de bărbat, rostindu-și rar, cu un imens efort parcă, vorbele: Fă ce știi mai bine! mi-a spus.

Dar eu nu știu să fac nimic! m-am tânguit ca o ființă nevolnică ce sunt. Știu doar să joc teatru!...

Joacă teatru, atunci!... mi-a venit pe aceeași cale răspunsul.

În clipa următoare imaginea s-a estompat, s-a tulburat, s-a risipit, iar eu m-am trezit leoarcă de nădușeală, simțind cum picături sărate de transpirație îmi umeziseră buzele.

Vă iau cu mine la O.M., i-am spus hotărâtă lui monsieur G. Tocmai am vrut să le duc pe mama și pe sora mea acolo. Soțul meu mi-a trimis mașina deja pentru a o putea face, trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Dar mama nici nu vrea să audă de asta, se încăpățânează să rămână aici. Zice că prezența Noricăi în casa noastră ar fi probabil dăunătoare copiilor. Mai zice și că n-ar suporta, poate, această lungă călătorie. Eu cred însă altceva. Cred că își spune mai degrabă că imaginea noastră în societate ar avea de suferit din pricina surorii mele, cu prejudecățile lumii de acum. Apoi mai are aici și câțiva medici, vechi cunoștințe, care îi întrețin niște speranțe... Și, cum nu de puține ori se întâmplă în asemenea situații, a devenit bigotă. Frecventează tot felul de popi și călugări cărora le cere sprijinul. Viața ei a căpătat astfel un rost. La care, venind la O.M., se teme că ar fi silită să renunțe. În sfârșit, nu-mi rămâne decât să urmăresc cu atenție situația. Prietena mea, Roxana E., mi-a promis că mă va ține la curent cu toate câte se vor întâmpla. Când se va impune, voi interveni cu toată energia!...

Și așa au trecut vreo doi ani de când monsieur G. a dispărut din lumea lui de odinioară. L-am găzduit, pentru că dânsul a dorit așa, în una din cămăruțele de la demisol. Nu ieșea nicăieri, își petrecea zilele citind. Lampi îi instalase acolo un aparat de radio, la care asculta știri din lumea largă. Dacă primeam cumva oaspeți, el se retrăgea în grabă, pentru a nu fi văzut. Celor ce au avut totuși prilejul să-l observe le-am spus că era o rudă apropiată. Unii au dedus, se pare, că ar fi tatăl meu însuși. I-am lăsat să creadă ce vor.

La capătul celor doi ani și ceva s-a întâmplat tocmai ce doream mai puțin. M-am trezit într-o bună zi că îmi sună la ușă milițianul de sector, pe care îl cunoșteam, de altfel, era un om destul de respectuos, mai ales de când fiul i se înscrișese la școala profesională a fabricii. Vizibil stânjenit, mi-a cerut pentru verificare cartea de imobil. I-am adus-o. Abia dacă s-a uitat în ea. Câți oameni locuiesc în această casă, de fapt? m-a întrebat. Îmi dădusem seama că prezența lui monsieur G. atrăsese deja atenția. M-am gândit că a face pe inocenta, cum inițial mă bătuse gândul, nu mă prinde cătuși de puțin. În momentul de față, cinci, am mărturisit, după o scurtă reflecție. Bine, a observat sectoristul, și de ce atunci în cartea de imobil sunt trecute doar patru? Avem de ceva timp un musafir, am continuat, care va pleca în curând însă... Milițianul m-a rugat să vin să lămurim lucrurile la secție. Nu s-ar putea să le lămurim pe loc? i-am propus eu, vârându-mi sugestiv mâna în buzunarul hainei. Omul m-a privit cu groază. Nu, nu, fiți bună, tovarășă Milea!..., a bolborosit. Vă rog mult să veniți cât mai curând la secție! Chiar astăzi, dacă se poate. Și mi-a dat ora la care aveau acolo relații cu publicul.

Nu i-am spus nimic lui monsieur G. și nici nu l-am anunțat pe Lampi de cele întâmplate. M-am dus singură la miliție. Acolo am fost introdusă într-un birou, dacă îl puteam numi așa, mirosind îngrozitor a fum de țigări ieftine. Am fost invitată să iau loc pe un scaun aflat chiar în mijlocul încăperii, în fața unei mese de scris acoperite cu hârtie albastră pătată cu grăsimi. Geamurile ferestrelor erau zăbrelete. Nu m-au lăsat să aștept prea mult. După scurtă vreme și-a făcut apariția o tânără, într-o ținută îngrijită, tunsă scurt, à la Mireille Mathieu, a salutat, și-a scos pardesiul, l-a atârnat cu gesturi măsurate pe cuier, apoi s-a așezat la masă înaintea mea, vizibil deranjată de aspectul acesteia. Ezita să-și pună în contact cu ea mânecele bluzei de silon.

*Să facem cunoștință, tovarășă Milea, mi-a zis. Mă numesc Olimpia și nu mai știu cum, n-am reținut decât un **ici** la capătul numelui de familie rostit alert. Mă bucur să vă cunosc, i-am spus la rândul meu, iar tânăra a zâmbit larg, știind cu siguranță că lucrurile stăteau tocmai pe dos. Dar zâmbetul ei mi-a adus pentru moment oarecare liniște în suflet. Până atunci nu văzusem acolo decât fețe posomorâte.*

Tovarășă Milea, să nu lungim vorba, a continuat dânsa, la dumneavoastră locuiește de mai mult timp un cetățean, și a rostit numele lui monsieur G., fără viză de flotant în această localitate. Cum explicați asta? I-am spus că omul și-a uitat buletinul acasă ori l-a pierdut. Nici nu rosteam un neadevăr, fiindcă monsieur G. mă înștiințase de mai multă vreme că nu își găsea actul de identitate. Sperăm că îl vom găsi, totuși, am adăugat.

Iertați-mă, a replicat în stil funcționăresc tânăra femeie dinaintea mea, dar nu ați procedat corect. Biroul de evidență a populației trebuia înștiințat în vederea aplicării prevederilor legale în atari situații.

Dar omul are necazuri cu sănătatea, am căutat cea mai la îndemână justificare a întârzierii rezolvării problemei, știți suferă de o pronunțată labilitate psihică!...

Femeia a râs din nou, cu scepticism însă. Asta n-are nici o importanță, a ținut ea să precizeze. A mai urmat un schimb de cuvinte pe tema bolii de care vorbisem, a simptomelor ei, ca un fel de flecăreală la colț de stradă.

Și atunci a prins să mă frământa un gând: nu era cumva toată acea discuție de până atunci un fel de joc de-a șoarecele și pisica? Și că, de fapt, acea femeie, inteligentă după înfățișare, cu niște ochi negri tăioși, pătrunzători, parcă citind în interlocutorul ei, am observat, căpătând curajul de a-i susține privirea, mă studia în vederea unei investigații de cu totul altă natură?

A intuit numaidecât ce-mi trecea prin cap. Tovarășă Milea, mi-a spus, și zâmbetul amabil de până atunci i-a devenit glacial, să trecem acum la probleme mai importante. Uitați despre ce e vorba. Pe cetățeanul găzduit de dumneavoastră noi îl urmărim nu de ieri, de azi. S-a sustras vremelnice acestei urmăriri și a poposit aici. Ne-a fost lăsat în seamă nouă, organelor acestei regiuni, după ce în perimetrul ei a fost reperat. Unii, mai zeloși, au vrut să-l aresteze numaidecât. Dar șeful nostru, fără știrea și consimțământul căruia nu se clintește un fir de iarbă în toată zona, s-a opus. Vedeți, vă vorbesc cu toată sinceritatea. Nu ne este de nici un folos în închisoare, a susținut el. Să-l observăm doar. Ne-a interesat ce relații își creează și, mai ales, în ce mod intenționează să-și reia legăturile cu vasta rețea de cunoștințe de la Paris. Până acum s-a menținut în expectativă. Dar cu siguranță pune ceva la cale. Dumneavoastră în locul nostru ați putea gândi altfel?...

XVI

În cel puțin una din două ieșiri pe Teritoriu, odinioară, îl întâlneam pe Ilie Mandula. Cu un simț al lui, el îmi detecta prezența în micul univers peste care se făcuse stăpân. Nu unul deplin însă, pentru că, înțelesesem cu timpul, Ilie Mandula se cam ferea să-mi ațină calea atunci când îmi era dat să-l întâlnesc pe Echim. Altfel, Mandula îmi pândea trecerea, cu răsul său lăbărtat pe obraz, și mă lua în primire cu mult înainte de a ajunge în dreptul său. Ce, mă' Saramâna, te crezi cineva de toată ziua, bună ziua, îți arde să treci pe aici? Vezi să nu-ți ard și eu vreo două ca să-ți amintești că *ezistă* și alte drumuri de trecut în partea cealaltă. Adică spre Lighet, spre ștrand, spre băi și chiar spre școală, dacă aveam vreun motiv să mă grăbesc. Asta după ce ne mutaserăm în oraș pe strada Cloșca.

Îl observasem și de această dată de departe. Veneam dinspre oraș, căci voisem să revăd casa în care, după ce fuseserăm dați afară din cartierul notabilităților fabricii, tata ne adusese într-o zi pe mama și pe mine, arătându-ne, cu un zâmbet forțat pe buze, unde aveam să locuim în continuare. După ce ne deschisese înainte o porțiță din șipci de lemn înnegrite de ploi, pășisem pe o mică alee flancată într-o parte de zidul casei, iar în cealaltă de o grădină plină cu flori, pe care gazda, un ungur bătrân, Varga-baci urma curând să aflu că se numea, le cultiva cu multă râvnă. Grădina aceea superbă, cum nu-mi aminteam să mai fi văzut alta până atunci, cu o sumedenie de flori multicolore mirosind îmbătător în fapt de seară, îmi bucurase atât de mult privirea, încât părerea de rău după locurile tocmai părăsite aproape mi se risipise. Spațiul locativ ne repartizase în casa ungurului aceluia două camere și o mică verandă închisă, destinată să ne devină bucătărie. Baie nu aveam. Mobila noastră masivă, curbată, marca *Lengyel*, adusă cu ștraful, o platformă pe roți trasă de cai, abia încăpuse în cele două camere, încât toată locuința mi se păruse din capul locului îngrozitor de strâmtă. Dar, cu timpul, mă obișnuisem cu ea.

Tentația de a traversa Teritoriul devenise în noile împrejurări mult mai mare, având în vedere că strada Cloșca se afla în imediata lui apropiere. Părinții îmi interziseseră să umblu pe acolo, dar eu eram prea puțin dispus să țin seamă de interdicția lor. Asta fiindcă Teritoriul, cu înfățișarea lui ieșită din comun, exercita o adevărată fascinație asupra mea. Pe acel tărâm unic, cu spectaculoasele sale surpături, își aveau sălașul, îmi închipuiam cu ușurință, cele mai stranii personaje, fie din folclorul local, fie din literatura citită până atunci: gnomii, piticii adâncurilor, cu lămpașele lor licurind în miez de noapte, vâlvele cu părul despletit și ochi de jeric, dansând bezmetic, ca flăcările învârtejite de vânt ale unui rug aprins, cei doisprezece Părinți, niște personaje din mitologia locului, pe care mi se părea că-i vedeam meditând gârboviți ori picotind la soare în fund de prăpăstii. Dar înainte de toate acolo se afla Echim!

Și față de Mandula nutream un fel de admirație, nemărturisită, firește, cu deosebire pentru iscusința prinderii șerpilor, căci mișunau puzderie printre bălării, pe care-i purta apoi încolăciți pe sine, întocmai ca un îmblânzitor din îndepărtata Indie. Iar reptilele, ciudat, nu păreau deloc grăbite să se desprindă de trupul negricios al băiatului pe jumătate gol, dimpotrivă, își balansau capetele în ritmul mișcărilor sale, scoțându-și în răstimpuri limba bifurcată, spre spaima celor ce întâmplător se aflau în apropiere. Dar pe mine Mandula, oricât încerca el, nu mă speria, fiindcă mă simțeam ocrotit de Echim. Iar Mandula știa asta și scânteii de ură păreau să-i țâșnească din priviri atunci când treceam cu prefăcută nepăsare pe lângă el. Las' că te mai prind eu pe aici, mă' Saramâna, și jur pe ce am mai scump pe lume că o să-ți rup picioarele!... îl auzeam strigându-mi din urmă. Oare ce-o fi având el mai scump pe lume? mă întrebam. Cu siguranță chiar Teritoriul, spațiul acela halucinant unde își petrecea tot timpul său de băiat fără căpătâi.

Îl văzusem de departe, însă nu-mi trecuse prin cap că putea fi el. Pe banca unde șezusem cu vreo două zile în urmă stătea un individ bine făcut, bronzat, în cămașă bleumarin cu mâneci scurte, având, în pofida căldurii, o cravată bordo legată scurt la gât. Purta pantaloni din tergal și niște pantofi bine lustruiți, teșiți la vârf, după moda mai nouă. Voiam să trec pe lângă el pentru a mă așeza în alt loc, când o voce înconfundabilă îmi curmase mersul: Ce-i, mă' Saramâna, nu mai vezi lumea? Te dai mare de când ai ajuns cineva?!...

Dumnezeule! Era Ilie Mandula însuși cel care îmi vorbea! Îl privisem cu atenție, parcă nevenindu-mi să-mi cred ochilor. Mustața bogată, fălcile proeminente, trupul robust, mă făcuseră să nu-mi dau seama cine e la prima vedere. În afară de voce, doar privirea îi rămăsese neschimbată, cu sclipiri stranii jucând în ea, de parcă ar fi stat mereu cu ochii în direcția unor flăcări ce i se reflectau în retină.

Ia te uită! exclamasem întinzându-i mâna. Ilie!... Ce surpriză! Cum de te-ai gândit să te abați pe aici?

Știi și eu, mă' Saramâna?... Ceva m-a-ndemnat să vin încoace. Am avut niște treabă la O.M. și mi-am zis, așa deodată, hai și pe-acolo! Lucru de mirare, zău îți spun, fiindcă de ani de zile nu m-a mai tras sufletul să pun piciorul prin locurile pe unde mi-am făcut odată veacul. Da' poate ne-o fi fost dat să ne vedem astăzi, că munte cu munte se-ntâlnește, știi tu vorba aia. Vino și stai puțin lângă mine, cred că ne-o ține pe amândoi hârghia asta de bancă!...

Luasem loc cu prudență lângă el, observând că își întinsese batista pe lemnul băncii înainte de a se așeza. Îmi venise să râd. Ilie Mandula și batista! Cândva o asemenea asociere era de neconceput.

Nu mai locuiești la O.M.? îl întrebam, imediat ce, vrând – nevrând, luasem poziția șederii cu coatele sprijinite pe genunchi.

Nu, de mult, îmi spusese el. Acum lucrez la județ. Sunt ceva goangă acolo. Încă din '90 m-am transferat... Da' tu ce mai faci, mă' Saramâna? am auzit că ești și tu cineva. Se vorbește că scrii cărți! Ca să vezi, dom'le!... E adevărat?

Eh, făcusem eu pe modestul, am scris câteva, așa, ca să mă aflu în treabă. Nicio scofală!... Recurgând la autoironie mă deprinsesem să-i dezarmez pe cei ce abia așteptau să mă ironizeze. Dar Mandula nu-mi ceruse amănunte despre plăcuta zăbavă a scrisului, nici pentru a mă ironiza, nici din alt motiv. Era o îndeletnicire ce ieșea cu totul din sfera preocupărilor lui. Se interesase de ea din pură complezență. Mandula și complezența!... Altă asociere cândva incompatibilă, nu mă putusem abține să constat.

Rămăseserăm amândoi, după primul schimb de vorbe, cu privirea ațintită asupra apei lacului dinaintea noastră, neputând încropi numaidecât o altă discuție. Sub efectul vântului stârnit din senin, apa se vălurise, prinzând jocuri de lumină în variate culori.

O să plouă curând, prevăzuse Mandula în cele din urmă. Nu m-am înșelat niciodată cu vântul ăsta, căzut așa, fără veste, dincoace de Măgura. Până diseară se strică vremea. O să plouă zdravăn!... Parcă auzindu-i prognoza, vântul se întetise, iar vegetația din preajmă, buruieni și arbuști scunzi, începuse să foșnească, fâsâind asemenea șerpilor pe care cu sutele îi adăpostea.

Mai țin minte cum prindeai tu șerpi, Ilie..., intervenisem și eu pentru a urni din loc discuția.

Zâmbise trist, dezvelindu-și dinții surprinzător de îngrijiți. Alte vremuri, spusese, flexându-și a lehamite încheietura mâinii stângi. Deasupra ei strălucea un ceas masiv, *Tissot-Automatic*, cu cadran negru și brățară de oțel. Îți place cum arată totul aici acum? adăugase. Lacul ăsta împânzit cu gunoaie?... Că așa îi amăgise Milea pe oameni. Stațiune vă fac în pragul casei, le-a spus. O să vă îmbogățiți din turism! Poftim stațiune!... Că nu îndrăznește să construiască nimeni ceva în jur. Zicea Milea că apa ar ține terenul să nu se mai prăbușească. Prostii!... Auzi tu, să construiești pe un teren susținut de apă! De unde știe el că, dacă nu azi, atunci mâine, ori poimâine, surpările nu vor continua? a început lumea curând să se întrebe. Numai lucrările ce au demarat în acel moment au înghițit bugetul localității pe doi ani. Că bani de sus mai va. Alte priorități s-au ivit între timp. De ce n-a lăsat partea de mină rămasă întregă să fie exploatată turistic? Ca la Târgu Ocna, ori la Slănic Prahova?... Aaa! Fiindcă el tocmai pusese la punct tehnologia de exploatare a sării prin injecție!... Așa că orașul a pierdut și fabrica lui a câștigat! De s-a mai ales cu o primă grasă și cu o decorație pe piept. Mare parșiv, Milea ăsta!...

Ilie Mandula se opri din rechizitoriul său, așteptând să-mi formulez și eu părerea. Dar fiindcă socoteam că inginerul Milea avusese dreptate, că încă o treime din oraș s-ar fi prăbușit, cu strada Cloșca cu tot, dacă nu-și putea pune în aplicare planul, de altfel îmi și explicase cândva detaliat el însuși pe ce își întemeiase convingerile, nu răspunsesem nimic. O discuție în contradictoriu cu Mandula era ultimul lucru pe care mi-l doream în acel moment.

După ce așteptase un timp, bănuind poate la ce cugetam, Mandula căutase să mă sensibilizeze pe altă cale. Știai că Echim, dragul tău Echim, a pierit tot atunci? mă întrebase privindu-mă lung. Când cu începutul lucrărilor ăloră? Lumea zice că s-ar fi dus el însuși la Milea, că i-ar fi căzut în genunchi, rugându-l să nu facă răul care-i clocea în cap. Chiar așa cică i-ar fi spus: care-i clocea în cap! Că și-ar fi rupt cămașa de pe el și că s-ar fi bătut cu fruntea de podea înaintea lui. Iar când a văzut că ăla nu-i dă nicio importanță, mai mult, că a ordonat să-i fie luat nebunul dinainte, a rostit o cumplită prevestire. Oi fi eu nebun, a zis, da' fată-ta o să mă întreacă în nebunie, pentru toate câte le faci tu, auzi inginer?... Apoi Echim a dispărut fără urmă, se bănuiește că ar fi rămas jos, sub apele astea!... Iar fata lui Milea a înnebunit într-adevăr peste oarecare vreme!

Ei, mă simțisem dator să intervin totuși, în cazul bolii fetei lui Milea e vorba, mai mult ca sigur, de o moștenire genetică. E diagnosticul medicilor, ce mai!...

Mandula mă privise fugitiv, fără să mă contrazică, surâzând cu tâlc. Apoi prinsese să se frământa în sine, vrând parcă să adauge ceva, lucru nu tocmai lesne de rostit. În cele din urmă îi dăduse drumul totuși, vorbind pe șleau, cum îi stătea în obicei: Dacă tot a venit vorba de fata lui Milea, se zvonise că o iubeai cu foc, mă' Saramâna, ori poate nu-i așa?...

Tăcusem iarăși, fiindcă nu vedeam de ce ar fi trebuit eu să-mi dezvălui trecutele sentimente pentru o anume fată lui Ilie Mandula. Nu mă îndoiam însă că aversiunea sa față de tată se răsfrângea și asupra fiicei acestuia. Iar dacă avea ceva de spus despre ea, cu siguranță nu lucruri bune urma să-mi aducă la cunoștință.

Ai iubit-o! își dăduse singur răspunsul. Și cu ce te-ai ales? Și-a bătut joc de tine cum a vrut!...

Nu și-a bătut joc, protestasem aproape fără să vreau, abia stăpânindu-mi indignarea. De altfel, era o fată educată și...

Ha, ha, ha! izbucnise în binecunoscutul său râs Mandula. Educată zici? Stai să-ți povestesc eu o chestie și apoi să vorbim de educație!... Mai ții tu minte ziua aia când Hodoșan a hotărât să-și sărbătorească data nașterii pe Teritoriu? I-a venit lui așa, dracu' știe de unde, m-a prins odată pe drum și mi-a spus, că mă cunoștea: Mă' Ilie, m-a luat el pe după cap, mi s-a cășunat mie să-mi țin ziua de naștere pe Teritoriu. Că vreau să iasă ceva a-ntâia! Să mai dăm în p... a mă-si banalitatea. O să ne aducem gagici și tot ce ne trebuie ca să facem un lucru ca lumea. O să-l chemăm și pe Saramâna, cum îi zici tu. Da' el o să vină singur!... Fără pereche. Nu care cumva să te pună naiba să-i spui ceva!

De ce, mă' Hodoșane? am întrebat. Așa de distracție, mi-a zis, făcându-mi cu ochiul. Că-i căcat pe el după gagica mea! Îi dăm o lecție!

Țineam minte perfect întâmplarea aceea, fusese într-o primăvară, cu vreo două – trei luni înainte de bac. Mă surprinsese invitația lui Hodoșan, nu pentru extravaganța ideii în sine, ci pentru că Teritoriul nu era mediul său, al unui individ de bani gata, nu-l prindea, cum s-ar zice. Se și văzuse curând, după ieșirea pe Teritoriu, că infatuatul schior, ce ne impresiona șerpuiind la vale pe pantele Măgurei, întindea mâna spre sol, tentat să se lase jos la fiecare pas nesigur, încât Adina Milea renunțase să-i mai stea alături, căutând sprijin și ajutor din partea altora. Aflându-mă eu la locul convenit, mă pusesem cu promptitudine în serviciul ei, astfel că-i simțisem curând degetele strângându-mă cu neliniște de braț, ori de câte ori nu se simțea stăpână pe sine pe cărarea sinuoasă și denivelată. În schimb Ilie Mandula, zis Bitangul, poreclă pe care eu niciodată nu o folosisem când se întâmpla, foarte rar, să-i vorbesc, ce conducea micul nostru grup, afișa dezinvoltura unui tambur-major, mergând uneori de-a-ndărătălea pe înguste poteci, chiar prefăcându-se câteodată, spre groaza celor care nu-l cunoșteau prea bine, că e gata – gata să se prăbușească în surpături. Și râdea sardonice de câte ori auzea exclamațiile și avertismentele celorlalți. Curând se ivise înaintea noastră cea mai mare dintre prăpăstii, maiestuoasă, cu peretele răsăritean bătut de soare, reflectând lumina lui într-o puzderie de licăriri diamantine.

Fetele grupului, impresionate, simțiseră nevoia să țipe, de entuziasm ori de teamă, la vederea giganticei cavități, iar noi, băieții, le ținuserăm isonul cu urletele noastre. Numai Hodoșan, cu inima venită la loc după întreruperea deplasării, găsisse de cuviință să emită câteva elegante holariouri tiroleze. Stoluri de porumbei și alte înaripate, trezite din somnolență de strigătele ce nu mai conteneau, începuseră să execute, la diferite adâncimi în imensa prăpastie, volute mai strânse ori mai largi, răspunzând cine știe căror îndemnuri numai de ele știute. O simțeam pe Adina, sprijinită de mine încă, tremurând înfiorată și freamățul ei de surescitare mă amețea.

Pe un tăpșan între surpături, înconjurat din trei părți de tufe dese și acoperit cu o iarbă mărunță, aspră, locul preferat de pășunat al caprelor fotografului Marcu, Ilie Mandula dăduse semnalul de oprire. Acolo Adina se apropiase iarăși de Hodoșan, lăsându-mă cu buzele umflate. Acesta își recăpătase pe de-a-ntregul siguranța, și insolența, firește. Se destupaseră sticle de tot soiul, se intonasera pe răcnite *Mulți ani trăiască!* și alte cântece, unele triviale de-a dreptul, pe semne pe gustul sărbătoritului. Iar Mandula hohotea în neștire, după obiceiul său, apoi găsisse de cuviință să se producă într-un număr de senzație. Momise cu bucăți de pâine țapul cârdului de capre al fotografului Marcu, iar când prinsese momentul potrivit îi sărise în spate. Animalul începuse să sară bezmetic, în fața ochilor ni se desfășura un adevărat rodeo, cel mai grotesc cu putință. Ilie Mandula se ținea cu siguranța unui pui de diavol de coarnele bietului animal, ce sălta înnebunit de colo până acolo, luând-o apoi la goană printre surpături în direcția muntelui de sare. Râdeam cu toții pe rupte, fetele cu vocile lor pițigăiate, noi, băieții, cu hohote răgușite, însoțite în răstimpuri de strigăte și fluierături. Iar când Mandula socotise că e cazul să-și întrerupă numărul, eliberând bietul țap cu un picior zvârlit în pânțele, Hodoșan, deja destul de bine făcut, îl cuprinsese pe după umeri și îl sărutase zgomotos pe obraz, declarând cu emfază: Mă' Ilie, trebuie să recunosc, aici de față cu toată lumea, că ești cel mai cineva dintre toți!

Apoi grupul se desfăcuse perechi – perechi, unele se adăpostiseră la umbra tufișurilor de pe marginea tăpșanului, altele o luaseră, ținându-se pe după mijloc, spre marginea surpăturii celei mari, voind s-o contemple în voie, în timp ce eu rămăsesem singur. Preocupat cum fusesem să mă fac util Adinei, în speranța că voi obține măcar un zâmbet de recunoștință din partea ei, nici nu băgasem de seamă postura caraghioasă în care mă aflam. Până și Mandula avea lângă sine o târfuliță oacheșă, bine cunoscută prin partea locului, ce răspundea la numele Kuka, singura dintre toți care mă privise cu compătimire. Atunci îmi dădusem seama de intenția lui Hodoșan de a mă umili, de a mă pune într-o situație ridicolă, urmând s-o și comenteze în fața tuturor: Ce, mă', eventual să spună, parcă îl și auzeam vorbind, n-ai fost în stare să-ți găsești și tu o Dulcinee pe la un colț de stradă, vii aici să ne strici petrecerea cu trista ta figură de cavalier singuratic?... Ca să preîntâmpin observația lui răutăcioasă, aceasta ori alta, poate cu mult mai caustică, ori mai vulgară, pregătită cu siguranță dinainte, cu gândul să mi-o servească probabil când grupul se va reuni pentru ospăț, spre hazul general, mă îndreptasem către el cu pas hotărât. Îl prinsesem de pieptul cămășii, întrebându-l cu glas șuierat: Spune-mi cu ce rost m-ai chemat aici, de fapt, nesimțitul? Vizibil cherchelit, deloc impresionat de aerul meu agresiv, Hodoșan găsisse cu surprinzătoare promptitudine o explicație cât mai jignitoare cu putință: Cu ce rost?... vorbise el cu glas îngălat. Păi aveam nevoie de cineva să-mi țină lumânarea, blegule!...

Pumnul meu se ridicase gata să lovească, așa cum nu mai lovise pe nimeni până atunci, cu toată ura pe care mi-o simțeam clocotind în creieri. Nu țipătul Adinei mă împiedicase să-mi destind fulgerător mâna încordată în direcția mutrei lui Hodoșan, ci o voce ridicându-se blândă parcă din mine însumi. Era vocea lui Echim. Nu-i bine ce vrei să faci, don'șorule! îmi spusese.

Mă conformasem ca unei comenzi rostite cu fermitate aceluia sfat. Mă întorsesem pe călcăie și plecasem fără să mă mai uit îndărăt. Și-mi tot spuneam că Adina era cu siguranță străină de toată tărașenia, că ea nu s-ar fi pretat niciodată să ia parte cu bună știință la acel joc infam.

Firește că îmi amintesc, îi răspusesem lui Mandula.

Ar fi și greu să uiți, observase el, mai ales că erai îndrăgostit lulea de fata lui Milea, pe care o vedeai mereu atârnată de gâtul împuțitului ăluia de Hodoșan.

S-o lăsam în pace, căci nu avea cu siguranță nici un amestec în tot ce Hodoșan pusese la cale atunci, i-o întorsesem, în speranța că Mandula sesiza dorința mea de a nu prelungi discuția care îmi răscolea atât de dureroase amintiri.

N-avea? pufnise pe nări Mandula. Eu n-aș paria pe asta. Stai să vezi ce i-am auzit vorbind după plecarea ta. După ce era să-i pocești mutra lu' Hodoșan. De ce n-ai făcut-o, chiar nu pot să înțeleg, zău așa! O fi fost tot educația aia, de care vorbeai, motivul. Hm? Păcat, pentru că o bătaie pe cinste era tot ce mai lipsea atunci ca să iasă un lucru ca lumea.

Ce vorbeau?... îl întrebam pe Bitang cu jumătate de gură.

Mandula hohotise iarăși, dar ceva mai reținut. Chiar tot n-am auzit, spusese apoi, căci mai vorbiseră ei certându-se și înainte ca Hodoșan să ridice vocea. Da' cât mai ai de gând, dragă, să-l primești în casă?... l-am auzit însă deodată pe Hodoșan strigând. Ți-am spus că nu la mine vine, se văicărea ea. Vine la frate-meu!... Găsește un motiv și dă-l afară, îi poruncea Hodoșan. Da' nu pot, mai că nu plângea fata lui Milea, părinții noștri se cunosc de mult și... Afară cu el!... își ieșise din pepeni gagiul. Dacă mai vrei să te vezi cu mine, dă-l pe scări cu prima ocazie! Altfel, servus, baby!...

Tăcerea se așternuse iarăși între noi un timp. Mandula mă privea pieziș din când în când, așteptând poate să-i mai spun și eu câte ceva. Să nu mai vorbim despre asta, îi propusesem în cele din urmă. Ești de acord cu mine că nu sunt decât niște copilării?

Mandula mormăise ceva nedeslușit.

Tempi passati, măi Ilie, îl bătușem cu prefăcută veselie pe spate. Mai bine să vorbim de treburi cu adevărat interesante. Am auzit că ai fost mare revoluționar pe aici!...

Observația nu păruse să-i placă. Poate deslușise tenta ușor persiflantă a cuvintelor mele, căci nemulțumirea îi întunecase și mai mult chipul. Eh, *mare* e un fel de a spune, îmi replicase el cu voce târăgănată.

Păi de ce? mă arătasem nedumerit. Am aflat că tu ai condus toată răzmerița. Că ai fost un adevărat lider al muncitorimii revoltate. Înseamnă că erai cineva, dacă...

Eram pe dracu'! schimbase el tonul. Eram un biet instalator acolo, unul dintre atâția alții, cu salopeta plină de ulei cârpită-n cur. Habar n-avea lumea de mine. Alții erau cineva în fabrica aia!...

Păi nici Lech Walesa n-a fost mai mult, încercasem eu să-l flatez. Și totuși!...

Lasă-mă cu ăla! îmi replicase Mandula. El o fi știut ce face. Eu, sincer îți spun, m-am trezit în toată treaba asta ca musca-n lapte. S-a întâmplat să fie, altă explicație nu găsesc.

Hai, că devine interesantă chestia! exclamasem eu. Cum așa?

Curiozitatea îmi era dublată de o uimire la fel de mare. Să piardă Ilie Mandula prilejul să se umfle în pene înaintea mea cu ceea ce devenise el peste noapte în O.M.? Să nu fie sensibil la aprecierile mele admirative pe care niciodată în trecut nu le putuse obține? Ceva nu era în regulă. Ori omul se schimbase în cei douăzeci de ani de când nu-l mai văzusem, lucru puțin probabil, ori îl încercu ascunse regrete pentru cele săvârșite atunci și, poate, de atunci încolo.

El se întorsese spre mine privindu-mă cu reproș. Vezi, mă' Saramâna, părea să-mi zică, tu ți-ai cam ținut gura aproape tot timpul, iar pe mine mă împingi să mă destăinuiesc ca o babă la spovedanie!

Mă simțisem stânjenit și îmi abătusem privirea spre suprafața tot mai agitată a lacului. Niște nori acoperiseră soarele și apa se făcuse neagră ca păcura. La țârm, ea intra în frapant contrast cu sarea cristalizată ce marca, șerpuiind albă, conturul acestuia. Salinitatea crescută a solului împiedica plantele să crească prea aproape de buza fostei prăpăstii. De altfel, pământul se întărise aici ca betonul. Abia la câțiva metri depărtare se ridicau primele buruieni sfrijite și câteva răzlețe fire de iarbă, pentru ca, mult îndărătul lor numai, să se înalțe zidul vegetației înalte, ce foșnea și se apleca tot mai tare sub rafalele de vânt.

Când îl auzisem pe Ilie Mandula dregându-și vocea pentru a vorbi, fusesem atât de surprins, încât îmi venea să-mi țin respirația, ca în momentul premergător unui fapt important. Rămăsesem cu privirile ațintite spre lac, pentru ca nu cumva, întorcându-mi-le spre dânsul, să citească în ele ceva care să-i diminueze dorința de a-și descărca sufletul. Apa împingea șiruri de valuri cu crestele înspumate în direcția noastră. Unele ni se prelingeau până aproape de tălpile încălțărilor.

Ieșisem de la lucru în ziua aia de decembrie, începuse Mandula să-și rostească rar cuvintele. Pe poarta mare, cea de lângă podul de peste Mureș, ca totdeauna. Ca să mă îndrept în josul râului spre casa micuță de la marginea coloniei muncitorești unde mă aștepta țiitoarea mea, o văduvă ce nu-mi lua chirie, fiindcă mă dovedisem a fi bun la pat. Bani pentru mâncare trebuia să-i dau însă, dacă voiam să-mi umple blidul cu o fiertură caldă la întoarcerea din schimb. Și mă gândeam cu jind la fiertura aia mergând zgribulit, fiindcă pe lângă Mureș trage iarna a' dracului. Chiar lângă poartă, când ieșisem, am observat eu o mașină neagră cu geamuri fumurii, parcată puțin într-o parte, da' nu i-am dat nici o atenție. Mașini tot veneau și plecau cu duiumul din acel loc. Numai că mașina aia a început să se miște în urma mea și, cu cât mă depărtam de fabrică, cu atât venea mai aproape!...

Mandula se opri, poate întrebându-se dacă îl ascultam, într-atât păream de preocupat să văd pregătirile de furtună din jur. Deasupra Măgurei începuse să se înalțe un zid compact de nori negri. Vântul ridica în depărtare, de pe străzile orașului, hârtii și pungii de plastic, aruncându-le în apă, sau purtându-le deasupra noastră spre o altă destinație. Bitangul intuise că eram numai urechi, căci inspirase adânc aerul răscolit, ca și cum din el și-ar fi tras energia, și își continuase povestea.

La un moment dat am stat locului să văd ce naiba e cu mașina aia. Mașina a stat și ea. Ușa din față s-a deschis și șoferul, înțolit la costum cu cravată, a ieșit cu două perii în mână, s-a aplecat înaintea mea și a început să-mi facă pantofii. Nu-ți ascund, fratele meu alb, că am rămas cu gura căscată de mirare. Pantofii mei erau într-adevăr plini de praf, că tocmai reparasem ceva la cuptoarele de calcinare, da' nici chiar așa!... Închipuie-ți numai, să coboare unul dintr-un *Merțan* negru cu număr mic și, tam – nesam, să-ți ștergă pantofii în mijlocul drumului!... Apoi omul a deschis ușa din spate a mașinii și m-a pofit cu tot respectul înăuntru. Eu m-am codit să mă urc, m-am și tras îndărăt, cu toate că nu sunt fricos, asta o știi și tu, da' mă gândeam că cine știe unde aveau de gând să mă ducă, lucru curat nu mi se părea în niciun caz. Și pe când mă lăsam eu îmbiat de șoferul care mai că nu mă împingea cu de-a sila înăuntru, am văzut în interior un alt tip făcându-mi semn cu mâna, apoi l-am și auzit zicând: Intră, intră fără frică, tovarășe Mandula! Hai să stăm puțin de vorbă, că te ducem noi după aia acasă. Când am auzit că voiau să mă ducă acasă și nu în altă parte, mi-a mai venit inima la loc și m-am urcat. Da' m-am așezat așa, mai mult pe o bucă a curului, lipit de ușă, gata să sar afară la o adică.

Atunci l-am văzut mai bine pe omul dinăuntru, un individ ras în cap, îmbrăcat într-o haină lungă de piele neagră. Semăna bucățică tăiată cu un artist american, de tot juca el în roluri de ofițeri naziști în filmele lor. Șerban, s-a recomandat, întinzându-mi mâna, în timp ce mașina se urnea cu încetineală de melc, ca să oprească iarăși, nu mult mai departe, într-un loc ferit. Nu vă grăbiți, nu-i așa, tovarășe Mandula? mi-a vorbit iarăși nazistul, cum am început să-i zic în gând. Da' cine sunteți dumneavoastră, dacă nu vă supărați? l-am întrebat eu mânat de curiozitate, și de oarecare teamă încă, recunosc. Ți-am spus, tovarășe Mandula, mi-a vorbit ăla iarăși, cu o voce foarte binevoitoare: Șerban. Colonel Șerban.

Securitatea!... mi-a trecut atunci prin cap. Și pe loc am început să mă gândesc la ce făcusem sau nu făcusem în ultimul timp. Mi-am amintit că scosesem din fabrică, cu puțină vreme în urmă, pe furiș, vreo două tuburi cu vopsea, ca să dau cu ea înainte de sărbători pe perete în bucătărie. Că îi promisesem asta de multă vreme Maricicăi mele. Da' pentru atâta lucru să mă înșface Securitatea?...

Omul a citit parcă în mine ca prin sticlă. Și s-a veselit. Da, Securitatea suntem, a spus, da' nu te pierde cu firea, că nimic rău nu ți se va întâmpla. Dimpotrivă. Că te știu băiat deștept!...

Mă știa!... Auzi, dom'le, mi-am zis. Ei, uite că poate totuși eram cineva, fără să am habar!

Mandula se opri din vorbă, fiindcă simțise nevoia să-și însoțească ultima observație cu un mic hohot de râs. Îmi dă mâna să râd acum, comentase el imediat după aceea, da' atunci, dacă mi-ai fi înfipt un ac în cur, picătură de sânge n-ar fi curs din mine!... Răsesem la rândul meu, reținut, și pentru prima oară de la începutul poveștii aceleia îl privisem în față, convins de-acum că Mandula nu-și va întrerupe relatarea. De altfel, o continuase curând, privind cu îngrijorare cerul împânzit de-a binelea cu nori. Ca niște mormăituri înfundate se făcuseră auzite primele tunete ale furtunii ce sta să înceapă.

Uite ce e, mi-a zis chelosul, peste câteva zile va izbucni și aici revoluția!

Ce drac de revoluție? mă gândisem eu numaidecât. O fi vreo altă gogoriță de-a lu' nea Nicu. Că el, de când îl știam, tot fixul ăsta cu revoluția îl avea, și se bătea întruna în piept că e cel mai revoluționar dintre toți.

Nu, nu, mi-a întrerupt gândul celălalt. Asta va fi o revoluție anticeaușistă!...

Ce? am sărit eu ca ars. Revoluție anticeaușistă? Păi nici să gândești n-aveai voie la așa ceva, dacă nu ți s-a urât cu binele. N-aveam deloc chef să-mi deschid cu mâna mea ușa pârnaiei de la Gherla.

Omul de lângă mine s-a veselit iarăși. Nu te speria, tovarășe Mandula. Facem revoluția și gata. O facem și aici. Îi dăm caracter de masă, adică legitimitate, cum s-ar spune. Că altfel lumea, căreia a început să-i miroase bine a sânge, o să-i zică lovitură de palat sau mai știu eu cum, și o să se întoarcă împotriva noastră. O facem peste tot. Aici e loc bun. Mediu muncitoresc... Iar lu' Pingelică o să-i tragem frumușel un picior în spate. Și omul a gălgâit în fundul gâtlejului, așa ca un bunic ce-și termină povestea cu zmeii trecuți pe sub ascuțișul sabiei.

Bine, am zis cu glas aproape pierit, și cine o să vină în locul lui?

Noi, mi-a spus fără șovăială omul de lângă mine. Noi și ai noștri.

Și totuși, n-o puteți face fără atâta zarvă? l-am întrebat, având și eu habar ce înseamnă o revoluție. N-am dormit, se pare, când ne-au vorbit despre așa ceva la școală.

Zarva e de ochii lumii, ți-am mai explicat, m-a lămurit individul.

Aha, am început eu să pricep. Și ziceți că vreți să o faceți și aici. Foarte bine! Da' ce treabă am eu cu asta?

Treaba e, mi-a spus omul meu, că aici ai s-o conduci dumneata.

Eu? aproape că am sărit în sus. De ce eu?...

Da, dumneata, a întărit nazistul. Pentru că așa am hotărât noi. Bineînțeles, n-o să te lăsăm singur. Ne vom afla în punctele-cheie, ca de obicei! Mare lucru n-ar fi. Când o să înceapă, o să vorbești lumii. Și după ce o să se încălzească bine, o pui să-și descarce energia.

Și, totuși, de ce eu? am stăruit să-mi explice mai limpede chelosul.

Pentru că ești plin de ură, de aia!... mi-a răspuns. Îți dă ura pe dinafară. Și ai să le-o transmiți și celorlalți. Numai cu astfel de persoane putem face treabă. Te avem de mult în vedere. Unde mai pui că-ți dăm dezlegare să te răfuiesti cu cei cărora le porți sâmbetele pe aici! Și îmi făcuse semn cu ochiul, de parcă ar fi știut pe cine aveam pică, eu și alții ca mine, prin partea locului. E inclus în scenariu, a adăugat, lucru pe care, nu-ți ascund, numai după multă vreme l-am înțeles.

Bine, dar ce-o să le spun oamenilor? am întrebat cu disperare. Că nu le prea aveam eu cu vorbitul. De asta îmi era mie înainte de toate.

Nici o grijă, că o să ai ce le spune, m-a liniștit celălalt. Ai să vezi că o să-ți umble gura ca melița!

M-am lăsat pentru prima oară pe spătarul banchetei mașinii uimit. Și neliniștit, firește. Că n-am să mă descurc cu vorbitul, nu din altă cauză. Da' ăla poate știa mai bine ce zace în mine!... Iar omul, parcă ascultându-mi gândul, dădea din cap că așa stăteau lucrurile.

Și dacă nu iese?!... m-am cutremurat deodată.

Ba iese, mi-a întors-o chelosul. Iese peste tot. Mai cu pierderi colaterale, da' iese. Avem grijă noi! Suntem singurii în stare să ne păstrăm capul pe umeri!... Ai avut ocazia să vezi o explozie dirijată? Ei, ca acolo, o să cadă exact ce vrem noi. Restul o să rămână în picioare. Ascultă de mine, că sunt de meserie. Și a scos un râs de ziceai că-i scheunat de câine sau cam așa ceva.

Da' ce-s alea pierderi colaterale? îmi rămăsese mie în cap zisa lui.

Tipul contenise brusc din râs. Pierderi colaterale?... Eh, ca să câștigi, mai trebuie să și pierzi. Sunt unii care țin morțiș să iasă în bătaia puștii. Atunci își asumă un risc, nu-i așa?... Nu e vina noastră. E numai și numai vina lor! Da' aici n-o să fie cazul.

Chestia asta m-a mai liniștit, deși nu eram cu totul lămurit despre ce era vorba. De altfel, începusem să-mi fac și eu unele socoteli. Dacă tot mă băgam în treaba aia, poate îmi pica și mie ceva!...

Bineînțeles, a răspuns gândului meu cel de lângă mine. Vei ajunge cineva.

Unde, aici în O.M.? l-am întrebat. Ceva p...ă pe la fabrică ori la primărie?... Că în altă parte...

Nuu!... Sus! Mult mai sus, a venit răspunsul ăluia, așa ca un ecou. Și o să ai la dispoziție casă, mașină, tot ce unu ca tine și-ar putea dori. Înțelegem să ne răsplătim ca lumea oamenii când batem palma, ce crezi? Numai să se așeze puțin lucrurile!...

Măi, să fie! îmi spusese. Dacă așa stă treaba, chiar că merită să-mi pun capul în joc!

Interesant! mă găsisem să observ, profitând de o pauză ceva mai mare în relatarea lui Ilie Mandula, cu un ochi la el și cu altul la cerul pe care se buluceau norii întunecoși.

Interesant?... își dezvelise interlocutorul meu, zâmbind strâmb, o parte a danturii surprinzător de îngrijite. Stai să vezi ce e cu adevărat interesant. Interesant mai ales mi se pare, nu-ți ascund, fratele meu alb că, după un scurt răstimp de grijă și frământare, au început să-mi apară în somn, noapte de noapte aproape, toate câte ți le-am înșirat până acum... Cum mă vezi și cum te văd. Limpezi ca lumina zilei. Numai ce puneam geană peste geană, că mi se și iveau înainte. Îți vine să crezi?... Da' de fiecare dată, în visele care nu-mi mai dădeau pace, fie se lua, fie se adăuga ceva pătăraniei ăsteia. Așa că mi s-a făcut o harababură-n cap, încât o bună bucată de vreme după aia n-am izbutit să reînnod, cât de cât măcar, șirul celor petrecute. Iar peste zi umblam hăbăuc, ca un om bolnav. Și până la urmă, după ce mi-a fost dat să-mi mai vin în fire, am reîncropit eu povestea, da', te rog să mă crezi, nu bag mâna în foc că toate câte ți le-am spus sunt adevăr adevărat sau poate numai arătării ale unei minți tehuite! De-aia n-am cutezat s-o istorisesc altora, nici măcar Maricicăi mele, ca nu cumva, tot încurcând treburile, vorbind azi într-un fel, mâine poate într-alt fel, să gândească femeia c-oi fi sărit de pe fix. Că și așa mă privea ciudat și mă îndemna s-o las mai domol cu băutura, văzându-mă mai mereu mahmur... Iar ție nu știi ce m-a apucat, zău îți spun, pe neașteptate aici întâlnindu-te, să ți-o povestesc... Că te aveam cândva la rânză, îți amintești?... Da' vremurile alea s-au dus și, uite, să mă ia naiba dacă nu m-am bucurat când te-am văzut!...

Ultimele cuvinte Mandula le rostise printre tunetele ce se dezlănțuiseră cu toată forța, amplificate ca într-o cutie de rezonanță de dealurile din jur. Lumina fulgerelor intrase parcă în dialog cu propria imagine reflectată de apa lacului. Primele picături de ploaie, mari, grele, veniseră purtate de vânt, iar suprafața acesteia se împânzise cu o sumedenie de cerceulețe concentrice.

Vino, mă luase de braț Mandula ridicându-se, te conduc eu la hotel. Mașina mă așteaptă ceva mai încolo, în prima stradă.

XVII

După a doua solicitare de a mă prezenta la sediul miliției din O.M., Lampi s-a hotărât să intervină. L-a contactat inițial pe Oprița, într-un loc ferit, făcând să pară că întâlnirea lor era absolut întâmplătoare, căci în fabrica aceea parcă și pereții aveau ochi și urechi. L-a întrebat dacă, din punctul său de vedere, aş putea fi trasă la răspundere pentru faptul că l-am adus pe monsieur G. la noi în condițiile știute. În nici un caz, în mod normal, a fost răspunsul lui Oprița. M-aş fi făcut vinovată, să zicem, de favorizarea infractorului ori de obstrucționarea actului de justiție, numai dacă lui monsieur G. i s-ar fi impus prin sentință judecătorească domiciliu forțat ori interdicția de părăsire a localității, urmare a declanșării unei anchete penale. Or, nu fusese cazul. Aşa spunea legea. În ce măsură se respecta însă legea, asta era o altă poveste. Urmărirea sa pe ascuns nu era treaba mea, nici măcar a lui. Era treaba urmărilor.

Ceva mai sigur pe sine, Lampi s-a dus la regiune, îl cunoștea personal pe primul secretar, din fericire fabrica mergea bine, ceea ce îi atrăsese unanime aprecieri. Acesta a spus să stea liniștit, că organele, vorba sa, își vedeau și ele de atribuții, dar că se va interesa totuși, pentru a încerca să pună lucrurile la punct. Însă de încă o chemare la sediul miliției din O.M. tot am mai avut parte.

Individa ce răspundea la numele Olimpia m-a primit de această dată cu maximă amabilitate, până și biroul în care urma să conversăm fusese schimbat cu altul, mult mai bine aranjat. Chiar ea se exprimase din capul locului așa, că mă invitase neoficial la o conversație, la un fel de întâlnire de rămas-bun, fără alte declarații, fără formalități. Nici nu se mai așezase la masă înaintea mea, ca în întâlnirile anterioare, ci luase loc alături de mine pe o canapea. Cine ne-ar fi văzut, ar fi zis că suntem două prietene stând la taclale. Fuseserăm servite cu cafea. Ea fuma țigară de la țigară.

După un schimb de cuvinte fără importanță, partenera mea de conversație, ca s-o numesc și eu așa, mi-a mărturisit, cu ușoară mâhnire, că îi pare rău de faptul că în întâlnirile anterioare nu s-a făcut tocmai bine înțeleasă, că nu m-a putut determina să sesizez atitudinea ei mai mult decât binevoitoare. Probabil fiindcă n-am mai trăit experiențe similare pentru a putea face diferența. A mai mărturisit că anchetarea persoanei mele i-a fost impusă de alții, dacă ar fi fost după dânsa m-ar fi lăsat în pace, atât de evidentă i se părea, după cercetările preliminare, totala mea nevinovăție. Și, totuși, nu regreta că m-a întâlnit, chiar și în aceste condiții, fiindcă a putut cunoaște o persoană atât de distinsă ca mine etc. etc.

Trebuie să recunosc că aceste destăinuirii mi-au diminuat mult crisparea din momentul venirii, încât am acceptat un schimb de păreri cu această Olimpia, cu toate că plecarea de acolo, pe care mi-o doream cât mai grabnică, urma să mai întârzie puțin.

Apoi discuția a alunecat pe nesimțite în altă direcție, asta apropo de utilitatea ei și a altora ca dânsa în lumea în care trăim. Doamnă Milea, îmi spusese la un moment dat, sesizasem că renunșase la apelativul **tovarășă**, cred că sunteți de acord cu mine că un nou regim, cum este al nostru, trebuie să-și ia toate măsurile pentru a asigura ireversibilitatea procesului de transformare socială pe care reprezentanții lui l-au inițiat. Ram-pam-pam!... Așa îmi sunau cuvintele sale în urechi. Peste tot în lume, a continuat ea, privindu-mă insistent, cu o înverșunare de cominternistă fanatizată, în indiferent ce perioadă istorică, s-a întâmplat la fel! Puteți să mă contraziceți și vă voi demonstra că vorbele mele nu sunt fără acoperire!...

I-am răspuns că nu doream câtuși de puțin să o contrazic. Dar i-am amintit de un postulat ce mi-a rămas în minte de la cursurile de sociologie ale profesorului Michaud de la Grenoble, o somitate în materie, le-am frecventat din pură curiozitate, conform căruia orice acțiune își are în

mod obligatoriu reacțiunea sa. Principiul pendulului. Nimic nu poate împiedica pendulul, la capătul cursei sale, să oscileze în sens opus.

A fost de acord cu mine, dar a completat cu observația că oscilația poate fi atenuată, dacă nu pe deplin oprită. Și a mai spus că ei, adică ea și alții ca dânsa, tocmai cu asta se ocupă!... Am întreat-o ușor ironic, că uneori nu-mi pot ține limba în frâu, dacă e convinsă că o vor scoate la capăt. Mi-a răspuns că da și, poate iritată de tonul meu, a mai scăpat câteva cuvinte pe care nu le-am putut înțelege. A spus că le-a mai reușit această experiență!...

Voiam să cer explicații, dar m-am lăsat păgubașă. La ce mi-ar fi folosit? Și apoi, dorința de a mă vedea cât mai curând plecată nu mi se diminuase. Dimpotrivă. Așa că i-am îngăduit să continue cu ceea ce mai avea să-mi zică, fără a interveni. Uite, îmi spuneam, că instituția aceea de tristă faimă pe care o reprezenta și a cărei necesitate încercase să o justifice, nu este doar o adunătură de grobieni știind numai să bată cu pumnul în masă, să-ți smulgă declarații și să te împoarte cu amenințări. Și totuși, în finalul discuției noastre, interlocutoarea mea a ținut parcă să mă contrazică. Cu care ocazie mi-am dat seama ce scop avusese a treia mea chemare.

Sigur, ajunsese la un moment dat să afirme, formal răspundem și în fața organelor locale de partid, ba chiar primim indicații din partea lor, totuși nu cunoaștem, de facto, decât o singură subordonare, aceea față de forurile noastre ierarhic superioare. Pe linie ierarhică ne primim misiunile și pe aceeași linie raportăm îndeplinirea lor. Nimeni din afară, decât poate la cel mai înalt nivel, nu ne poate impune cum să procedăm și nici să ne ceară socoteală pentru deciziile luate. Așa că, dacă pe lista celor propuși recent pentru a fi distinși cu Ordinul Muncii, de pildă, pe care se află și soțul dumneavoastră, știati asta?, ce trece în mod obligatoriu prin mâna noastră, în dreptul numelui său ar apare doar un mic semn de întrebare, ori unul de exclamare, ori un simplu x, nimeni n-ar cuteza să dea curs propunerii, până la elucidarea rostului aceluia semn. Elucidare care s-ar putea amâna sine die!... Toată discuția se termina, așadar, cu o amenințare voalată!... Sângele apă nu se face, mi-am zis, înainte de plecare, iar ea a zâmbit acru, de parcă ar fi ghicit ce gândeam.

Dora citea în această zi ceva mai poticnit și revenea adeseori corectându-și traducerea, se pare că din pricina unora din frazele ceva mai lungi, ori poate mai greu inteligibile pentru o persoană nefamiliarizată cu realitatea pe care textul o evoca. Fiindcă după furtuna din ajun vremea rămăsese posomorâtă și pentru că lumina răspândită prin fereastra ale cărei storuri fuseseră complet ridicate era insuficientă totuși, Dora aprinsese lampa de birou și se așezase astfel pe patul îngust, încât să poată orienta fascicolul de raze al acesteia asupra caietului ținut pe genunchi. Stătea rezemată de perete cu o pernă la spate, exact sub portretul Alexandrei Milea, înfățișând-o pe tânăra femeie zâmbind fericită, cu deplină încredere într-un viitor senin. Dora nu mai purta halatul bunicii sale, îmbrăcase o bluză ale cărei poale și le înnodase sub sâni, lăsându-și vederii pântecul bronzat, și niște blugi tăiați în dreptul genunchilor. Se fardase discret, iar părul și-l prinsese cu o agrafă mare, cumva într-o parte, fapt ce îi permitea să se sprijine cu ceafa de perete când își întrerupea lectura și mă cerceta lung, pentru a constata probabil efectul celor citite asupra mea. Cu ocazia uneia din aceste întreruperi îmi explicase că din acel caiet, ultimul pare-se, citise anterior foarte puțin, deoarece, comparativ cu celelalte, nu i se păruse tocmai interesant. În schimb mie, presupunea, fragmentele ce urmau, cu deosebire, îmi puteau oferi o mulțime de sugestii.

Nu semăna deloc cu Hodoșan, îmi spuneam privind-o. Parcă n-ar fi fost a lui. Cu mama ei semăna oarecum. Dar mult mai bine aducea cu o persoană întâlnită de mine cândva, căreia însă, în pofida eforturilor, nu-i puteam găsi locul în trecutele mele experiențe. Nu era prima oară când memoria îmi făcea figuri de o vreme încoace, și mă tot întrebam dacă nu cumva trebuia să mă îngrijorez din acest motiv. Interesant a fost că, atunci când mă plânsesem Olimpiei din pricina asta, ea începuse să râdă cu poftă, fără a-mi explica apoi, în pofida insistenței mele, motivul subitei sale veselii.

Despre Hodoșan, Mandula îmi spusese mai multe lucruri, după ce ne refugiaserăm din calea naturii dezlănțuite în holul hotelului. Nu înainte ca Bitangul să găsească un adăpost mașinii, pentru a nu-i fi pișcată, cum zicea, de grindină. Se udase de-a binelea, voisem să-l invit sus în cameră și să-i ofer o cămașă uscată, dar el refuzase, cu același gest de lehamite pe care i-l remarcasem și pe

malul lacului. Câte ploii n-am avut eu de îndurat la viața mea!... rostise cu amărăciune. Ce mai contează una.

M-am urcat în bena unei autobasculante, continuase el ceea ce începuse să-mi relateze în drum spre hotel, îndată ce se tolănise pe jumătate într-un fotoliu desfundat, învelit cu o husă intens cenușie în dreptul mâinilor și capului ocupantului său. Cineva, un individ aflat pe fază, răsărit dracu' știe de unde, că nu-l mai văzusem, a scos la iveală o portavoce, indicându-mi prin semne cum să o folosesc. Apoi, de sus, am mai observat niște băgători de seamă ce se plimbau de colo până colo, dar nu mi-am bătut capul cu ei. În fața porții principale se strânsese o mulțime de oameni, cărora am început fără întârziere să le vorbesc. Ce le-am spus, nici să mă tai nu mai știu. Parcă vorbea altul în mine, iar eu doar dădeam glas cuvintelor lui. Oamenii erau foarte atenți și mă aprobau cu strigăte ori aplauze. Uneori spuneam ceva care le stârnea furia, încât izbucneau în huiduieli și înjurături. Arătau cu pumnii strânși spre ferestrele birourilor, dar acolo, cum aveam să constatăm curând, țipenie de om nu mai rămăsese, toți se împărțiaseră unde au văzut cu doi ochi. Mă așteptam să apară miliția, armata, mai știu eu cine!... Să mă înșface și să mă ducă la pârnaie. Nu ne-a deranjat nici naiba. Puteam să facem ce voiam și asta a dat tuturor un curaj nebun! În schimb a apărut Hodoșan...

Mandula se întrerupsese, pufnind cu dispreț. L-ai văzut cum arată în ultimul timp? mă întrebuse el cu un zâmbet strâmb. E o huidumă de om, pe cât de înalt, pe atât de gras, cu o chelie în cap cât talpa pantofului meu. Dacă îl mai ții minte pe taică-su, fostul doctor Hodoșan de la circa de pe Memorandumului, adăugase, ei bine, omul nostru arată fix la fel. A făcut și el medicina și, pe vremea când încă o ținea pe fata lui Milea, a ajuns medic la cabinetul de întreținere, aflat înaintea porții mari a fabricii, cum privești spre interior, pe stânga.

Știu unde se găsește, spusese, că mă ducea pe vremuri tata la cabinetul stomatologic acolo. Unde se afla o doctoriță căreia el mă îndemnase să-i spun tanti Jana...

Întocmai, întocmai! confirmase cu oarecare veselie Mandula. De la dânsa am învățat eu să-mi întrețin dinții. Că pe când eram la profesională ne duceau periodic cu rândul, doi câte doi, să ne caute la dinți doamna Jana. E unul din lucrurile bune pe care le-am deprins pe vremea aceea. Ni se dădeau gratuit periuță și pastă de dinți, primul tub țin minte că l-am mâncat, fiindcă mirosea a bomboane din alea iuți. Prost puteam să mai fiu, adăugase Mandula, pufnind iarăși scurt pe nări.

Prin urmare, continuase el, peste puțin timp a apărut Hodoșan numai în halat și cu chestia aia de-o țin doctorii pe după cap. Pe care numai se prefăcea, cred, c-o folosește, fiindcă era un habarnist. Postul de la cabinetul fabricii l-a ocupat cu ajutorul lu' socru-său, ăsta având mare trecere peste tot. L-au decorat comuniștii de vreo două ori și era vorba că-l transferă director la Govora, fabrică nouă, numai că, nu știu de ce, n-a vrut. Da' Hodoșan era o loază. Îl găseai mereu la clubul muncitoresc jucând biliard în timpul programului de consultații. Și mai dădea zile de concediu medical pe țigări *Kent*. Câte zile voiai, atâtea *Kent*-uri trebuia să-i aduci. Ca să te trimită la spital mai plusai cu o palincă, două. Duhnea și atunci a băutură, l-am simțit imediat ce s-a urcat gâfâind, împins de niște oameni, în bena autobasculantei, alături de mine. Mi-a luat aproape cu de-a sila portavocea din mână și a început să răcnească: Oameni buni! Creștinilor!... Dumnezeu a dat să prindem aceste zile în care dictatura a căzut! Să ne rugăm, oameni buni, în genunchi, toți în genunchi!... Să mulțumim lui Dumnezeu!... Oamenii n-au avut încotro și au îngenuncheat în mazăga aia albicioasă de pe platoul din fața porții principale. S-a rostit *Tatăl nostru*. L-a spus un preot unit, ce lucra contabil la fabrică. Preotul ortodox, deși de față erau aproape toți enoriașii săi, nu ne onorase cu prezența. Când s-au ridicat iarăși în picioare, toți revoluționarii mei aveau pete mari, albe, pe pantaloni în dreptul genunchilor. Vreo doi ani după aia, unii și le pictau intenționat pe pantaloni, la câte o adunare electorală, mai ales.

Când s-a dat jos din benă, tot așa, sprijinit de câțiva oameni, Hodoșan s-a spart, nu știu cum, în palmă. Când a văzut că sângerează, a ridicat spre mulțime mâna înroșită de sânge, iar aceasta a izbucnit în strigăte mânioase, de parcă Hodoșan s-ar fi rănit într-o încăierare cu dușmanii ei. Cineva de pe margine s-a găsit să-l fotografieze, iar fotografia a apărut într-o revistă cu explicația dedesubt: *Revolta halatelor albe!* Ca să-ți dai seama!... Iar mai târziu Hodoșan al nostru s-a lăsat de medicină și s-a făcut politician. A schimbat vreo trei partide până acum!...

Nu îmi pari prea atent astăzi, ridicase Dora spre mine ochii. Sunt atent, cum să nu, o asigurasesem, dar tocmai mi-au trecut, cu totul involuntar, niște gânduri prin minte. De aceea poate că... Și la ce te gândeai, dacă nu te superi? Îmi zâmbise ea cochetă. Mă gândeam, îi mărturisisem, la cele povestite ieri de cineva despre tatăl tău. A, făcuse ea dezamăgită. Ți-ai și găsit la cine să te gândești! Și mă mai gândeam, adăugasem repede, că nu semeni deloc cu dânsul... Da? Și cu cine seamăn, totuși? mă întrebasesem, cu zâmbetul revenit pe buze. Aduci întrucâtva cu mama ta, îi răspunsesem, dar semeni mult mai mult cu o fată pe care am văzut-o cândva... De mult... Nu mai știu unde... Poate în vis și eu!...

În vis!... prinsese ea din zbor ideea. Apoi începuse să declame: *Mi-e ziua noapte, cât n-o să te vadă, / Și noaptea zi, când visul mi te-arată.* Mă privise întrebător. Tot Shakespeare, magistre, spusese, văzând că ezitam să recunosc textul.

Stătuse după aceea o vreme cu privirea pierdută în gol, în timp ce zâmbetul i se ștergea încetul cu încetul de pe chip. În cele din urmă își scuturase capul, ca și cum ar fi vrut să alunge un gând care nu-i dădea pace, încât agrafa părului, intrând în contact cu peretele, i se desfăcuse. Părul i se revărsase pe umăr. Mă privise provocator, de parcă ar fi așteptat să mă ofer să-i prind agrafa la loc. Asta ar fi însemnat să mă aplec asupra sa... Dacă mama ei s-ar fi pretat la un asemenea joc, la timpul său, m-ar fi făcut fericit, mă gândisem instantaneu.

Văzând că rămăsesem impasibil, fata respirase de câteva ori mai adânc. Apoi păruse brusc preocupată de altceva. Își vârâse cu greutate mâna în unul din buzunarele blugilor strâmți și scosese de acolo un pachetel cu gumă de mestecat. Îl rupsesese la unul din capete, îl scuturase cu gestul unui fumător ce dorește să-ți ofere o țigară și mă îmbiase: *Servește!*

Nu, mulțumesc, refuzasem, nu obișnuiesc...

Haide, insistase ea. E americană. Pe bune!...

Nu, te rog, îi dădusem delicat mâna, ce emana un parfum fin, la o parte. Îmi provoacă hiperaciditate gastrică. Am rămas cu acest cusur încă din anii studenției...

Crezusem că mă va privi cu disprețul afixat în genere de cei tineri, auzind de metehnele indivizilor mai vârstnici. Fata mă scrutase mai degrabă cu compătimire, dar nu ezitase să-și scoată sieși o lamă, o desfăcuse din staniol și și-o vârâse în gură întreagă. Apoi mototolise ambalajul și îl aruncase cu o dexteritate remarcabilă în micul coș de hârtii de lângă ușă. Probabil nu o făcea pentru prima oară.

*...Pe monsieur G. l-au ridicat câteva zile mai târziu. Vă luați strictul necesar cu dumneavoastră, îl sfătuiseră unul din tinerii ce descinseseră dintr-o **Pobedă** cenușie. Îmi amintesc figura lui disperată, ochii ce îi înotau în lacrimi și mi se rupea sufletul văzând cum pleacă gârbovit, ca un condamnat la galere. Lampi a ieșit după el îmbărbătându-l, zicându-i că totul se va rezolva, că se va interesa el, eu nu am putut, am fugit sus în camera mea, m-am trântit pe pat și am izbucnit în plâns ca o nebună. Mă simțeam atât de neputincioasă, atât de neajutorată, încât am început să mă rog. Ceea ce nu mai făcusem din momentele premergătoare morții bunicului meu.*

Lampi s-a interesat în zilele următoare unde putea fi, dar mi-a spus că l-ar fi sfătuit cineva cu destul de înalte relații să se calmeze, să-și vadă de ale lui, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, că poate nu e el dracul așa de negru cum pare.

Și chiar n-a fost, fiindcă peste o săptămână și ceva ne-am trezit cu monsieur G. înapoi, adus de aceeași mașină care îl luase. Era numai un zâmbet de bucuros că ne revedea, iar eu m-am repezit și l-am acoperit de sărutări, până și mâinile i le-am sărutat bietului om.

Apoi curând mi-am dat seama că monsieur G. parcă nu mai era același. În primul rând ne surprinsese refuzul său categoric de a ne vorbi despre ce i se întâmplase după plecare. Lucru de înțeles, mi-am spus, la urma urmei. I s-o fi impus omului să tacă din gură, că altfel nu știu ce și nu știu cum. Amenințări. Că și mie mi se atrăsese atenția să nu divulg nimic din cele discutate în timpul anchetei. Și totuși, intuiam că în monsieur G. se petrecuse o schimbare mult mai profundă decât aceea care îl făcea să țină cu tenacitate legământul tăcerii. Începuse să se ferească de noi, să stea mai mult în camera lui la demisol... Nu mai participa la discuțiile noastre, parcă nici nu mai

voia să ne audă vorbind. Apoi constatase că e bolnav, că e necesar să țină regim, cerând cu toată umilința să-i fie servită masa de prânz în camera sa. Pentru ca, în cele din urmă, după o vizibilă frământare intimă să ne spună: Dragii mei, ați făcut multe pentru mine! N-am cuvinte să vă mulțumesc pentru câte ați făcut. Alexandrița, mă privise rugător, cu mâinile împreunate, te rog să mă înțelegi, să nu mi-o iei în nume de rău! Trebuie să plec. Unde, la Târgoviște? l-am întrebat uimită. Nu credeți că acolo e și mai... Nu, nu, nu, m-a întrerupt el cu spaimă. Aici undeva, în oraș. Roagă-l pe soțul tău să-mi găsească o cameră, oricât de modestă. Alexandrița, a adăugat, tot ai vrut tu să-ți aduci mama și sora lângă tine. Cred că ar fi timpul să o faci!... Acesta va fi și pretextul, credibil, al plecării mele de la voi... Că nu mai aveți loc pentru mine, din moment ce a devenit absolut necesar să-ți aduci mama bătrână și sora bolnavă aici!...

Îmi dădeam seama că monsieur G. avea motive întemeiate să ne ceară să fim de acord cu plecarea lui. Așa că, după mai multe zile de frământări, răstimp în care el n-a conținut cu rugămintea de a-l lăsa să plece, cu inima strânsă i-am îndeplinit dorința.

Abia peste câțiva ani, când deținuții politici începuseră să se întoarcă la casele lor, căpătase și monsieur G. curaj să ne spună, cu ocazia uneia din vizitele sale, ce i se întâmplase. Îi ceruseră cu insistență să divulge motivul real al plecării la Paris. Ce neînțelegeri familiale, argumentul său, acestea erau fleacuri!... Să declare ce misiune a avut în Franța! Să alcătuiască liste peste liste cu toate cunoștințele sale de acolo. Îi interesau mult cei câțiva români care colaborau la **Radio Paris**, unde și el, înainte de război, participase la mai multe emisiuni. Fiindcă unii se transferaseră ulterior la **Europa liberă** ori la **Vocea Americii**. Îi arătasera fotografiile cu indivizi pe care i-au cerut să-i recunoască. Să dea relații despre membrii marcanți ai diasporei, căci, grație numelui său, avusese liber acces pretutindeni. Fusese foarte mirat că îl supuseseră unui amănunțit examen psihiatric, fapt ce mi-a amintit de declarația mea anterioară că ar fi suferind de o pronunțată labilitate psihică. Și, în fine, cu mirosul pușcăriei deja în nări, mi-a mărturisit pe șoptite, că a semnat un angajament!... Care-l obliga să raporteze tot ce vedea și auzea, inclusiv în casa noastră!...

Apoi se auziseră pași în dreptul ușii. Se opriseră și, în cele din urmă, după mai multe clipe de suspans, ușa se deschisese larg. În cadrul ei apăruse Adina. Era cu desăvârșire goală. Ținea doar o carte aproape ferfeniță în mână, cu un deget strecurat între filele ei. O privisem mirat, dar fără stânjenire, la fel cum un medic își studiază o pacientă. Își conservase excepțional frumusețea fizică, întocmai ca mama sa odinioară, în pofida trecerii anilor. Era o frumusețe a feminității împlinite, așa cum o sculptaseră grecii în marmură de Pentelic. Dând cu ochii de mine, tresărise, însă nu de rușine, ci de teamă. Respirația îi devenise sacadată și pleoapele ochilor începuseră să-i clipească des.

Schițasem o încercare de a mă ridica de pe scaun, când femeia dezbrăcată prinsese glas: Stai acolo, îmi strigase, nu te apropia! Am lepră!...

Tăcerea se lăsase din nou, până când fusese tulburată de o mică pocnitură. Dora, de a cărei prezență în uluiala mea uitasem, spărsese între buze un balonaș din gumă de mestecat. Nu părea cătuși de puțin surprinsă de apariția mamei sale și nici de starea în care ni se înfățișa. Fata rămăsese în aceeași poziție, sprijinită cu spatele de perete și cu picioarele puțin adunate, pentru a propti pe ele caietul deschis. În cele din urmă, își ridicase cu o mișcare înceată mâna și căutase peste umăr un buton îndărătul ei. Crezusem că e comutatorul electric al unui bec oarecare, dar se dovedise a fi butonul unei sonerii. De altfel, de jos, de la parter, se făcuse auzit prin ușa larg deschisă un țârâit lung, strident. În doar câteva secunde își făcuse apariția, cu respirația aproape tăiată din pricina grabei, Fräulein Katherine. *Oh, Gott!* se tânguise ea. Abia dacă m-am pus să calc niște rufe în bucătărie. Cine ar fi crezut!... Vă rugăm să ne scuzați! Haideți, doamnă, îi spusese apoi calm Adinei, să plecăm de aici.

Dar Adina nu lăsa din mână clanța ușii, pe care o strângea spasmodic. Observasem apoi că Fräulein i-o apucase într-un fel anume și pacienta ei dăduse în cele din urmă drumul clanței, cu o grimasă de durere pe chip. El a omorât-o! Începuse imediat după aceea Adina să strige, arătându-mă cu mâna liberă, în care ținea cartea. El a omorât-o, repetase cu disperare. Și a venit să mă omoare și pe mine! Să ne omoare pe toți!... Glasul ei se mai putuse o vreme auzi, înăbușit, de la parter ori de la demisol, repetând obsesiv același avertisment.

Eu mâine nu voi mai fi aici, mă anunțase cu glas neutru Dora, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Știu, intervenisem, te duci la ore, la repetiții... Înseamnă că nu te voi mai vedea, adăugase, parcă neuzind cuvintele mele. Tăcuse un timp, apoi își întorsese brusc spre mine capul: Era de vârsta mea când ai văzut-o ultima oară? Confirmasem, înclinând înnegurat fruntea. Ai iubit-o mult?... Tu n-ai fi părăsit-o, nu-i așa? Sunt sigură că n-ai fi părăsit-o! Tu nu ești omul acela! Tu ești alt om!...

De unde știi cum sunt eu, Dora? o întrebasesm cu blândețe, sesizând că vocea începuse să-i tremure.

Tu nu ești ca alții, rostise iarăși cu convingere. Ca alți bărbați vreau să zic. Din cei câțiva pe care i-am cunoscut mai îndeaproape în ultimii doi, trei ani, singur tu nu m-ai lăsat să înțeleg că ai dori să te culci cu mine!...

Ți-aș putea fi tată, Dora!... îi amintisem fetei cu reproș.

Oh! Urăsc acest cuvânt! izbucnise ea, strângându-și cu înverșunare pumnii.

La plecare, îmi abătusem pașii, cu Dora însoțindu-mă, spre micul antreu al intrării principale, nu prea folosită de cei ai casei, preferau să circule pe ușa dindărăt, unde îmi lăsasem la sosire trenciul și umbrela ude de ploaie. Privirea îmi căzuse imediat pe oglinda cuierului, imaculată când venisem, acum acoperită de niște cuvinte ilizibile, cu literele contorsionate, înghesuite unele în altele, scrise cu ruj. La capătul lor, mâna ce le așternuse pe luciul oglinzii adăugase o cruce, alcătuită din două linii șerpuite. Mă oprisem ca fascinat, copleșit de amintiri dureroase. Dora nu părea să acorde însă nici o importanță întâmplării. Ia te uită cine îmi strică mie bunătate de ruj, constatase totuși, având aceeași voce tremurândă cu care încheiase discuția noastră în camera de la etaj.

Îmi ținuse, deși nu voiam, trenciul spre a-l îmbrăca, iar când mă întorsesem spre ea văzusem cu surprindere că avea lacrimi în ochi. Trebuie să te revăd, îmi spusese, cuprinzându-mă cu ambele mâini. Trebuie să te revăd cu orice preț!... Apoi se înălțase în vârful picioarelor și își strivise buzele de gura mea.

Sunt prea bătrân pentru tine, Theodora, încercasem cu delicatețe să mă desfac din îmbrățișarea sa.

Lasă-mă pe mine să decid asta, îmi răspunsese ea și mă sărutase iarăși.

Buzele ei erau moi și miroseau a mentă.

XVIII

O.M. 21 aug. a.c.

Stimate Domnule Inginer,

Mi-am luat permisiunea de a Vă scrie aceste rânduri pentru a Vă aduce la cunoștință un lucru ce consider că vă interesează. Primiți în aceste zile în casa Dvs. un individ pe nume Valentin Oprița, fiul unui fost bun prieten, avocatul Ioan Oprița, decedat nu de mult, un om integru, care merita tot respectul Dvs. Din păcate, așchia a sărit cam departe de trunchi. Acest Valentin Oprița e un nemernic care a ucis-o pe cumnata Dvs., domnișoara Nora Muste, atrăgând-o în halda cu var, chiar lângă rampa de descărcare a vagonetelor. Am fost martor ocular al acestei mârșave fapte. Cu tot respectul Vă avertizez să-l îndepărtați de lângă Dvs. și mai ales de lângă nepoata Dvs., pentru care poate fi un real pericol.

Cu toată stima,

Un binevoitor

Citiseam scrisoarea cu inima strânsă, apoi o înapoiaseam inginerului.

A sosit ieri, la puțină vreme după plecarea ta, îmi explicase el. A apucat s-o citească și Theodora. E cu siguranță opera unui Iago, a spus ea. Lucru pe care înclin să-l cred și eu. Nu doar fiindcă refuz să accept că ești capabil de o asemenea ispravă, ci și fiindcă autorul textului acestuia a săvârșit o gravă eroare. El scrie acolo că Nora s-ar fi înecat lângă rampa de descărcare a vagonetelor. Or, atunci când a murit ea, această rampă nu mai exista de mult. Procedul de evacuare a varului rezidual pe calea ferată îngustă era depășit, așa că l-am înlocuit cu o conductă și un sistem de pompare pe care eu însumi l-am proiectat. Ei bine, la capătul acestei conducte a fost găsită înecată Nora.

Vremea redevenise frumoasă, dar se făcuse ceva mai rece. Sosind pentru a-i face ultima vizită înainte de plecarea mea în dimineața următoare din O.M., inginerul ținuse să mă primească, la fel ca în prima, acolo unde își făcea de ani buni siesta de după-amiază în zilele verii, sub cei doi tei falnici din fundul grădinii. Altădată, când mai lucram încă, obișnuiam să trag un pui de somn după masa de prânz, înainte de a mă reîntoarce, de cele mai multe ori, la fabrică, pentru a verifica al doilea schimb, îmi explicase el. Acum nu mai merge, fiindcă risc să nu pot dormi noaptea. Ședea în fotoliul de răchită cu bastonul său de bambus între picioare și săpase, așteptându-mă, o mulțime de mici cratere cu vârful acestuia în solul încă destul de umed. Mi se păruse a fi un semn de neliniște ori de nervozitate. Scrisoarea mi-o arătase imediat ce mă așezasem în fotoliul de alături, scos anume pentru mine din debaraua de sub verandă, unde știam din copilărie că se păstrează mobilierul de grădină și uneltele necesare pentru întreținerea acesteia. Nu-mi pusese nicio întrebare în prealabil, nu încercase să mă iscodească unde mă aflam la data nefericitei întâmplări. Nu se îndoise, așadar, o clipă de faptul că n-aveam nici în clin, nici în mână de-a face cu cele întâmplare cumnatei sale. Părea mai degrabă neliniștit și nervos fiindcă nu vedea ce scop urmărea autorul acestui text denigrator. Hârtia pe care el era așternut aproape că o mototolise în palmă. Theodora mi-a zis să nu

ți-o arăt, îmi mai spusese inginerul. Dar eu nu văd de ce. E bine să-ți dai seama și tu în ce ape ne scaldăm aici!...

Pare a fi doar o glumă proastă, încercasem să-l scot din starea ce dădea un aer preocupat chipului său, încrețindu-i fruntea și ascuțindu-i pomeții.

Seamănă cu o glumă proastă, îmi replicase inginerul. Dar nu este. Mai degrabă înclin să cred că cineva caută să trezească suspiciuni, chiar dacă bănuiește că nu are șanse să fie crezut. Știi cum e, spune ce prostii vrei, că până la urmă în capul unora tot se iscă niște semne de întrebare. Mi s-a mai întâmplat asta. Uite, sunt convins că tatălui tău s-a găsit cineva să-i șoptească tot felul de mârșavii despre mine. Dintre care aceea că n-aș fi făcut nimic pentru a curma, din poziția ce ocupam, șirul necazurilor abătute asupra lui e, fără îndoială, cea mai puțin infamă. Așa cum însuși ai spus, Oprîța n-a crezut o iotă din aceste vorbe. Și uite că a plecat totuși fără un cuvânt de rămas-bun.

Au încercat aceeași metodă pentru a-mi submina raporturile cu monsieur G., un biet nonagenar deja. De data aceasta intrigantul avea un chip!...

Cine era? rostisem, aproape fără să vreau, întrebarea.

Cine era?... îmi repetase cuvintele cu un zâmbet în colțul gurii inginerul. Se oprise o clipă, întrebându-se poate dacă e cazul să dezvăluie nume, apoi adăugase: Nimeni altul decât colonelul Șerban!

Colonelul Șerban?... îmi ridicasem uimit vocea. Ați păstrat dumneavoastră relații cu colonelul Șerban?

Le-a păstrat el cu mine, îmi răspunsese, schimonosindu-și zâmbetul, interlocutorul meu.

Alte câteva întrebări îmi și răsăriseră în minte, cerând imperios să fie puse. Dar le ținusem bine în frâu de această dată. La câțiva ani după revoluție, mulți preferau încă să păstreze tăcerea în privința legăturilor avute cu fosta putere și mai ales cu organele de represiune ale acesteia. De cele îndepărtate, treacă - meargă, mai puteai auzi câte ceva. Dar de relațiile mai recente, cum păreau a fi acelea la care se referea inginerul, nimeni nu era dispus să vorbească.

Alfred Milea parcă știa ce rețineri mă împiedicau să-i pretind și alte destăinui. Cu siguranță se întreba dacă nu era cazul să abată discuția pe alt făgaș. Își plimbase ochii în jur, cum avea obiceiul când contenea din vorbă, dornic parcă să descopere o noutate în micul univers în care își ducea existența retrasă. De data aceasta stăruise cu privirea asupra unor flori galbene din flora spontană, apărute peste noapte alături de gardul de sârmă dinspre casa lui Peteu. Le cunoșteam bine, se iveau către toamnă, mereu în același loc, aveau o tulpină foarte fragilă din care curgea o sevă roșietică. Uite, îmi zicea cu vădită neplăcere Tavi, florile acelea vestesc începerea școlii. Adina le îndrăgea însă și le ocrotea, păcat că nu aveau miros, obișnuia să spună. Când Pali-baci venea să cosească iarba, pe care apoi o încărcă în cotiga lui trasă de o vacă, Adina era foarte atentă ca florile ei să scape neatinsse.

Spre surprinderea mea, poate pentru a-mi dovedi că scrisoarea recent primită nu-l făcuse cătuși de puțin să-și piardă încrederea în mine, inginerul hotărâse să nu schimbe vorba.

Șerban m-a contactat cu puțin timp înainte de privatizarea fabricii, îmi mărturisise. Și-a deschis la Cluj un birou de asistență juridică, angajându-și acolo, bănuiesc, câțiva subalterni din fostele servicii. Inși cu grijă aleși, din aceia fără mamă, fără tată, care sar până și în foc pentru superiorul lor. Biroul lui Șerban se ocupă cu precădere de retrocedări, împrăștiări și privatizări, individul folosindu-și cu siguranță din plin relațiile cu cei din branșa lui pentru a obține ceea ce dorește. Dispune de toate mijloacele pentru a înmuia cerbicia oricui ar îndrăzni să-i țină piept. Dacă are nevoie de tine, dintr-un motiv oarecare, te răsuțește și te învârtește până îți stoarce tot ce vrea.

Inginerul se oprise iarăși, poate pentru a-și înfrânge ultimele rezerve, ce-l îndemna să nu vorbească mai mult. Însă ieșise biruitor asupra lor, așa că, spre norocul meu, își continuase șirul mărturisirilor.

Așadar, m-am trezit cu un telefon de la Șerban, spusese el, tușind scurt pentru a-și drege vocea, care mă invita să mă prezint la sediul firmei sale, vorbea foarte politicoș tipul și se scuza mereu că se vedea pus în situația de a mă deranja la vârsta mea, dar nu exista altă soluție și așa mai departe. Treaba asta s-a întâmplat, îmi amintesc bine, cu puțin înainte de nefericitul accident al Norei. Nu m-am gândit să mă duc, dar el a revenit, susținând că nu era doar în interesul meu, ci și în al întregii mele familii să ne vedem cât mai curând. Cine știe ce-i cocea în minte individului?... începusem cu

îngrijorare să mă întreb. Referindu-mi-se la familie, îmi atinsese o coardă sensibilă. Căci eram o familie destul de numeroasă, patru persoane plus Fräulein Katherine, de-a casei deja de multă vreme, a cărei singură sursă de subzistență era pensia mea. O pensie bună încă, dar atât!... Așa că, aducând vorba Șerban de familie, de interesul acesteia, mă cam neliniștise și mi-am spus că nu era cazul să mai zăbovesc. Mă avea iarăși la mână cu ceva?...

Făcuse din nou o scurtă pauză, de parcă ar fi început deja să ostenească. Remarcasem că era foarte multă liniște, din casă nu răzbătea în exterior niciun sunet. Puteam să aud trilurile câtorva păsări din parcul de peste drum și respirația cam șuierată a partenerului meu de conversație. Cu ocazia uneia din întâlnirile anterioare îmi mărturisise că suferă de astm bronșic, efectul mediului poluat în care muncise o viață și că nici cu inima nu stătea prea bine. Uneori simțea dureri în coșul pieptului, ori senzația de sufocare, purta permanent nitroglicerina la sine, se temea să nu moară subit din pricina unui atac de cord, caz în care Adina ar fi rămas la voia întâmplării pe lume. Theoderei nu-i ducea el grija, e deja mare, descurcăreță, are s-o scoată la capăt, zicea. Dar se va sacrifica ea pentru a-și îngriji mama la o adică?... Va renunța la visele ei și se va angaja la fabrică ori vânzătoare în vreun aprozar aici la O.M.?... Aceste gânduri nu-i dădeau pace și-i stricau toată liniștea bătrâneții.

Voisem să-l îndemn să-și întrerupă povestea, dacă simțea că nu e ceva în ordine cu dânsul, dar el, parcă ghicindu-mi gândul, îmi spusese cu un zâmbet trist: Nu te teme. Am trecut eu prin altele și mai și!...

Tușise din nou, repetat, cu mâna în dreptul gurii, apoi continuase, parcă și mai dornic să-și descarce sufletul.

Mă dusesem cu trenul, nu cu mașina, am în garaj o *Lada* încă de pe vremea când trăia Ița, mașină bună, când mi s-a accentuat boala de ochi am vrut s-o vând, dar ea nu m-a lăsat. Ține-o acolo, mi-a spus, că nu cere de mâncare. Poate îți va prinde bine vreodată. Acum nu mai valorează, deși e ca nouă, nici măcar un sfert din cât am dat pe ea. Theoderei nu-i trebuie hardughia sovietică. Așa îi spune. De altfel, nu și-a luat carnetul de conducere încă, e prea ocupată cu ale ei.

Biroul lui Șerban nu e departe de gară, se află pe la mijlocul unui scuar superb, recent amenajat, cu fântâni țâșnitoare la tot pasul, mi-a adus aminte de unele orașe germane refăcute după război, pe care le-am vizitat prin '79 împreună cu biata nevastă-mea. E amplasat la parterul unui bloc nou, înalt, vitrat de sus până jos. Am intrat cu o strângere de inimă, cu un presentiment al pericolului, cu premoniția avariei pe cale să se producă, dacă mă poți înțelege, mai trăisem așa ceva de câteva ori pe vremea când aveam în seamă fabrica aceea nenorocită, ce scârțâia bine din încheieturi, asta din cauza improvizațiilor la care mereu trebuia să recurg, ca să fac întruna economii. M-a izbit în față o boare de aer rece încă din pragul ușii, înaltă, cu ramă strălucitoare de metal, poate din pricina aerului condiționat dinăuntru. Chiar de la intrare am remarcat ambianța austeră, mobilierul sumar al sălii de primire, strictul necesar, negru, în contrast frapant cu albul pereților. Din nou mi-am spus că la nimic bun nu mă puteam aștepta, ceva mă îndemna să plec numaidecât, dar în urechi mi-a sunat iarăși avertismentul *e în interesul familiei dumneavoastră!* Așa că am rămas.

În acea sală, cu perețele exterior în întregime de sticlă, am văzut la biroul din dreptul acestuia o femeie căruntă, cam plinuță, o prezență ciudată, nu tocmai potrivită cu aspectul modern al locului. Stătea aplecată cu mare atenție peste filele unui dosar, ales dintr-un teanc depus jos, lângă dânsa, pe pardoseala de marmură. La auzul ușii care s-a închis cu un sunet sec în urma mea, femeia s-a întors încet, bătrânește, spre mine, fără să se ridice de pe scaunul rotativ și m-a studiat pe deasupra unor ochelari cu ramă groasă. Mi-a zâmbit cu bunătate și m-a întrebat: Domnul inginer Milea?... La răspunsul meu afirmativ, a adăugat: Vă așteptam. Binevoii să luați loc. Veți fi primit peste câteva minute.

Să nu-ți spun că am rămas consternat privind-o. Bătrânica aceea semăna perfect cu mama, dar, evident, nu putea fi ea, fiindcă mama murise tânără, la patruzeci și ceva de ani. Țin minte că eu mă aflam în Germania, student, și că abia am putut ajunge la înmormântarea ei. De altfel, bătrânica, chiar dacă mă privise cu bunăvoință și-mi adresase un zâmbet de bunicuță blândă, nu dădea semne că m-ar cunoaște. Am răspuns îndemnului său și m-am așezat în cel mai îndepărtat colț al încăperii, unde zărisem două fotolii mici lângă o măsuță rotundă, joasă. Mi-am plimbat ochii în jur, n-am mai văzut altceva decât trei uși capitonate, fără să poarte vreo inscripție.

La un moment dat, în timp ce eram brusc invadat de amintiri din pricina ei, am auzit-o pe bătrânică vorbindu-mi: Domnule Milea, m-a chemat, sunteți bun să veniți până aici? M-am ridicat anevoie din fotoliul scund și m-am apropiat iarăși de dânsa. Domnule Milea, a repetat, nu doriți să ne dați o mână de ajutor? Avem aici de rezolvat niște chestii, cu care, sincer vă spun, nu mă prea descurc... Și a scos dintr-o mapă o foaie de hârtie, avea pe ea înșirate mai multe reacții chimice, mi-am dat seama de la prima vedere. O fi vreun tertip al ăstora ca să vadă dacă mai știu meserie?... m-am întrebat. Or fi crezând că m-am ramolit!

Întors la locul meu mi-am pus ochelarii pentru citit și m-am aplecat asupra hârtiei, curios să văd despre ce era vorba. Nu mi-au trebuit decât câteva secunde ca să-mi dau seama că reacțiile chimice trecute acolo erau niște ineptii. Formulele nu aveau nici o noimă, valențele erau puse aiurea, rezultatele combinațiilor, imposibile. Să fi fost tema vreunui nepot al doamnei, mă gândeam, total dezinteresat de chimie, care, în graba lui de a ieși la distracție, așternuse ce-i trecuse prin cap pe hârtia aceea? Îmi pregăteam cuvintele să-i aduc la cunoștință ce constatase, când bătrânică de la birou mi s-a adresat iarăși: Dacă e ceva de corectat, domnule inginer, vă rog nu vă sfițiți să o faceți!

Ce să corectez, stimată doamnă? îmi venea să-i spun. Nu e nimic de corectat, hârtia dumneavoastră, sau a cui o fi, trebuie aruncată la gunoi. Aș putea să refac câte ceva, dacă-mi îngăduiți, îi spusese, nevoind s-o jignesc. Poate ținea mult la loaza de nepotu-său!... Dar vă rog, domnule inginer, dar vă rog! își împreunase ea în semn de mulțumire mâinile.

Mi-am scos pixul din borsetă și am încercat să fac ceva ordine în babilonia de pe coala de hârtie dinaintea-mi. M-am lăsat absorbit de îndeletnicirea aceea și n-am băgat de seamă când în încăperea s-a ivit o nouă persoană. Era o femeie tânără, frumoasă, cu ochi focoși, îmbrăcată potrivit ambianței, sobru. Purta un deux-pièces închis la culoare, cu o fustă ce abia îi lăsa descoperiți genunchii. Avea alura unei stewardese de pe liniile aeriene estice, așa cum le cunoscusem în urmă cu vreo zece – cincisprezece ani. Numai toca și fularul alb îi lipseau. Cum stați? Cum stați?... se interesase tânăra femeie aplecându-se asupra mea. Răspândea mirosul unei *eau de Cologne* fine, asemănătoare celei preferate și de biata Ița cândva. Se zice că simțul olfactiv îți aduce aminte, mai bine decât oricare altul, de trecut.

Ar mai fi ceva de făcut, i-am spus, surprins de prezența ei. Dar stewardesa mi-a cules fără nicio explicație foaia din față, a pus-o la loc în mapa de unde fusese scoasă, pe care și-a petrecut-o apoi cu un gest elegant sub braț. Abia atunci am băgat de seamă că bătrânică de la birou dispăruse!...

Inginerul tușise iarăși și își scuipea expectorația într-o batistă, cercetând-o fugitiv, cum îi era obiceiul, prin lentilele groase ale ochelarilor. Din nou mă simțisem stânjenit că făcea pentru mine un efort ce părea să-i dăuneze. Poate ar fi bine să lăsăm restul pe altădată, îi propusesem. Pe când?... mă întrebuse el ridicând ușor din umeri. Doar dacă nu te interesează... Ah, nu! aproape că strigasem. Sunt cele mai interesante lucruri auzite de mine vreodată!...

El băuse din paharul cu apă aflat la îndemână pe mica măsuță din răchită, pus pe un șervet de panama. Apoi își continuase, după câteva inspirații profunde, relatarea.

Să mergem, domnule inginer, mi-a spus stewardesa, indicându-mi una din ușile capitonate, sunteți așteptat. A deschis ușa înaintea mea și a anunțat pe un ton neutru: Domnul inginer Milea, șefu'!...

Nici camera în care am fost introdus nu era mai puțin austeră. Se observa același contrast frapant între pereții de un alb imaculat și mobilierul negru, foarte scump, după câte putusem aprecia. Sumar și aici: o masă de scris cu niște ornamente fin sculptate, și două corpuri înguste de bibliotecă, neavând mai nimic pe polițele lor. Să nu uit scaunele, dintre care unul, cu spătar foarte înalt, era ocupat de cel ce m-a invitat, cum spusese, să-l onorez cu prezența mea: colonelul, sau, mă rog, fostul colonel Șerban. Nu știu dacă l-ai cunoscut. Aduce mult cu un mare actor american, dispărut de vreo câțiva ani, Yul Brynner se numea. Theodora și-ar putea spune tot ce dorești despre cariera lui.

Colonelul Șerban nu se schimbese deloc. S-ar fi spus că timpul nu trecuse peste dânsul. S-a ridicat de la masă și mi-a ieșit în întâmpinare cu mâna întinsă. Ce plăcere să vă revăd, domnule inginer! mi-a spus. După care mi-a înșirat mai multe cuvinte de bun-venit, unele mai amabile decât altele. N-a uitat, după ce ne așezaserăm față în față, el la masa lui, eu, îndrumat de stewardesă, pe celălalt scaun, foarte comod, dar rece ca un sloi de gheață, să amintească de precedentă noastră

întâlnire, când cu arestarea mea și a directorului Ștefu sub învinuirea că ne-am fi însușit niște valori din seiful fostului director-general Böth. A făcut-o doar pentru a se disculpa. Eu personal n-aveam nimic cu dumneavoastră, a spus în cele din urmă. Executam niște ordine, atâta tot. Eram atunci prea de curând venit ca să-mi pot impune punctul de vedere.

Executau ordine, asta era scuza lor! Și ce ușor zicea *atâta tot!* sesizasem. În timp ce noi trecuserăm prin toți fiorii morții!

Acum însă îmi place să cred că putem fi de aceeași parte a baricadei, a adăugat jovial colonelul. Observasem cu surprindere că între timp stewardesa pusese în fața șefului ei pe masă mapa conținând acea foaie pe care migălisem înainte de a fi introdus în biroul său. Colonelul s-a uitat fugitiv la ea, chiar în timp ce vorbea cu mine, și a părut mulțumit. Voiam să-l întreb ce era cu chestia aceea de tot hazul, dar el nu mi-a îngăduit să formulez vreo observație.

Domnule inginer, s-a grăbit să-mi spună frecându-și mâinile, niște mâini foarte îngrijite, de o albeață stranie, mi-am permis să vă chem aici pentru o afacere.

O afacere?... mă arătasem eu peste măsură de mirat.

Da, o afacere, și-a întărit afirmația colonelul. E vorba de privatizarea *USOM*.

A, am priceput eu, am auzit de asta. Dar nu mă mai bucur de nicio autoritate acolo, sunt de ani buni pensionar.

Știm, știm, domnule inginer! mi-a replicat colonelul cu un aer bonom. Dar iată, mai exact, despre ce este vorba. În afacerea acestei privatizări noi reprezentăm investitorul.

E doar unul singur? mă arătasem nedumerit. Auzisem că ar fi vreo trei!...

Ei, vedeți, vedeți?... îmi făcuse în glumă semn cu degetul arătător al mâinii drepte colonelul. Da, ați auzit bine, a adăugat apoi repede, dar doi s-au retras, așa că a rămas unul.

Și, mă arătasem vag interesat, cine este, dacă îmi permiteți să întreb? Sincer să fiu, eram totuși destul de curios să aflu pe mâna cui ajungea fabrica în care lucrasem o viață.

Firește, firește!... o scăldase colonelul. Bazându-mă pe discreția dumneavoastră, vă pot spune că e vorba de frații Trăistaru din T. Cu siguranță însă nu îi cunoașteți.

Ceva auzisem eu de acei frați Trăistaru, sau citisem, nu-mi dădeam seama exact, parcă le văzusem și numele într-un top al celor mai bogați oameni de pe la noi. Dar îi întărisem colonelului convingerea că habar n-aveam de dânșii. Și ce așteptați din partea mea, domnule Șerban? am întrebat în cele din urmă.

O nimica toată, domnule inginer, a venit prompt răspunsul. Ținând seama că sunteți o somitate în materie, cel mai bun specialist din țară în domeniul produselor cloro-sodice, n-o spun doar să vă flatez, căci oricine o știe, ultimele cuvinte le adăugase luând aminte la gestul meu de protest, având în vedere că cunoașteți mai bine ca oricare altul fabrica din O.M. și, nu în ultimul rând, fiindcă aveți reputația unui om integru, v-am cooptat în comisia de evaluare a activelor întreprinderii. Numele dumneavoastră va da greutate deciziilor acestei comisii!... Toți cei interesați au aplaudat inițiativa mea.

Recunosc că ideea nu-mi displace, deși era o muncă de Sisif pentru mine să mă apuc de o asemenea treabă. Dar, cu niște colaboratori harnici, în vreo două, poate trei luni izbuteam să o duc la bun sfârșit. Și-apoi, îmi prindeau bine niște bani câștigați cinstit la urma urmei. Acesta să fi fost interesul familiei mele de care îmi vorbea cu gravitate, când mă contactase telefonic, colonelul? Un venit suplimentar picat pe neașteptate? Parcă nu-mi venea a crede!...

Bine, i-am zis. De acord. Îmi spuneți pe ce ajutoare mă pot baza și când ne apucăm de lucru.

Colonelul Șerban s-a foit puțin pe locul său. Ce lucru, domnule inginer?... m-a întrebat cu glas moale și tărăgănat. Cine a vorbit aici de lucru? Păi, la vârsta dumneavoastră, să vă mai punem la lucru?... Se poate?... N-aveți nici o grijă, treaba e făcută! Vă așterneți sub ea semnătura și treceți pe la casierie să vă luați banii.

Îți mărturisesc că am rămas mut de uimire. Apoi, revenindu-mi, am întrebat cu jumătate de gură: Și unde trebuie să semnez?

Ca la un semn, ușa s-a deschis și stewardesa a pătruns înăuntru cu o altă mapă în mâini. A lăsat-o, la fel ca pe cea dintâi, pe masă în fața șefului și a ieșit. Acesta a extras de acolo niște foi și mi le-a întins. Pe foi se aflau alte câteva semnături deja, în dreptul unor nume scrise lizibil, cu totul necunoscute însă. Al meu era trecut deasupra tuturor celorlalte, sugerând că aș fi mai-marele

comisiei aceleia. Fuseseră cu siguranță extrase din niște dosare, fiindcă paginile erau perforate pe margine și numerotate. N-aș putea să văd întreaga lucrare înainte de a semna, domnule Șerban? am întrebat ezitând.

Cum să nu, mi-a răspuns cu infinită răbdare colonelul. Și iarăși, ca un făcut, nici nu apucase să-și rostească șeful ei consimțământul, că stewardesa dăduse deja în lături, larg, ușa capitonată a biroului acestuia, făcându-și apariția cu câteva dosare voluminoase, abia putându-le duce, în brațe. Recunoscusem dosarele văzute de mine încă din clipa intrării în sediul firmei colonelului Șerban. Afurisitul, să fi anticipat că voi pretinde să le consult?... Stewardesa le așezase vraf pe masa de scris, scuturându-și apoi mânecele taiorului cu o mică grimasă de nemulțumire pe față. Poftim, domnule inginer, mi-a spus, făcând un gest larg, colonelul. Vă stau la dispoziție. Sper că nu doriți să le luați acasă pentru a le cerceta din scoarță-n scoarță. Le am și pe dischetă, dar poate nu sunteți familiarizat cuu...

Nici vorbă, i-am ripostat. Doresc doar să arunc o privire. Apoi m-am întins și am luat la întâmplare unul din dosarele dinainte. Nu mi-a trebuit prea mult timp să-mi dau seama că, așa cum mă așteptam, activele erau subevaluate. Întâmplarea făcuse să dau imediat peste vreo două pe care însumi le cumpărasem, cu bani grei, plătite în valută forte, din străinătate. Acolo erau trecute cu uzură 90% și cu o zecime din valoarea inițială.

Și cu *AVAS*-ul în ce relații vă aveți, domnule Șerban? l-am întrebat prudent pe colonel, cu ochii încă în dosarul ținut în mână.

Cu *AVAS*-ul?... Ce întrebare, domnule inginer! l-am auzit parcă de undeva, din depărtare, pe colonel vorbind. Să nu știți dumneavoastră atâta lucru?... Păi *AVAS*-ul suntem tot noi. Noi și-ai noștri. La fel *OPSPI*-ul, la fel tot ce mișcă-n țara asta și-și leagă numele de privatizare. Și nu numai!... Așa că nu vă faceți griji degeaba. Lăsați în seama mea totul și va fi bine!

Mi-am ridicat privirea spre el. Deși vocea îi rămăsese la fel de mieroasă, mimica i se schimbase. Chipul i se rigidizase, iar ochii îi deveniseră sticloși. Un fior mi-a coborât pe șira spinării. Dar m-am ținut tare. Vă dați seama că nu pot semna așa ceva, i-am spus, alegând tonul cel mai calm din câte mi se ridicau în gâtleej. Și am dat să mă ridic.

Stați, mai rămâneți câteva clipe, și-a întins spre mine mâna lui albă cu degetele răsfirate colonelul. Nu vă grăbiți cu aprecierile. Fabrica aceea nu are în condițiile de față niciun viitor. Știți câte datorii a acumulat din '90 încoace?... Și începuse să-mi turuie despre muncitorii care vor rămâne pe drumuri, despre boicotul dintre fostele țări socialiste, despre strădania sa de scoate fabrica aia din rahat... Mă credea tâmpit! De-a dreptul tâmpit!... adăugase cu voce scăzută, ca pentru sine, inginerul, în timp ce își ridica paharul pentru a mai lua o gură de apă. Bine zicea biata Ița când cu anchetele ei, măi Lampi,ăștia nu numai că își bat joc de noi, dar ne țin și de proști... Dragul meu, îți mărturisesc că mă apucase o imensă lehamite. Și dorul de a vedea o floare. Să-mi odihnesc privirea pe roșul sau galbenul ei, pe verdele unei frunze. Biroul lui Șerban părea un cavou.

Și atunci, în timp ce inginerul își sorbea cu încetul apa, îmi amintisem că Olimpia se arăta iritată, la începutul relației noastre, ori de câte ori îi ofeream flori. Și constatam, dacă reveneam a doua zi, căci nu socotise potrivit să locuim împreună, că erau aruncate la coșul de gunoi.

Tot nu voi semna, domnule Șerban, i-am spus, continuase inginerul, după mai multe încercări de a-și drege vocea. Găsiți pe altcineva, pentru dumneavoastră e o nimica toată. Eu am de-acum o vârstă, vreau să dorm liniștit!... Și am dat să mă ridic iarăși. Dar ușa s-a deschis din nou, ca la comandă, și stewardesa a reapărut cu alte două dosare. Parcă mai vechi și mai jerpelitate. Masa colonelului se ticsise de hârtoage.

Domnule inginer, bănuiam că vă veți lăsa greu convins, îmi mărturisise colonelul, recăpătându-și chipul și tonul binevoitor de la început. Hai să denumim afacerea asta altfel! Hai să spunem că-mi faceți un contraserviciu! A sosit timpul să lămurim niște lucruri.

Eu dumneavoastră?... am rămas siderat.

Exact, a confirmat că înțelesesem bine colonelul. Dumneavoastră mie!... Apoi a ridicat unul din dosarele tocmai primite. Acesta e dosarul de la Securitate al soției dumneavoastră. Mai țineți minte ancheta care a avut loc când cu aducerea clandestină, în deplină cunoștință de cauză, a unui individ aflat în urmărirea noastră de la Târgoviște la O.M? S-a stârnit ceva vâlvă atunci. Și mie mi-a revenit, aici aflându-mă, misiunea elucidării cazului.

Țin minte, i-am răspuns. Dar, după câte știu, ea nu putea fi acuzată de nimic. Iar ancheta aceea s-a desfășurat fără nici un incident.

Hm, hm!... a gălgâit din fundul gâtlejului colonelul. Asta s-o credeți dumneavoastră!... Dar ia să vedem ce a declarat dumneaei atunci, așa cum a consemnat în rapoartele sale anchetatorul nostru. Îmi permiteți să citez? Și colonelul a ales de prin hârtiile dosarului să-mi citească un text sunând cam așa: *Sus-numita Milea Alexandra, născută Muste, e o persoană periculoasă, aservită clasei moșierești, din care, de altfel, face parte. Nutrește profundă aversiune față de regimul de democrație populară, pe care nici nu se străduiește s-o ascundă. Pentru ea, aici colonelul și-a îngroșat vocea și a vorbit mai rar, reacțiunea, adică inițiativa contrarevoluționară, este un act legitim și necesar. Își fundamentează convingerile pe ideile subversive și antimarxiste ale sociologului burghez Arsène Michaud din Franța, ale cărui cursuri le-a frecventat...* Să vă mai citesc, domnule Milea? m-a consultat cu o voce prefăcut mieroasă colonelul.

Nu e nevoie, i-am spus pe un ton acru. Se vede de la o poștă că cuvintele ei au fost răstălmăcite!

Răstălmăcite sau nu, mi-a răspuns celălalt, asociate cu acuzarea de sabotare a urmăririi și pedepsirii dușmanilor poporului, soția dumneavoastră ar fi suportat niște consecințe extrem de neplăcute. Ce ziceți?... Noroc că raportul acesta a ajuns în mâna mea. Iar eu l-am păstrat!...

Cred că aștepta să-l întreb de ce a făcut-o, dar m-am gândit că explicația sa nu mai prezenta nici o importanță. Tot n-aveam de gând să semnez expertiza. Iar el a știut asta. De aceea a desfăcut celălalt dosar, extrăgând o filă și de acolo. Vă rog să mai ascultați ceva, domnule inginer, mi-a spus cu același glas prefăcut binevoitor colonelul. Și mi-a reprodus câteva rânduri de pe fila aceea, concepute în același stil, cam în felul următor: *Inginerul Milea Alfred este format la școlile naziste din Germania. De altfel, se și trage din etnici germani pe linie maternă. În calitate de angajat al I.G. Farbenindustrie a contribuit la fabricarea gazelor cu efect letal pe câmpurile de luptă ale celui de-Al Doilea Război Mondial și a celor folosite pentru exterminarea deținuților din lagărele de concentrare naziste. Altă tâmpenie! mi-am spus. Așaaa, a continuat colonelul, parcă sesizând că râdeam în sinea mea, să trecem și la lucruri petrecute mai recent: *Aduce elogiul sistemului economic capitalist și disprețuiește pe față economia socialistă, afirmând că e birocratizată și ineficientă. Consideră organele de partid un balast în întreprinderile de stat, niște paraziți de care el personal s-ar putea perfect dispensa în organizarea procesului de producție...* Vă recunoașteți cuvintele, domnule inginer?*

În oarecare măsură, am răspuns. Dar cum de le-ați aflat? Mi-ați pus microfoane în casă?...

Nu, nu v-am pus, s-a destins și mai mult la față colonelul. N-a fost nevoie și uitați-vă de ce. Mi-a întins foaia de pe care citise, pe ea era așternută o notă informativă cu scrisul, Dumnezeule!, să-mi cadă cerul în cap, cu scrisul lui monsieur G. Avea un mod de a scrie inconfundabil!... Mi-am revenit curând însă și i-am spus colonelului: Sunt convins că i-a fost dictată această declarație bietului om! Sursa informațiilor dumneavoastră a fost alta. Apoi am adăugat pe cel mai ironic ton cu putință: Înteleg că și făcătura asta tot în mâna dumneavoastră a rămas, domnule Șerban.

Da, firește, mi-a replicat el, vădit enervat. De dictat însă nota n-a fost dictată. Omul a scris-o de bunăvoie. Și-a făcut tema cu conștiinciozitate, cum ziceam între noi. Am aflat multe altele prin intermediul său. Până când, la un moment dat, a început să-și facă procese de conștiință. Da, se ivește adeseori și un asemenea impas, când omul, cuprins de remușcări, preferă să-și pună capul pe butuc decât să mai declare ceva. Unii ajung chiar în pragul sinuciderii, dacă au un echilibru psihic labil. Spre deosebire de a altora, teoria mea era că atunci e preferabil să-i lași în libertate, dacă n-ai motive temeinice să-i reții. În multe cazuri pot fi recuperați, dacă știi să le arăți din când în când pisica!... Întâmpinată cu rezerve inițial, metoda mea a început să fie aplicată pe scară largă după '64. Am fost unul dintre reformatorii Securității, s-ar putea spune!

Inginerul se oprise pentru a inspira de câteva ori adânc. Pieptul îi hârâia ca un instrument uzat, forțat să lucreze mai mult decât poate. Se străduise să tușească pentru a-și elibera de secreții căile respiratorii, apoi, ținându-și expectorația în gură, își căutase o batistă. Avea în fiecare buzunar câte una. Se întorsese să scuipe, bănuind că gestul său îi provoca repulsie. Când dăduse să apuce paharul, pe care mă grăbisem să i-l întind, observasem că efortul făcut pentru a expectora îi adusesse lacrimi în ochi. Eram prea captivat de ceea ce îmi spunea, pentru a-l mai îndemna să-și întrerupă relatarea. De altfel, bănuiam că nici nu mai avea multe de împărtășit.

Soarele coborâse, înroșind cerul spre apus. Se făcuse răcoare de-a binelea și inginerul se străduise să-și îmbrace laibăruț gros de molton, păstrat pentru orice eventualitate pe spătarul fotoliului de răchită. Mă grăbisem să-i sar și de această dată în ajutor. Măinile lui erau subțiri, iar sub încheietura axilară pielea brațului îi atârna flască. Îmi mulțumise din ochi. Știi, îmi mărturisise cu voce stinsă, Ița a ținut la tine. Și nu o dată și-a exprimat regretul că fiica ei, în loc să deschidă ochii, s-a încurcat cu nemernicul acela de Hodoșan!... Copilul lui Oprița ar fi fost omul potrivit pentru ea, obișnuia să spună. Oare cum l-am mai putea aduce pe aici? mă întreba uneori.

Nu răspusesem observației inginerului, pentru a nu-i devia firul relatării. Ea atinsese pentru mine punctul de maxim interes.

Toate câte ți le-am spus, o continuase, de altfel, curând inginerul, colonelul mi le-a debitat cu relaxare, fără să clipească măcar. Cu tonul neutru al unuia ce-ți împărtășește secretele pescuitului, să zicem. Știind poate că în ochii mei devenea astfel și mai odios. Dar nu de asta-i păsa lui, nu dorea decât să-mi demonstreze că în cazul nostru, al meu și al soției mele, a dat dovadă de multă, de foarte multă clemență. De altfel a ținut să sublinieze acest lucru imediat în continuarea discuției: Ce-ar fi fost, bătuse el cu mâna sa de un alb străveziu copertile celor două dosare, dacă aș fi înaintat organelor abilitate toate astea?... Căci nu mai erați indispensabil, cum se zicea atunci, în '48. Apăruseră alții deja capabili să vă ia locul, ceea ce s-a și întâmplat după pensionare. Dar v-am lăsat în pace. Mai mult, ați obținut cu îngăduința noastră o mulțime de privilegii. Nu v-am îngăduit o clipă libertatea de mișcare. Ați fost de fiecare dată acceptat între propușii pentru înalte distincții, fapt care v-a întărit prestigiul și v-a rotunjit frumos venitul. Ați dobândit în ochii celor de sus, cu concursul nostru, imaginea unui om fidel regimului, alura unui intelectual perfect înregimentat politicii sale. Și v-a plăcut această imagine. Sunteți, vreți, nu vreți, în bună măsură creația mea! Ce ziceți, domnule inginer?

Ce să zic? i-am răspuns, simțind cum îmi fuge sângele din obraji, după câteva clipe de cugetare. În primul rând că felul cum s-au dovedit alții capabili să-mi ia locul se vede. Cu mine pe acel loc, nu mă îndoiesc că altfel ar fi stat acum lucrurile. În al doilea rând, trebuie să recunosc că, momentan cel puțin, îmi scapă motivul pentru care, în ceea ce ne privește, ați procedat cu totul diferit de colegii voștri de breaslă. S-ar putea deduce însă că vă place să intrați în rolul unui profesor Higgins, des pomenit de nepoata mea, a celui Pygmalion al lui Shaw, ce modelează imaginea în societate a oamenilor după voia ori capriciul său! Îi scoate pe unii frumoși, iar pe alții urâți!... Iar în al treilea rând, dacă n-ar fi absurdă presupunerea, aș mai zice că v-ați pregătit de mult, de foarte mult timp pentru întâlnirea de azi!... Pentru smulgerea unei semnături, ce pare să fi devenit pentru dumneavoastră un scop în sine!

A, domnule inginer! a exclamat, mimând surprinderea, colonelul. Ați început să discerneți lucrurile. Să înțelegeți că școala mea era diferită de a lor, a celor mai mulți colegi de breaslă, cum îi numiți. Și că scopurile mele n-au coincis chiar întotdeauna cu cele ale instituției a cărei uniformă am purtat-o aici până mai deunăzi. Dar cu ale cărei alteia? îmi stătea pe limbă să-l întreb. Personajul dinaintea mea a intuit fulgerător ce-mi trecea prin cap, de aceea a continuat în pripă: Iar apropierea mea de eroul lui Shaw ar trebui să-mi placă, dacă n-aș crede că e un mod de a mă lua în derâdere. Cât privește ultima dumneavoastră presupunere, n-aș zice că e tocmai absurdă!... Ajuns aici, colonelul a prins să râdă cum nu-l mai auzisem, aducând frapant, prin hohotele sale profunde, cu personajul interpretând celebra cavatină din *Faust*-ul lui Gounod.

Nu m-a impresionat cu asta. Vezi tu, eu sunt chimist, un om cu picioarele pe pământ. Pe mine nu mă duci cu vorbe meșteșugite, cu hohote cavernoase ori cu alte tertipurii!... Așa că l-am privit sfidător pe individul dinaintea și i-am spus simplu: Or fi toate cum spuneți, dar aș dori să punem capăt discuției noastre aici. Nu mă puteți nici convinge, nici sili să fac ceea ce nu-mi convine. V-ați pierdut de mult puterea asupra mea. Și acum aș dori să plec!...

Dar, vezi tu, o asemenea slăbiciune mă cuprinsese, pe semne după atâta concentrare în acel parcă interminabil dialog, încât nu eram în stare să mă ridic de pe scaun.

Of, domnule inginer, domnule inginer!... s-a prefăcut profund dezolat colonelul. Era să pierd din vedere că la capitolul grație nu ați excelat niciodată. Apoi, brusc înviorat, și-a continuat vorba: Dar vă înșelați dacă socotiți că mi-am epuizat arsenalul cu care vă voi dovedi că am în mână

controlul operațiunilor. Să lăsăm noi dosarele la o parte. Fă, te rog, curățenie aici, drăguță, i-a spus el stewardesei, care s-a ivit iarăși la țanc.

Domnule inginer, și-a întins mult coatele pe masa lucioasă, parcă mulțumit de eliberarea ei, interlocutorul meu, o ultimă întrebare. Ce-ai spune dacă v-aș mărturisi că vă pot vindeca fata?...

Crezusem că nu înțeleg bine. M-am uitat la el lung, de parcă numai în clipa aceea aș fi dat cu privirea de dânsul. Și individul mă cerceta cu băgare de seamă, cu ochii dilatați, ca și cum pe chipul meu prindeau să se vadă semnele stării de agitație ce punea stăpânire pe mine. Căci în suflet începuseră să-mi clocotească, bulucindu-se, o sumedenie de sentimente. La început s-a ivit uimirea. O uimire fără margini, cum nu cred că mai trăisem până atunci. În primul moment mi-a venit să-l rog să-și repete cuvintele, dar curând mi-am dat seama că era inutil să i-o pretind. Vorbele lui continuau să se facă auzite, iar și iar, de parcă ar fi rămas suspendate în aer, multiplicându-se și revărsându-se în cascadă asupra mea. În timp ce personajul dinainte-mi se mulțumea să mă contemple doar, cu ochii măriți și cu coatele din ce în ce mai lăbărțate pe masa de mahon. A urmat revolta. Individul mergea prea departe. Își râdea de mine. Adică pe cine credea el că are în față? Un ignorant? De parcă n-aș fi bătut până atunci la ușa tuturor psihiatrilor de mare renume din țară! De la toți primisem același răspuns: boala fiicei mele era incurabilă!... Apoi speranța. Da, a apărut și ea șontâc – șontâc... Poate că totuși, îmi șoptea, cu vocea ei firavă. Poate că undeva în lume s-o fi descoperit ceva între timp!...

Am simțit nevoia să nu-l mai văd pe Șerban, care mă lăsa să înțeleg, prin zâmbetul său subțire, că mi-ar fi citit în priviri tot ce mi se petrecea în cuget. Am închis ochii. Dar, surprinzător, perdeaua de întuneric dindărătul pleoapelor a început să se ridice și în locul ei a apărut chipul unui om pe care nu-l mai văzusem de mult. Al unui biet șovagău cu mințile rătăcite pe nume Echim, ce își făcuse veacul pe vremuri prin fostele cavități ale vechii saline. Încercase cândva, în felul său, vorbind confuz, să mă înduplece să nu pornim pe calea amenajării Teritoriului. Se prosternase în fața mea, cu fruntea până la pământ. Vorbea de o biserică aflată în adâncurile ocnei, mă rog, aiureli de om bolnav. Alimentate de legendele care circulau cu duiumul în legătură cu locurile acelea străni... Iar Echim, ce-mi răsărise din întunecimea ochilor închiși, își ridicase cu solemnitate un deget și îl clătinase de câteva ori înaintea mea. Avea aceeași privire suferindă, imploratoare, cu care zadarnic încercase să mă înduplece să mă abat de la planurile mele. Și atunci m-au cuprins ultimele sentimente, poate cele mai intense dintre toate: rușinea și căința. Nu pentru ceea ce-i făcusem acelui om, căci se răspândise de la o vreme zvonul că din cauza mea s-ar fi sinucis, ci pentru modul de viață în care mă complăcusem până atunci. De parcă eu, Alfred Milea, aș fi fost cel mai păcătos om din lume!

Când mi-am deschis iarăși ochii, scaunul dinapoia mesei de mahon era gol!...

În hol, la biroul din fața peretelui de sticlă, bătrânica își reluase locul. S-a întors spre mine zâmbind cu bunătate dar și cu oarecare îngrijorare. Încă o dată m-a surprins perfecta ei asemănare cu mama. La revedere, domnule inginer, mi-a spus. Și luați bine aminte la drum!...

XIX

Să fi fost ora unu, poate chiar două noaptea, nu mai sunt sigur, când telefonul mobil, cu sunetul său de apel strident, mă făcuse să tresar din somn. În camera de hotel era frig, abia putusem adormi din această cauză, cu toate că mă învelisem cu ambele pături avute la dispoziție. De cu seara se lăsase ceața și, aruncând o privire pe fereastră, văzusem că, judecând după lumina diminuată a becurilor de pe stradă, devenise încă mai densă. Se anunța o toamnă timpurie.

Căutasem dărdâind telefonul și îl dusesem la ureche.

Alo, auzisem în receptor vocea Olimpiei. Ce-ți trebuie atâta să răspunzi? Ascultă, ia-te și vino imediat la castel!

Ai înnebunit? o întrebasem mai mult uimit decât supărat. La ora asta să vin la castel? Ce faci acolo? Dai o petrecere?...

Pe dracu'! ripostase, enervată din pricina replicii mele, Olimpia. Nu mai pune întrebări tâmpite! Vino aici, dacă îți spun! Am găsit-o acum o oră și ceva pe micuța Milea în curtea castelului căzută la pământ în stare de catatonie. Trebuie să vadă cineva de ea. S-o ducă acasă ori la spital. Mai degrabă la spital. E clar că a luat-o pe urmele mă-sii!

Și cum ai vrea s-o duc, deșteapto, în toiul nopții?... îi răspusesem înfuriat de-a binelea și eu. De ce nu chemi ambulanța?

Iar faci pe prostul! îmi strigase în receptor Olimpia. Nu asta-i problema. A spus contele că ne pune la dispoziție mașina lui. Vezi că am trimis-o în oraș să te aducă sus. Poate o fi și ajuns. Apoi închisese telefonul, lăsându-mă să înțeleg că orice alt schimb de cuvinte era de prisos. Aveam de gând s-o mai întreb de unde o cunoștea pe micuța Milea, dar probabil mi-ar fi răs în nas, reproșându-mi lipsa totală de perspicacitate.

Mă îmbrăcasem clănțănind din dinți, cămașa era parcă umedă și rece, la fel și jeanșii, doar puloverul, pe care îl găsisem pe fundul sacoșei de voiaj, mă mai încălzise puțin.

Jos, în holul de primire, recepționarul, trezit și el din somn, privea uimit prin geamul ușii de la intrare limuzina ce trăsesese în fața scărilor hotelului său mizer. Pe dumneavoastră văăă?... întrebuse el văzându-mă și nevenindu-i să creadă că umila mea persoană putea fi așteptată de un asemenea vehicul.

Mașina era un *Panhard*, după cum putusem citi pe capota portbagajului la lumina chioară a becului de deasupra intrării, imens, negru, cu linii rotunjite, clasice și taloanele cauciucurilor albe. Șoferul oprise motorul și aștepta pe scaunul său, nemișcat, privind țintă înainte, cu un chipiu mic pe cap. Își întorsese cu încetineală privirea spre mine, când îi bătusem cu degetul în geamul portierei, avea niște ochi stranii, lucioși. Se dăduse cu gesturi măsurate jos din mașină, la lumina din interior băgasem de seamă că era îmbrăcat într-un fel de livrea, dar fără galoane și fireturi, ci numai cu un mic blazon aurit deasupra buzunarului de la piept. Îmi deschisese portiera din spate, fără să-mi spună un cuvânt, și mă invitase cu o mișcare largă a mâinii să iau loc.

În mașină era ceva mai cald, semn că șoferul pusese în funcțiune instalația de climatizare, dar pernele îmbrăcate în piele ale banchetei rămăseseră reci. Motorul luxosului automobil se dovedea a fi deosebit de silențios, abia îl auzisem când șoferul apăsase butonul demarorului. Frumoasa berlină se urnise legănându-se prin hârtoapele dinaintea hotelului. Ferestrele laterale îi erau aburite și o ștersesem cu dosul degetelor pe cea mai apropiată pentru a putea privi în exterior. Ceața era atât de densă încât, în afara luminii sub formă de halo din jurul becurilor sistemului stradal de iluminat, nu puteam zări nimic. Îmi dădusem curând seama, după schimbarea treptei cutiei de viteză, că mașina

începuse să urce panta drumului către castel. Prin parbriz observam cum fasciculele luminoase ale farurilor se izbeau parcă de un zid alb, pe care nu-l puteam nici cât aș fi întins mâna străpunge. Condițiile dificile nu păreau să-l afecteze pe experimentatul șofer, Acesta conducea țeapăn, cu umerii trași înapoi, rotind la curbe cu eleganță volanul. O singură dată frânase, făcând să mă clatin înainte, când o căprioară țâșnise în salturi, traversând drumul la o palmă înaintea noastră. Își reluse mersul normal fără un cuvânt ori vreo altă reacție de nemulțumire.

Porțile aproape năruite ale castelului ni se iviseră brusc în față, fantomatice, ca într-un film de groază. Mașina pătrunsesse în parc și o luase pe aleea principală, călcând cu prudență prin fâgașele adânci. De câteva ori atinsese cu scutul de sub podea movilele dintre ele. În curtea interioară, în întregime pavată cu lespezi de piatră, șoferul executase un viraj strâns, oprind exact în fața intrării mici, cunoscută mie din vizita anterioară, îmi deschisese portiera și mă salutase cu două degete ridicate în dreptul chipiului.

Când farurile mașinii se stinseseră, nu mai văzusem nimic. Îmi trebuiseră câteva secunde bune pentru a distinge iarăși, la lumina lămpilor de poziție, intrarea. Apoi, la fel ca în precedenta vizită, una dintre ferestrele curții interioare se luminase și, știind că acolo se afla Olimpia așteptându-mă, ceva mai întremat sufletește mă apropiasem de ușa din lemn masiv, cu balamale groase, prinse în piroane ce traversau lemnul dintr-un capăt în celălalt. Și de această dată ușa se deschisese, fără s-o ating, spre interior, ca acționată de un dispozitiv automat. Aproape că nu mă mai îngrijorasem din pricina asta, deja cu gândul la ce-mi va fi dat să întâlnesc odată intrat înăuntru.

La capătul scării de lemn, cu treptele clătănându-se ici-colo sub greutatea mea, Olimpia mă aștepta într-adevăr, nemișcată, cu îngrijorarea întipărită pe față. La lumina lumânării înfiptă în sfeșnicul cel înalt de lângă dânsa, dublată de aceea a altuia, mult mai mic, cu două brațe, ținut de Olimpia în mână, observasem că, în locul rochiei străvezii cu jupon, ea purta acum un capot lung, dintr-un material gros, un fel de catifea, de culoare bordo. Era încinsă cu un cordon lat, având la capăt doi ciucuri uriași.

Unde e? o întrebam, încă înainte de a ajunge în dreptul ei.

Vino, îmi spusese Olimpia, luându-mă de mână la fel ca data trecută, pentru a mă conduce prin anticamera plină de mobilier vechi, pus claie peste grămadă, cu iz de mucegai. Dar nu mă mai introdusese în sala de recepții, ci mă obligase să cotesc pe un culoar strâmt, din pricina altor piese de mobilier dispuse de-a lungul pereților, pavat cu niște dale ce îmi clămpăneau pe alocuri sub pași. Aproape de capătul acestuia deschisese o ușă atât de bine mascată, încât probabil că nici în plină zi n-aș fi fost în stare să o bag în seamă.

Fusem introdus într-o încăpere nu tocmai spațioasă, de aceea, la lumina lumânărilor, căci ardea încă una și în interior, îi putusem distinge fugitiv detaliile. Chiar vizavi de ușa prin care intrasem se zărea o fereastră foarte înaltă, montată într-o superbă ramă din lemn sculptat. Avea o sumedenie de gemulețe și vitralii în partea superioară. În stânga, în dreptul unei uși masive, ornată cu motive zoomorfe înfățișând capete de lei ținând niște verigi în gură, era împinsă o masă grea, cu picioare curbate. Pe tăblia ei stătea, înfiptă într-un suport argintiu așezat pe o tavă, o lumânare groasă din ceară galbenă. Pe unicul scaun din incinta camerei, cu spătar înalt, precum cele din sala de recepții, pus lângă masă, se aflau întinse la uscat niște haine. Sub scaun, o pereche de adidași mici, numărul 37 cel mult, avea pete roșietice, semn că purtătorul ei cutreierase prin preajma fostei cărămidării.

În partea opusă mesei se găsea un crivat larg, cu baldachin, susținut de niște colonete în cele patru colțuri, răsucite în stil rococo. Era evident că încăperea fusese mobilată în pripă, cu piese disparate, încă utilizabile. Asta e camera mea, mă lămurise laconic Olimpia.

Perdelele patului, spre care mă îndreptasem instinctiv, grele, de brocart, erau lăsate. În imediata apropiere a acestuia fusese împins, mai putusem să observ, în pofida nerăbdării și neliniștii, un cufăr mare, cât o ladă de zestre, pe capacul lui erau puse, deasupra unui șervet, un pahar cu apă, niște comprese din tifon și vreo două sticlute cu medicamente.

Arată-mi-o, o rugasem pe Olimpia, care, după ce găsisse și sfeșnicului loc pe cufăr, dăduse imediat, trăgând de un șnur, perdelele la o parte. Uită-ți-o, îmi răspunsese, pufnind disprețuitoare pe nări. Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a o readuce în simțiri.

Dora zăcea în pat, acoperită până la gât cu un sac de dormit desfăcut, având modele verzi și maro, precum cele de camuflaj. Fața de pernă și cearșaful așternutului erau însă dintr-un material fin, de un alb imaculat. Fata, straniu de palidă, avea cearcăne vineții în jurul ochilor închiși. Părul bogat, arămiu, i se răspândise în jurul chipului peste întreaga pernă. Mi se păruse mai frumoasă ca oricând, încât rămăsesem blocat de admirație.

Nu te mai holba atâta la ea, mă smulsese din extaz Olimpia, și fii atent la ce-ți zic! A găsit-o aseară pe la zece - unsprezece căzută în curte valetul domnului conte. Era toată udă și plină de noroi, așa că a trebuit s-o urcăm până aici, în speranța că își va reveni. N-am izbutit s-o scoatem din starea de inconștientă, prin urmare nu ne mai rămâne decât s-o transportăm la un spital mai acătării din apropiere. Aș opta pentru cel din Aiud. Nu ne-am obosit să chemăm ambulanța, fiindcă, până sosesc adormiții ăia, tu ai ajuns deja cu ea acolo. M-am gândit că ești cel mai indicat să-ți asumi obligația de a o duce, fiind un apropiat al familiei. La întoarcere s-ar cuveni să-l anunți pe bătrânul Milea de cele întâmplate. Ar putea să fie îngrijorat că mititica îi lipsește în plină noapte de acasă.

Poate că nu, îi explicasem Olimpiei. Nepoată-sa era plecată de alaltăieri la Cluj pentru ore, repetiții, mă rog, n-am cerut amănunte. Dacă o știe acolo, n-are de ce să fie îngrijorat. Ea urma să se întoarcă peste vreo două zile. Cum de-a venit mai devreme și, mai ales, ce-a îndemnat-o să se îndrepte încoace, nu pot să înțeleg.

Nebunia ei din cap!... răbufnise iarăși, nemulțumită, Olimpia. Și își fluturase sugestiv palma în dreptul tâmplei. Țasta e începutul! De-aici încolo tot așa o va ține!... Acum trebuie să găsec ceva s-o îmbrăcăm, adăugase. Ia tu asta, îmi întinsese sfeșnicul, în dorința de a elibera capacul lăzii de alături. Strânsese apoi și celelalte obiecte, punându-le, cu șervet cu tot, direct pe dușumea. În sfârșit, deschisese cu un scrâșnet de balamale ruginite lada, din care se răspândise afară un miros de lucruri vechi, neaerisite. Să văd ce naiba i se potrivește, o auzeam pe Olimpia cum bombănea, cotrobăind printre hainele păstrate acolo.

În vreme ce Olimpia căuta, tot vorbind, ba una, ba alta, eu mă aplecasem cu sfeșnicul în mână asupra chipului fetei. Sub răsufarea mea, pleoapele parcă începuseră să-i tremure. Totuși, ochii îi rămăseseră închiși. Nici paloarea obrajilor nu mi se mai părea, privind de aproape, atât de intensă ca la început. Voisem să anunț aceste constatări Olimpiei, dar mă gândeam că pot fi niște simple amăgiri, așa că o lăsasem să-și vadă de treabă.

În cele din urmă, Olimpia scosese din ladă o rochie cam închisă la culoare, cu niște carouri pe un fond vișiniu. Rochia avea guleraș alb, brodat, prins cu năsturași. Dacă situația n-ar fi fost cum era, m-ar fi pufnit râsul. Cu asta vrei s-o îmbraci? întrebasesm uimit.

Alteceva să i se potrivească n-am, îmi întorsese înțepată vorba Olimpia. N-ai văzut cât e de slăbănoagă?... Dar ca să meargă cu ceva pe ea la spital e bună. Ajută-mă s-o îmbrăcăm, ca să nu mai chem și pentru asta valetul. Când o s-o ducem jos, am să-l trezesc totuși, căci e mult mai zdravăn decât tine.

Cu o singură mișcare, Olimpia dăduse la o parte sacul de dormit. Capătul fermoarului acestuia lovise puternic tăblia patului, provocând un zgomot strident. Îmi venea s-o cert pentru excesiva ei nervozitate, dar vederea trupului aproape dezbrăcat al Dorei, doar cu lenjeria intimă pe dânsul, aproape că îmi tăiasse respirația.

Nu te mai bleajdi atâta, mă bruftulise iarăși Olimpia. N-ai pic de jenă?... Hai, ridic-o de subsuori ca să trag rochia pe ea. O ridicasem, dar capul Dorei cădea când în stânga, când în dreapta. Nu găsisem altă soluție decât să mă așez pe pat și s-o iau în brațe, ca să-i sprijin capul de piept. Inima îmi pulsa nebunește. Dumnezeuule, îmi tot spuneam, mai asta a trebuit să se întâmple ca nenorocirea să fie deplină! Cum o să suporte inginerul Milea și șocul acestei noi lovituri?...

Apoi deodată, în contact cu mine, mi se păruse că trupul fetei prinde viață. Începuse să tremure ușor, cuprinsă parcă de frig. Curând și Olimpia își dăduse seama de asta, așa că întrerupsese îmbrăcăutul și se apucase să o bată peste obraji. O întinseserăm din nou pe pat, iar eu mă pusesem să-i frec energic mâinile și picioarele reci. Tremurul fetei sporea, până când ajunsese să clănțane din dinți. Câteva clipe mai târziu, deschisese ochii.

Unde mă aflu? întrebasesm cu o voce fără vlagă, printre frisoane, după ce ne privise pe rând, când pe Olimpia, când pe mine.

Pe mâini bune, nu te teme!... îi răspunsese Olimpia arțăgoasă. Hai, bea puțină apă!

Îi ridicasem fetei capul, iar Olimpia, ducându-i paharul la gură, o făcuse să bea câteva înghițituri.

Unde mă aflui? întrebuse din nou fata, ceva mai întremată, de data aceasta adresându-mi-se doar mie, de parcă m-ar fi recunoscut.

La castel, îi vorbisem, încercând să-mi impun un ton cât mai firesc vocii.

Și cum am ajuns aici? mă privise cu stupeoare.

Asta numai tu știi, drăguță! îi dăduse în locul meu replica, pe același ton țâfnos, Olimpia. Hai să terminăm cu îmbrăcatul, ca să te văd odată plecată de aici.

Abia atunci fata observase că era aproape goală și își strânsese instinctiv rochia Olimpiei lângă trup. Nu mai fă pe sireapa, o certase în stilul ei Olimpia, și lasă-te îmbrăcată. Hainele tale sunt încă ude și pline de noroi, de parcă te-ai fi tăvălit, venind încoace, în gropile lutăriei!...

Nu m-am tăvălit niciunde, protestase cu glas limpede Dora. Vreau acasă!... Acceptase să îmbrace rochia Olimpiei și încercase să se ridice în picioare, dar se prăbușise înapoi pe pat. Mai bea niște apă, o îndemnase Olimpia. Fata băuse, cu înghițituri mici, aproape jumătate de pahar. Adu-i pantofii, îmi ordonase Olimpia, că încălțări n-am de unde să-i dau.

Mă dusesem să-i culeg fetei adidașii de sub scaunul de lângă masă. Ridicându-i în bătaia luminii lumânărilor, făcusem o constatare ce mă lăsase stupefiat. Pantofii nu-i erau mânjiți doar cu noroi roșiatic, ci și cu var. Să fi traversat Dora pe întuneric, în plină ceață, râtul alb? La așa ispravă nici eu nu m-aș fi încumetat! Pentru că nu aveam altceva la îndemână, îmi scosesem batista și îi ștersesem interiorul și fețele pantofilor cât putusem de bine.

Încălțată, fata se ridicase a doua oară în picioare, sprijinită însă de noi. Eu îmi petrecusem unul din brațele ei moi pe după cap, de partea opusă o susținea Olimpia de subsuoară, cu o singură mână, fiindcă în cealaltă luase sfeșnicul pentru a lumina calea. Drumul până în curtea interioară a castelului mi se păruse o veșnicie. Pe Olimpia o tot îndemnă să renunțe la ajutorul ce mi-l dădea, ca nu cumva să scape sfeșnicul din mână, ori vreo lumânare doar, printre mobilele de pe marginea coridorului, uscate ca iasca. Nu mă ascultase, ca de obicei!

Mașina ne aștepta în același loc, cu lămpile de poziție aprinse. Ceața dispăruse cu totul și o lună albă, rotundă, plutea deasupra arboretului din parcul castelului, răspândind o lumină difuză. Olimpia suflase în lumânări, care se stinseseră lăsând o dâră lungă de fum în urma lor. Șoferul ne deschisese portiera din spate și eu o împinsesem pe Dora, abia ridicându-i picioarele, pe bancheta alunecoasă de piele. Unde s-o duc totuși? o întrebăsem pe Olimpia.

Unde vrei, îmi spusese ea, dar ai grijă ca mașina să poată fi înapoi până se trezește contele. Părea îngândurată. Supărarea îi trecuse și locul ei i-l luase pe chip o nedumerire, cum nu i-o mai văzusem nicicând. Tu ce crezi c-a fost asta? mă întrebă ea pe neașteptate.

Ce să cred?... îmi dădusem ezitând părerea. Probabil debutul unei schizofrenii! N-ai spus-o chiar tu?...

Olimpia clătinase sceptică din cap. Apoi vorbise aproape în șoaptă, ca să nu fie auzită din interiorul mașinii: Ascultă, mie mi s-a părut la un moment dat că micuța joacă teatru!...

Ce spui!... sărisem eu ca ars. Cum de ți-ai dat seama?

Tocmai asta e, îmi replicase cu aceeași voce scăzută Olimpia, că nu mi-am dat cu adevărat seama. E o simplă presupunere. Și ceea ce m-a enervat întreaga noapte nu a fost atât faptul că m-am trezit cu dumneai fără veste pe cap, ci imposibilitatea de a-mi releva limpede adevărul. Parcă o forță cu care nu mă pot pune mi-ar fi interzis să-l cunosc. Extrem de rar mi s-a mai întâmplat asta de când mă știu!... În fine! Drum bun, îmi urase ea. Mâine, adică astăzi, adăugase, privind cerul care căpăta un contur argintiu la orizont, pleci de aici definitiv. Nu?

Confirmasem, înclinând capul, în timp ce mă așezam în mașină. Îi făcusem semnul despărțirii și trântisem portiera. Olimpia îmi răspunsese cu un gest similar, abia schițat. O privisem în timp ce mașina se punea în mișcare. Stătea cu sfeșnicul în mână, uitându-se descumpănită în urma mea. Probabil încerca în continuare să găsească un răspuns întrebărilor care o frământau.

Dora se ghemuise pe banchetă lângă mine. Își lăsase capul pe umărul meu, imediat ce mașina, părăsind aleea desfundată a parcului, ieșise în drum și apucase lin spre oraș. În mașină era cald și geamurile se aburiseră iarăși. Cu toate acestea, coroanele arborilor se distingeau deja bine în exterior. Ziua triumfa deosebit de rapid asupra nopții, de parcă până atunci ar fi fost comprimată

Într-o văgăună a universului, de unde, grație unei miraculoase intervenții, scăpase brusc și se străduia să recupereze timpul pierdut. Fata părea să fi adormit și mă gândeam să o las să se odihnească după experiența traumatizantă pe care o suferise. Nu-i vedeam fața, ci doar creștetul capului, mâinile adunate una în cealaltă și picioarele ridicate pe bancheta purtând deja urme de var. Cu ce să o șterg înainte de a coborî? Începusem să-mi frământ mintea. Apoi, deodată, mi se trezise în gând bănuiala că fata o fi recăzut în starea de catatonie, căreia îi fusese prizonieră în cursul nopții. Însăimântat, începusem să o zgâlțâi. Ea își ridicase capul și-și întorsese fața spre mine. Râdea. Chipul ei nu păstra nicio urmă de suferință, își recăpătase deplin culoarea în obraji, iar cearcănele pronunțate din jurul ochilor dispăruseră. O privisem uimit. Dora, îi spusese, uitându-mă în ochii ei mijijiți din pricina râsului, să nu-mi zici că ai jucat teatru!... Că ai înscenat toate astea ca să!...

Ssst! îmi pusese ea mâna pe buze, făcându-mi semn din ochi spre șoferul ce mi-ar fi putut auzi cuvintele. Dar acesta își vedea impasibil de drum.

Când ajunseserăm în piață, se luminase de-a binelea. Dădusem drumul mașinii, pentru a se întoarce la timp, după cum îmi ceruse Olimpia. Nu se zărea nicăieri țipenie de om. Primul lucru pe care îl recunoscusem fusese biserica. Stătea impunătoare în mijlocul pieței, cu pereții albi, imaculați, fără nicio urmă a incendiului la care fusese martor cândva. Apoi ne rotiserăm privirea pentru a contempla fațadele restaurate ale clădirilor medievale din jur. Primele raze ale soarelui se reflectau în unele din ferestrele lor, făcând-le să sclipescă asemenea unor becuri ornamentale. Apoi îmi amintisem că lateral în piață exista o estradă, pe care își începuse programul o orchestră, interpretând valsuri vieneze. Și mai fusese în afară de toate acestea ceva. Mai fusese o fată, ce mă îmbiase să mă înfrupt din biscuiții ce și-i puneă între dinți. Până când biscuiții se consumau iar buzele noastre se uneau într-un fel de sărut hazliu. Apoi dansasem cu fata aceea pe un ring improvizat, delimitat cu o dără albă de restul pieței. Și ea cânta, cânta tot mai avântat, pe când mulțimea, strânsă roată, ne însoțea cu bătăi ritmice din palme tot mai complicatele mișcări, ce le executam de parcă am fi dansat împreună de când lumea. Iar pe fata întâlnită atunci o chemase Dorothea!...

Mă întorsesem ca electricizat. Dorothea se afla lângă mine, privindu-mă transfigurată de emoție, în rochia ei demodată, cu guler alb, brodat, prins cu năsturași. Ah! țipase ea, ducându-și mâna la gură, și-a amintit! și-a amintit!... Ura, magistre, a dat Dumnezeu!... De bucurie, începuse să țopăie cu adidașii ei caraghioși, mânjiți cu var și noroi roșu, încălțați pe piciorul gol, ca o fetiță în curtea școlii. Apoi mi se aninase cu amândouă mâinile de gât, spunându-mi: N-am la mine biscuiți acum. dar nu-i nimic!... Și mă sărutase lung, cu respirația tăiată, în timp ce un stol de porumbei, venit fără veste, poposisse în piață înconjurându-ne.

XX

Spre sfârșitul somnului de după-amiază avusesem un vis ciudat. Se făcea că mă întâlneam pe un drum prăfuit de țară cu un individ ce mergea însoțit de o femeie purtând năframă neagră, precum țărancele prin partea locului. Omul, mult mai în vârstă decât însoțitoarea sa, era îmbrăcat într-un fel de uniformă militară, s-ar fi putut spune, dacă mânecile acesteia nu ar fi fost tricotate dintr-o lână aspră, cenușie. Era destul de gras și tunica cu mâneci din lână tricotată stătea să-i plesnească pe burta proeminentă, pe care, de altfel, în partea de jos, nici n-o putea cu totul acoperi. Era orb și mergea anevoie, sprijinit cu o mână de umărul femeii cu năframă neagră, în timp ce în cealaltă purta un toiag înalt, bătând des cu el, probabil din obișnuință, suprafața prăfuită a drumului.

Haide, o auzisem pe femeie îndemnându-l, lasă, nu te mai osteni, căci calea e netedă ca-n palmă.

Ceva mă îmboldise să opresc văzându-i, gestul meu făcându-i și pe ceilalți să contenească din mers. Femeia îmi dăduse respectuos bună-ziua. O privisem cu luare-aminte și mi se relevase a fi mai tânără decât crezusem la prima vedere. Mă indusese în eroare năframa neagră trasă mult pe frunte, pentru a o feri de soarele ce-i bătea din față, și mersul ei ușor cocârjat, de parcă mâna ce se sprijinea de umărul său ar fi avut o greutate de plumb. Orbul își întorsese fața spre mine în momentul în care dădusem, la rândul meu, binețe. Ochii lui fără vedere, albicioși, se holbaseră a mirare în direcția mea.

Nu știți cumva o fântână în apropiere, domnule? mă întrebase cu tot respectul femeia. Căci suntem vlăguiți și însetați... Venim tocmai de la Tebeni!...

Știu, firește, îi răspusesem. Chiar înainte de Colinele e una pe marginea drumului. Dar, după cum mergeți, abia peste o oră, o oră și jumătate dacă veți putea ajunge acolo.

Femeia oftase adânc. Hai tată, ce să facem, spusesese, asta ne este dat să pătimim!...

Îmi mulțumise, silindu-se să zâmbească din colțurile buzelor. Ochii ei trădau o demnă împăcare cu un destin nefericit. Apoi își îndreptase toată atenția spre bătrânul orb, împingându-l cu blândețe înainte.

Stați, le strigasem eu din urmă, rămas în gând cu acel zâmbet trist, dar demn, al femeii. Numai un moment, oameni buni! Vă dau eu litrul acesta de *Cola* să vă astâmpărați deocamdată setea. E început, dar poate că nu vă deranjează... Și cotrobăisem precipitat în portbagajul bicicletei, pentru a găsi sticla de *Cola* cumpărată la plecare.

Orbul băuse îndelung, cu poftă, lăsându-și de plăcere pleoapele să-i cadă peste ochii albicioși. Femeia abia dacă își umezise buzele.

Te duci să-ți vizitezi iubita cu mințile rătăcite?... mă întrebase deodată omul, după ce se ștersese la gură cu mâneca tricotată a tunicii sale. N-o mai găsești acolo... Au mutat-o într-alt loc. Tocmai a trecut, cu cortegiul său, prin dreptul ultimului nostru loc de popas!

Tată, îl dojenise femeia pentru gestul său. Văd că ai deprins obiceiuri ale oamenilor de rând. Și apoi lasă-l pe domnul, nu-l mai tulbura cu nălucirile tale!

Dar așa stau lucrurile, îi răspusesese, parcă nemulțumit de intervenția ei, orbul. Apoi se întorsese iarăși către mine. Și dumneata, vorbise cu glas înalt, dumneata ești momit să pleci într-o țară din miazănoapte. Dar e bine să nu faci asta, fiindcă tocmai acolo vor lovi dușmanii crucii. Iar lumea se va împânzi de ciuperci de fum..., de ciuperci de fum..., de ciuperci de fum...

Cu aceste cuvinte în urechi mă trezise brusc, scăldat în sudori reci. Uf, îmi spusesem. Cum de poate visa omul atâtea lucruri lipsite de rost?

Mă înălțasem șezând pe dormeză, încercând să-mi adun gândurile. Îmi amintisem că în după-amiaza aceea mai aveam unele lucruri de isprăvit. Dar abia îmi puteam reveni în urma visului ciudat, ce-mi stăruia, cu toate amănuntele, în minte.

Apoi mi se păruse că aud ceva neobișnuit dinspre camera de către stradă. Mă ridicasem, încă buimac, și îmi căutasem mașinal, pipăind cu picioarele, papucii de casă, trăgând cu urechea la zgomotele mereu întetindu-se de dincolo. Semănau cu huietul unei autobasculante ce descărca în apropiere tone de bolovani și pietriș. Mă urnisem gemând spre ferestrele încăperii de alături. Dumnezeule mare! șoptisem mut de uimire. Un râu de grohotiș și noroi curgea pe drum, luând la vale orice îi stătea împotrivă. Toată mizeria aceea nu va întârzia să-mi intre în casă, fusese primul meu gând, văzând cele ce se întâmplau afară, și întinsesem mașinal mâna spre cordonul jaluzelelor, lăsându-le să cadă cu zgomot. De parcă lemnul lor firav ar fi putut să reziste puhoiului crescând de noroi și piatră.

Rămăsesem derutat în mijlocul odăii cufundată în semiobscuritate, neștiind cum să fac față situației. În această stare mă surprinsese Olimpia. Era îmbrăcată în șort alb și bluză asemenea, cu semnul firmei *Nike* deasupra sânului stâng.

Ce-i cu tine? mă întrebasese ironică. Parcă îmi vorbeai de o întâlnire programată la ora cinci.

De întâlnire îmi arde acum? îi tăiasem vorba. N-ai văzut urgia de afară?...

Ce urgie? se mirase cu voce ridicată femeia. Și de ce stai pe întuneric ca sobolii?

Se repezise și ridicase cu gesturi energice jaluzelele. Dincolo de ferestre se zărea, lucind discret sub lumina crepusculară, asfaltul străzii. Era încă umed din pricina unei ploii trecătoare. Chiar lângă cerceveaua ferestrei din stânga un trandafir agățător își deschisese floarea de un roșu aprins.

Mă voi fi trezit cu adevărat oare?... șoptisem cu spaimă și mă întorsesem în dormitor, acolo unde pe spătarul unui scaun îmi atârnasem îmbrăcămintea.

În sala de curs mă așteptau toți cei doisprezece Părinți. Ei, le spusese, cum rămâne cu problema noastră? I-ați dat de capăt așa cum ați promis?

Unul ce ședea în capătul șirului de bănci mult prea strâmte pentru dânșii clătinase cu tristețe din cap. Treaba nu ni s-a părut peste măsură de grea, îmi spusese el. Altceva ne dă de furcă!...

Bănuiesc motivul, îi răspusesem. Așteptați, vă rog, câteva clipe, ca să văd ce pot face.

Ieșisem și străbătusem curtea imensă pentru a ajunge pe terenul de tenis, împrejmuit cu un gard înalt de sârmă împletită. O căutasem din ochi pe Olimpia. Nu se vedea nicăieri. Unde naiba umblă individă asta? mă întrebasesem cu năduf. Terenul de joc era pregătit cu toate cele necesare. Fusese marcat cu var, iar plasa nou-nouță întinsă la locul ei. Zgura roșie, abia umezită de ploaia trecătoare, promitea să ofere cele mai bune condiții de joc.

Răsuflasem de câteva ori adânc, gândindu-mă să o chem strigând cu mâinile pâlnie în dreptul gurii pe Olimpia, dar imediat renunțasem. Să mă fi văzut cineva procedând astfel!...

Mă întorsesem descumpănit în sala de curs. Cei doisprezece Părinți se făcuseră nevăzuți. Unde s-au mai dus și ăștia? mă întrebasesem cu nedumerire. Să fi lipsit eu mai mult decât îi lăsasem să înțeleagă? Apoi văzusem că pe tabla neagră cei doisprezece așternuseră mai multe combinații de grafeme scrise înghesuit. Ah! exclamasem văzându-le. Iarăși dau peste acele cuvinte fără noimă! De ce mi-e frică nu scap!...

Mă așezasem în prima bancă și, în silă, începusem să mă uit la ele cu capul sprijinit între pumni. Dar, de necrezut, alcătuirile acelea ciudate de semne grafice prinseseră curând sens. Literele săreau parcă de la locul lor, oscilând prin fața ochilor mei și dispunându-se în structuri lexicale inteligibile. Eram pe cale să le înțeleg deplin, atunci când în sală își făcuse apariția, îmbujorată la față, cu racheta în mână, Olimpia. Pieptul maioului cu semnul firmei *Nike* îi era umed de transpirație. Se uitase lung la mine, apoi la cuvintele scrise pe tablă și, dându-și seama că eram pe cale să le aflu semnificația, se repezise și le ștersese din câteva mișcări cu buretele.

Acum nu-ți mai sunt de niciun folos, își justificase ea gestul, frecându-și palmele una de cealaltă.

Mă trecuseră nădușelile de supărare, dar îmi stăpânisem orice reacție de revoltă.

Unde ai fost? o întrebasesem în cele din urmă resemnat.

Cum unde?... se mirase ea. Pe terenul de tenis cu Șerban. Pleacă definitiv mâine și a venit să facem o ultimă partidă, înainte de a-l urma și eu. Misiunea noastră în această țară s-a încheiat. Ni s-

a încredințat alta, în perspectiva evenimentelor ce se anunță. Cum ți-am mai spus, mi s-a făcut lehamite să mai stau aici. Aproape insuportabila muncă de jos la care am fost osândiți în trecuta jumătate de veac a luat sfârșit. I-am cerut lui Șerban un răgaz pentru a-mi aranja niște treburi și, de ce nu, să te conving să ne însoțești și tu. Am consimțământul său!...

Clătinase energic capul. Știi bine că degeaba te ostenești, îi spusese. De câte ori să-ți repet că sunt de neclintit în hotărârea mea.

Vino, își reluase ea insistențele. Vei avea toată lumea aceea la picioare! Gândește-te că!...

Ultimul meu cuvânt este *nu!* îi întrerusesem fraza.

N-aș putea spune că mă privise cu ură. Mai degrabă cu o imensă dezamăgire. Da, observase. Ți s-a dat dreptul să hotărăști, cum spui. Văd că profiți de el din plin!...

Îmi mutasem ochii în altă parte. Vederea tablei șterse de mâna ei mă îndârjise și mai mult.

După câte o cunoșteam, urma să-mi administreze o contralovitură. Una cât mai dureroasă cu putință. Mă și crispasem în mine când o auzisem vorbind din nou. Știi, începuse târăgănat, trebuie să-ți dau o veste tristă. Bunul tău prieten, inginerul Milea, a murit într-un accident de mașină în urmă cu aproape o lună. Curând după vizita ta.

Cum așa? întrebases surprins. Unde s-a întâmplat? De ce nu mi-ai spus până în acest moment?...

În apropiere de Aiud, venise sec răspunsul. A intrat cu mașina sub un TIR... Și ți-o spun abia acum, deoarece am vrut să te menajez. Căci împreună cu inginerul Milea a pierit și fiica lui, Adina!

Îmi cufundasem fața în palme. Fiindcă nu voiam să mă vadă cu ochii înotând în lacrimi. Când o ridicasem, văzusem că Olimpia era pe cale să plece. Spune-mi sincer, îi cerusem, s-a sinucis? După câte cunosc nu și-a mai condus mașina de ani de zile!... Cum de l-a apucat așa deodată? N-ați avut și voi o contribuție la cele întâmplate?...

Concluzia anchetatorilor a fost că a suferit un atac de cord la volan, îmi răspunsese ea rece. Alceva n-am de adăugat.

Mai rămâi puțin, o rugasem.

A, vrei să știi, bănuiesc, ce e cu iubita sa nepoțică? întrebases Olimpia disprețuitor. Ei bine, asta îți mai pot spune. Micuța Milea se află în momentul de față la unchiul ei în Egipt.

Apoi mă părăsise trântind ușa.

Toată seara stătusem pe gânduri. Revedeam scene de altădată, chipuri, îmi aminteam cuvinte, retrăisem momentele marii mele dezamăgiri.

Înainte de lăsarea întunericului, mă dusesem la cutia poștală de lângă poartă pentru a-mi ridica ziarul și corespondența. În clipa următoare, inima îmi zvâcnise cu putere. Pe o carte poștală ilustrată, ce sclipise lucioasă în lumina scăzută a amurgului, zărisem imaginea bine-cunoscută a piramidelor de la Gizeh!...

DE ACELAȘI AUTOR

Ambrozie. Povestiri
(în *Povestiri de la marginea câmpiei*),
Editura Facla, Timișoara, 1984

Ultimul episod (proză scurtă),
Editura Facla, Timișoara, 1987

Croaziera (roman),
Editura Eubeea, Timișoara, 1995

Tunelul verde (proză scurtă)
Editura Helicon, Timișoara, 1999

Subiecte (texte comentate pentru uz didactic)
Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002

Copiii lui Cronos (proză scurtă),
Editura de Vest, Timișoara, 2003

Amurg timpuriu (roman),
Editura Anthropos, Timișoara, 2007

Croaziera (roman), ediția a II-a revăzută și adăugită,
Semănătorul, editura online, 2008